

**ОБЩИНА
ЯБЛАНИЦА**

**ПРОГРАМА ЗА
ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА ЯБЛАНИЦА**

2021 - 2028 година

СЪДЪРЖАНИЕ

Въведение

Цели на програмата

Анализ на изходното състояние

4

РАЗДЕЛ ПЪРВИ

АНАЛИЗ НА ИЗХОДНОТО СЪСТОЯНИЕ

1. Цели на анализа

2. Очаквани резултати от анализа

3. Фактори на средата подложени на анализ и оценка

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА РАЙОНА

1. Природо-географски фактори

1.1. Географско положение

1.2. Релеф

1.3. Климат

1.4. Растителност

2. Териториално административна характеристика на община Ябланица

II. ДАННИ И ИНФОРМАЦИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА

1. Раздел "Въздух"

2. Раздел "Води"

3. Раздел "Лечебни растения"

4. Раздел "Управление на отпадъците"

5. Раздел "Почви и нарушени терени"

6. Раздел "Защитени територии и биологично разнообразие"

7. Раздел „Шум“

8. Зелени площи в населените места

9. Радиационна обстановка и влияние от нейонизиращи лъчения

10. Влияние на глобалните климатични промени, природни рискове, рискови територии и зони

III. АНАЛИЗ НА УПРАВЛЕНСКИТЕ ФАКТОРИ

IV. АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКИТЕ ФАКТОРИ

1. Икономически фактори

1.1. Селско стопанство

1.2. Горско стопанство

1.3. Промисленост

1.4. Услуги и търговия

1.5. Туризъм

1.6. Инфраструктура

V. АНАЛИЗ НА ФИНАНСОВИТЕ ФАКТОРИ

VI. АНАЛИЗ НА ДЕМОГРАФСКИТЕ ФАКТОРИ

VII. АНАЛИЗ НА СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИТЕ ФАКТОРИ

1. Динамика и структура на заетостта

2. Безработица

РАЗДЕЛ ВТОРИ

I. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ (SWOT АНАЛИЗ)

II. СТРАТЕГИЧЕСКО ПЛАНИРАНЕ

III. ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНИ ПРОЕКТИ

IV. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

V. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА

ПРИЛОЖЕНИЯ

ВЪВЕДЕНИЕ

Програмата е разработена съгласно чл.79 ал.1 от Закона за опазване на околната среда. Тя е изготвена в съответствие с Указанията на Министерството на околната среда и водите, относно структурата и съдържание на общинските програми за опазване на околната среда.

ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

Програмата си поставя няколко основни цели:

1. Да идентифицира и анализира проблемите в областта на околната среда на територията на общината, да установи причините довели до тях и да предложи решения и действия за тяхното преодоляване.
2. Да открие приоритетите в разглежданата област.
3. Да използва природните дадености на територията на общината за развитие на икономическия потенциал.
4. Да обедини усилията на общинските органи, държавни институции, населението, НПО и фирмите на територията на общината за решаване на проблемите.
5. Да аргументира проектите на общината в екологичен аспект, заложи за реализация в Плана за интегрирано развитие на общината за периода 2021- 2028г.
6. Да използва оптимално ограничените финансови и човешки ресурси като ги съсредоточи за решаване на най-приоритетните проблеми в областта на околната среда.
7. Да се постигне по-устойчива околна среда, но и по-добра жизнена среда и по-добро качество на живот на населението.

Опазването на околната среда е сред най-важните приоритети на съвременното общество. За опазване на природните богатства на страната и осигуряването на здравословна околна среда за живот, труд и отдих на населението е необходимо да се провежда целенасочена и комплексна екологична политика на държавата и общините. Нейни задължителни елементи са изграждането и усъвършенстването на законодателството и нормативната уредба и наличието на институции, осигуряващи постоянен контрол и оценка на състоянието на околната среда, вземане на управленски решения и тяхната реализация.

Законовите разпоредби в сферата на опазване на околната среда имат многопосочен характер, поради което те са ефективни само когато са подкрепени с конкретни форми на реализация. Една от тези конкретни форми е изготвянето на програма за опазване на околната среда приложима на местно ниво, която интегрира икономическите и социалните цели при планиране на дейностите в тази област.

Принципното право за приемане на стратегии, прогнози, програми и планове по въпроси от местно значение, включително по опазване на околната среда, е дадено на Общинските съвети с чл. 21, т.12 от Закона за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА). Програмата е периодичен и отворен документ, който може да бъде допълван съобразно настъпилите промени в приоритетите на общината, в националното законодателство или други фактори.

Програмата за опазване на околната среда (ПООС) на Община Ябланица за периода 2021-2028г. е стратегически документ, който очертава целите и действията, насочени към опазване, възстановяване и възпроизводство на естествената околна

среда, поддържане на разнообразието на живата природа, разумното използване на природните богатства и ресурси в контекста на устойчивото развитие на общината.

Общинската програма за опазване на околната среда (ОПООС) на община Ябланица е разработена на основание чл. 79, ал. 1 и ал. 2 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС), приема се от Общинския съвет и е основен инструмент за реализиране на Националната екологична политика на местно ниво.

Програма е разработена в съответствие с принципите за опазване на околната среда:

1. Устойчиво развитие;
2. Предотвратяване и намаляване на риска за човешкото здраве;
3. Предимство на предотвратяването на замърсяване пред последващо отстраняване на вредите, причинени от него;
4. Участие на обществеността и прозрачност в процеса на вземане на решения в областта на околната среда;
5. Информираност на гражданите за състоянието на околната среда;
6. Замърсителят плаща за причинените вреди;
7. Съхраняване, развитие и опазване на екосистемите и присъщото им биологично разнообразие;
8. Възстановяване и подобряване на качеството на околната среда в замърсените и увредените райони;
9. Предотвратяване замърсяването и увреждането на чистите райони и на други неблагоприятни въздействия върху тях;
10. Интегриране на политиката по опазване на околната среда в секторните и регионалните политики за развитие на икономиката и обществените отношения;
11. Достъп до правосъдие по въпроси, отнасящи се до околната среда.

Съществен аспект за формиране на общинската екологична политика е и оценката на климатичните промени и влиянието им върху територията на община Ябланица. Глобалното затопляне и природните бедствия, нарастването на честотата и интензитета на екстремни климатични условия – както и свързани с тях загуби на биологично разнообразие, щетите върху селското и горското стопанство от засушавания, пожари и др. бедствия и катастрофални събития с последащо влошаване на качеството на въздуха, водите, почвите, с рискове за природната среда и за здравето на хората, заемат важно място в разработваните концепции и стратегии за пространствено планиране на европейско, национално, регионално, местно ниво. Изготвената програма за опазване на околната среда на Община Ябланица се базира на подробни анализи, предходни разработки на общински екологични, стопански, финансови и други проучвания и документи за общината.

Програмата е динамичен и отворен документ. Тя ще бъде периодично допълвана съобразно настъпилите промени в приоритетите на общината, в националното законодателство и други фактори със стратегическо значение. Именно факторите и силната динамика на процесите на развитие в обединена Европа и световен мащаб, както и приоритетите заложи от страната ни през новият програмен период 2021-2028г. определят времевата рамка на програмата до края на 2028 година.

Избраният подход за разработването на програмата съответства на изготвените от изследователския екип и одобрени от Висшия експертен съвет на МОСВ методични указания.

РАЗДЕЛ ПЪРВИ

АНАЛИЗ НА ИЗХОДНОТО СЪСТОЯНИЕ

1. Цели на анализа.

- ☐ Да даде количествена и качествена оценка на процесите, явленията и тенденциите през последните години, които до голяма степен обуславят бъдещото развитие;
- ☐ Да прецени възможностите на наличния потенциал за социално-икономическото развитие и опазване на околната среда;
- ☐ Да дефинира процесите, които не отговарят на изискванията за устойчивото развитие, както и тези, които биха могли да стимулират това развитие.

2. Очаквани резултати от анализа в областта на околната среда.

- ☐ Създаване на необходимата актуална база от данни за съществуващото положение, подкрепена с количествена и качествена оценка за параметрите на изследваните общински системи;
- ☐ Формулиране на наблюдаваните тенденции в развитието на общината и съпоставянето им с тези в областта и страната;
- ☐ Изводи за причинно – следствените връзки при съществуващите проблеми и формулиране на вариантни възможности за тяхното преодоляване.

3. Фактори на средата подложени на анализ и оценка.

3.1 Общи данни :

- ☐ Природно – географски фактори
- ☐ Териториално административни

3.2 Данни и информация отнасящи се до компонентите на околната среда:

- ☐ Въздух
- ☐ Води
- ☐ Твърди битови отпадъци
- ☐ Почви
- ☐ Защитени територии и биоразнообразие
- ☐ Шум
- ☐ Зелени площи в населените места

3.3 Управленски фактори .

3.4 Икономически фактори.

3.5 Финансови фактори .

3.6 Демографски фактори

3.7 Социално – икономически фактори.

Нормативна уредба:

Международни документи, във връзка с опазването на околната среда (Директиви и конвенции)

- ☐ Директива 85/337/ЕЕС относно оценката на въздействието върху околната среда, изменена с Директива 97/11/ЕС, изменена и допълнена с Директива 2003/35/ЕС относно участието на обществеността при изготвянето на някои планове и програми, касаещи околната среда 31985L0337 31997L0011 32003L0035.
- ☐ Директива 90/313/ЕЕС относно достъпа до информация за състоянието на околната среда, отменена с Директива 2003/4/ЕС относно достъпа на обществеността до информация 31990L0313 32003L0004.
- ☐ Директива 2001/42/ЕС за оценка на въздействието на някои планове и програми върху околната среда 32001L0042.
- ☐ Директива 2004/35/ЕО от 21 април 2004г. относно екологичната отговорност по отношение на предотвратяването и отстраняването на екологични щети.
- ☐ Рамкова Директива 2000/60/ЕС за водите 32000L0060.
- ☐ Директива 2006/7/ЕС относно управление на качеството на водите за къпане, отменяща Директива 76/160/ЕЕС 32006L0007.
- ☐ Директива 76/160/ЕЕС относно качеството на водите за къпане: 31976L0160.
- ☐ Директива 98/83/ЕС относно качеството на водите, предназначени за консумация от човека 31998L0083.
- ☐ Директива 75/440/ЕЕС относно изискванията за качеството на повърхностните води, предназначени за питейно битови водоснабдяване, изменена от Директиви 79/869/ЕЕС и 91/692/ЕЕС:31975L0440 31979L0869 31991L0692.
- ☐ Директива 91/271/ЕЕС относно пречиствателните станции за отпадъчни води от населени места, изменена с Директива 98/15/ЕЕС:31991L0271 31998L0015.
- ☐ Директива 91/676/ЕЕС относно защита на водите от замърсяване с нитрати от емеделски източници 31991L0676.
- ☐ Директива 80/68/ЕЕС за защита на подземните води от замърсяване с опасни вещества, изменена от Директива 91/692/ЕЕС:31980L0068 и 31991L0692 и Директива 2006/118/ЕО за опазване на подземните води от замърсяване и влошаване на състоянието им 32006L0118 BG.
- ☐ Директива 76/464/ЕЕС за замърсяването на водите с опасни вещества и 7 дъщерни към нея, всички изменени от Директива 91/692/ЕЕС 31976L0464 31991L0692.
- ☐ Директива 2006/11/ЕС за замърсяването на водите с опасни вещества и 7 дъщерни директиви, отменяща Директива 76/464/ЕЕС 32006L0011.
- ☐ Рамкова Директива 96/62/ЕС за управление и оценка на качеството на атмосферния въздух и Решение 97/101/ЕС относно взаимния обмен на информация за качеството на атмосферния въздух 31996L0062.
- ☐ Директива 1999/30/ЕС относно норми за съдържание на серен диоксид, азотни оксиди, фини прахови частици и олово в атмосферния въздух (първа дъщерна) 31999L0030.
- ☐ Директива 2000/69/ЕС относно норми на допустими емисии на бензин и въглеродни оксиди в атмосферния въздух 32000L0069.
- ☐ Директива 2002/3/ЕС относно озона в атмосферния въздух 32002R0003.
- ☐ Директива 2004/107/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 15 Декември 2004 година относно съдържанието на арсен, кадмий, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух.

- ☐ Директива 2001/80/ЕС относно ограничаване на емисиите от определени замърсители, изпускани в атмосферния въздух от големите горивни инсталации.
- ☐ Директива 94/63/ЕС за ограничаване на емисиите от ЛОС при съхранение и превоз на бензини между терминали и бензиностанции 31994L0063.
- ☐ Директиви 98/70/ЕС, изменена и допълнена с Директива 2003/17/ЕС относно нормите за съдържание на вредни вещества в бензините, газьола за промишлени и комунални цели и дизеловото гориво 31998L007032003L0017.
- ☐ Директиви 99/32/ЕС относно намаляване съдържанието на сяра в определени течни горива 31999L0032.
- ☐ Директива 2005/33/ЕС, изменяща Директива 99/32/ЕС.
- ☐ Директива 99/13/ЕС за ограничаване на емисиите от ЛОС при определени промишлени дейности 31999L0013.
- ☐ Директива 2004/42/ЕО от 21 април 2004 година относно намаляването на емисиите от летливи органични съединения, които се дължат на използването на органични разтворители в някои лакове и бои и в продукти за пребоядисване на превозните средства и за изменение на Директива 1999/13/ЕО.
- ☐ Директива 97/68/ЕС относно мерките за ограничаване на замърсяването на атмосферния въздух с газо- и прахообразни замърсители от двигатели, инсталирани в извънпътни машини.
- ☐ Директива 92/43/ЕЕС относно съхранението на природните местообитания и на дивата флора и фауна 31992L0043.
- ☐ Директива 79/409 за съхранението на дивите птици 31979L0409
- ☐ Директива 96/82/ЕЕС относно контрола на големите аварии с опасни химикали 31996L0082.
- ☐ Директива 2003/105/ЕС на Европейския Парламент и на Съвета от 16 декември 2003 изменяща Директива на Съвета 96/82/ЕС за контрол на големите аварии с опасни вещества 32003L0105.
- ☐ Рамкова Директива 2000/14/ЕС относно шумовите емисии на съоръжения, предназначени за употреба извън сградите 32000L0014.
- ☐ Директива 2002/49/ЕС за оценка и управление на шума в околната среда 32002L0049
- ☐ Конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания (Бернска), ратифицирана на 25.01.1991 г., в сила за Р България от 01.05.1991 г., обн. ДВ, бр. 23/1995 г.
- ☐ Конвенция за биологичното разнообразие е ратифицирана на 29.02.1996 г., в сила за Р България от 16.07.1996, обн. ДВ, бр.19/1999 г.
- ☐ Конвенция по влажните зони с международно значение, по-специално като местообитания за водолюбивы птици (Рамсарска), ратифицирана, в сила за Р България от 24.01.1976 г., обн. ДВ, бр. 56/10.07.1992 г.
- ☐ Конвенция по международната търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора (Вашингтонска, CITES), ратифицирана през 1990 г., в сила за Р България от 16.04.1991 г., обн. ДВ, бр. 6/1992 г.
- ☐ Конвенция за защита на световното културно и природно наследство, ратифицирана и влязла в сила за България през 1976 г.
- ☐ Конвенция за защита на мигриращите видове (Бонска), ратифицирана със закон - ДВ, бр. 69/1999 г., обн. в ДВ, бр. 16/2000 г., в сила от 01.11.1999 г.
- ☐ Европейското законодателство в областта на околната среда се подразделя в сектори:
 - ☐ - хоризонтално законодателство;
 - ☐ - качество на въздуха;
 - ☐ - управление на отпадъците;

- ☐ - качество на водите;
- ☐ - контрол на промишленото замърсяване и управление на риска;
- ☐ - химически вещества и генетично модифицирани организми;
- ☐ - шум от машини и превозни средства;
- ☐ - ядрена безопасност и защита от радиация.

Национално законодателство в областта на опазването на околната среда:

- ☐ Закон за опазване на околната среда (обн. ДВ, бр.91/25.09.2002 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.102 от 1 Декември 2020г.)
- ☐ Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда (ДВ, бр. 25/18.03.2003г. посл. изм. и доп. ДВ. бр.67 от 23.08.2019г.)
- ☐ Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (ДВ, бр. 57/2004г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 67 от 23.08.2019г.)
- ☐ Закон за опазване чистотата на атмосферния въздух (обн. ДВ бр.45/28.05.1996 г., посл.изм. и доп. ДВ., бр. 8115.10.2019г.).
- ☐ Наредба №1/2005г. за норми за допустими емисии на вредни вещества (замърсители) изпускани в атмосферата от обекти и дейности с неподвижни източници на емисии (обн. в ДВ.бр.64/2005г.) ;
- ☐ Наредба №6/1999г. за реда и начина за измерване на емисиите от вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от обекти с неподвижни източници (обн. ДВ.бр.31/1999г., посл. изм. и доп. ДВ.бр.61/28.07.2017г.);
- ☐ Наредба №7/1999г. за оценка и управление качеството на атмосферния въздух (обн. в ДВ.бр.45/1999г.);
- ☐ Наредба №10/2003г. за норми за допустими емисии (концентрации в отпадъчни газове) на серен диоксид, азотни оксиди и общ прах, изпускани в атмосферния въздух от големи горивни инсталации (обн.ДВ.бр.93/21.10.2003г., изм. и доп. ДВ.бр.63/31.07.2018г.);
- ☐ Наредба №12/2010г. за норми на серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух (обн. В ДВ.бр.58/30.07.2010г.).
- ☐ Закон за управление на отпадъците (обн. ДВ, бр. 53/13.07.2012г., посл. изм. и доп. ДВ., бр.19/05.03.2021г).
- ☐ Закон за ратификация на Базелската конвенция за контрол на трансграничния превоз на опасни отпадъци и тяхното третиране (обн. ДВ. бр.8 от 26.01.1996г.);
- ☐ Наредба № 1/2014г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри (обн., ДВ, бр. 51/2014г. изм. и доп. ДВ.бр.30/31.03.2020г.);
- ☐ Наредба №2 за класификация на отпадъците (обн. ДВ, бр.46 /01.06.2018г.);
- ☐ Наредба № 3 за изискванията към инсталации, произвеждащи титанов диоксид (обн. ДВ, бр. 49/04.06.2013г.)
- ☐ Наредба №4 за условията и изискванията за изграждането и експлоатацията на инсталации за изгаряне и инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци (обн. ДВ, бр. 36 /2013 г. изм. и доп. ДВ.бр.82/05.10.2018г.);
- ☐ Наредба № 6 за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци (обн. ДВ, бр. 80/2013 г., посл. изм. ДВ.,бр.13/07.02.2017г.);
- ☐ Наредба №7 за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци (обн., ДВ, бр. 81/2004 г.);

- ☐ Наредба № 7 от 19.12.2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци (обн., ДВ, бр. 111 от 27.12.2013 г., посл. изм. ДВ. бр.7/20.01.2017г.)
- ☐ Наредба за разделно събиране на биоотпадъците, приета с ПМС № 275 от 06.12.2013г. (обн. ДВ, бр. 107 от 13.12.2013г., посл. изм. ДВ. бр.47/05.06.2018г.)
- ☐ Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, приета с ПМС № 20 от 25.01.2017г. (обн. ДВ, бр. 11 от 31.1.2017г.).
- ☐ Наредба за управление на строителните отпадъци и за влягане на рециклирани строителни материали, приета с ПМС 277 от 5.11.2012г. (обн., ДВ, бр. 89 /2012г., в сила от 13.11.2012г.)
- ☐ Наредба за изискванията за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци (приета с ПМС № 53 от 1999 г., ДВ, бр.29/1999г.)
- ☐ Наредба за опаковките и отпадъците от опаковки (обн., ДВ, бр. 85/06.11.2012г., изм. и доп., бр. 60/20.07.2018г.)
- ☐ Наредба за излезлите от употреба моторни превозни средства (обн., ДВ, бр. 7 от 25.01.2013г., в сила от 25.01.2013г., изм. И доп.ДВ.бр.60/20.07.2018г.)
- ☐ Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието (обн., ДВ, бр. 63 от 12.08.2016г.).
- ☐ Наредба за батерии и акумулатори и за негодни за употреба батерии и акумулатори (обн., ДВ, бр. 2 от 8.01.2013г., изм. и доп., бр. 51 от 11.06.2013г., в сила от 11.06.2013г.)
- ☐ Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти (обн. ДВ. бр.2 от 08.01.2013г.)
- ☐ Наредба за изискванията за реда и начина за инвентаризация на оборудване, съдържащо полихлорирани бифенили, маркиране и почистване, третиране и транспортиране на отпадъци, съдържащи полихлорирани бифенили (обн., ДВ, бр. 70 от 22.08.2014г.)
- ☐ Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване (обн. ДВ, бр. 100 от 19.11.2013г., в сила от 01.01.2014 г., изм. и доп. ДВ.бр.60/20.07.2018г.)
- ☐ Наредба за определяне на реда и размера за заплащане на продуктова такса за продукти, след употребата на които се образуват масово разпространени отпадъци (обн., ДВ, бр. 53 от 10.06.2008г., посл. изм. бр. 100 от 19.11.2013г., в сила от 1.01.2014г.).
- ☐ Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми (обн. ДВ. бр.73 от 25.09.2012г., изм. и доп. ДВ. бр. 60/20.07.2018г.)
- ☐ Закон за водите (обн.ДВ, бр. 67 / 27.07.1999г., в сила от 28.01.2000г., посл. изм. и доп., бр. 12 от 3.02.2017г. изм. и доп. ДВ.бр.213/13.03.2020г.).
- ☐ Наредба №1/10.10.2007г. за проучване, ползване и опазване на подземните води (ДВ, бр. 87/30.10.2007г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.102/23.12.2016г.);
- ☐ Наредба №1/11.04.2011г. за мониторинг на водите (ДВ, бр.34/29.04.2011г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 20/15.03.2016г.);
- ☐ Наредба №2 за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници (ДВ, бр. 27/11.03.2008г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.97/09.12.2011г.);
- ☐ Наредба № 2/08.06.2011г. за издаване на разрешителни за заустване на отпадъчни води във водни обекти и определяне на индивидуалните емисионни ограничения на точковите източници на замърсяване (обн. ДВ., бр. 47/21.06.2011г., изм. и доп. ДВ. бр.48/27.06.2015г.);
- ☐ Наредба №3/16.10.2000г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно – битово водоснабдяване и около водоизточниците на

минерални води, използвани за профилактични, питейни и хигиенни нужди (обн. ДВ, бр. 88/27.10.2000г.);

□ Наредба №4 за изискванията към качеството на води, предназначени за обитаване от риби и черупкови организми (ДВ бр. 88/27.10.2000г.);

□ Наредба №5/30.05.2008г. за управление качеството на водите за къпане (обн. ДВ. бр. 53/10.06.2008г., изм. и доп. ДВ. бр. 5/18.01.2013г.);

□ Наредба №6 за емисионни норми за допустимо съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти (ДВ, бр.97/2000г., и.д. ДВ. бр.24/2004г.);

□ Наредба №7/14.11.2000г. за условията и реда за заустване на производствени отпадъчни води в канализационните системи на населените места (ДВ, бр. 98/01.12.2000г.);

□ Наредба № 9/2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейнобитови цели (обн. ДВ., бр. 30/2001 г., посл. изм. и доп. ДВ., бр.102/12.12.2014 г.);

□ Наредба за реда и начина на оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието (обн., ДВ., бр. 63/12.08.2016г.).

□ Закон за биологичното разнообразие (ДВ,бр.77/09.08.2002г., изм.ДВ,бр.98/27.11.2018г.)

□ Закон за защитените територии (ДВ,бр.133/11.11.1998г., посл. изм. ДВ, бр.1/03.01.2019г.)

□ Закон за лечебните растения (ДВ, бр. 29/ 07.04.2000 г., посл. изм. ДВ, бр. 96/01.12.2017г.);

□ Закон за лова и опазване на дивеча (ДВ,бр.78/2000 г., посл.изм. ДВ. бр.74 /20.09.2019г.);

□ Закон за рибарството и аквакултурите (ДВ,бр.41/2001г., посл. изм. ДВ. бр.98/13.12.2019г.) и подзаконовите нормативни актове към тях:

□ Наредба за условията и реда за разработване на планове за управление на защитени територии (ДВ, бр.13/2000г.,посл. изм. и доп. ДВ. бр.55/07.07.2017г.);

□ Наредба за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони(ДВ,бр.73/11.09.2007г.,посл.изм. и доп.ДВ.бр.94/30.11.2012г.);

□ Наредба № 2 от 20.01.2004г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения, издадена от министъра на околната среда и водите (ДВ бр.14/20.02.2004г.);

□ Закон за почвите (Обн. ДВ. бр. 89 от 6 Ноември 2007 г., изм. ДВ. бр. 98 от 28.11.2018г.);

□ Закон за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети (обн. ДВ, бр. 43 от 29.04.2008г.);

□ Закон за опазване на земеделските земи (обн.ДВ,бр.35/1996г., изм., бр.39/ 20.05.2011г.);

□ Закон за защита на растенията, (обн.,ДВ, бр. 91/1997г., изм. и доп., бр. 28 от 5.04.2011г.);

□ Наредба № 26 от 2.10.1996г. за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт, (обн. ДВ, бр. 89 от 22.10.1996г., изм. и доп. – бр. 30 от 2002г.);

□ Наредба № 3 от 1 август 2008г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (обн. ДВ. бр.71 от 12 Август 2008г.);

□ Наредба № 4 от 12 януари 2009 г. за мониторинг на почвите (обн. ДВ. бр.19/13.03.2009г.);

- Наредба за инвентаризацията и проучванията на площи със замърсена почва, необходимите възстановителни мерки, както и поддържането на реализираните възстановителни мероприятия (обн., ДВ, бр. 15 от 16.02.2007г., в сила от 17.08.2007г.);
- Наредба за реда и начина за инвентаризация, проучвания, извършване и поддържане на необходимите възстановителни мероприятия на площи с увредени почви(обн.ДВ.бр.62 от 4/2009г.);
- Наредба № 36 от 18.08.2004г. за условията и реда за биологично изпитване, регистрация, използване и контрол на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества и хранителни субстрати. Издадена от министъра на земеделието и горите, (обн., ДВ, бр. 87 от 5.10.2004г.);
- Закон за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети (ДВ.бр.43/ 29.04.2008 г., посл. изм. и доп.ДВ. бр.58/18.07.2017г.);
- Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда (ДВ,бр.25/18.03.2003г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.67/23.08.2019г.);
- Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (ДВ. бр.57/02.07.2004г., посл.изм. и доп.ДВ. бр. 67/23.08.2019г.);
- Наредба за условията и реда за определяне на отговорността на държавата и за отстраняване на нанесените щети върху околната среда, настъпили от минали действия или бездействия при приватизация (ДВ, бр.66/30.07.2004г., посл. изм. и доп.ДВ. бр.96/06.12.2011г.);
- Наредба за условията и реда за издаване на комплексни разрешителни (ДВ.бр. 80/2009г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 67/23.08.2019г.);
- Закон за защита от шума в околната среда (ДВ, бр. 74 /2005г., в сила от 01.01.2006г., посл. изм. и доп. бр. 101 от 27.11.2020г.);
- Наредба № 6 от 26.06.2006г. за показателите за шум в околната среда, отчитачи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението;
- Наредба за съществения изисквания и оценяване съответствието на машини и съоръжения, които работят на открито, по отношение на шума, излъчван от тях във въздуха. (обн.ДВ, бр. 11/2004г., посл. изм. ДВ. бр.37/08.05.2007г.);
- Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси (обн., ДВ, бр. 10/ 04.02.2000г., посл. изм. и доп. ДВ.бр. 17/26.02.2019г.);
- Закон за генетично модифицирани организми (обн. ДВ бр.27/29.03.2005г., посл.изм. ДВ, бр.58 от18 Юли 2017г.);
- Закона за безопасно използване на ядрената енергия (ДВ,бр.63/28.06.2002г., посл. изм. ДВ, бр. 17/25.02.2020г.);
- Наредба за условията и реда за определяне на зони с особен статут около ядрени съоръжения и обекти с източници на йонизиращи лъчения, приета с ПМС №187/2004г., (посл. изм. ДВ, бр.55/07.07.2017г.);
- Наредба за основните норми на радиационна защита, приета с ПМС № 190/2004г. (обн.ДВ. бр.76/05.10.2012г.);
- Наредба за радиационна защита при дейности с източници на йонизиращи лъчения, приета с ПМС 200/2004г. (обн. ДВ, бр. 74/24.08.2004 г., посл. изм. ДВ, бр.76/05.10.2012г.);
- Закон за ограничаване изменението на климата (Обн. ДВ. бр.22 от 11 март 2014г.);

Стратегически и планови документи, приети на национално ниво:

- ☐ Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие до 2030г., приета с Решение № 621 на Министерския съвет от 25.10.2019г.;
- ☐ Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха (2020 - 2030г.), приет с Решение № 541 на Министерския съвет от 13.09.2019г.;
- ☐ Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018 – 2024г.), приета с Решение № 334 на Министерския съвет от 07.06.2019г.;
- ☐ Национална програма за намаляване на общите годишни емисии на серен диоксид, азотни оксиди, летливи органични съединения и амоняк в атмосферния въздух;
- ☐ Национална Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020-2030г.);
- ☐ Национална програма за действие за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването в Република България (актуализация за програмен период 2014-2020г.), приета с Протокол № 38.1 на Министерския съвет от 23.09.2015г.;
- ☐ Национален план за управление на отпадъците 2014 – 2020г., приет с Решение №831 от 22 декември 2014г. на Министерски съвет;
- ☐ Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор, приета с Решение на Народното събрание от 21.11.2012г. и План за действие към Националната стратегия за управление и развитие на водния сектор в Република България, в краткосрочна (2013-2015г.), средносрочна (2016- 2021 г.) и дългосрочна (2022-2037г.) перспектива;
- ☐ Актуализиран Национален план за действие по управление на устойчивите органични замърсители (УОЗ) в България 2012 г. - 2020г., приет с Протокол № 33.2 на Министерския съвет от 05.09.2012г.;
- ☐ Трети Национален план за действие по изменение на климата за периода 2013-2020г., приет с Решение № 439 на Министерския съвет от 01.06.2012г.;
- ☐ Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие, приет с Протокол № 15.3 на Министерския съвет от 06.04.1998г.;
- ☐ Програма за изпълнение на директива 91/271/ЕО за пречистването на отпадъчните води от населените места;
- ☐ Стратегическия план за биологичното разнообразие 2011-2020г.;
- ☐ Национален стратегически план за поетапно намаляване на количествата на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010 –2020г.;
- ☐ Национален стратегически план за управление на отпадъците от строителство и разрушаване на територията на Р. България за периода 2011 – 2020г.;
- ☐ Трети национален план за действие по изменение на климата за периода 2013- 2020г., приет с Решение №439 от 01.06.2012г. на Министерски съвет;
- ☐ План за управление на речните басейни в Черноморски район за басейново управление за периода 2016 – 2021г. и национална програма за изпълнението му, приет с Решение №1107 от 29 декември 2016г. На Министерски съвет;
- ☐ Национална стратегия за околна среда 2009 – 2018г., одобрена с Решение №353 от 15 май 2009г. на Министерски съвет;
- ☐ Национална стратегия за регионално развитие 2012 – 2022г., приета с Решение №696 от 24.08.2012г. на Министерски съвет;
- ☐ Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018 – 2024г.), приета с Решение № 334 на Министерския съвет от 07.06.2019г.;
- ☐ Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха (2020 - 2030г.), приета с Решение № 541 на Министерския съвет от 13.09.2019г.

***Стратегически, планови документи и програми, приети от
Общински съвет - Ябланица***

- ☐ План за интегрирано развитие на Община Ябланица 2021-2027г.;
- ☐ Общински план за развитие на Община Ябланица 2014-2020г.;
- ☐ Общинска програма за опазване на околната среда 2016-2020г.
- ☐ Програма за управление на дейностите по отпадъците на Община Ябланица 2010-2020г.;
- ☐ Програма за енергийна ефективност на Община Ябланица 2019-2022г.;
- ☐ Програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива за период 2019 – 2029г.;
- ☐ Краткосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива за период 2023 – 2025г.;
- ☐ Програма за управление и разпореждане с имотите – общинска собственост в Община Ябланица;
- ☐ Програма за развитието на туризма в Община Ябланица;
- ☐ Програма за овладяване на популацията на безстопанствените кучета на територията на Община Ябланица.

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА РАЙОНА

• Природо-географска характеристика и местоположение на общината

Община Ябланица се намира в Северна България, в област Ловеч. Тя е разположена в нейната западна част и се явява гранична община на Софийска област и област Враца.

Фиг. 1: Географско положение на област Ловеч

Граничните ѝ общини са следните: на север – община Луковит, на югоизток – община Тетевен, на югозапад – община Правец и на запад – община Роман.

Фиг.2: Географско положение на община Ябланица

С площта си от 203,994 км² общината заема 7-^о, предпоследно място сред 8-^{те} общини на област Ловеч, което съставлява 4,94 % от територията на областта.

Най-голям относителен дял от територията на общината заемат земеделските територии – общо 123 811 дка (60,69%). Горските територии заемат площ от 63 714 дка (31,23%), урбанизираните територии са 8 537 дка (4,19%), а водните площи заемат 1 290 дка (0,63%). На площ от 4 131 дка (2,03%) се добиват полезни изкопаеми, а транспорта и инфраструктурата заемат – 2 511 дка (1,23% от площта).

Таблица 1: Баланс на територията на община Ябланица (в дка)

Общо	Земеделска	Горска	Урбанизирана	Водни площи	Карieri и рудници	Транспорт и инфраструктура
203994	123811	63714	8537	1290	4131	2511

Източник: Национален статистически институт

• Релеф

Територията на общината е заета предимно от силно хълмисти терени, което се отразява върху развитието на селищата и селското стопанство. Стопански използваните земи са разположени на по-ниските места и на заобиколните възвишения, там, където ерозията е по-слаба. Надморската височина варира от 177 м. (с. Златна Панега), 400 м. (гр. Ябланица) до 957 м. (планина Драгоица).

По-значителни възвишения са: Драгоица, Ябланското бърдо и Лисец. На югоизток Ябланското бърдо образува три разклонения, разделени едно от друго с почти успоредни, безотточни карстови понижения при махалите „Гераня“, „Нановица“ и „Върпей“. Карстът в този район е един от най-типичните в нашата страна. По повърхността му има множество овали, валози, пещери и пропасти. Най-голяма е пропастта „Бездънния пчелин“ (40 x 25 м.). Този карстов релеф не благоприятства растениевъдството поради невъзможността за задържане на вода на повърхността. Карстовите форми и най-вече наличието на множество пещери са предпоставка за развитие на познавателния туризъм.

В западната част на общината се издига Драгоица, чиито склонове са обличени от варовик. На северозапад се издига Батулската антиклинала с посока запад – изток. Изградена е от титонски варовици и неокомски мергели по периферията. В югозападна посока се оформя синклинално понижение, по което минава автомагистрала „Хемус“. След това започва Гложенската антиклинала, от северното бедро на която се издига Лисец. Теренът е изграден от малмски варовици.

Основно значение за общината има издигащата се в западна посока планина Драгоица, която се издига във вътрешната структурна ивица на Западния Предбалкан, т.н. Ботевградски Предбалкан. На север склоновете на рида се спускат стръмно към Батулска река (западна, десен приток на р. Искър) и Батулска река (източна, ляв приток на р. Златна Панега), които отделят рида от Карлуковската хълмиста област. На изток и югоизток със стръмни, на места отвесни склонове Драгоица се спуска към гр. Ябланица, в района на който чрез ниска седловина (456 м.) се свързва с рида Лисец. На запад и юг, където склоновете на рида са в по-голямата си част отвесни, рида Драгоица достига до долината на река Малки Искър, която го отделя от ридовете Гола глава (на запад) и Лакавица (на юг).

Рида Драгоица има почти правоъгълна форма, като от запад на изток дължината му е около 16 км., а ширината му от север на юг варира от 8 до 14 км. Максималната височина е връх Нишана (956,5 м.), издигащ се в източната част на рида, на 3,3 км. по права линия западно от град Ябланица. Северните, западните и южните части на Драгоица се отводняват от десните притоци на река Малки Искър, а североизточните от Батулска река (източна) и нейните десни притоци.

Билото на рида е широко и плоско, изградено от долнокредни (титонски) варовици, моделирани в Драгойнинската синклинала. По-голямата част от рида е заета от редки церово-горунови гори и пасища. Тук-там има и обработваеми земи. Горите в общината предлагат възможност за теризам и отдих – пешеходни разходки, лов, събиране на гъби, билки и диви плодове.

В източната част на планината има стръмни склонове, сред които се намира скалният венец „Зъба“ или още познат като „Големия зъб“. В основата му минава път, който свързва града с билото и с махалите Драгоица и Манаселска река.

Северна граница на района са южните окарстени склонове на сравнително ниско възвишение, започващо източно от с. Добревци и продължаващо в посока към с. Брестница. Североизточната граница стига до махала Липово.

Западната граница на района следва билната част на най-източния дял на планината и след това пътя, идващ от града. В подножието на планината в посока запад-изток са разположени: квартал „Шумака“, квартал „Шумнене“, местността „Цоловци“ и местността „Ратица“.

• Климат

Климатът в община Ябланица е умерено-континентален, припланински. Климатичните условия се отличават с голямото разнообразие и бързи промени в стойностите на отделните

метеорологични елементи поради преобладаването на силно пресечен терен.

Климатът на този район е силно повлиян от издигащата се от юг Стара планина. Зимата тук е студена, като най-ниските температури се случват не в най-високите части на общината, а в котловинните места. В периода 2005-2019 г. в района са достигнати минимални температури под -22°C в отделни години. Средните максимални зимни температури, обаче, са по-високи от тези в Дунавската равнина, поради наблюдаваните фьонові процеси. Лятото е топло със средни температури от $22 - 23^{\circ}\text{C}$ в по-ниските части и около 17°C в местата с надморска височина над 600-700 метра. В периода 2005-2019 г. абсолютните максимални температури в района са достигали и стойности над 41°C в отделни години. Като цяло се наблюдава нарастване на температурите в района, а средната многогодишна температура за периода е 12.1°C . През всички години от периода се наблюдава положително отклонение на температурите спрямо климатичната норма, като на средногодишна база тези отклонения варират от $+0.3^{\circ}\text{C}$ до $+1.8^{\circ}\text{C}$.

Валежите се характеризират с летен максимум (през периода май-юли) и зимен минимум (ноември-февруари), като валежите през студеното полугодие са с около 35-40% по-малки от тези през топлото полугодие. Годишната сума на валежите за общината е средно около 700-1000 мм (л/м²). Не се наблюдава значително изменение в годишните суми на валежите през периода 2005-2019 г. спрямо климатичните норми. Годишните максимални 24-часови валежни суми са регистрирани главно в периода юни-октомври, като най-голямото измерено количество е 103 мм (л/м²), регистрирано през юни 2018 г.

През зимата около 60-70% от валежите са от сняг. Средният годишен брой дни със снежна покривка е 30-40 дни за по-ниските части и 60-80 дни за по-високите части от общината. Средната сезонна максимална продължителност на снежната покривка в ниските части на общината е около 10-12 дни, като през периода 2005-2019 г. са наблюдавани 3 зими с устойчива снежна покривка (снежна покривка, измерена в 30 и повече последователни дни). Максималното задържане на снежната покривка е 51 дни през 2012 г. Тенденцията е към намаление на броя дни със снежна покривка и намаление на максималната височина на снежната покривка, както и към съкращаване на периодите на задържане на снежната покривка.

Средните месечни многогодишни стойности на максимална, минимална и средна температура на въздуха в $^{\circ}\text{C}$, сума на валежите в мм (л/м²), атмосферно налягане в hPa, относителна влажност на въздуха в %, брой дни с мъгла, брой дни със снежна покривка и брой дни със силен вятър за периода 2005 – 2019 г. за района на Ябланица могат да се видят от информацията посочена в следващата таблица.

Таблица №2: Основни показатели определящи климата

Станция/Месец	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Год.
Температура на въздуха, $^{\circ}\text{C}$	0.8	2.9	7.3	12.5	16.7	20.1	22.2	22.4	18.0	12.4	7.6	2.7	12.1
Минимална температура на въздуха, $^{\circ}\text{C}$	-3.9	-1.9	1.9	6.1	10.5	13.7	15.2	14.7	11.0	6.0	2.5	-1.9	6.2
Максимална температура на въздуха, $^{\circ}\text{C}$	5.3	8.1	13.2	19.0	23.3	27.2	29.7	30.4	25.3	18.7	12.9	7.1	18.4
Сума на валежите, мм (л/м ²)	46	43	51	59	97	103	97	50	61	63	37	48	754
Атмосферното налягане, hPa	981.1	979.8	978.0	977.8	977.3	977.9	977.7	978.7	980.4	982.7	981.7	982.9	979.7
Относителната влажност на въздуха, %	84	83	82	79	79	77	76	76	80	82	83	85	80
Брой дни със снежна покривка	14	10	4	0	0	0	0	0	0	0	2	7	36
Брой дни с мъгла	4	4	3	2	2	0	0	0	1	4	7	5	33
Брой дни със силен вятър	2	1	2	1	0	1	1	0	1	1	1	1	11

Източник: Национален институт по метеорология и хидрология - БАН

Средногодишният брой дни със силен вятър в община Ябланица е около 10-15 дни годишно, като често е свързан с фьонове обстановки. За периода 2005-2019 г. регистрираните дни със силен вятър в района на Ябланица варират от 7 до 22 дни годишно. Средногодишният брой дни с мъгла през периода 2005-2019 г. варира от 15 до 65 дни, като над 90% от дните с мъгла са регистрирани през студеното полугодие.

• **Водни ресурси**

Карстовият релеф заема значителна част от територията на общината и оказва влияние върху повърхностния отток на водите. Той не позволява образуването на повърхностнотечащи води, а падналите дъждовни води проникват дълбоко в почвата. Земеделските площи, разположени върху карстов терен, имат непостоянен режим на овлажнение в почвения слой. Също така, селищата в карстовите райони имат затруднения при изграждането на водоснабдителната мрежа поради липсата на повърхностни водоизточници с относително постоянен дебит.

Както подземните, така и повърхностните води са изцяло зависими от климатичните фактори и измененията в състоянието им и режима следва изцяло тяхната промяна.

Териториите в община Ябланица, заети от водни площи са в размер на 1 290 дка. С най-голямо стопанско значение е извор „Глава Панега“. Водните запаси на този извор имат голям икономически ефект не само за община Ябланица, а и за съседните общини, включени във водоснабдителната група „Златна Панега“. Температурата на водата варира от 11,5 °C до 15 °C, като най-ниска е през м. февруари, а най-висока е през м. юни. Водите на реката не замръзват и не пресъхват. През хилядолетията тази река е осигурявала основно поминъка на местното население.

Единствената малка река, която тече през гр. Ябланица и влива водите си в р. Златна Панега е р. Ябланска (Калник). Нейните малки притоци – Дълбошки дол, Леска, Късата долчина – носят минимални количества вода и това я прави неизползваема за стопански нужди. Реката се влива в яз. „Гаргулица“ с площ около 1,5 ха. Той е разположен в северната периферия на града.

От западните склонове на Драгоица към р. Манаселска протичат също такива малки притоци.

Наличните водни ресурси не са в състояние да посрещнат нуждите от промишлени и питейни води в перспектива, но хидроложката характеристика на самите водоизточници е благоприятна за поддържане на стабилен качествен състав на водите. В естествено състояние подземните води имат добри питейни качества и с редки изключения отговарят на санитарно-хигиенните изисквания като „вода за пиене“.

Извън територията на община Ябланица от изток тече река Вит, а от запад р. Малък Искър. От периферните части на Ябланското землище към р. Малък Искър се спускат малки притоци, които също нямат стопанско значение.

На територията на общината има 5 язовира, заемащи площ от 378 дка. Това са: яз. „Витина лъка“ – с. Добревци; яз. „Боаза“ – с. Брестница; яз. „Гаврил“ – с. Батулци; яз. „Голяма Брестница“ – с. Голяма Брестница и яз. „Реджовица“ – с. Добревци.

„Нановско блато“ е интересен природен феномен. Представлява карстово образуване с водна площ от около 20 дка. Намира се в близост до пропасть „Бездънния пчелин“.

• **Почви**

Почвите в общината са сравнително разнообразни. За старопланинската част са характерни типични кафяви горски и планинско-ливадни почви. По долините на реките са разпространени алувиално-ливадни почви. Почти всички почвени типове в по-ниските части на общината са плодородни и са подходящи за отглеждането на различни земеделски култури.

Няма данни за замърсявания на почвите в общината или наличие на значителни проблеми, които да застрашават екологично чистото им състояние.

• **Полезни изкопаеми**

Почти еднообразният геоложки строеж е дал отражение върху наличието на полезни изкопаеми. Областта е богата на глини, които се намират югозападно от гр. Ябланица. Съществуват залежи на мрамор и скали, способстващи производството на цимент. На 4 131 дка от територията на общината са разположени кариери и рудници за добиване на природни подземни богатства.

Мергелите, с които е покрито Ябланското бърдо са източник за развитието на циментовата промишленост в циментовия завод „Златна Панега Цимент“ АД – с. Златна Панега. На около 3 км от Ябланица и в м. Нановица са открити богати залежи от качествен бял варовик, който има голямо стопанско значение. Наличието на варовикови скали в района на с. Малък извор предопределя и възможността за производство на негасена вар.

• **Растителност**

Флористичното разнообразие е представено от около 2 337 вида и подвида растения, от които около 1 900 вида и подвида висши растения.

Горските съобщества на територията на общината са предимно от бук, дъб, габър, келяв габър, бреза, ясен, липа, акация. От иглолистните видове се срещат бял и черен бор, смърч, ела.

2. Териториално – административна характеристика на Община Ябланица

Общината се състои от 9 населени места – административния център гр. Ябланица и 8 села: с. Батулци, с. Брестница, с. Голяма Брестница, с. Добревци, с. Дъбравата, с. Златна Панега, с. Малък извор и с. Орешене, с общо население 5 994 жители (по данни на ГРАО към 31.12.2022 г.).

Таблица 3: Списък на населените места в община Ябланица, население и площ на землищата им					
Населено място	Население (2022г.)	Площ на землището km ²	Населено място	Население (2022 г.)	Площ на землището km ²
Батулци	121	29,937	Златна Панега	872	15,054
Брестница	1162	25,282	Малък извор	172	13,708
Голяма Брестница	90	19,202	Орешене	322	13,484
Добревци	448	22,551	Ябланица	2 747	57,842
Дъбравата	50	6,934	ОБЩО	5 994	203,994

Източник: <http://www.grao.bg>

Съгласно Заповед № РД-02-14-2021 от 14.08.2012 г. и Заповед № РД-02-14-1072 от 30.10.2018 г. на Министъра на регионалното развитие и благоустройството, на основание чл. 36, ал. 2 от Закона за административно-териториалното устройство на Република България, населените места в общината са категоризирани, както следва: гр. Ябланица – 4-та категория; с. Брестница и с. Златна Панега – 5-та категория; с. Добревци – 6-та категория; с. Батулци, с. Голяма Брестница, с. Малък извор и с. Орешене – 7-ма категория; с. Дъбравата – 8-ма категория.

Таблица 4: Категоризация на община Ябланица и съставните ѝ населени места

№	ЕКАТТЕ	Наименование на административно-териториалната единица	Категория
1	LOV38	община Ябланица	4
№	ЕКАТТЕ	Наименование на населеното място	Категория
1	87014	гр. Ябланица	4
2	02909	с. Батулци	7
3	06450	с. Брестница	5
4	15655	с. Голяма Брестница	7
5	21381	с. Добревци	6
6	24390	с. Дъбравата	8
7	31098	с. Златна Панега	5
8	46886	с. Малък извор	7
9	53730	с. Орешене	7

Източник: Министерство на регионалното развитие и благоустройството

Урбанистичната структура на общината е подчертано центрична с концентрация на функции в общинския център и периферни села с различен характер. В административния център са съсредоточени административното и социално обслужване и голяма част от икономическата дейност. Териториално населението е неравномерно разпределено. Около 79,8 % от него живее в общинския център – гр. Ябланица и две от по-големите села – с. Брестница и с. Златна Панега.

Броя и структурата на населението на Община Ябланица са представени чрез нализ на данни от преброяването на населението през 2021 г. на НСИ и ежегодните статистически справки, изготвяни от Института.

По население Ябланица е малка община. Населението на община Ябланица по данни на НСИ за 2021 г. възлиза на 5627 жители, което представлява 4,83% от населението на област Ловеч. По данни на НСИ към 07.09.2021 г. населението на общината е 5627 жители, като в града живеят 2481 души а в селата 3146. Общината се нарежда на пето място по численост в областта. През последните 5 години, както и през предходните, се наблюдава трайна тенденция към намаляване броя на населението на община Ябланица. Тази тенденция е характерна както за област Ловеч, така и за Северозападен статистически район. Раждаемостта в общината е твърде ниска, съпоставена с раждаемостта в областта и средно за страната. Естественят прираст е отрицателен, като във всички общини на Ловешка област. Ниската раждаемост и високата смъртност са свързани със застаряването на населението и съществуващите социални и икономически проблеми. В следващите таблици са представени числеността и възрастовата структура на населението в община Ябланица по данни на НСИ от преброяването на населението през 2021 г.

Таблица 5: Брой на населението в община Ябланица

Население на община Ябланица 2021 г.			
	Общо	Мъже	Жени
Община Ябланица	5627	2780	2847
с. Батулци	167	74	93
с. Брестница	1072	526	546
с. Голяма Брестница	109	49	60
с. Добревци	490	229	261

с. Дъбравата	61	27	34
с. Златна Панега	695	350	345
с. Малък извор	200	114	86
с. Орешене	352	179	173
гр. Ябланица	2481	1232	1249

Източник: НСИ

Таблица 6: Възрастова структура на населението в община Ябланица

Данни за населението в община Ябланица по възрасти към 2021 г.																		
Възраст	0 - 4	5 - 9	10 - 14	15 - 19	20 - 24	25 - 29	30 - 34	35 - 39	40 - 44	45 - 49	50 - 54	55 - 59	60 - 64	65 - 69	70 - 74	75 - 79	80 - 84	85+
Община Ябланица	382	394	414	387	290	276	315	308	287	310	367	330	323	327	336	255	184	142
с. Батулци	7	7	7	3	6	7	7	8	7	9	14	6	15	16	18	16	8	6
с. Брестница	125	110	117	96	74	67	76	56	48	56	52	53	30	21	35	22	22	12
с. Голяма Брестница	3	4	10	6	4	1	2	1	3	5	5	7	14	11	8	15	6	4
с. Добревци	34	23	29	35	22	14	18	19	22	23	29	19	30	36	38	32	32	35
с. Дъбравата	1	1	3	3	-	-	-	2	3	1	5	4	8	10	8	7	4	1
с. Златна Панега	45	61	60	53	40	37	41	45	36	29	40	44	40	45	37	13	15	14
с. Малък извор	6	5	2	1	1	12	11	6	2	9	19	18	15	18	24	29	12	10
с. Орешене	38	39	36	26	22	15	27	19	23	13	13	17	14	17	10	8	6	9
гр. Ябланица	123	144	150	164	121	123	133	152	143	165	190	162	157	153	158	113	79	51

Източник: НСИ

Транспортната свързаност между общините в Област Ловеч е много добра, въпреки някои проблеми свързани с осигуряването на обществен транспорт между населените места на община Ябланица, който се дължи на обезлюдяването на селата и намаления пътничкопоток.

Административният център на общината – град Ябланица отстои на 85 км. от столицата, на 72 км. от областния център гр. Ловеч, на 80 км. от гр. Плевен, на 220 км. от гр. Русе, на 150 км. от гр. Свищов и на 360 км. от морската столица гр. Варна.

В непосредствена близост до града преминава автомагистрала „Хемус“, което обуславя отличните транспортни връзки с цялата страна. Особено значение за местната икономика и за жителите на общината имат транспортните връзки с: гр. Ловеч, гр. Тетевен, гр. Ботевград, гр. София, гр. Варна, гр. Плевен, гр. Русе, както и други населени места в България.

През общината преминават частично 6 пътя от Републиканската пътна мрежа на България с обща дължина 79,7 км.:

- участък от 7,2 км. от автомагистрала Хемус (от км 71,3 до км 78,5);
- участък от 21,3 км. от Републикански път I-3 (от км 149,8 до км 171,1);
- началният участък от 9,6 км. от Републикански път I-4 (от км 0 до км 9,6);
- последният участък от 23,7 км. от Републикански път III-3082 (от км 35,7 до км 59,4);
- последният участък от 14,4 км. от Републикански път III-358 (от км 75 до км 89,4);
- последният участък от 3,5 км. от Републикански път III-3008 (от км 11 до км 14,5).

II. ДАННИ И ИНФОРМАЦИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА

1. РАЗДЕЛ “ВЪЗДУХ”

1.1 Състояние и качество на атмосферния въздух:

Съгласно дефиницията “Качество на атмосферния въздух” е състояние на въздуха на открито в тропосферата, с изключение на въздуха на работните места, определено от състава и съотношението на естествените й съставки и добавените вещества от естествен или антропогенен произход.

Законът за чистотата на атмосферния въздух определя 11 основни показателя за качество на атмосферния въздух в приземния слой, а именно: суспендирани частици, фини прахови частици, серен диоксид, азотен диоксид и/или азотни оксиди, въглероден оксид, озон, олово (аерозол), бензен, полициклични ароматни въглеводороди, тежки метали - кадмий, никел и живак и арсен. Нормите за вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух и измерените концентрации за отделните показатели се определят като маса, съдържаща се в един кубически метър въздух при нормални условия за определено време.

За контролиране на основните и допълнителни показатели на територията на страната се разполагат пунктове за мониторинг на качеството на атмосферния въздух, като част от Националната автоматизирана система за екологичен мониторинг, подсистема – “Въздух”. За община Ябланица пунктовете са подвижни, обслужвани от мобилната станция за контрол на качеството на атмосферния въздух.

По класификация (съгласно Приложение №1 към чл.10, ал.3 и 4 от Наредба №7 за оценка и управление качеството на атмосферния въздух) пунктовете за мониторинг биват:

1. Транспортно – ориентирани (Т) пунктове за мониторинг са тези, при които броят на МПС, преминаващи в кръг с радиус 50 м, е не по-малък от 2500 превозни средства на денонощие.
2. Промишлено – ориентирани (П) пунктове за мониторинг са тези, при които има преобладаващо влияние на емисии от производствени и други дейности.
3. Градски фонові пунктове за мониторинг (ГФ) са тези които са разположени в застроената част на град, които не отговарят на критериите по т.2.
4. Извънградски фонові пунктове за мониторинг (ИФ) са разположените на 3-10 км от град, които не отговарят на критериите по т.2 и 3.
5. Регионални пунктове за мониторинг (Р) са разположените на 10-50 км от град, които не отговарят на критериите по т. 2 и 3.
6. Отдалечени пунктове за мониторинг (О) са разположените на повече от 50 км от град, които не отговарят на критериите по т.2 и 3.

Съгласно районите за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (чл. 30, ал. 1, т. 4 от Наредба №7 за оценка и управление качеството на атмосферния въздух) Община Ябланица попада в “район, в който нивата на замърсителите не превишават долните оценъчни прагове”.

Съгласно чл.30, ал.1 от Наредба №7 за оценка и управление качеството на атмосферния въздух - Националният център по околна среда и устойчиво развитие, съгласувано с РИОСВ, изготвя списък на районите за оценка и управление на КАВ на територията на страната, който посочва разпределението на последните на:

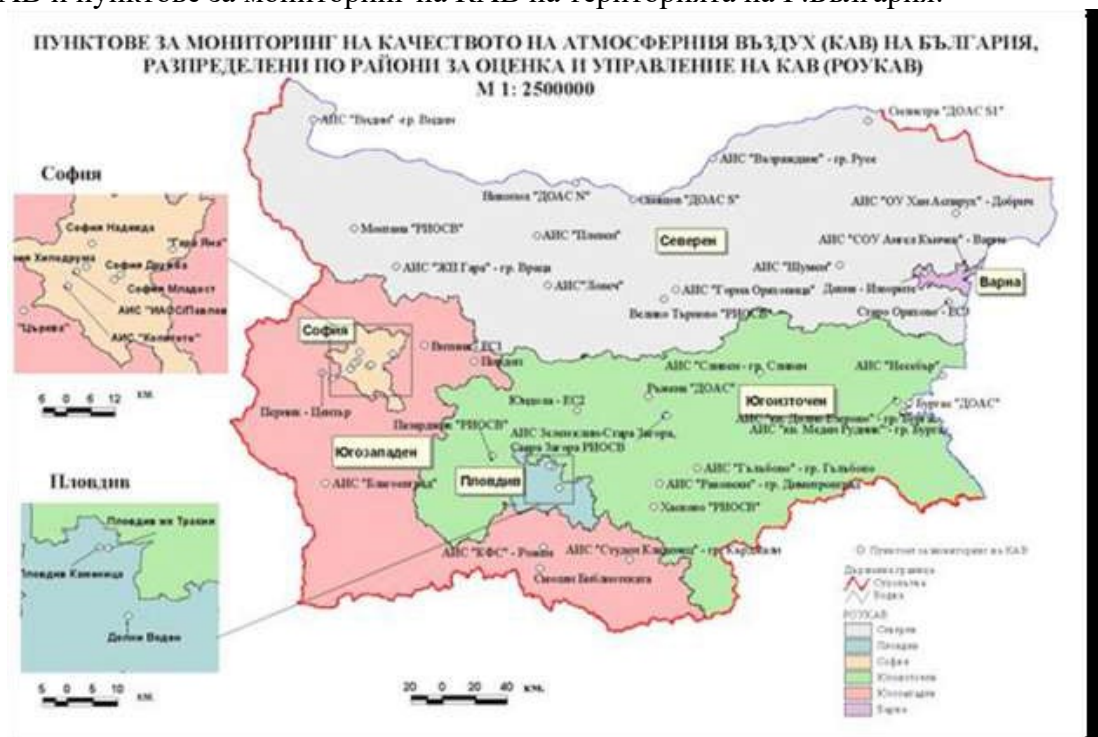
1. райони, в които нивата на един или няколко замърсители превишават установените норми и/или нормите плюс определените допустими отклонения от тях (включително и районите, в които е налице превишаване на установените норми за съответните замърсители, в случаите, когато за последните не са определени допустими отклонения);
2. райони, в които нивата на един или няколко замърсители, за които не са установени допустими отклонения, превишават установените норми;

3. райони, в които нивата на един или няколко замърсители са между съответните горни и долни оценъчни прагове;
4. райони, в които нивата на замърсителите не превишават долните оценъчни прагове.

Националната система за мониторинг на околната среда извършва оценка на качеството на атмосферния въздух (КАВ) върху територията на страната, разделена на 6 Района за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ), утвърдени със Заповед № 969/21.12.2013 г. на министъра на околната среда и водите:

- Северен/Дунавски,
- Югозападен,
- Югоизточен,
- Агломерация Столична,
- Агломерация Пловдив,
- Агломерация Варна.

Освен 3-те района (Северен, Югозападен и Югоизточен) като самостоятелни РОУКАВ се обособяват агломерациите с население над 250 000 души (София, Пловдив и Варна). РОУКАВ и пунктове за мониторинг на КАВ на територията на Р.България:

На територията, контролирана от РИОСВ – Плевен (области Плевен и Ловеч), са разположени 3 стационарни автоматични станции за мониторинг на качеството на атмосферния въздух (КАВ) и една Мобилната автоматична станция (МАС) на Регионална Лаборатория – Плевен, с обхват на дейност Район за оценка и управление на КАВ – Северен Дунавски:

- Автоматична станция Плевен (градски фонов/транспортно ориентиран пункт)
- Автоматична станция Никопол (градски фонов пункт)
- Автоматична станция Ловеч (градски фонов/транспортно ориентиран пункт)

Всички станции са оборудвани със стандартен набор метеорологични показатели (СНМП), в това число: посока и скорост на вятъра, температура, налягане и сила на слънчевото греене. Качеството на атмосферния въздух (КАВ) се оценява чрез анализ на получените от пунктовете за мониторинг данни и сравнение на измерените концентрации за контролираните замърсители с нормите за КАВ, установени с нормативни актове (национални и на ЕС).

Анализът на данните показва, че към 31.12.2021г. нивата на контролираните основни показатели за качеството на атмосферния въздух, с изключение на показател ФПЧ10, са под установените норми за опазване на човешкото здраве. През 2021г. не е регистрирано нито едно превишение на нормите за показатели: серен диоксид, азотен диоксид, въглероден оксид, бензен, озон.

Във връзка с прилагането на Наредба № 7, на територията на община Ябланица контрол се извършва от мобилна станция за фонов мониторинг на РИОСВ – гр. Плевен.

Природните фактори, географските и метеорологични условия са основна предпоставка, която допринася за чистотата на въздуха в общината.

На територията на община Ябланица няма предприятия с наложени санкции за замърсяване на атмосферния въздух.

Периодично се вземат проби от емисионни източници, каквито са димоотводите на предприятията. В контролираните предприятия, като пречиствателни съоръжения, най-често се използват електрофилтри, ръкавни филтри, касетъчни и слоести филтри, циклони, инерционни уловители, аспирационни шахти и др.

На територията на община Ябланица от страна на РИОСВ – гр. Плевен на контрол на изхвърляните във въздуха емисии подлежи „Златна Панега цимент“ АД, чиито показатели са в нормите, благодарение на постоянните инвестиции правени от предприятието в областта на опазване на околната среда.

Увеличения транспортен трафик и лошото състояние на моторните превозни средства са причина за повишаване на емисиите на вредни вещества и замърсяването на атмосферния въздух. Разрастването на автомобилните потоци, остаряването и износването на голяма част от моторните превозни средства представляват неблагоприятна перспектива за влошаване на екологичните характеристики на въздуха в прилежащите на пътните артерии райони.

Замърсяването от строителството е главно от прах и твърди частици. Практически то не оказва съществено влияние за състоянието на атмосферния въздух в общината.

Основни причини за есенно-зимното замърсяване на въздуха в града е липсата на възможност за отопление с алтернативни на традиционните твърди и течни горива, както и по-голямата продължителност на отоплителния сезон в планинските райони.

Община Ябланица ще предприеме действия за повишаване на общественото съзнание и информиране на населението за алтернативните източници на отопление и за такива които отделят по – малко вредни емисии в атмосферния въздух, такива са например горивата с по-ниско пепелно и сярно съдържание, газовите горива в т.ч. природен газ, екобрикети и т. н. В Плана за интегрирано развитие на Община Ябланица за периода 2021 – 2027 г. са заложили за изпълнение мерки за повишаване на енергийната ефективност, чрез прилагане и използване на ВЕИ.

1.2. Оценка на качествата на атмосферен въздух по налични данни

Качеството на атмосферния въздух (КАВ) в Република България се следи от Министерството на околната среда и водите чрез Националната система за наблюдение, контрол и информация. За целта територията на страната е разделена на райони за оценка и управление на КАВ. Екологичният статус на качеството на атмосферния въздух се определя въз основа на основните контролирани показатели, регламентирани в Закона за чистотата на атмосферния въздух.

Като част от националната система за мониторинг на околната среда, на територията, контролирана от РИОСВ – Плевен (области Плевен и Ловеч), са разположени 3 стационарни автоматични станции за измерване на показатели, характеризиращи качеството на атмосферния въздух (КАВ):

- Автоматична станция Плевен (градски фонов/транспортно ориентиран пункт);
- Автоматична станция Никопол (градски фонов пункт);
- Автоматична станция Ловеч (градски фонов/транспортно ориентиран пункт)

Всички станции са оборудвани със стандартен набор метеорологични показатели (СНМП), в това число: посока и скорост на вятъра, температура, налягане и сила на слънчевото греене.

Община Ябланица е част от Северен/ Дунавски РОУКАВ, съгласно утвърдена Заповед № РД-969 от 21.12.2013г. на Министъра на околната среда и водите, актуализирана класификация на РОУКАВ, в сила от 01.01.2014г. Съгласно утвърдения списък на районите за оценка и управление качеството на атмосферния въздух от МОСВ за община Ябланица не спада към зони/териториални единици в рамките на Северен/Дунавски район за оценка на КАВ, в които са превишени нормите на КАВ или горните оценъчни прагове.

На територията на общината няма стационарна станция за замерване състоянието на въздуха и не се извършват редовни измервания. Оценка за качеството на атмосферния въздух се извършва на база измервания от мобилните автоматични пунктове за контрол /МС/, както и от данни за измерени емисии на вредни вещества изхвърляни в атмосферния въздух от промишлени обекти, статистически данни и теоретични разчети за емисиите от съответните сектори на промишлеността, бита и автотранспорта.

Автоматичната станция в гр. Ловеч (АИС – Ловеч) работи от началото на 2009 г. Измерва се показател фини прахови частици до 10 μm (ФПЧ10). Станцията е оборудвана със стандартен набор метеорологични показатели (СНМП), в това число: посока и скорост на вятъра, температура, налягане и сила на слънчевото греене.

Община Ябланица включва девет населени места – гр. Ябланица (административен център), с. Батулци, с. Брестница, с. Голяма Брестница, с. Добревци, с. Дъбравата, с. Добревци, с. Златна Панега, с. Малък извор и с. Орешене и граничи с общините Луковит, Тетевен, Правец и Роман. Площта на Община Ябланица е 204 194 дка, като надморската височина варира в границите 177 - 957 м. над морското равнище.

Няма замервания за повърхностно натоварване на открити площи. Отоплителните инсталации са основен източник на замърсяване на въздуха през зимния сезон. С използване на екологично чисто гориво – газ за отоплителните инсталации, замърсяването чувствително ще намалее. За намаляване на количеството енергия за отопление е необходимо да се стимулират технологии, намаляващи топлинните загуби, изпълнението на топлоизолации и дограми с нисък коефициент на топлопроводимост и използването на алтернативни източници на енергия - напр. слънчева енергия.

В структурата на промишлеността на община Ябланица, предприятие което по принцип предполагат високи нива на замърсяването на атмосферния въздух е „Златна Панега цимент“ АД, където се извършва и редовен мониторинг, но превишения в следените стойности не са констатирани, главно поради многото инвестиции вложени от предприятието по отношение на опазване на околната среда.

Желателно е да се търсят и използват нови енергийни източници, което би допринесло за значително намаление на емисиите, свързани с използването на течни и твърди горива, които за България се характеризират с високо съдържание на сяра. Озеленяването и благоустрояването на уличните платна ще доведат до по-ниски нива на прах в атмосферния въздух.

Оценката на замърсяването на територията на община Ябланица може да се извърши чрез данни от инструментални измервания на емисиите на вредни вещества, изхвърляни от точкови източници в атмосферния въздух, както и от експертна оценка на база статистически и теоретични разчети.

В основни линии, замърсителите от промишлеността в района са, както споменахме и по-горе, основно от различните горивни процеси, съпровождащи производствата и общ суспендиран прах.

Фактори, влияещи върху състоянието на атмосферния въздух

Върху нивото на емисиите вредни вещества отделяни в атмосферния въздух на територията на община Ябланица влияят редица фактори, които могат да бъдат систематизирани най-общо:

- ▶ ПРЕДПОСТАВКИ (климатични, метеорологични и статични фактори)
- ▶ ПРОЦЕСИ (динамични фактори, генериране на отпадъчни газове и разсейване на вредни вещества)
- ▶ ПОСЛЕДСТВИЯ (замърсяване на атмосферата, въздействие върху околната среда и човека).

Тези фактори предпоставят и реализират в една или друга степен въздействие върху въздуха, а оттам – върху останалите компоненти на околната среда и човека.

I. Предпоставки

Предпоставките са онези фактори, които съществуват независимо от състоянието на атмосферния въздух, но предпоставят неговото замърсяване, респ. самопречистване, вследствие на протичащите процеси. Те се обуславят от:

A/ Климатични и метеорологични фактори

Климатичните и метеорологични фактори влизат в групата на динамичните фактори, предпоставящи разсейването на замърсителите изпускани в атмосферата от различните антропогенни и неантропогенни източници.

Разсейването на вредните вещества е в пряка зависимост от следните метеорологични параметри:

- скорост и посока на вятъра
- клас на устойчивост на атмосферата
- височина на смесване
- температури
- температурни инверсии
- валежи /сорбция на замърсителите/

Метеорологичните условия на територията на община Ябланица предпоставят добри условия на разсейване. Климатът е преходен, от умерено-континентален до планински, с хладна и дъждовна пролет, не толкова горещо лято, продължителна есен и мека зима. Климатът е благоприятен, с положително екологично влияние на:

- влажност на въздуха- не стимулира вторични химични реакции;
- термичните условия термичните условия - не стимулират вторични химични реакции/;
- скорост и посока на вятъра ;

Скорост и посока на вятъра

Посоката на ветровете се формира под влиянието на динамични природни фактори, които са характерни за района на Предбалкана. Преобладават северозападните ветрове. Климатичните условия не благоприятстват задържане и събиране на атмосферни замърсители в приземния въздушен слой. Няма замервания за повърхностно натоварване на открити площи. Отоплителните инсталации са основен източник на замърсяване на въздуха през зимния сезон.

Температура

Средните максимални зимни температури са по-високи от тези в Дунавската равнина, поради наблюдаваните фонове процеси. Лятото е топло със средни температури от 22 – 23 °C в по-ниските части и около 17 °C в местата с надморска

височина над 600-700 метра. В периода 2005-2019 г. абсолютните максимални температури в района са достигали и стойности над 41 °C в отделни години. Като цяло се наблюдава нарастване на температурите в района, а средната многогодишна температура е 12.1 °C. През всички години от периода се наблюдава положително отклонение на температурите спрямо климатичната норма, като на средногодишна база тези отклонения варират от +0.3 °C до +1.8°C¹.

Валежите се характеризират с летен максимум (през периода май-юли) и зимен минимум (ноември-февруари), като валежите през студеното полугодие са с около 35-40% по-малки от тези през топлото полугодие. Годишната сума на валежите за общината е средно около 700-1000 mm (l/m²). Не се наблюдава значително изменение в годишните суми на валежите през периода 2005-2019 г. спрямо климатичните норми. Годишните максимални 24-часови валежни суми са регистрирани главно в периода юни-октомври, като най-голямото измерено количество е 103 mm (l/m²) през юни 2018 г.²

През зимата около 60-70% от валежите са от сняг. Средният годишен брой дни със снежна покривка е 30-40 дни за по-ниските части и 60-80 дни за по-високите части от общината. Средната сезонна максимална продължителност на снежната покривка в ниските части на общината е около 10-12 дни, като през периода 2005-2019 г. са наблюдавани 3 зими с устойчива снежна покривка (снежна покривка, измерена в 30 и повече последователни дни). Максималното задържане на снежната покривка е 51 дни през 2012 г. Тенденцията е към намаление на броя дни със снежна покривка и намаление на максималната височина на снежната покривка, както и към съкращаване на периодите на задържане на снежната покривка.

Според класификацията на Събев-Станев (Климатични райони в България и техният климат, 1963) територията на общината попада в Умерено- континенталната подобласт на европейско-континенталната област и заема следните два климатични района :

- Предбалкански район-централна част
- Планински климатичен район-среднопланинска част.

Към предбалканския район спадат горските площи на Предбалкана, които започват от 350 м.н.в. и достигат до 1000м. н.в. Планинския климатичен район обхваща северните склонове на Стара планина с надморска височина между 1000 и 1600 м.

За Предбалканския климатичен район средната януарска температура е -2,3 ° C . Средната януарска температура за Планинския климатичен район, измерена на връх Ботев е -9,3 ° C. Продължителността на зимата е увеличена за сметка на пролетта. В ниските части тя трае 4 месеца, а в по-високите райони 5-5,5 месеца, като в някои части обхваща освен април и до средата на май.

Значителната надморска височина обуславя късното, в сравнение с Дунавската равнина настъпване на пролетта. В предпланинския район средната денонощна температура се задържа над + 5 ° C, едва след 19 март, докато в планинският район това става началото на май. Лятото в планинския климатичен район е хладно. Средната температура през месец юли, най- топлия месец в годината се измерва в границите от 4,8 ° C до 10,3 ° C.

В Предпланинския район летните температури са между 12 ° C -26 ° C. Есента продължава до края на октомври, като средната октомврийска температура варира от 4,7 ° C до 17,3 ° C. За този сезон са характерни резките колебания в денонощния ход на температурата.

¹ Национален институт по метрология и хидрология - БАН

² Пак там

Термичните условия имат съществено значение, тъй като от температурния градиент на отпадните газове и атмосферния въздух, както и от скоростта на газовете напускащи източника и от скоростта на вятъра се определят параметрите на разсейването на газовете. Колкото те са по-високи, толкова по-добро разсейване може да се очаква. Неблагоприятни по отношение на локалните малки промишлени източници и на изгорелите газове са топлите периоди на годината.

Валежи

Валежният режим показва известни особености. Влиянието на планините се отразява повече върху количеството на годишния валеж, отколкото върху неговия режим.

Годишната сума на валежите в различните части на общината се изменя значително в зависимост от надморската височина. Режимът на валежите, повлиян от Старопланинската верига, се характеризира с по-малка сума на зимните и летните валежи. Месец с най-обилни валежи и при двата климатични района е юни, а с минимална сума е февруари.

Валежите се характеризират с летен максимум (през периода май-юли) и зимен минимум (ноември-февруари), като валежите през студеното полугодие са с около 35-40% по-малки от тези през топлото полугодие. Годишната сума на валежите за общината е средно около 700-1000 mm (l/m^2). Не се наблюдава значително изменение в годишните суми на валежите през периода 2005-2019 г. спрямо климатичните норми. Годишните максимални 24-часови валежни суми са регистрирани главно в периода юни-октомври, като най-голямото измерено количество е 103 mm (l/m^2) през юни 2018 г.³

През зимата около 60-70% от валежите са от сняг. Средният годишен брой дни със снежна покривка е 30-40 дни за по-ниските части и 60-80 дни за по-високите части от общината. Средната сезонна максимална продължителност на снежната покривка в ниските части на общината е около 10-12 дни, като през периода 2005-2019 г. са наблюдавани 3 зими с устойчива снежна покривка (снежна покривка, измерена в 30 и повече последователни дни). Максималното задържане на снежната покривка е 51 дни през 2012 г. Тенденцията е към намаление на броя дни със снежна покривка и намаление на максималната височина на снежната покривка, както и към съкращаване на периодите на задържане на снежната покривка.

Б/ Статични фактори

Статичните фактори не се променят или слабо се променят с течение на времето, но играят съществена роля. Основните статични фактори са:

- релеф на района;
- селищна мрежа;
- пътна мрежа;
- структура на промишлеността;
- структура на енергетиката;
- градоустройствени и селищноустройствени решения;
- петролни бази и бензиностанции – местоположение и обем на складовите резервоари;
- размер на зелените площи.

Община Ябланица е разположена на полупланински терен в централната част на Предбалкана. Общината включва в състава си 9 /девет/ населени места и е разположена на обща площ от 204 194 декара.

Релефът на общината е предимно хълмист, като надморската височина варира в

³ Пак там

границите 177 - 957 м. над морското равнище. Общинският център – гр. Ябланица е разположен на 400 м. надморска височина, а най-високата точка е планината Драгоица – 957 м. надм. Височина.

На югоизток Ябланското бърдо образува три разклонения, разделени едно от друго с почти успоредни, безотточни карстови понижения при махалите Гераня, Нановица и Върпей. Карстът в този район е един от най-типичните за България, като по повърхността му има множество овали, валози, пещери и понори. Най-голямо карстово образуване е пропастта „Бездънният пчелин“. На северозапад се извисява Драгоица, чиито склонове са бронирани от титонски тип варовик. На северозапад се издига Батулийската антиклинала, която е ориентирана в посока запад-изток. Изградена е от титонски варовик и неокомски мергели по периферията. В югозападна посока се оформя син-клинално понижение. След това започва гложенската антиклинала, от северното бедро на която се издига Лисец.

Климатът е преходен, от умерено–континентален до планински, с хладна и дъждовна пролет, не толкова горещо лято, продължителна есен и мека зима. Средната годишна месечна температура е около 12 градуса.

Определяне на антропогенното състояние на въздушния басейн

На територията на община Ябланица не съществуват рискови източници на замърсяване, които да я превърнат по националната класификация в „гореща точка“. Това се дължи и на факта, че в района делът на селскостопанските площи е 123 811 дка, представляващи 60,7% от територията на общината. Делът на горскостопанските земи е 67 820 дка, което представлява 33,2 % от територията на общината.

В общината има регистрирани 7 бр. животновъдни ферми за производство на сурово краве или биволско мляко или месо с около 250 бр. говеда и биволи. Овцевъдните и козевъдни обекти на територията на общината са 9 бр. с общо около 1500 бр. овце и кози.

В много от домакинствата, стопаните отглеждат животни предимно за задоволяване на своите потребности в животновъдни обекти тип „лично стопанство“, малкият излишък, който се получава (предимно от мляко) се предлага на близки и познати.

Инвентаризация на източниците на замърсяване на атмосферния въздух

Замърсяването на атмосферния въздух е следствие от 3 основни фактора:

- а/ транспорт – пътна инфраструктура, състояние - линейни източници на замърсяване ;
- б/ промишленост – статични източници на замърсяване;
- в/ битови отоплителни източници – твърди, течни и газови горива – статични източници на замърсяване.

Пътната мрежа е система от линейни източници на замърсяване на атмосферния въздух.

Автомобилният транспорт е неизбежен източник на емисии вредни вещества като: азотни и серни оксиди, летливи органични съединения, сажди, въглеродороди, въглероден оксид и др. Замърсяването на атмосферния въздух от автомобилния транспорт зависи много от състоянието на транспортната инфраструктура, състоянието на автомобилния парк и натовареността на трафика.

Транспортно-географското местоположение на община Ябланица е от значение за осъществяване на външните и на вътрешните връзки на общината. Поради специфичното си разположение община Ябланица е с много добра транспортна свързаност, въпреки някои проблеми свързани с осигуряването на обществен

транспорт между населените места на община Ябланица, който се дължи на обезлюдяването на селата и намаления пътничкопоток.

Административният център на общината – град Ябланица отстои на 85 км. от столицата, на 72 км. от областния център гр. Ловеч, на 80 км. от гр. Плевен, на 220 км. от гр. Русе, на 150 км. от гр. Свищов и на 360 км. от морската столица гр. Варна.

В непосредствена близост до града преминава автомагистрала „Хемус“, което обуславя отличните транспортни връзки с цялата страна. Особено значение за местната икономика и за жителите на общината имат транспортните връзки с: гр. Ловеч, гр. Тетевен, гр. Ботевград, гр. София, гр. Варна, гр. Плевен, гр. Русе, както и други населени места в България.

През общината преминават частично 6 пътя от Републиканската пътна мрежа на България с обща дължина 79,7 км.:

- участък от 7,2 км. от автомагистрала Хемус (от км 71,3 до км 78,5);
- участък от 21,3 км. от Републикански път I-3 (от км 149,8 до км 171,1);
- началният участък от 9,6 км. от Републикански път I-4 (от км 0 до км 9,6);
- последният участък от 23,7 км. от Републикански път III-3082 (от км 35,7 до км 59,4);
- последният участък от 14,4 км. от Републикански път III-358 (от км 75 до км 89,4);
- последният участък от 3,5 км. от Републикански път III-3008 (от км 11 до км 14,5).

Общински пътища

Общинските пътища на територията на община Ябланица са следните отсечки:

LOV3251 /III-103,Орешене-Златна Панега/-Драганина могила
LOV3256 /III-358,Гложене-Ябланица/-Нановица
LOV3260 /III-358/-Ябланица-Нановица-/LOV3256/
LOV3261 /LOV1255,Ябланица -кв.Ламбовци/ -мах.Борьов дол
LOV3262 /III-358,Ябланица-Добревци/-мах.Голяма гора
LOV3263 /III-358 ,Гложене-Ябланица/-мах.Горни Братевец
LOV3264 /LOV1254,Ябланица,кв.Шумнене -кв.Ламбовци/ -мах.Ливаде
LOV3265 /III-358,Ябланица-Добревци/ -мах.Цоловци
LOV3266 /I-3/-Ябланица -мах.Жабина локва
LOV3267 /LOV1254,Ябланица,кв.Ламбовци -Равнище/ -мах.Ширевец
LOV3269 /LOV1250,Батулци-Дъбравата/-Батулци -мах.Сираковци
LOV3270 /III-103,Роман-Златна Панега/-Батулци-Слатина
LOV3271 /III-103,Роман-Орешене/ -мах.Нишовци
LOV3275 /III-103/-Златна Панега-гобищен парк
LOV3276 /LOV1253,Брестница-Голяма Брестница/ -мах.Ниновци
LOV3277 /LOV3260,Ябланица-Нановица/ -мах.Гераня
LOV3288 /I-3,Ябланица-Джурово/ -мах.Камен дол

Общото състояние на пътищата е задоволително, а рехабилитацията на участъците с лошо състояние се осъществява поетапно при осигуряване на финансиране. Ясно изразената тенденция към намаляване на емисиите на вредни вещества от пътния транспорт се дължи основно на подобряването на автомобилния парк, т.е. подмяната на остарелите автомобили с такива, отговарящи на изискванията на по-високи европейски стандарти в автомобилостроенето.

Увеличаването на автомобилния парк, лошите пътни настилки и увеличаването на трафика ще доведе до увеличаване на емисиите и рязко влошаване на КАВ

(наднормени концентрации на азотни оксиди и ФПЧ10) в определени критични точки на страната.

Лошото състояние на пътната мрежа е предпоставка за ПТП с аварийни разливи на опасни вещества с които могат да се замърсят повърхностните и подземни води. Бъдещото подобряване на транспортната инфраструктура на общината, подобряване на състоянието на пътищата, по принцип е свързано с различни строителни дейности. В общия случай строителството е свързано от една страна с вредни емисии от двигателите на използваната техника и от друга със значителни емисии от прах, в това число и ФПЧ10. Интензивността и количествата на тези емисии пряко зависи от интензивността на бъдещите строителни дейности и тяхното разсредоточване във времето. Предвижда се доразвитие на линейното озеленяване със зелени ивици, прилага се принципът на „прекъсната урбанизация“, като се запазват територии без застрояване – „зелени клинове“ - в границите на селищните образувания и между тях. В „зелените клинове“ се включват пасища и ливади и гори, намиращи се на съответната територия. С реализирането на редица озеленителни мероприятия, на защитни зелени пояси, с решаването на комуникационните проблеми и залагане на възможности за реновация на пътищата, сезонната замърсеност на въздуха в териториите около пътищата ще се намали.

В/ Промисленост

В резултат на извършените промени, индустрията в общината се реструктурира отраслово. Създадени са частни фирми, но в значително по-малки размери. Основните подотрасли на индустрията на територията на общината са насочени към:

- производство на цимент и клинкер;
- добив на скално-облицовъчни материали;
- производство на зърнени култури;
- производство на пластмасови изделия;
- производство на мляко;
- производство на хранителни продукти, в това число специфични сладкарски изделия;
- предоставяне на услуги.

Индустрията се развива преди всичко на базата на наличие на суровини, традиции и предприемчивост на малкия и средния бизнес. Някои от производителите са завоювали позиции на пазара, други срещат сериозни затруднения. Усвояването на съвременните принципи на пазарната икономика, произвеждането на висококачествена продукция, отговаряща на европейските стандарти, иновации и модернизацията на производството, повишаване качеството на работната сила, завоюване на позиции на вътрешния и международните пазари са важни фактори към повишаване конкурентоспособността на продукцията, съобразена с изискванията на ЕС.

Частният сектор е структуроопределящ в развитие на индустрията. В някои от предприятия се наблюдава незадоволителна технико-технологична база и човешки ресурси, което неминуемо се отразява негативно върху качеството на продукцията. От финансова гледна точка само част от индустриалните предприятия са проспериращи, другите се борят за оцеляване.

Някои са се наложили на пазара, а други срещат значителни трудности, поради слаба конкурентоспособност. Основната част от предприятията са твърде далеч от стандартите свързани европеизацията и глобализацията. Управлението на фирмите понякога се основава на ентузиазма на собствениците и лични контакти, но не са редки

случаите, когато липсват съвременни организационни форми на производство и труд, и ефективна система в областта на маркетинга и рекламата.

Промишлените предприятия в община Ябланица с изключение на „Златна Панега цимент“ АД са малки и емитират минимални количества отпадъчни газове от горивни процеси, прах от различен произход, газове и др.

През 2020, 2021 и 2022г. (Източник: Регионални доклади за състоянието на околната среда на РИОСВ Плевен за 2020, 2021, 2022г.) за правилно съхранение на горива, проверките по бензиностанции, разположени на територията, контролирана от РИОСВ – Плевен показват нормалното функциониране и доброто техническо и експлоатационно състояние на съоръженията на бензиностанциите.

Територията на община ябланица не е обект на мониторингово проучване и за чистотата на атмосферния въздух могат да се правят само аналогови изводи. В този смисъл от обекти, в зависимост от вида на предприятията могат да се очакват отделяне на пари от разреждатели на бои и лакове, маслени аерозоли, бензинови пари, прах с различен произход – инертен, дървесен и др.

При хигиенизирането и дезинфекцията на работните помещения /особено при производствата на хранително-вкусовата промишленост/ могат да се очакват газове и пари от препаратите, с които се почиства /обикновено хлор/ и ПАВ.

Битови отоплителни източници – твърди, течни и газови горива

Общината включва девет населени места административния център гр. Ябланица и 8 села: с. Батулци, с. Брестница, с. Голяма Брестница, с. Добревци, с. Дъбравата, с. Златна Панега, с. Малък извор и с. Орешене.

Населението на община Ябланица към 2021 г. по данни на НСИ е 5627 души. Общината е със средна гъстота на населението 27,6 д/ кв.км. Това означава, че тя е с около 2,4 пъти по-ниска от тази за страната /66,35 души, 2021г. - НСИ./, което при псурови климатични условия би било предпоставка за по-ниско замърсяване на въздуха от битовите източници. През отоплителния сезон се очакват емисии от азотни и серни оксиди, въглероден моноксид и диоксид, сажди да нараства. Размерът на замърсяването на атмосферния въздух през хладния период зависи пряко от броя на населението във всяко селище.

Според броя на обитателите в общината, (НСИ, 2021г.) само две от населените места са с над 1000 души - гр. Ябланица и с. Брестница. Замърсяванията на атмосферния въздух от битови потребители са главно през зимния период, при ползването на твърди горива в битовия сектор, в зависимост от метеорологичните условия.

Таблица 7: Емисионни фактори за единица отделена енергия от различни видове гориво:

Гориво	Долна топлина на изгаряне GJ/mg - съотв. MJ/Nm3 (газ)	NOx като NO2 (кг/TJ = g/GJ)	SO2 (кг/TJ)	Общ прах (кг/TJ)	PM 10 =g/GJ	PM 2,5 =g/GJ
Нафта	42-46 41,9	46-63 49	143-174 156	0	0	0
Природен газ	33,3-36,8 34,5	37-63 49	0-2,46 0	0	0	0
Черни въглища	22,4-24,7 23,5	44-189 116	579-697 625	144-470 292	27-87 54	0,72-2,35 1,46
Кафяви въглища	8,7-13,4 10,9	32-155 59	1659-2826 2089	183-882 416	34-163 77	0,91-4,41 2,08

Брикети от лигнитни въглища от „Марица Изток“	14,6-15,9 15,072	49-95 69	2102-3017 2389	102-332 178	19-61 33	0,51-1,66 0,89
Дърва	8,5-12,4 9,4	60-124 97	22-45 39	10-27 22		

Емисионният фактор на ФПЧ10 при изгаряне на пелети в автоматична камина (9,5 kW) варира от 24 до 160 kg/TJ.

Таблица 8: Фракционното съдържание на праха, отделян при изгарянето на въглища:

Гориво	ФПЧ2.5	ФПЧ10 >	ФПЧ10	Общ прах
Въглища	13%	52%	48%	100%

Анализът на наличната информация показва, че през зимния период, въпреки интензивното използване на твърди горива за отопление в битовия сектор при определени метеорологични условия /безветрие/, е малко вероятно да се натрупват замърсители в приземния слой от ФПЧ10, серен диоксид, азотни оксиди и въглероден оксид до границите на пределно допустимите норми в гр. Ябланица. Предвид малкия брой жители в селата, замърсяване на въздуха от битовия сектор в селата на общината не може да се очаква. Не се очаква и замърсяване в самия град, причинено от битовия сектор в селата.

През летните месеци замърсяванията са главно от прах и неприятни миризми, породени от състоянието на инфраструктурата и от благоустройствени проблеми. Ориентираните преобладаващи западни и северозападни ветрове дренират въздуха добре, а липсата на крупни промишлени замърсители на територията на общината допринася също за поддържане висока чистота на въздушния басейн на общината.

Териториален обхват на атмосферното замърсяване. Степен на замърсяване

Атмосферното замърсяване в община Ябланица се определя от степента на развитие на промишлеността и големината на отделните населени места, както и отблизостта до транспортните артерии.

Ниските стойности на атмосферните замърсители определят зоните на замърсяване на атмосферния въздух под допустимите стойности на замърсители, за които се дава експертна оценка от РИОСВ – Плевен. В този смисъл, очакванията за зони с потенциални замърсявания са:

- натоварени транспортни артерии – зона от 100 m от двете страни, пътищата от републиканската и общинската пътна мрежа;
- по-големите населени места /замърсяване от комунално-битов характер/ ;
- населени места, в които има промишлена дейност.

Общият извод е, че в национален план за оценка, и в частност, по брой и вид на източниците на замърсяване за качествата на атмосферния въздух, за територията на община Ябланица може да се даде много добра оценка.

Подобряването на пътната инфраструктура, използването на възобновяими източници на енергия от домакинствата и учеружденията ще допринесе за опазване чистотата на атмосферния въздух.

2. РАЗДЕЛ “ВОДИ”

2.1. Водни ресурси - Оценка екологичното и химично състояние на повърхностните води.

Генетичните хидроложки фактори, на която и да е територия, закономерно са свързани от една страна с климата, определяни като динамични, и от друга – с повърхнината на водосборните басейни, определяни като структурно-морфоложки. Територията на община Ябланица попада в обхвата на Дунавския район за басейново управление на водите.

Карстовият релеф заема значителна част от територията на общината и оказва влияние върху повърхностния отток на водите. Той не позволява образуването на повърхностнотечащи води, а падналите дъждовни води проникват дълбоко в почвата. Земеделските площи, разположени върху карстов терен, имат непостоянен режим на овлажнение в почвения слой. Също така, селищата в карстовите райони имат затруднения при изграждането на водоснабдителната мрежа поради липсата на повърхностни водоизточници с относително постоянен дебит.

Както подземните, така и повърхностните води са изцяло зависими от климатичните фактори и измененията в състоянието им и режима следва изцяло тяхната промяна.

Валежите, които подхранват водоизточниците се характеризират с летен максимум (през периода май-юли) и зимен минимум (ноември-февруари), като валежите през студеното полугодие са с около 35-40% по-малки от тези през топлото полугодие. Годишната сума на валежите за общината е средно около 700-1000 mm (l/m^2). Не се наблюдава значително изменение в годишните суми на валежите през периода 2005-2019 г. спрямо климатичните норми. Годишните максимални 24-часови валежни суми са регистрирани главно в периода юни-октомври, като най-голямото измерено количество е 103 mm (l/m^2) през юни 2018 г.

Териториите в община Ябланица, заети от водни площи са в размер на 1 290 дка. С най-голямо стопанско значение е извор „Глава Панега“. Водните запаси на този извор имат голям икономически ефект не само за община Ябланица, а и за съседните общини, включени във водоснабдителната група „Златна Панега“. Температурата на водата варира от 11,5 °C до 15 °C, като най-ниска е през м. февруари, а най-висока е през м. юни. Водите на реката не замръзват и не пресъхват. През хилядолетията тази река е осигурявала основно поминъка на местното население.

Единствената малка река, която тече през гр. Ябланица и влива водите си в р. Златна Панега е р. Ябланска (Калник). Нейните малки притоци – Дълбошки дол, Леска, Късата долчина – носят минимални количества вода и това я прави неизползваема за стопански нужди. Реката се влива в яз. „Гаргулица“ с площ около 1,5 ха. Той е разположен в северната периферия на града.

От западните склонове на Драгоица към р. Манаселска протичат също такива малки притоци.

Наличните водни ресурси не са в състояние да посрещнат нуждите от промишлени и питейни води в перспектива, но хидроложката характеристика на самите водоизточници е благоприятна за поддържане на стабилен качествен състав на водите. В естествено състояние подземните води имат добри питейни качества и с редки изключения отговарят на санитарно-хигиенните изисквания като „вода за пиене“.

Извън територията на община Ябланица от изток тече река Вит, а от запад р.

Малък Искър. От периферните части на Ябланското землище към р. Малък Искър се спускат малки притоци, които също нямат стопанско значение.

На територията на общината има 5 язовира, заемащи площ от 378 дка. Това са: яз. „Витина лъка“ – с. Добревци; яз. „Боаза“ – с. Брестница; яз. „Гаврил“ – с. Батулци; яз. „Голяма Брестница“ – с. Голяма Брестница и яз. „Реджовица“ - с. Добревци.

„Нановско блато“ е интересен природен феномен. Представлява карстово образувание с водна площ от около 20 дка. Намира се в близост до пропаст „Бездънния пчелин“.

2.2. Оценка на съществуващото положение - Мониторинг на повърхностни води

Съгласно Закона за водите, басейновите дирекции изработват и предлагат за утвърждаване програмите за мониторинг на водите, планират и провеждат мониторинга на водите, обобщават и анализират получените данни и извършват оценка на състоянието на водните тела. Мониторингът на повърхностните води е част от Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС) и обхваща програми за контролен и оперативен мониторинг. Целта на мониторинговите програми за контролен мониторинг е да осигурят необходимата информация за оценка на състоянието на водите в рамките на речния басейн или подбасейн.

Оперативните програми за мониторинг следва да определят състоянието на водните тела в риск и да оценят промените, които са настъпили в резултат от прилагането на програмата от мерки. Мрежите за контролен и оперативен мониторинг на повърхностни води и измерваните показатели в тях са регламентирани със Заповед № РД-3/06.01.2023г. на Министъра на околната среда и водите.

Характеризирането на повърхностните води се извършва по Наредба № Н-4 от 14.09.2012г., обн. ДВ, бр.22 от 05.03.2013г, в сила от 05.03.2013г. Съгласно наредбата, химичното състояние на повърхностните води се оценява в два класа – добро и непостигащо добро състояние. Екологичното състояние на повърхностни водни тела се оценява в пет класа – отлично, добро, умерено, лошо и много лошо.

При оценката на химичното състояние на повърхностните води са разглеждани т.нар приоритетни вещества, като са съпоставяни с определените стойности на стандартите за качество, въведени от Директива 2008/105/ЕО и на Съвета от 16.12.2008 г. за определяне на стандарти за качество за околната среда, транспонирана в Наредба за стандарти за качество на околната среда за приоритетни вещества и някои други замърсители. (Приета с ПМС № 256 от 1.11.2010 г., обн., ДВ, бр. 88 от 9.11.2010 г., в сила от 9.11.2010 г., изм., бр. 88 от 8.10.2013 г., в сила от 8.10.2013 г.)

Оценката по биологични елементи за качество е направена в съответствие с изискванията на Приложение № 6 от Наредба № Н-4/14.09.2012 г. за характеризиране на повърхностните води.

Река Златна Панега попада в обхвата на Поречие Искър

Водните тела разположени по основното течение на реката са 7 броя.

Първото тяло на устие на река Искър преди река Дунав е BG1IS100R1027. Всичките останали са новообразувани и са с нови граници. Те произхождат от голямото водно тяло BG1IS135R026 описано в ПУРБ 2010-2016 г.:

□ р. Искър от вливане на р. Златна Панега при Червен бряг до вливане на р. Гостиля при Ставерци, водно тяло BG1IS135R1026;

□ р. Искър от вливане на р. Малък Искър при Роман до вливане на р. Златна Панега при Червен бряг, водно тяло BG1IS135R1126;

□ р. Искър от вливане на р. Габровница при Елисейна до вливане на р. Малък Искър при Роман, водно тяло BG1IS135R1226;

- р. Искър от вливане на р. Батулийска при Реброво до вливане на р. Габровница при Елисейна, вкл. притока р. Трескавец, водно тяло BG1IS135R1326.
- р. Искър от вливане на р. Владейска до вливане на р. Батулийска при Реброво, водно тяло BG1IS135R1426.
- р. Искър след язовир Панчарево, до вливане на р. Владейска, водно тяло BG1IS135R1726

За определяне на екологичното и химично състояние, елементите за качество се наблюдават в един или повече мониторингови пункта в гореизброените водни тела.

За река Златна Панега от с. Златна Панега до вливане в р. Искър при Червен бряг, вкл. притоците - Дъбенска, Батулска и Белянска, водно тяло BG1IS100R1024.

През 2017-2018 година водното тяло не е планирано за наблюдение по физикохимични показатели, специфични замърсители и приоритетни вещества. Оценката за водното тяло според анализираният БЕК макрозообентос и макрофити през 2017 г. е добро състояние.

Река Златна Панега, при извор р. Златна Панега - от извор до с. Златна Панега.

Мониторинговият пункт във водно тяло BG1IS100R1124 е референтен за тип R15 - Карстови извори.

През 2018 г. водното тяло е включено само в програмата по Нитратна директива, поради което водата е анализирана само по показатели: нитрати йони и ортофосфати. Състоянието на тяло BG1IS100R1024 е определено като добро, според данните от 2017 г. за БЕК макрозообентос.

Част от територията на общината попада в Поречие Вит.

Качеството на водите на река Вит и нейните притоци се наблюдава в 21 пункта за мониторинг, разположени в 13 водни тела. Два от пунктовете са разположени във водно тяло, определено в Зона за защита на водите /ЗЗВ/ предназначени за питейно битово водоснабдяване /ПБВ/.

На устието на реката са разположени два пункта за мониторинг – р. Вит след гр. Гулянци и р. Вит след гр. Долна Митрополия при с. Биволаре, които дават информация за водно тяло BG1VT100R009 – р. Вит от вливане на р. Тученица при Опанец до устие. За периода 2017-2018 година по кислороден режим, електропроводимост, фосфатни съединения, някои съединения на азота и БПК₅, резултатите от анализа показват концентрации близки до отлично и добро състояние. Превишени концентрации, отговарящи на умерено състояние, са измерени по показателите – азот нитритен, азот нитратен и общ азот. Няма измерени високи концентрации над изискванията за СКОС на анализираният специфични замърсители.

Няма измерените концентрации над изискванията за добро състояние на СКОС за приоритетните вещества. При тези обстоятелства, може да се заяви че химичното състояние на водното тяло е достигащо добро.

Оценката от БЕК макрозообентос, макрофити и фитобентос (2017г. и 2018г.) за пунктовете във водно тяло BG1VT100R009 е умерено състояние.

Зони за защита на водите

В регистъра на чувствителните зони в повърхностни водни тела, съгласно Заповед № РД -970/28.07.2003 г. на Министъра на околната среда и водите за чувствителни зони следва да се определят тези водни обекти, в които се цели защита от еутрофикация – явление, което е предизвикано от повишаване на съдържанието във водите на биогенни елементи – азот и фосфор и съответно предизвиква растеж на зелени растения във водите. т.е. то се характеризира като

водоприемник, който се намира или има риск да достигне състояние на еутрофикация - обогатяване с биогенните елементи азот и фосфор. Това състояние е свързано с ускорен растеж на водорасли и по-висши растителни видове, в резултат на което настъпва нежелано нарушаване в баланса на присъстващите във водите организми и влошаване на качеството на водите. Това изисква отпадъчните води от всички агломерации с **над 10 000 еквивалентни жители(е.ж.)**, които се заустват в него да бъдат предмет на допълнително пречистване с цел отстраняване на биогенните елементи азот и фосфор до определените в разрешителното за заустване индивидуални емисионни ограничения. По този начин водоприемникът се предпазва от допълнителна еутрофикация и се цели подобряване в неговото състояние.

Зони, определени като защитени по чл. 119а, ал.1, т.5 от ЗВ с цел опазване на местообитания, при които поддръжката или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за опазването им, включително на съответните обекти по „Натура 2000”, обявени съгласно Директива 92/43/ЕС за опазване на природни местообитания и съгласно Директива 79/409/ЕС за опазване на птиците. На територията на община Ябланица определени за защитени зони за опазване на местообитания и видове по чл. 119, ал.1, т.5 от ЗВ са определени следните зони :

1. ЗЗ „Български извор” BG 0001036 за опазване на местообитанията;
2. ЗЗ „Васильовска планина” BG 0002109 за опазване на птиците ;
3. ЗЗ „Карлуково” BG 0001014 за опазване на местообитанията;

След приемането на РБългария за член на Европейския съюз, започнаха да се прилагат редица Европейски програми за подпомагане на земеделското производство. Във връзка с хармонизацията на националното законодателство в областта на околната среда с това на Европейския съюз Директива 91/676/ЕС За опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници” беше транспонирана като Наредба №2 от 13 септември 2007г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници (Обн. ДВ бр. 27 от 11 март 2008г.). За повърхностните и подземните водни тела със значими натоварвания с нитрати, като уязвими зони се приемат само тези, за които има данни за съдържание на нитратни йони над 50 mg/l. Съгласно Заповед № РД -146/25.02.2015 г. на Министъра на околната среда и водите, територията на община Ябланица не попада в уязвима (нитратна) зона.

Райони със значителен потенциален риск от наводнения по чл. 143г от ЗВ.

Плана за управление на риска от наводнения (ПУРН 2016-2021г) определя райони със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН). РЗПРН се определят на база на резултатите от предварителната оценка на риска от наводнения по Критерии и методи за определяне и класифициране на риска и определяне на РЗПРН, утвърдени от МОСВ, съгласно чл.187, ал.2, т.6 от ЗВ. Съгласно чл.146г, ал.1 от ЗВ във водосбора на са определени района със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН), съгласно Заповед № 88/ 21.08.2013г. на Директора на БДДР, и са утвърдени със Заповед № РДД/01.10.2013 г. на Министъра на ОСВ. Предварителните РЗПРН са класифицирани в три степени на риск по отношение на човешкото здраве, стопанската дейност, околната среда и културно-историческото наследство- нисък, среден и висок. Утвърдените РЗПРН съдържат само районите със степен на риск „висок” и „среден”.

На територията на община Ябланица няма определени райони със значителен потенциален риск от наводнения по чл.143г от ЗВ.

Основните мерки за намаляване на риска от наводнения, които могат да бъдат изпълнявани, са следните:

- поддържане проводимостта на речните легла, вкл. в 500-метровата зона след язовирите;
- поддържане и експлоатация на диги, корекции на реки и дерета и други хидротехнически и защитни съоръжения, отводнителни системи и полета, отводнителни помпени станции (ОПС);
- ежегодни пролетни и есенни технически прегледи на хидротехническите съоръжения, приключващи с изготвяне на протоколи, в които се набелязват ремонтните и инвестиционни работи за следващата година;
- изготвяне на анализ на техническото състояние на всяка язовирна стена веднъж на три години;
- изготвяне и проиграване на аварийни планове на язовирни райони и обособяване на аварийни складове, оборудвани с необходимите техника и материали;
- изграждане на съвременни системи за оповестяване ;
- ликвидиране на потенциално опасни язовири, чието техническо състояние не позволява по-нататъшната им експлоатация.
- изграждане и поддържане на дъждовна канализация

Източници на замърсяване

Екологичният проблем на общината свързан със замърсяването на реките е в тясна връзка с проектите и предвижданите действия по отношение на проектирането и изграждането на:

- ☐ канализационни системи ;
- ☐ пречиствателни станции за отпадни води;

Поради липса на канализационна мрежа в малките населени места на общината е невъзможен контролът и анализът на качеството и количеството на битовите отпадни води.

Такъв се осъществява за отпадъчните води в гр. Ябланица, отвеждани и пречиствани в Пречиствателна станция за отпадъчни води – гр. Ябланица, посредством изградените колектори в града.

В момента се търсят начини за финансиране за разширяване обхвата на колекторите в гр. Ябланица и към отдалечените квартали на града и за поетапно изграждане на канализационна мрежа и пречиствателни съоръжения в селата на общината.

Битови отпадни води

Като основен източник на замърсяване на водните тела в региона са вливащите се в тях битово-фекални води. Важен проблем за всички селища в обхвата на община Ябланица е липсата на изградени канализации и пречиствателни станции за битово - фекални води, с изключение на изградената и въведена в експлоатация ПСОВ гр. Ябланица, обслужваща голяма територия на гр. Ябланица. Формираните битови отпадъчни води от домакинствата в селата и крайните квартали на гр. Ябланица се отвеждат в септични или изгребни ями и тяхното състояние трудно се контролира. Минералните съединения в битовите отпадни води са представени от солите на амоняка, фосфати, хлориди, хидрокарбонати и др. Органичните примеси обикновено съдържат азот (белтъци и продукти на тяхната хидролиза-пептиди и аминокиселини). В тях мога да се съдържат и безазотни органични съединения - киселини, спирт, алдехиди, кетони и др. Постоянен компонент на битовите отпадни води станяха ПАВ (повърхностно активните вещества), следствие от широко използваните в бита синтетични миещи препарати.

Производствените отпадъчни води

Производствените отпадъчни води са също източник на замърсяване на повърхностните и подземни води, особено ако се заустват във водните обекти без пречистване или с пречистване, но без удовлетворяване на нормативните изисквания. Контролът от страна на компетентните органи се осъществява от – РИОСВ Плевен и Басейнова дирекция – Плевен.

Предприятия, развиващи производствена дейност съгласно нормативната уредба са задължени да имат пречиствателни съоръжения.

„ВиК“ АД - гр. Ловеч предоставя услугата „Отвеждане на отпадъчни води“ единствено в гр. Ябланица, където е изградена в голяма степен канализационната мрежа. В останалите населени места липсват такива възможности.

Пречиствателната станция за отпадни води с довеждащ колектор в гр. Ябланица (ПСОВ) стартира дейността си през 2014 г. Изграденият колектор е обединил съществуващата канализационна мрежа в гр. Ябланица, която е с дължина 3 695,64 м. Пречиствателната станция за отпадъчни води в гр. Ябланица е разположена в землището на гр. Ябланица, УПИ 1-065, кв.116, местност „Цигански бряг“. Тя е изградена от обединение „СТРОЙ ЕКО ЯБЛАНИЦА“ и е въведена в експлоатация през 2014 год. Технологичната схема на ПСОВ гр. Ябланица включва механично, биологично пречистване с допълнително пречистване от азот и стъпало за отстраняване на фосфор. Механичното пречистване се състои от 1 бр. чакълоуловител с грайфер с ръчно управление, 2 бр. груби решетки с механично и ръчно почистване и 1 бр. комбинирано съоръжение за фино механично пречистване. Биологичното пречистване се осъществява от 2 бр. комбинирани биологични реактора биобасейн-вторичен утайтел. За отстраняване на фосфора се използва коагулант FeCl₃.

Получената в ПСОВ гр. Ябланица утайки се депонират на Регионално депо за неопасни отпадъци гр. Луковит.

Заустването на отпадъчните води от ПСОВ гр. Ябланица се извършва в р. Ябланска, съгласно Разрешителнох за ползване на воден обект за заустване на отпадъчни води, издадено от БДДР – гр. Плевен.

Оценка състоянието на подземни водни тела, цели, мониторинг

На територията на общината освен повърхностните се определят и подземните водни тела, които са разположени в рамките на Басейнова дирекция „Дунавски район“. По отношение на водните тела се прилагат Планове за управление на речните басейни описващи процедурите по мониторинга и контрола на дейностите в тях. В следващата таблица могат да се проследят подземните водни тела⁴ попадащи на територията на община Ябланица, съгласно План за управление на речните басейни 2016-2021 г.

Таблица 9: Подземни водни тела

Код на водното тяло	Име на водното тяло
BG1G0000QAL018 слой 1	Порови води на кватерна на р.Вит
BG1G0000K2S037 слой 4	Карстови води на Предбалкана
BG1G0000TJK045 слой 5	Карстови води на Централния Балкан

Източник: Басейнова дирекция „Дунавски район“

Мониторингът на подземните води в Дунавски район за басейново управление /БДДР/ се извършва, като част от Националната програма за мониторинг се осъществява на основание Заповед № РД–182/26.02.2013 г. на Министъра на околната среда и водите. Изпълняват се два вида програми:

⁴ Повече информация по темата може да бъде намерена на www.vd-dunav.org

- за качество (химично състояние) на подземните води и
- за количество (количествено състояние) на подземните води.

На територията на община Ябланица няма пунктове за мониторинг на подземни води. Проблемите, водещи до недоброто състояние на подземните води са в резултат на органични замърсители, опасни вещества и замърсяване с нитрати, които се дължат на зауствания на непречистени отпадъчни води, населени места без канализации, липса на локални пречиствателни съоръжения за производствени отпадъчни води и лошите земеделски практики при употреба на органични и минерални торове.

Степен на изграденост на водопроводната мрежа

Питейно – битово водоснабдяване на населените места.

Водоснабдителните мрежи в селищата в общината са изградени в периода 1940 – 1960 г. от азбестоциментови и/или от стоманени тръби. Същите са вече амортизирани и предопределят големи загуби на вода, което налага последователната подмяна на вътрешните водопроводни мрежи в населените места с полиетиленови тръби.

В обособената територия с оператор „ВиК“ - АД гр. Ловеч няма изградени пречиствателни станции за питейни води.

Общата дължина на довеждащите водопроводи е 62,8 км., разпределителната водопроводна мрежа е 115,5 км, общият брой на сградните водопроводни отклонения е 3 724 бр. Обществените потребители са 198 бр., а населението е 3 526 броя. По населени места те се разпределят така:

- **гр. Ябланица** - довеждащите водопроводи са с обща дължина 21,7 км. Те са изградени от: азбестоциментови тръби/АЦ/, стоманени тръби и тръби РЕHD. Разпределителните водопроводи са с обща дължина 42,2 км., които са изградени от стоманени тръби, АЦ, чугунени и тръби РЕHD. Потребителите са 1 390 бр. (95 бр. обществени и 1295 бр. население).

- **с. Батулци** - довеждащите водопроводи са с обща дължина 1,7 км., изградени от АЦ и стоманени тръби. Разпределителните водопроводи са с обща дължина 6,3 км., от които водопроводите са изградени от тръби АЦ и тръби РЕHD. Потребителите са - 204 бр. (6 бр. обществени и 198 бр. население).

- **с. Брестница** - довеждащите водопроводи са с обща дължина 11,6 км., изградени от АЦ, стоманени и тръби РЕHD. Разпределителните водопроводи са с обща дължина 19,6 км., като водопроводите са изградени от стоманени тръби, АЦ тръби и тръби РЕHD. Потребителите са - 474 бр. (25 бр. обществени и 449 бр. население).

- **Голяма Брестница** - довеждащите водопроводи са с обща дължина 4,9 км., изградени са с АЦ тръби и стоманени тръби. Разпределителните водопроводи са с обща дължина 9,2 км., изградени са от АЦ тръби. Потребителите са - 299 бр. (7 бр. обществени и 292 бр. население).

- **с. Добревци** - довеждащите водопроводи са с обща дължина 1,4 км., изградени са от АЦ тръби, разпределителните водопроводи са с обща дължина 12,3 км., изградени са от АЦ и РЕHD тръби. Потребителите са - 469 бр. (17 бр. обществени и 452 бр. население).

- **с. Дъбравата** - довеждащите водопроводи са с обща дължина 1,3 км., изградени са от АЦ тръби и стоманени тръби, разпределителните водопроводи са с обща дължина 1,6 км., изградени са от АЦ тръби и тръби РЕHD. Потребителите са - 56 бр. (2 бр. обществени и 54 бр. население).

- **с. Златна Панега** - довеждащите водопроводи са с обща дължина 17,7 км., изградени са от стоманени тръби, разпределителните водопроводи са с обща дължина 8,8 км., изградени са с АЦ тръби и тръби РЕHD. Потребителите са - 334 бр. (26 бр. обществени и 308 бр. население).

- **с. Малък Извор** - довеждащите водопроводи са с обща дължина 1,7 км., изградени са от АЦ тръби, стоманени тръби и тръби РЕHD, разпределителните водопроводи са с обща дължина 8,4 км., изградени са от поцинковани и стоманени тръби. Потребителите са - 239 бр. (10 бр. обществени и 229 бр. население).

- **с. Орешене** - довеждащите водопроводи са с обща дължина 0,7 км., изградени са от АЦ и с РЕHD тръби, разпределителните водопроводи са с обща дължина 7,2 км., изградени са от АЦ тръби. Потребителите са - 259 бр. (10 бр. обществени и 249 бр. население).

Нивото на покритие с водоснабдителни услуги на територията на община Ябланица е почти 100%. Във всички населени места има изградена водопроводна мрежа, с изключение на отделни отдалечени райони с единични жилища, разчитащи на собствени водоизточници - кладенци.

Загубите на питейна вода по данни на „ВиК“ АД – гр. Ловеч са най-големи в селата: Дъбравата, Батулци, Добревци, Голяма Брестница и Орешене, което показва, че там са най-амортизираните водопроводни тръби и подмяната им е най-наложителна. Амортизираният водопровод налага непрекъснатото отстраняване на аварияте и извършването на ремонтни дейности. За намаляване на загубите е необходимо цялостна подмяна на водопроводите, а не само поэтапна подмяна на част от водопреносната мрежа, която се реализира в: Ябланица, Добревци, Брестница, Орешене, Дъбравата и Батулци.

Общият брой на помпените станции на територията на община Ябланица е 15 броя.

„ВиК“ АД гр. Ловеч не експлоатира язовири за питейно-битово водоснабдяване.

В следващата таблица са представени данни за водоизточниците на територията на община Ябланица, експлоатирани от „ВиК“ АД – гр. Ловеч и данни от разрешителните за водовземане.

Таблица10 : Списък на водоизточниците на територията на община Ябланица, експлоатирани от "ВиК" АД - гр. Ловеч към м. май 2020 г.

№	Наименование на водоизточника	Населено място	ЕКНМ	Населени места, които се водоснабдяват	Разрешен средно денонощен дебит	Разрешено годишно водно количество до:	Брой обслужвани жители към 31.12.2019 по данни
1.	КИ "Горното езеро" КИ "Долното езеро"	с.Зл Панега	31098	с.Златна Панега, с.Румянцево, с.Петревене, с.Тодоричене, гр.Луковит, с.Радомирци, гр.Червен бряг	160.00	5 040 722	23 048
2.	КИ "Свх дол"1	с.Батулци	02909	с.Батулци	0.20	5 000	132
3.	КИ "Свх дол"2	с.Батулци	02909	с.Батулци	0.20	5 000	132
4.	КИ "Стублата"1	с.Батулци	02909	с.Батулци	0.20	5 000	132
5.	КИ "Стублата"2	с.Батулци	02909	с.Батулци	0.20	5 000	132
6.	КИ "Стублата"3	с.Батулци	02909	с.Батулци	0.10	2 000	132
7.	Д"Стублата"	с.Батулци	02909	с.Батулци	0.30	5 000	132
8.	КИ "Жидевица"	с.Голяма Брестница	15655	с.Гол. Брестница	0.50	15 768	144
9.	КИ "Синия вир"	с.Голяма	15655	с.Гол. Брестница	0.50	15 768	144

		Брестница					
10.	КИ "Сухото езеро"	с.Добревци	21381	с.Добревци	1.00	30 000	54
11.	КИ "Пишура"	с.Добревци	21381	с.Добревци	0.60	18 000	54
12.	КИ "Клена"	с.Добревци	21381	с.Добревци	0.30	9 000	54
13.	КИ "Върбата"	с.Добревци	21381	с.Добревци	0.10	3154	54
14.	КИ "Драганина могила"	с.Зл Панега	31098	гр.Ябланица	2.00	10 000	783
15.	ТК"Езерото"	с. Малък Извор	46886	с.Малък Извор	1.20	5 000	224
16.	КИ "Езерото"	с. Малък Извор	46886	с.Малък Извор	2.00	10 000	224
17.	КИ "Каптажа"1	м.Мириовец	48310	с.Малък Извор, м.Мириовец	0.02	600	224
18.	КИ "Каптажа"2	м.Мириовец	48310	с.Малък Извор, м.Мириовец	0.02	600	224
19.	КИ "Богой"1	с.Орешене	53730	с.Орешене	0.50	5 000	349
20.	КИ "Богой"2	с.Орешене	53730	с.Орешене	0.50	5 000	349
21.	КИ "Голямата чешма"	с.Орешене	53730	с.Орешене	1.00	20 000	349
22.	КИ Прелог с ПС	гр.Ябланица	53730	гр.Ябланица	1.00	20 000	2 566

Източник: „ВиК“ АД – гр. Ловеч

Пречиствателни станции за отпадъчни води (ПСОВ)

В община Ябланица е реализиран проект за Рехабилитация на канализационната мрежа на гр. Ябланица с изграждане на доваждащ колектор и ПСОВ, финансиран от Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

Изпълнени са четири главни колектора — Главен клон I, Подколектор 1, Подколектор 2 и Главен клон II, които отвеждат отпадъчните води в новоизградената ПСОВ гр.Ябланица. Тръбите, от които са изпълнени са от гофриран полиетилен с обща дължина 3 695,64 м, с диаметри 0300 – 1 155,68 м, 0400 – 1 171,63 м, 0500 - 749,79 м и 0600 - 618,54 м.

Технологичната схема на ПСОВ гр. Ябланица включва механично, биологично пречистване с допълнително пречистване от азот и стъпало за отстраняване на фосфор.

Механичното пречистване се състои от 1 бр. чакълоразделител с грайфер с ръчно управление, 2 бр. груби решетки с механично и ръчно почистване и 1 бр. комбинирано съоръжение за фино механично пречистване. Биологичното пречистване се осъществява от 2 бр. комбинирани биологични реактора биобасейн-вторичен утайтел. За отстраняване на фосфора се използва коагулант FeCl₃. Стъпалото се състои от 1 бр. измервателен уред, отчитащ съдържанието на фосфати в отпадъчните води на изход биобасейни, 1бр. RTC (Real Time Control), 1 бр. резервоар за FeCl₃ и 1 бр. дозираща помпа.

Капацитетът на станцията е 5 000 ЕЖ.

Основните параметри на изход ПСОВ гр. Ябланица са:

- ✓ Биологична потребност на кислород, БПК₅ = 25 mg/l;
- ✓ Химична потребност от кислород, ХПК = 125 mg/l;
- ✓ Неразтворени вещества, НВ = 35 mg/l;
- ✓ Общ азот, N_{tot} = 15 mg/l;
- ✓ Общ фосфор, P_{tot} = 2 mg/l.

Утайките от пречистването на отпадъчни води в ПСОВ гр. Ябланица се получават в резултат на биологичното пречистване на отпадъчните води. След отделянето им от технологичния процес те се подлагат на кондициониране, което включва:

- ✓ Стабилизиране и уплътняване в аеробен стабилизатор;
- ✓ Обезводняване с помощта на центробежна центрофуга;
- ✓ Хигиенизиране на утайката с негасена вар.

От 01.09.2016г. Община Ябланица предоставя на „ВиК“ АД - гр. Ловеч за стопанисване, поддържане и експлоатация изградените канализационни клонове по ОП „Околна среда 2007- 2013 год.“ и ПСОВ гр. Ябланица.

Представените протоколи от изпитване на Акредитирана лаборатория не показват превишения по наблюдаваните параметри.

Към настоящият момент Общината предприема действия за предоставяне възможност за включване в канализационната мрежа на по-голям брой от населението на общината, търсейки възможности за финансиране за изграждане на нови участъци на канализационната мрежа от различни източници.

Степен на изграденост на канализационната мрежа, разрешителни за зауствания

Канализационната мрежа в гр. Ябланица е изградена на 90 %. Съществуващата канализационна мрежа в централната градска част е строена по стопански начин през миналия век. Положените тръби са бетонови с диаметри Ø 200мм; Ø 300мм; Ø 500мм; Ø 1000мм. Общата дължина на съществуващата мрежа е около 8 200 м.

Изпълнени са четири главни колектора — Главен клон I, Подколектор 1, Подколектор 2 и Главен клон II, които отвеждат отпадъчните води в новоизградената ПСОВ гр.Ябланица. Тръбите, от които са изпълнени са от гофриран полиетилен с обща дължина 3 695,64 м, с диаметри Ø300 – 1 155,68 м, Ø400 – 1 171,63 м, Ø500 - 749,79 м и Ø600 - 618,54 м.

В крайните квартали на гр. Ябланица и селата в общината към момента се използват септични и попивни ями.

Дъждовната вода се оттича по асфалтовото покритие на пътищата и го руши. Като приоритет е необходимо да се разшири канализационната мрежа за битови води, която да обхване цялата урбанизирана територия на гр. Ябланица, както и да се изгради канализационна мрежа и в селата на общината, като може да се проучи възможността за изграждане на общи пречиствателни станции, които да обслужват по няколко населени места в общината. Това ще доведе до непосредствено намаляне на замързяването на почвата и повърхностните водни басейни.

Като дългосрочна перспектива трябва да си изградят отводнителни канали за дъждовни води.

За територията на община Ябланица са издадени следните разрешения за зауствания на отпадни води:

Таблица 11: Разрешителни за заустване на отпадъчни води.

Програма за опазване на околната среда на община Ябланица – 2021 – 2028

Титуляр	Разрешително			Данни за обекта, формиращ отпадъчни води		Водно тяло	
Име	№	Дата на издаване	Краен срок	Наименование на обекта	Населено място	Код на водно тяло	Воден обект
"Рибена" ООД	100144	8.10.2003 г.	20.10.2006 г.	Рибно стопанство за първостепенна	с. Златна Панега	BG1IS100R1024	Златна Панега,
"ЗЛАТНА ПАНЕГА ЦИМЕНТ" АД	100164	29.10.2003 г.	10.11.2006 г.	Циментов завод на "ЗЛАТНА ПАНЕГА" АД	с. Златна Панега	BG1IS100R1024	Златна Панега,
"Еколенд" ООД	100394	17.5.2004 г.	До завършване на обекта и пускане на съоръженията на ПСОВ в действие.	Пречиствателна станция за битови отпадъчни води от Страноприемница, с. Малък Извор, общ. Ябланица	с. Малък извор	BG1VT789R1005	Дере, приток на р.Вит
"Еколенд" ООД	100394	17.5.2004 г.	До завършване на обекта и пускане на съоръженията на ПСОВ в действие.	Пречиствателна станция за битови отпадъчни води от Страноприемница, с. Малък Извор, общ. Ябланица	с. Малък извор	BG1VT789R1005	Дере, приток на р.Вит
ЕТ"СПЕКТРУМ - МЛАДЕН ПЕТКОВ"	13140029	10.9.2007 г.	22.01.2029 г.	Заведение за хранене - Снекбар „Козирката“, Тоалетна, Работилница за автоуслуги, продажба аксесоари и ръчно измиване на автомобили.	с. Златна Панега	BG1IS100R1024	Батулска, р. Батулска (р. Добревска), ляв приток на р. Златна Панега
"В и К" АД	13140065	7.7.2008 г.	07.07.2026 г.	Канализационна система на гр. Ябланица ((Канализационна мрежа с ПСОВ)	гр. Ябланица	BG1IS100R1024	р. Ябланска, десен приток на р. Батулска, ляв приток на р. Златна Панега
„РАДОСЛАВА ДОБРЕВСКА“ ЕООД	13150016	6.1.2014 г.	До въвеждане на обекта в експлоатация.	Търговски комплекс с ресторант, магазин за хранителни стоки, хлебопекарна, офиси и 24 паркоместа.	с. Златна Панега	BG1IS100R1024	Батулска, р. Батулска (р. Добревска)
„РАДОСЛАВА ДОБРЕВСКА“ ЕООД	13150016	6.1.2014 г.	До въвеждане на обекта в експлоатация.	Търговски комплекс с ресторант, магазин за хранителни стоки, хлебопекарна, офиси и 24 паркоместа.	с. Златна Панега	BG1IS100R1024	Батулска, р. Батулска (р. Добревска)
„РАДОСЛАВА ДОБРЕВСКА“ ЕООД	13150017	5.8.2014 г.	05.08.2020 г.	Търговски комплекс с ресторант, магазин за хранителни стоки, хлебопекарна, офиси и 24 паркоместа.	с. Златна Панега	BG1IS100R1024	Батулска, р. Батулска (р. Добревска)
„РАДОСЛАВА ДОБРЕВСКА“ ЕООД	13150017	5.8.2014 г.	05.08.2020 г.	Търговски комплекс с ресторант, магазин за хранителни стоки, хлебопекарна, офиси и 24 паркоместа.	с. Златна Панега	BG1IS100R1024	Батулска, р. Батулска (р. Добревска)
ЕТ "ШОПА-ДАФИНА ЦВЕТКОВА"	13120060	5.2.2015 г.	31.12.2018 г.	Перило „Езерото“	с. Златна Панега	BG1IS100R1024	Златна Панега, р. Златна Панега

Програма за опазване на околната среда на община Ябланица – 2021 – 2028

"Ресторанти Добревски" ООД	13150020	29.8.2017 г.	01.04.2018 г.	Търговски комплекс с ресторант, магазин за хранителни стоки, хлебопекарна, офиси и 24 паркоместа	с. Златна Панега	BG1IS100R1024	Батулска,
"Ресторанти Добревски" ООД	13150020	29.8.2017 г.	01.04.2018 г.	Търговски комплекс с ресторант, магазин за хранителни стоки, хлебопекарна, офиси и 24 паркоместа	с. Златна Панега	BG1IS100R1024	Батулска,
"Ресторанти Добревски" ООД	13150022	24.8.2018 г.	01.12.2026 г.	Търговски комплекс с ресторант, магазин за хранителни стоки, хлебопекарна, офиси и 24 паркоместа.	с. Златна Панега	BG1IS100R1024	Батулска, р. Батулска (р. Добревска), ляв приток на р. Златна Панега
"Ресторанти Добревски" ООД	13150022	24.8.2018 г.	01.12.2026 г.	Търговски комплекс с ресторант, магазин за хранителни стоки, хлебопекарна, офиси и 24 паркоместа.	с. Златна Панега	BG1IS100R1024	Батулска, р. Батулска (р. Добревска), ляв приток на р. Златна Панега
„ТЕПАВИЦА ПАНЕГА - ШОПИТЕ“ ООД	13120073	11.3.2019 г.	31.12.2023 г.	Перило „Езерото“	с. Златна Панега	BG1IS100R1024	Златна Панега,

Източник: <https://wms.eea.government.bg/public>

Изводи

Липсата на изградена фекално-битова и дъждовна канализация в селата на общината и частично в гр. Ябланица налага изграждането на такава мрежа. Канализационната мрежа трябва да бъде разделна за дъждовни и за фекално-битови отпадъчни води, за да не се натоварва мрежата. Фекално-битовите отпадъчни водни количества, трябва да бъдат отвеждани към ПСОВ (пречиствателна станция за отпадъчни води).

Битовите отпадни води са един от основните замърсители на околната среда и се налага изграждането на пречиствателни съоръжения.

Във всички населени места в Община Ябланица има изградена водопроводна мрежа. Налага се частична (на места цялостна) подмяна на тръбите, защото са амортизирани и често аварират.

Необходимо е :

1. Успоредно с реконструкцията на водопроводната мрежа на населените места в общината да се започне изграждане на канализационна мрежа;

2. Предпроектно проучване, идейни и работни проекти за изграждане, както на канализационна мрежа, така и на пречиствателни съоръжения. Редно е тези проучвания да стартират своевременно и едновременно, с оглед изготвяне на работна документация и осигуряване на средства.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Необходимост от проектиране и изграждане на цялостен воден цикъл за гр. Ябланица.

За подобряване екологичното състояние на водите: намаляване на количествата на изхвърляните в речните корита твърди битови отпадъци, провеждане на мероприятия по събиране, извозване, обезвреждане на отпадъците от речните корита.

Контрол по прилагане на нормативната уредба при нерегламентирано заустване на битови отпадни води.

Своевременно информирание на компетентните органи на МОСВ за възникнали проблеми със зауствания на непречистени отпадни води от предприятия, фирми и туристически обекти.

3. РАЗДЕЛ “ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ”

Съгласно § 1 от Закон за лечебните растения - "Лечебни растения" са тези, които могат да бъдат използвани за получаване на билки, а "Билки" са отделни морфологични растителни части или цели растения, както и плодове и семена от тях, които в свежо или изсушено състояние са предназначени за лечебни и профилактични цели, за производство на лекарствени продукти, за хранителни, козметични и технически цели.

Лечебните растения са определени като такива с приложение към Закона за лечебните растения.

Ползването на лечебните растения е ползването на техните ресурси и включва:

1. събирането на билки от диворастващи и култивирани лечебни растения;
2. придобиването на билки за първична обработка или преработка;
3. събирането на генетичен материал от диворастващи лечебни растения за култивиране, за опазване при условия извън естествената среда на лечебните растения или за възстановяване на други места в природата.

Събирането на билки от естествените находища на лечебни растения се извършва съобразно изискванията на закона за лечебните растения. Ползването на лечебните растения, срещащи се в земеделски земи и гори собственост на Община Ябланица, и в границите на населените места, представляващо стопанска дейност, се извършва въз основа на позволение. Позволение не се изисква при събиране на билки за лични нужди от земи, гори и водни обекти - държавна и общинска собственост. "Билки за лични нужди" са количества билки в свежо състояние, събрани от едно лице в рамките на един ден, както следва:

- а) корени, коренища, луковици или грудки - до 1 кг;
- б) стръкове - до 2 кг;
- в) листа - до 1 кг;
- г) кори - до 0,5 кг;
- д) цветове - до 0,5 кг;
- е) семена - до 0,1 кг;
- ж) плодове - до 10 кг;
- з) пъпки - до 0,5 кг;
- и) талус - до 1 кг.

Позволение не се изисква и когато лечебните растения са култивирани от собственици или ползватели на земи, гори или водни обекти, освен когато са култивирани от общината. Позволеното задължително придружава събраните билки до и в билкозаготвителния пункт и складовете към него.

Списък на лечебните растения на територията на Община Ябланица е даден в Приложение №3.

На територията на община Ябланица са разпространени четири вида защитени растения по смисъла на Закона за биологичното разнообразие. Това са:

- Елвезиево кокиче (*Galanthus elwesii*) – многогодишно растение от сем. Кокичеви (*Amaryllidaceae*) с период на цъфтеж м. януари – м. март, разпространено на групи в гори и храсталаци;

- Дегенов порезник (*Seseli degenii*) – многогодишно растение от сем. Сенникови (*Apiaceae*) с период на цъфтеж м. юни – м. юли, разпространен по варовити скали;

- Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum* (*H. hircinum*)) – многогодишно растение от сем. Салепови (*Orchidaceae*) с период на цъфтеж м. май – м. август, разпространена в храсталаци и разредени гори на варовити места;

- Недоразвит лимодорум (*Limodorum abortivum*) – многогодишно растение от сем. Салепови (*Orchidaceae*) с период на цъфтеж м. април – м. май, разпространен в гористи местности и храсталаци.

Едни от най – ценните видове растения са:

Бръшлян – *Hebera helix*

Бъз нисък – *Sambucus nigr*

Бъз нисък – *Sambucus ebulus*

Ветрогон – *Eryngium campestre*

Волски език – *Phyllitis scolopendrium*

Върба бяла – *Salix alba*

Глог черен – *Crataegus monogyna* Jacq

Дилянка – *Valeriana officinalis*

Еньовче ароматно /Лазаркия/ – *Galium odoratum*

Живовляк ланцетовиден – *Plantago lanceolata*

Жълта тинтява – *Gentiana lutea*

Жълт кантарион – *Hypericum perforatum*

Иглика лечебна – *Primula veris*

Изправниче обикновено – *Asplenium trichomanes*

Кестен див – *Aesculus hippocastanum*

Кокиче снежно – *Galanthus nivalis*

Конски кестен – *Aesculus hippocastanum*

Копитник – *Asarum europaeum*

Крем петров – *Lilium martagon*

Лайка езичестоцветна – *Chamomilla suaveolens*

Липа дребнолистна – *Tilia cordata* Mill

Липа едролистна – *Tilia platyphyllos* Scop

Лудо биле – *Atropa bella-donna*

Маточина – *Mellisa officinalis*

Мащерка – *p. Thymus*

Оман бял – *Inula helenium*

Салеп – *Orchis sp. Diversa*

Равнец бял – *Achillea millefolium*

Равнец жълт – *Achillea clypeolata*

Ранилист лечебен – *Betonica officinalis*

Риган – *Origanum vulgare*

Тлъстига лютив – *Sedum acre*

Шапиче – *Alchemilla vulgaris complex*

Шипка – *Rosa canina*

Лечебните растения в естествените им находища се опазват от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване като част от естествения растителен генетичен фон със сегашна или бъдеща ценност. Опазването на лечебните растения е система от мерки и дейности, целящи запазването на биологичното разнообразие на лечебните растения и на техните ресурси.

Опазването включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации на видовете. Увреждането на лечебните растения е такова изменение на популациите им, при което се влошават биологичните им показатели или се затруднява естественото им възстановяване. Унищожаването е такова увреждане, което води до загиване на популацията. Опазването на лечебните растения е насочено към биологичните им ресурси в естествената им среда, включително към генетичните ресурси, отделните екземпляри растения, популациите на видовете и екосистемите, включващи популациите.

Собствениците на земи, гори, води или водни обекти, в които има находища на лечебни растения, са длъжни да прилагат мерките за опазване на лечебните растения, предвидени от съответните програми по чл. 50, т. 3 от Закон за лечебните растения.

Заплахи за опазване на лечебните растения

I. За пряко унищожаване

1. Рязка промяна в условията на живот - природни бедствия - пожари и др.
2. Глобалното затопляне на климата
3. Нерегламентирани сечи и разреждане на горите
4. Туристическата инвазия - замърсяване с битови отпадъци и утъпкване
5. Браконьерството
4. Палене на огън
6. Неконтролирано и прекомерно събиране на цветя, лечебни растения, плодове и др.
7. Неправилен начин за събиране на лечебни растения

II. За промяна на хабитатите

1. Рязка промяна в екологичните условия на живот - природни бедствия - пожари и др.
2. Глобалното затопляне на климата
3. Захрастяване на пасищата, поради намалена паша и силно ограничено животновъдство;
4. Строителство на пътища
5. Курортно строителство
6. Палене на огън

4. РАЗДЕЛ “УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ”

Община Ябланица има разработена специализирана програма за управление на дейностите по отпадъците, която е в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците и указанията на МОСВ.

Основната цел на общинска програма за управление на отпадъците е да се постигне устойчиво управление на отпадъците на територията на общината и запазване на доброто състояние на останалите компоненти на околната среда. Ключов елемент при разработване на програмата е съобразяването и прилагането на следния приоритетен ред (йерархия) при управлението на отпадъците:

- предотвратяване на образуването им;
- подготовка за повторна употреба;
- рециклиране;
- друго оползотворяване, например оползотворяване за получаване на енергия;
- обезвреждане.

На основание чл. 52, ал. 2 от Закона за управление на отпадъците Общинската Програма за управление на отпадъците е неразделна част от Програмата за опазване на околната среда, изготвена по чл.79 от Закона за опазване на околната среда - *Приложение № 4* към настоящата програма.

5. РАЗДЕЛ “ПОЧВИ И НАРУШЕНИ ТЕРЕНИ”

Информация за почвеното разнообразие на територията на общината

Почвите в територията на страната се отнасят към две европейски почвено - географски области (съществени части от Суббореалния и Субтропичния почвен сектор на Европа) (Н. Нинов, 1997г. География на България) - Дунавска почвена подобласт (Северна България) на Карпатско-Дунавската почвена област и Балкано - Средиземноморска почвена подобласт (простира се на юг от Стара планина) на Средиземноморската почвена област. Територията на общината Ябланица попада в Долнодунавска почвена подобласт - Средна Предбалканска, Източнобалканска провинция и Старопланинска средновисока.

Средна Предбалканска провинция - простира се от р. Огоста до Стара река. Релефът и е добре дрениран и ерозията широко развита. Доминират лесивираните почви (хромови, светли, калциеви). Характерно е и разпространението на рендзини, литосоли и кисели наносни почви.

Провинциална особеност е разпространението на хромови лесивирани почви. Провинцията е една от най-богатите на планосоли, които са с много ниски земеделски качества. Земите са средни - III бонитетна група, клас S3N1. Основен проблем са ерозията, киселата реакция и повърхностното сезонно преовлажняване.

Източнобалканска провинция - мозаична почвена покривка от лесивирани (светли, хромови), на места в комплект с рендзини и литосоли. Има широки площи с планосоли (кисели), файоземи (канелени), както и черноземи (обикновени, глееви) делувиялни и наносни (кисели, богати), пясъчни и др. Широко е проявена ерозията. Почвите са главно IV бонитетна група, клас S3N1 - лоши поради киселата реакция, бедност, сезонно повърхностно преовлажняване, ерозия и плиткост.

Територията на която е разположена Община Ябланица не се отличава с широко почвено разнообразие, въпреки големия диапазон на надморските височини, главно поради еднообразието на основните скали, върху които са се формирали почвите. Установено е наличието на следните почвени типове: сиви горски (с три почвени подтипа), кафяви горски (с три почвени типа) и алувиално-ливадни почви (нанасни), разположени предимно по поречието на р. Златна Панега, р. Батулска (Добревска) и техните притоци.

Кафявите горски почви са най-разпространените почви в планинските райони над 600 м.н.в. Те са богати на хумус – до 12 %, но хумусното вещество не е много качествено. Реакцията е слабо кисела, средно запасени са с усвоим азот и усвоим фосфор. На тях обикновено има горска растителност, рядко се използват за земеделие. В по-високите части на планината кафявите горски почви преминават в кафяви горски тъмни почви и планинско-ливадни. В зависимост от богатството им, влажността, изложението и наклона на терена и дървесната растителност, те са разделени на три подтипа: кафяви горски тъмни почви, кафяви горски преходни почви и кафяви горски светли почви.

Сивите горски почви са разпространени в предпланинската част като достигат 800 м.н.в. Образувани са главно под влияние на широколистната горска растителност, като в ниските части се чувства влиянието на тревна растителност. Затова за сивите горски почви е характерен хумусен хоризонт с малка мощност и силно развит и уплътнен глинест илувиален хоризонт. В зависимост от богатството им, влажността,

изложението, наклона на терена и дървесната растителност, те са разделени на три подтипа: сиви, тъмносиви и светлосиви горски почви.

На територията на общината няма данни за нарушени почви, вкл. в резултат на човешка дейност, в количества, заслужаващи внимание, с изключение на действащите кариери за добив на скални маси, които следва да бъдат рекултивирани след приключване на експлоатацията им.

Водната и ветрова ерозия са естествените природни явления които влияят пряко върху състоянието на почвения слой. Факта, че в общината няма наличие на големи обезлесени терени създава и предпоставката действието на ерозионните фактори да не е силно изразено.

5.1. Кафяви горски почви

Кафявите горски почви са песъчливо-глинести. Те са най- разпространените почви в планинските райони над 600м.н.в. Тези почви са богати на хумус – до 12 %, но хумусното вещество не е много качествено. Реакцията е слабо кисела – рН 5.5-6. Средно запасени са с усвоим азот и усвоим фосфор. На тях обикновено има горска растителност, рядко се използват за земеделие. В по-високите части на планината кафявите горски почви преминават в *кафяви горски тъмни почви и планинско-ливадни*. На повърхността обикновено има до 5 см. горска постилка от мъртви органични отпадъци, след което – 10 до 60 см. – хумусно-акумулативен хоризонт. Фрагментирани са – съдържат островърхи камъни в целия профил. Разпространени са в долната част на средния лесорастителен пояс. Формират се изцяло под влиянието на дървесната растителност. Характерна особеност на кафявите горски почви е липсата на оподзоляване в хумусния хоризонт при отсъствие на CaCO_3 в основната скала и наличност на много ярко кафяво до червеникаво оцветяване. *Тъмните кафяви почви* са характерни за северните и близки до тях изложения. Отличават се с голямата мощност, добре изразен хумусно-акумулативен хоризонт и малка скелетност. Имат големи запаси от хранителни вещества и висок капацитет на активна влага. *Светлите кафяви почви* са характерни за южните и близки до тях изложения. Те са маломощни, със скъсен хумусен хоризонт и наличие на много скелет. Поради широкия ареал на разпространение на кафявите горски почви има и големи различия в техния строеж, състав и свойства. В зависимост от богатството им, влажността, изложението и наклона на терена и дървесната растителност, те са разделени на три подтипа, а именно:

5.1.1 Кафяви горски тъмни почви

Срещат се изключително по сенчестите изложения, главно в падините и по долните части на склоновете. Намират се и в двата подпояса на Среднопланинските гори от бук и иглолистни / 600-1000 м.н.в. и 1000-1500 м.н.в./ . Формирани са под чисти букови или буково-габрови насаждения с добра производителност. Отличават се с голяма обща мощност, добре изразен хумусно-акумулативен хоризонт и малка скелетност. Това са богати почви, тежко до средно песъчливо-глинести, със силно кисела реакция – рН 4.70-5.12, дълбоки до много дълбоки почви. Запасеността с хранителни вещества е висока – хумус 3.08-10.12 т/ха за А-хоризонт. Тези почви имат висок капацитет активна влага, което заедно с добрата запасеност от хранителни вещества ги прави почви с високи лесорастителни свойства. Върху тези почви са разпространени високопродуктивни насаждения от бук, габър, както смесени буково-габрови насаждения и култури от бял бор, черен бор, смърч, лиственица.

5.1.2. Кафяви горски преходни почви

Разпространени са успоредно с тъмнокафявите горски почви в двата пояса на Среднопланинските гори от бук и иглолистни /600-1500 м.н.в./ Заемат различни

изложения. Хумусният им слой е по-маломощен от този на тъмнокафявите. Формирали са се предимно под чисти букови или смесени буково-габъррови насаждения. Това са среднодълбоки до дълбоки почви, леко до средно песъчливо-глинести по механичен състав, с кисела реакция рН – 4.50-6.20. Запасеността в А-хоризонт с хумус е 2.90-4.98 т/ха, с азот е 0.121- 0.308 т/ха. Кафявите преходни горски почви обуславят, среднобогати месторастения – главно букови. Върху тях добре се развиват също и естествени насаждения от габър, цер, трепетлика, така също и култури от бял бор, черен бор, смърч, лиственица, зелена дуглазка, веймутов бор и бреза.

5.1.3. Кафяви горски светли почви

Срещат се главно на припечни изложения на стръмни терени. Те са общо взето маломощни със скъсен хумусен хоризонт и силно каменливе. Част от тях са ерозирани. Предимно сухи до свежи плитки почви с ниски до средни лесорастителни показатели. Хуместните и азотните вещества са в много малки количества. Реакцията е слабо олкална – рН – 7.65. По механичен състав почвите са леко песъчливо-глинести. Върху тези почви растат култури от бял и черен бор със средна до ниска производителност.

5.2 Сиви горски почви

Тези почви са на второ място по разпространение на територията на общината. Разпространени са в предпланинската част, като достигат 800 м.н.в. Образувани са главно под влияние на широколистната горска растителност, като в ниските части се чувства влиянието на тревна растителност. Затова за сивите горски почви е характерен хумусен хоризонт с малка мощност и силно развит и уплътнен глинест илувиален хоризонт. В зависимост от богатството им, влажността, изложението, наклона на терена и дървестната растителност, те са разделени на три подтипа, а именно:

5.2.1. Сиви горски почви

Срещат се на различни изложения в двата пояса на Долен равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори и Среднопланинския пояс на горите от бук и иглолистни. Това са среднодълбоки до дълбоки почви, леко до средно песъчливо-глинести по механичен състав със средно кисела до слабо алкална реакция – рН – 5.26-7.70. Запасеността в А-хоризонт с хумус е 1.70-4.92 т/ха, с общ азот 0.14-0.25 т/ха. Сивите горски почви обуславят среднобогати месторастения – главно дъбови. Върху тях добре се развиват габъррови, букови, церови, благунови, акациеве, трепетликови насаждения, както и култури от бял бор, черен бор, зелена дугласка, лиственица и акация.

5.2.2. Тъмносиви горски почви

Срещат се изключително на сенчестите изложения, главно в падинете и по долните части на склоновете. Намират се единствено в пояса на хълмисто-предпланинските смесени широколистни гори. Формирани са под чисто букови, габъррови и смесени буково-габъррови насаждения с добра производителност. Отличават се с много мощен хумусно-акумулативен хоризонт и малка скелетност. Те са много дълбоки до дълбоки, богати почви, тежко песъчливо-глинести по механичен състав, със кисела реакция рН – 5.40- 6.35. Запасеността им с хумус в А-хоризонт е 5.28 т/ха, с общ азот 0.32 т/ха. Тези почви имат висок капацитет активна влага, което заедно с добрата запасеност от хранителни вещества ги прави почви с високи лесорастителни показатели. Върху тези почви са разпространени високопродуктивни насаждения от бук, габър, цер, благуни, както и култури от бял бор, черен бор, червен дъб и акация.

5.2.3. Светлосиви горски почви

Срещат се на припечни изложения. Те са маломощни със скъсен хумусен хоризонт и силно каменливи. Част от тях са ерозирани в една или друга степен. Предимно сухи до свежи, плитки почви със средни до ниски лесорастителни качества.

Тези почви са глинесто-песъчливи по механичен състав, със среднокисела до неутрална реакция – рН – 5.00-7.10. Запасеността в А-хоризонт с хумус е 0.72-0.96 т/ха, с общ азот 0.06 т/ха. Върху тези почви растат култури от бял и черен бор със средна и ниска продуктивност. Почвата това е повърхностния рохкав пласт на земната кора, със сложен състав и структура и притежаващ уникалното свойство плодородие.

Почвеното плодородие е това свойство на почвата да осигурява хранителни вещества, вода, въздух и топлина на растенията, безусловно необходими за растежа, развитието и продуктивността им. Почвеното плодородие е резултат от едновременно протичане на две големи групи процеси: изветряване и почвообразуване. Почвата представлява местообитание, освен на корените на растенията, на милиони видове микроорганизми, насекоми и дребни млекопитаещи (най-вече гризачи). Почвите са един от основните елементи на природната среда и основно средство за производство на селскостопанска продукция. Връщането на обработваемата земя на собствениците до голяма степен урегулира използването на изкуствени торове и пестециди. Високите цени на препаратите и все повече използването на органични торове ще доведе до постепенно нормализиране на почвения състав.

По-голяма част от селскостопанските производители вече търсят информация как, с какви количества и кога да торят земята си, за да запазят нейните качества и да повишат добивите от екологично чиста продукция.

Добър метод за подобряване структурата на почванта и почвеното плодородие е компостирането. Директното използване на компоста в личното стопанство подобрява влагосъдържанието, водопропускливостта и съдържанието на хумус в почвата, повишава почвеното плодородие, предотвратява замърсяването на почвата с вредни микроорганизми и плевели, което допринася за подобряване на условията за развитие на отглежданите растения, характерни за нашия край.

Компостирането е метод, при който органичните отпадъци от селското стопанство, бита (оборска тор, листа, нарязана слама, стебла, кухненски отпадъци, хартия, утайка от кафе и др.) се подлагат на биологично разграждане при контролирани условия. Да компостираш означава целенасочено да създадеш условия за по-бързо естествено преработване на растителни и други биологично разградими отпадъци до превръщането им в ценно вещество, което обогатява почвата.

Предвижда се предприемане на действия по насърчаване домашното компостиране, водещо освен до предотвратяване на депонирането на отпадъци и до подобряване на почвеното плодородие.

На територията на общината няма данни за нарушени почви в количества, които да заслужават внимание, с изключение на действащите кариери за добив на скални маси.

Водната и ветрова ерозия са естествените природни явления, които влияят пряко върху състоянието на почвения слой. Факта, че в общината няма наличие на големи обезлесени терени, което създава и предпоставката действието на ерозионните фактори да не е силно изразено. Въпреки значителните валежи и силно пресечения терен на територията на община Ябланица не се наблюдават активни ерозионни процеси.

Класификация на почвите, според ФАО

Във връзка с подобренията в световната класификация на ФАО (Организация по прехраната) към ООН и въвеждането на Международната справочна база за почвите (WRBSR) през последните години почвената класификация и диагностика в нашата страна придоби нов облик.

В съответствие с концепцията на FAO/1988, почвите в България се отнасят към осем реда, включващи 21 типа почви и 53 подтипа почви.

Ордер А. Почви, несвързани със зонални климатични условия

Тип: Наносни почви (Fluvisols, FL), включващ 4 подтипа - бедни наносни почви, богати наносни почви, тъмни наносни почви, карбонатни наносни почви;

Тип: Делувиални почви (Prolluvisols) с два подтипа - делувиални и делувиално ливадни;

Тип: Блатни почви (Gleysols GL) с два подтипа - ливадно-блатни и торфенисто-блатни;

Тип: Регосоли (Regosols, RG) с три подтипа – наситени, ненаситени и карбонатни;

Тип: Плитки почви (Leptosols, LP) с три подтипа - литосоли, ранкери, рендзини.

Ордер В. Почви, образуването на които е предопределено най-силно от особеностите на почвообразуващата скала

Тип: Пясъчни почви (Arenosols, AR);

Тип: Андосоли (Andosols, AN);

Тип: Смолници (Vertisols, VR), включващ четири подтипа - наситени или богати смолници, карбонатни смолници, гипсови смолници, глееви смолници.

Ордер С. Метаморфни почви с изменение свойствата от изветряне и глинообразуване на място

Тип: Кафяви планинско-горски почви (Cambisols, CM) с три подтипа: ненаситени или кисели, наситени и вторично затревени кафяви планинско-ивадни почви;

Тип: Тъмноцветни планинско-горски почви (Humic Cambisols, CMu);

Тип: Канелени почви (Chromic, CMx);

Тип: Планинско-ливадни почви (Umbrosols, UB) с три подтипа – торфенисти, чимови и черноземовидни планинско-ливадни почви.

Ордер Д. Почви с акумулация на соли

Тип: Солончаки (Solonchaks, SC) с четири подтипа – обикновени, глееви, карбонатни и содови солончаки;

Тип: Солонци (Solonetz, SN) с два подтипа – обикновени и ливадни солонци.

Ордер Е. Почви със забележима акумулация на наситена с бази органична материя

Тип: Черноземи (Chernozems, CH) с четири подтипа – обикновени, лесивирани, карбонатни, глееви черноземи;

Тип: Файоземи (Phaeozems, PH) с три подтипа – обикновени, лесивирани и глееви файоземи.

Ордер Ф. Почви с акумулация на глина или сесквиосиди и органична материя в подповърхностния хоризонт

Тип: Лесивирани почви (Luvisols, LV), включващ седем подтипа – обикновени лесивирани, канеловидни хромови, карбонатни/калциеви, светли лесивирани, глееви и червеноцветни лесивирани почви;

Тип: Планосоли (Planosols, PL) с два подтипа – кисели/ненаситени и неутрални/наситени планосоли.

Ордер Г. Почви с интензивно изветряне

Тип: Жълтоземи (Alisols, AL) с два подтипа – обикновени и стагнови жълтоземи;

Тип: Червеноземи (Nitisols, Acrisols, AC, NT) с два подтипа – розови и стангови червеноземи.

Ордер Н. Органични/торфени почви и минерални антропогенни почви

Тип: Торфени почви (Histosols, HS) с два подтипа – фибристи и землисти торфени почви;

Тип: Антропогенни почви (Anthrosols, AT) с четири подтипа – ненарушени, древно-поливни, богати, риголвани

Почвите, разположени на територията на община Ябланица се отнасят към три основни ордера- Ордер А, С и F и ордер Н- антропогенни почви.

Според систематичен списък на почвите в България, почвените типове, установени в границите на общината са:

Наносни почви (алувиални, алувиално-ливадни) (Fluvisols) Ордер А

Това са млади почви, които се образуват от съвременните речни наноси. Решаващо значение при формирането им оказват повишеното ниво (от 1 до 3 cm дълбочина) на почвените води, както и различното им обрасване с растителност. Наносни почви има покрай всяка река, но най-обширни и представителни площи заемат по поречията на реките Марица, Тунджа, Дунав и Дунавските острови.

Характеризират се със следните общи особености: формират се винаги на заливната и първата надзаливна тераса на реките; подложени са на периодично (може да не е ежегодно) заливане и натлачване на нови наноси; при естествени условия върху тях расте водолюбива растителност – дървесна (елша, върба, тополя, бряст, полски ясен) и др. Поради периодичното отлагане на нови материали наносните почви имат само един слабо или по-добре изразен хумусен хоризонт, под който в дълбочина се редуват различни по песъчливост и химичен състав пластове наслявявания на речните наноси.

Планосоли (Planosols) Ордер F

В този почвен тип са поставени именуваните досега у нас псевдоподзолисти горски почви, които са разпространени в сезонно повърхностно преовлажнявани терени. Името им идва от латинската дума „planus“ (равен, хоризонтален).

Тези почви са с диагностичен елувиален Е-хоризонт (тип албик) и глинест, много трудно водопроницаем Bt -хоризонт под него, поради което текстурната диференциация на профила е много голяма. Към този почвен тип се отнасят старите псевдоподзолисти светлосиви горски почви; оподзолени канелени горски; канелено-псевдоподзолисти почви. Името им произлиза от лат. дума planus - равен, хоризонтален. Това са почви с елувиален Е-хоризонт и водонепроницаем глинест Bt-хоризонт под него. Всяка година планосолите изпитват периодично повърхностно преовлажнение от задържане на валежни води в пониженията и съответно силно изсушаване през сухия период. В практиката са известни с името "повърхностно преовлажнени почви".

Преовлажнението протича в най-активните (повърхностни) почвени хоризонти и предизвиква интензивни изменения в окислително-редукционните условия, интензифицира микробиологичната дейност и появата на желязно-манганови хидрооксиди в елувиалния хоризонт и сиви и ръждиви петна в слабопропускливия Bt-хоризонт. Първостепенно значение за формирането на планосолите има повърхностният елувиално-глеев процес (стагник) в условията на влошен дренаж.

Ежегодно планосолите изпитват периодично повърхностно преовлажняване от застояване на валежни води и съответно силно изсушаване през сухия период. Наред с климата и растителността, определено влияние върху образуването на планосолите оказват и почвообразуващите материали (елувий), както и преотложените плиоценски и старокватернерни седименти на киселите скалите (гранити, пясъчници, гранитогнайси). В зависимост от степента на наситеност с бази, българските планосоли се делят на неутрални (наситени) и кисели (ненаситени). Планосолите са разпространени са под формата на по-големи и компактни или по-малки ареали предимно на заравнени или слабо наклонени терени (наклони от 1 до 3 %). В Северна България тези почви са развити главно в Предбалкана, а в Южна България са застъпени широко в Горнотракийската низина, Източна Стара планина, Странджа, Сакар, Дервентските възвишения и др. Тези почви са бедни на азот и фосфор. Физичните,

физикомеханичните и химичните свойства на тези почви характеризират най-ниското за България естествено плодородие, поради което с успех могат да се отглеждат само непретенциозни култури, като овес, ръж, тритикале, ориенталски тютюн и др.

Планинско-ливадни почви (Umbrosols) *Ордер С.*

Отличителни черти на планинско-ливадните почви са тъмният им цвят, силната значимост, рохкавост и високото съдържание на хумус – 10 до 30 %. Почвеният профил е непълен, органогенните хоризонти (Ачим и А) лежат непосредствено върху скалния рохляк (елувий) или пролувия. Цветът им е тъмен, а мощността най-често е 60-80 cm, като са пронизани от кореновата система на тревната растителност. В зависимост от натрупването и свойствата на органичното вещество те се разделят на три подтипа – обикновени (чимести), торфенисти и черноземовидни. Според тези показатели, както и по дълбочина на профила, те се отделят от ранкерите, които са с дълбочина до 40 cm.

Кафяви планинско-горски почви (Cambisols) *Ордер С.*

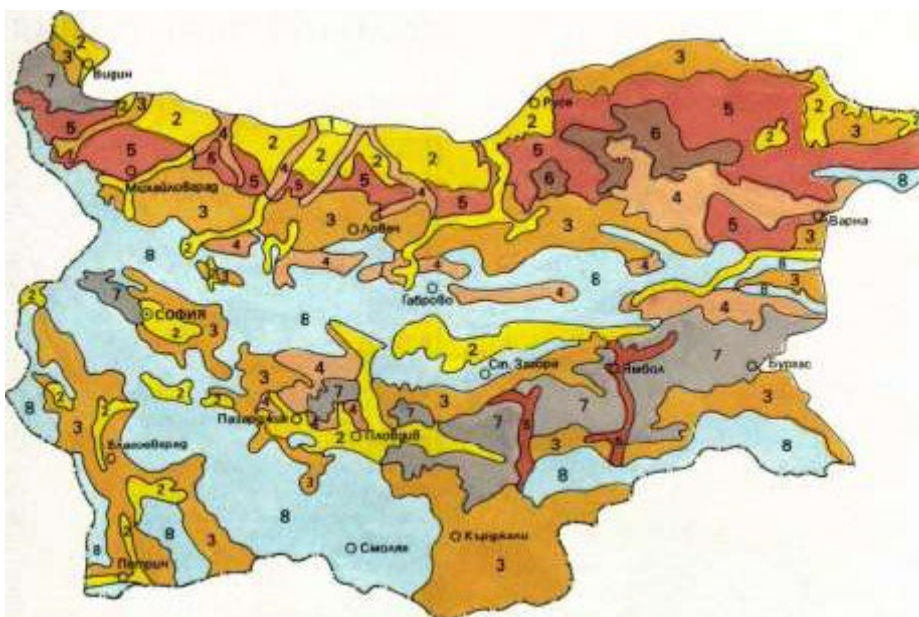
Тези почви са широко разпространени в света. Те са главният почвен тип и в планинските райони на нашата страна. По международната класификация са камбисоли - основен представител на най-голямата и най-многообразна почвена група в света. За нашата страна името им е уточнено като планинско-горски, което отговаря на тяхното географско разпространение. Те са кисели почви със слабо натрупване на глина в преходните хоризонти, с лек механичен състав и наличие на метаморфен Bw -хоризонт. Според наситеността с бази и степента на изразеност на хумусния хоризонт кафявите планинско-горски почви в България се делят на 2 подтипа : светли и тъмни.

Антропогенни почви (Antrosols)

Тези почви са образувани при решаващото влияние на производствената дейност на човека независимо от това дали измененията са положителни или отрицателни. Антропогенизацията, от своя страна, се изразява главно в ликвидирането на естествената растителност и усвояване на земите за земеделие.

А в последствие, с интензификацията на селскостопанското производство, са извършени значителни хидротехнически, хидромелиоративни и почвено-мелиоративни дейности и е прилагана висока агротехника.

По механичен състав, почвите на територията на община Ябланица са предимно каменисти.

Механичен състав на почвите в България
 Легенда:
 Легенда: (източник: Атлас на почвите в България, 1998) 1.песъчливи почви; 2: леко песъчливи-глинести; 3: средно текстурен коефициент до 2); 4: средно песъчливи-глинести (с т. коеф. над 2); 5: тежко песъчливи-глинести (с т. коеф. до 1.3); 6: тежко песъчливи-глинести (с т. коеф. над 1.3); 7: глинести; 8: каменисти

Разнообразните въздействия на човека върху естествените почви се обединяват в три главни посоки:

1. Изменения във връзка със селскостопанското използване (обработка на земята, торене, напояване и др.);
2. Изменения под влияние на строителството и промишлеността;
3. Изменения под влияние на съвременната селищна среда - във връзка с бита на населението.

Антропогенният фактор може косвено да причини изменения без външно от тежки машини, неправилното поливане и т.н. Днес все по-голямо значение придобиват преките антропогенни влияния, които се изразяват в нарушаване на нормалния строеж на почвения профил при различните видове строителство. В зависимост от естеството на човешката дейност и различията в състава, строежа и свойствата, антропогенните почви на територията на община Ябланица, най-общо се разделят на 4 подтипа : агрогенни, урбаногенни, древнополивни и рекултивирани.

С най-добра представителност на територията на общината са кафявите и сивите гарски почви-съответно пригодни, умерено пригодни и ограничено пригодни земи.

Почвите на територията на община Ябланица не са определени с риск от почвено засушаване.

Оценка на антропогенното натоварване, източници на замърсяване

Сравнително благоприятните условия, урбанизацията и земеделието, са сериозна и основна предпоставка за антропогенизация на земите на територията на община Ябланица.

Според класификацията на увредените земи (Инструкция № РД-00-11/13 юли 1994 г., МЗ) същите, в зависимост от природата на увреждането, се обособяват в три класа на увреждане – нарушени, деградирани и замърсени. От тях най-сериозни и почти невъзвратими са техногенните увреждания на почвите, свързани главно с урбанизираните, промишлените, инфраструктурните и разни други видове строителство, водещо не само до значителни промени на повърхностния почвен слой, но и до пълно разрушаване, унищожаване и почвено запечатване .

Източници на замърсяване

Замърсяването на почвата е процес на натрупване на вредни вещества, чието поведение и концентрации причиняват увреждане на почвените функции. Наличието на замърсители, надхвърлящи определени нива може да доведе до негативни последици във всички видове екосистеми и други природни ресурси.

Територията на общината е с ниско техногенно натоварване от наличието на само девет населени места, ниска урбанизираност и наличие на мрежа от комуникационни, транспортни, инфраструктурни обекти и съоръжения, главни и второстепенни пътища, и др.

Деградивни почвени процеси

Ерозията е процесът, който в най-силна степен застрашава продуктивните функции на кафявите и сивите горски почви. В разглеждания район доминиращо участие има **водната ерозия**, предизвикана от наклонения релеф и от дъждовете. Риска от **ветрова ерозия** е незначителен.

Сезонното повърхностно преовлажняване е деградиционният процес, който засяга псевдоподзолистите почви и заедно с лошия им хранителен режим е основната

причина за тяхното ниско естествено плодородие. Те осигуряват добри условия за използването на заетите от тях площи единствено като пасища и ливади, въпреки, че заемат най-равнинните и климатично благоприятни територии за отглеждане на овощни и полски земеделски култури. Устойчивият начин за тяхното използване е да се съхранят и поддържат като естествени пасища и ливади, които за биологичното разнообразие са своеобразни оазиси.

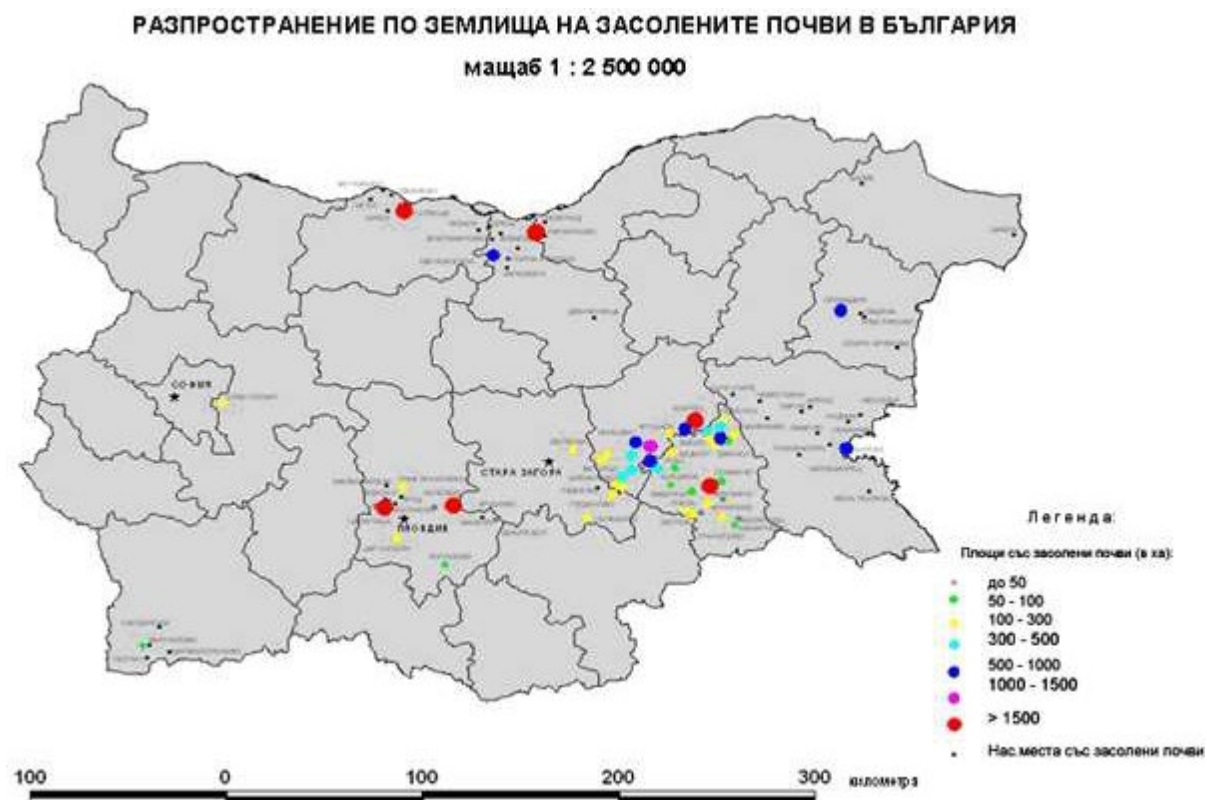
Вторичното уплътняването на почвата е процес на деформация и увеличаване на плътността и компактността, което води до намаляване на аерационната ѝ порьозност и водопропускливост, увреждане на почвената структура и промяна на строежа на почвения профил. Екологичното въздействие на уплътняването се изразява в влошаване на продуктивните функции на почвата, до повишаване на интензитета на водноерозионните процеси, до увеличаване на повърхностния отток и риска от наводнения. Това е най-критичният процес за почвите в рамките на урбанизираните територии и най-силно застрашаващ екосистемните им функции, като ефект от реализиране на строителни дейности.

Територията на община Ябланица е определена като район със средна и/или силна ерозия. Община Ябланица попада в списъка на общините, чиито земи са застрашени от водна ерозия (Приложение 4 към чл.14, ал.1 от Наредба № 11/2009г. за условията и реда за прилагане на мярка 214 "агроекологични плащания) и собствениците, чиито парцели са одобрени, получават финансова помощ за подпомагане на агроекологични дейности, с цел контрол на почвената ерозия.

Процесът на засоляване се реализира, когато силно минерализирани високи подводни води, периодично при засушаване по капилярен път се покачват по повърхността, откъдето водите се изпаряват, а солите се отлагат в горните почвени слоеве. Засоляването на почвите и особено вторичното засоляване се разглежда, макар и по-рядко, като съставна част на химичното замърсяване. Засолените почви в България заемат площ от над 30 хил. ha или над 0.6% от обработваемата земя и над 2.5% от поливните площи. Потенциално засолените са значително повече. Независимо от малкия относителен дял те представляват проблем за селското ни стопанство. Засоляват се площите със затруднен дренаж и неправилно напояване. Най-често това са ливадни, ливадно-блатни, алувиално-ливадни, ливадно-канелени, ливадни черноземи, ливадни смолници, канелено-горски, смолници и др. почви при хидроморфни и полухидроморфни условия. Процеси на вторично засоляване (т.е. процесът на концентриране на соли в повърхностните незасолени слоеве на почвата, възникнал на фона на друг почвообразователен процес в резултат на нарушаване на водния баланс) може да възникнат и при премахване на биологичния дренаж- при изсичане на горски масиви, при усвояване на нови площи и др. Признаци на засоляване обикновено не се наблюдават през първите години след нарушаване на съществувалото равновесие поради буферността на почвата, но при наличност на споменатите условия независимо от забавянето този процес ще се прояви. Почвата е под максимално допустимите концентрации (МДК), определени с Наредба № 3 от 1 август за допустимо съдържание на вредни вещества в почвата.

На територията на Община Ябланица не се провежда почвен мониторинг-второ ниво „Засоляване” и „Вкисляване”.

Съгласно информация на ИАОС на територията на община Ябланица, няма засолен почви.

Източник : ИАОС

Вкисляването, дължащо се на антропогенни фактори, се установява при интензивно минерално торене с големи количества азотни торове, внасяни под формата на амониев сулфат, амониев хлорид, амониев нитрат и др. Такова вкисляване протича сравнително бързо на почви с малка буферна способност, с лек механичен състав и ниско съдържание на хумус. В България през последните години поради интензивно торене, главно с амониево селитра някои слабо буферни почви (псевдоподзолисти, силно лесивирани канелено горски, делувиялни, делувиялно-ливадни и др.) са вкислени до степен вредна за растенията. Киселата реакция на почвата (ниска стойност на рН) е предпоставка за увеличаване подвижността и концентрацията на токсичните Al, Mn, Fe, Cu, Zn. Лесно подвижните Ca и Mg в киселите почви имат защитно действие спрямо вредното влияние на Al, Mn, Fe, Cu, Zn. Това се отчита с показателя степен на наситеност на почвата с бази (V3 %), който се използва при оценка за наличие или отсъствие на вредна киселинност в почвата.

На територията на РИОСВ Плевен не са констатирани проблеми, относно вкисляване, превишения на съдържанията на тежки метали и металоиди, нарушени, деградирани или замърсени терени. Няма данни за замърсявания на почвите или наличие на значителни проблеми, които да застрашават екологично – чистото състояние на почвите. За основни източници на замърсяване на почвите се считат :

- Газовете от изгаряне на въглища и течни горива, които попадат под формата на киселинни дъждове;
- Локални ограничени замърсявания в обсега на нерегламентираните сметища;
- От транспорта – замърсявания, свързани с дизеловите и бензинови двигатели;
- Комунално-битова дейност – изхвърляне на отпадъци, които при неправилно съхранение могат да ги замърсят.

На територията на общината няма данни за нарушени почви в количества, които да заслужават внимание.

Водната и ветрова ерозия са естествените природни явления които влияят пряко върху състоянието на почвения слой. Факта, че в общината няма наличие на големи обезлесени терени, което създава и предпоставката действието на ерозионните фактори да не е силно изразено. Въпреки гъстата хидрографска мрежа, значителните валежи и силно пресечения терен на територията на община Ябланица не се наблюдават активни ерозионни процеси. Основните източници на замърсяване на почвите са локалните замърсявания и земеделската дейност на населението. Общинското ръководство полага усилия за отстраняване на локалните замърсявания, рекултивация на терените и контрол срещу повторното им замърсяване.

ИЗВОДИ:

- **Общото състояние на почвите в общината е добро. Основната задача е да се съхрани почвеното плодородие и да се запазят земите от замърсяване с пестициди, торове и петролни продукти.**
- **Във високите части и по поречията на реките и деретата основният проблем на почвите е свързан с ерозията.**
- **Връщането на обработваемата земя на собствениците, високите цени на препаратите и все по-честото използване на органични торове води до постепенно нормализиране на почвения състав.**

6. РАЗДЕЛ “ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ”

6.1 БИОРАЗНООБРАЗИЕ

България принадлежи към Холарктическото флористично пространство. Сложната геологична история на страната, планините със силно разчленена топография, речните долини и котловинни полета, влиянието на морските басейни от изток и юг обуславят разнообразен климат и създават условия за разнообразна растителност и богата флора (Анчев 2011).

6.1.1. ФЛОРА

Районирането на растителността в България, основано на фитогеографска и геоботанична информация, разделя страната на 3 области. Европейската неморална (широколистна горска) област включва провинциите Евксинска, Илирийска (Балканска) и Македоно-Тракийска. Евроазиатската степна и лесостепна област е представена от Долнодунавската провинция, а Средиземноморската склерофилна горска област - от Източносредиземноморската провинция. Съгласно биогеографското райониране на Европа по ETC/BNP (European Topic Center on Biodiversity and Nature Protection), прието от Европейската комисия и влязло в Директивата за местообитанията (92/43/ЕЕС), България се отнася към 3 биогеографски района: Алпийски, Континентален и Черноморски.

Според геоботаническо райониране (Ив. Бондев), територията на община Ябланица попада в Европейска широколистна горска област, Илирийска провинция, с два окръга. Областта се характеризира с растителност на умерената зона, с основна коренна растителност, представена от широколистни, лятнозелени, листопадни през зимата гори, предимно от европейски и европейско-азиатски произход, с преобладаване в тях на над 180 вида и подвиди дървета и храсти.

Геоботаническо райониране (по Бондев, 1987).
1 – области (А, В, С); 2 – провинции (а, б, в, г, д, е); 3 – окръзи (I-XXVIII); 4 – райони (1-80).

Коренната растителност на района е съставена от мезофитни горски екосистеми от бук – обикновен и мизийски, и ксеромезофитни горски екосистеми със съдоминиране на обикновен горун и обикновен габър, а само по териферията на района на малка надморска височина се срещат и ксеротермни горски екосистеми с преобладаване на благун и цер. Към производната растителност се отнасят полуестествени ливади и пасища, които заемат освободените в миналото територии с горска растителност.

Други тип хигрофитни съобщества с характерен облик, но изключително ограничени като разпространение на територията на община Ябланица са торфищните комплекси, попадащи в клас *Scheuchzerio-Caricetea nigrae*. Те се наблюдават в участъци с високи подпочвени води и слабо дрениране.

Характерно е формирането на приземен хоризонт от мъхове, над 50% от покритието на които се пада на представителите на род *Sphagnum*.

Планинските пасища и ливади, заемащи голяма част от отворените тревни съобщества в община Ябланица се отнасят към съюз *Cynosurion cristati* (клас *Molinio-Arrhenatheretea*). Планинските пасища са вторични растителни съобщества, възникнали на мястото на унищожени мезофилни гори или на мястото на мезофилни ливади при променен режим на ползване. Планинските ливади също са вторични растителни съобщества, възникнали на мястото на унищожени мезофилни дъбови, букови и иглолистни гори.

Голяма част от флористичния състав на планинските и низинните сенокосни ливади съвпада, поради което съгласно литературата разграничаването се осъществява по надморска височина и чрез видове с различен вертикален диапазон на разпространение.

Като цяла за общината флористичното разнообразие е представено от около 2 337 вида и подвида растения, от които около 1 900 вида и подвида висши растения.

На територията на община Ябланица са разпространени четири вида защитени растения по смисъла на Закона за биологичното разнообразие. Това са:

- Елвезиево кокиче (*Galanthus elwesii*) – многогодишно растение от сем. Кокичеви (*Amaryllidaceae*) с период на цъфтеж м. януари – м. март, разпространено на групи в гори и храсталаци;

- Дегонов порезник (*Seseli degenii*) – многогодишно растение от сем. Сенникоцветни (*Ariaceae*) с период на цъфтеж м. юни – м. юли, разпространен по варовити скали;

- Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum* (*H. hircinum*)) – многогодишно растение от сем. Салепови (*Orchidaceae*) с период на цъфтеж м. май – м. август, разпространена в храсталаци и разредени гори на варовити места;

- Недоразвит лимодорум (*Limodorum abortivum*) – многогодишно растение от сем. Салепови (*Orchidaceae*) с период на цъфтеж м. април – м. май, разпространен в гористи местности и храсталаци.

Едни от най – ценните видове растения, намиращи се на територията на общината са:

- Бръшлян – *Hebera helix*
- Бъз нисък – *Sambucum nigrum*
- Бъз нисък – *Sambucus ebulus*
- Ветрогон – *Eryngium campestre*
- Волски език – *Phyllitis scolopendrium*
- Върба бяла – *Salix alba*
- Глог черен – *Crataegus monogyna* Jacq

Дилянка – *Valeriana officinalis*
Еньовче ароматно /Лазаркиня/ – *Galium odoratum*
Живовляк ланцетовиден – *Plantago lanceolata*
Жълта тинтява – *Gentiana lutea*
Жълт кантарион – *Hypericum perforatum*
Иглика лечебна – *Primula veris*
Изправниче обикновено – *Asplenium trichomanes*
Кестен див – *Aesculus hippocastanum*
Кокиче снежно – *Galanthus nivalis*
Конски кестен – *Aesculus hippocastanum*
Копитник – *Asarum europaeum*
Крем петров – *Lilium martagon*
Лайка езичестоцветна – *Chamomilla suaveolens*
Липа дребнолистна – *Tilia cordata* Mill
Липа едролистна – *Tilia platyphyllos* Scop
Лудо биле – *Atropa bella-donna*
Маточина – *Mellisa officinalis*
Мащерка – *p. Thymus*
Оман бял – *Inula helenium*
Салеп – *Orchis sp. Diversa*
Равнец бял – *Achillea millefolium*
Равнец жълт – *Achillea clypeolata*
Ранилист лечебен – *Betonica officinalis*
Риган – *Origanum vulgare*
Тлъстига лютива – *Sedum acre*
Шапиче – *Alchemilla vulgaris complex*
Шипка – *Rosa canina*

Естествената горска растителност е съставена основно от дъб (благун, зимен дъб и цер), бук, габър, келяв габър, акация, шестил, мъждрян, офика, сребролистна липа, златен дъжд, тис, червена калина и др.

Гъбите представляват специфична междинна биотична група – между растения и животни. На територията на общината са установени около 256 вида гъби (над 12% от установените видове гъби в България). От особен стопански интерес са ядливите видове гъби като бронзовата, дъбовата, обикновенната манатарка, пачия крак, майската гъба и др. Тяхното събиране е разрешено както за лични, така и за търговски нужди след издаване на разрешителен документ.

6.1.2. Гори

Горите играят роля за формирането на местния климат, предпазват почвите от ерозия, регулират водния режим на реките, намаляват силата на вятъра, имат голяма естетическа стойност и важно значение за рекреацията на хората. Горите са сред сухоземните екосистеми с най-богато биологично разнообразие. В здравите, биологично разнообразни гори тази съвкупност от видове позволява на организмите и техните популации да се адаптират към променящите се климатични условия и да запазят цялостната стабилност на екосистемата.

Характеристика на горско – растителни райони и растителни формации на територията на Община Ябланица

Горите с естествен произход са 97% от всички гори в общината. Горите са „пазител“ на водата и основен източник на кислород в района. Горските масиви са главен фактор в поддържането на микроклимата, при който живеят множество редки животни. Преобладава широколистната растителност: цер, благун, космат дъб, бук, келяв габър, леска и друга храстовидна растителност, която е характерна за Предбалкана.

Горите на територията на община Ябланица, попадат в района на дейност на Югозападно държавно предприятие /ЮЗДП ТП/ -ДГС - Тетевен, с обхват на Регионална дирекция по горите - Ловеч.

Горите са разположени на площ от 6 782 ха⁵ – залесени са 6 423 ха в т.ч. По собственост те се разпределят така:

- ДГТ (държавни горски територии) са 3 141- ха, залесена – 2 837 ха - 46% ;
- ОГТ (общински горски територии) са 876 ха, залесена - 874 - 13%;
- Горите на частни физически лица са - 2720 ха, залесената площ е - 2667 ха - 40%;
- Гори на частните юридически лица са - 45 ха, залесена - 45 ха - 1 %.

Средната възраст на гората е 50 години, Средната пълнота - 0,7 1, Средният бонитет – 4, Средният запас на 1 ха е - 82 м3, Средният годишен прираст - 2,5 м3 на 1 ха.

Преобладаващите видове гори и видове горска растителност на територията на община Ябланица се разпределят както следва: Иглолистни - 350 ха - 5 %; Широколистни високостъблени - 513 ха - 8 %; Издънкови за превръщане - 2171 ха - 34% и Нискостъблени - 3419 ха - 53 %.

Преобладаващите дървесни видове по площ, запас и % от залесената площ са:

- Иглолистни - залесена площ - 350 ха, запас -100 011 м3 в.т.
 - Бял бор - 110 ха, 30086 м3-2%;
 - Черен бор - 240 ха, 69925 м2 - 4%.
- Широколистни - залесена площ 6073 ха, запас - 429 426 м3 в т.ч.
 - Бук - 445 ха, 99135 м3 - 7 %;
 - Дъбове (зимен дъб, благун, космат дъб, летен дъб, червен дъб) - 1249 ха, 86799 -19 %;
 - Цер - 871 ха, 78565 м3 - 13%;
 - Габър - 424 ха, 66065 м3 - 7 %;
 - Акация - 314 ха, 14211 м3 - 5%;
 - Липа - 78 ха, 12260 м3 - 1 %;
 - Келяв габър - 2434 ха, 56708 м3 - 38%;
- Други широколистни (ясен, явор, бреза, бряст, трепетлика, тополя, дива череша, орех, брекина и др.) - 258 ха, 15653 м3 - 4%.Разпределението на горите със стопанско и специално предназначение е:
 - Обща площ - 6782 ха, залесена 6423 ха;
 - Гори със стопански функции - 5849 ха, залесена 5573 ха;
 - Иглолистни гори - 352 ха, залесена - 268 ха;
 - Широколистни - 5497 ха, залесена - 5305 ха, м3, общ запас - 426968 м3.
- Гори със специални функции:

⁵ Източник: РДГ - Ловеч

- Общо гори със специални функции са - 933 ха, залесена - 850 ха, иглолистни 99 ха, залесена 82 ха, широколистни - 834 ха, залесена 768 ха; общ запас 102194 м³;
- Защитни - 187 ха, залесена 157 ха, иглолистни - 30 ха, залесена - 24 ха; широколистни 157 ха, залесена 133 ха; общ запас - запас 15978 ха;
- Рекреационни - 11 ха, залесена 11 ха, иглолистни 10 ха, залесена 10 ха; широколистни - 1 ха залесена - 1 ха, общ запас 3135 м³;
- Защитени природни територии - 122 ха, залесена 119 ха, иглолистни - 6 ха, залесена 6 ха, широколистни - 116 ха, залесена 113 ха, общ запас 22346 м³;
- Други защитни - 613 ха, иглолистни - 53 ха, залесена 42 ха, широколистни — 560 ха, залесена 531 ха; общ запас 60735 м³;
- В това число, защитени зони по „Натура 2000“ - 667 ха, залесена 615 ха. Иглолистни 55 ха, залесена 44 ха, широколистни 612 ха, залесена - 571 ха; общ запас 71175 м³⁶.

Функции на горите свързани с околната среда

1. Горите предпазват почвите

Горските райони допринасят за съхраняване на пейзажа и за плодородието на почвите. Горите предотвратяват ерозията на почвите и опустиняването, особено в планините, най-вече като намаляват оттока и понижават скоростта на ветровете. Те също така обогатяват и увеличават дълбочината на почвите, върху които растат, благодарение на своите дебели и тънки корени, които водят до по-бързо рушене на скалите и чието разлагане е важен източник на почвена органична материя, и така допринасят за плодородието и производителността на почвата и за поглъщането на въглерода.

2. Горите регулират запасите от прясна вода

Горите играят важна роля за съхранението, пречистването и освобождаването на вода към повърхностните водни обекти и подпочвените водоносни слоеве. Тяхната пречистваща роля, заедно с тази на горските почви, се състои в разлагане и поглъщане на по-голямата част от пренасянните с дъжда замърсители във въздуха. Горските почви служат за буфер на големи количества вода и така намаляват риска от наводнения.

3. Горите съхраняват биологичното разнообразие

Горите са ключов елемент от европейската природа и са дом на най-големия брой гръбначни животни на континента. Няколко преобладаващи дървесни видове, като обикновеният бук, на практика се срещат изключително само в Европа и придават отличителен характер на европейските гори. Хиляди видове насекоми и безгръбначни животни, както и много растения, живеят в горски местообитания, в които преобладават тези дървета.

4. Ролята на горите за регулиране на климата

Горите са важно звено от глобалния цикъл на въглерода поради способността им да извличат CO₂ от атмосферата и да го задържат в своята биомаса и почва, изпълнявайки ролята на поглъстител. Техният прираст неутрализира нарастващата

⁶ Забележка: Площите по „Натура-2000“ са в това число, тъй като части от тях се препокриват с други гори със специални функции.

концентрация на парникови газове в атмосферата. От друга страна, деградацията на гората и/или преустройство в земя за други цели може да причини значителни емисии на парникови газове заради възможността от възникване на пожари, загниване на биомасата и/или минерализация на почвената органична материя, което превръща горите в източник на CO₂.

В дългосрочен план се очаква чрез стратегия за устойчиво управление на горите, насочена към поддържане или увеличаване на запасите от въглерод в горите и същевременно към осигуряване на устойчивото им ползване, да се постигнат най-трайните положителни резултати по отношение на смекчаването на последиците от изменението на климата.

5. Горите като регулатор на местния и регионалния климат

Горите играят важна роля за циркулацията на въздуха и кръговрата на водата на сушата и може да окажат влияние върху смекчаването на последиците от изменението на регионалния климат, опустиняването и проблемите с осигуряването на вода. Тъй като климатът се е променял бавно, а за естествената околна среда не са съществували много ограничения, еволюцията и адаптацията на видовете и съобществата е била полесна. Високият темп на причиненото от човека изменение на климата понастоящем възпрепятства естествената способност за адаптация на екосистемите. Температурите се повишават безпрецедентно бързо. Разпокъсването на ландшафта, опростяване на състава и структурата на гората и отрицателните събития като изсъхването на горите, появата на нови вредители и бурите правят още по-трудна автономната адаптация на горите.

На ниво ЕС, в стратегията за горското стопанство на Европейския съюз са определени общите принципи на европейското горско стопанство – устойчивото управление на горите и многофункционалността — и са изброени международните процеси и дейности, които да бъдат следвани от ЕС в тази област. Планът за действие на ЕС за горите почива върху стратегията за горско стопанство и играе ролята на инструмент за координиране на дейностите и политиките в областта на горите на ниво ЕС. Той цели, наред с другото, да съхрани и увеличава целесъобразно биологичното разнообразие, поглъщането на въглерода, целостта, доброто състояние и устойчивостта на горските екосистеми в различни видове географски мащаб, тъй като добре функциониращите горски екосистеми са от ключово значение за запазването на производствения капацитет. В него се предвижда да се работи за изграждане на Европейска система за мониторинг на горите и за по-добро опазване на горите в ЕС. На паневропейско равнище, на Министерската конференция за защита на горите в Европа (МКЗГЕ) през 1993 г. бе дадено следното определение за **устойчиво управление на горите**: „стопанисването и използването на горските земи по начин и в степен, които позволяват да се съхрани биологичното им разнообразие, производителността, капацитетът им да се възобновяват, жизнеността и потенциалът им да изпълняват, понастоящем и в бъдеще, подходящи екологични, икономически и социални функции на местно, национално и глобално равнище, без да се причинява вреда на други екосистеми“. На следващи конференции са отправяни препоръки за устойчиво управление и опазване на горите и са предлагани критерии и показатели, които да бъдат използвани в националните доклади. Всички държави-членк на ЕС и Комисията са подписали резолюциите на МКЗГЕ и са утвърдили устойчивото управление на горите и многофункционалността като основен подход към горското стопанство.

Горите изпълняват многобройни и взаимосвързани социални, икономически и екологични функции, понякога едновременно и на едно и също място. Съхраняването

на тази многофункционалност изисква балансиран управленски подход, основан на задоволителна информация за горите. Произлизащите от горите суровини, стоки и услуги могат също така да бъдат сред най-важните фактори за икономическото възстановяване и екологосъобразния растеж в селските райони. Горите осигуряват работни места, приходи и суровини за промишлеността и за произвеждане на енергия от възобновяеми източници, затова опазването и устойчивото ползване на горите е особено важно. Горите, управлявани с цел отдих и развлечение (в това число дейности като ловуване, почивка, любуване на пейзажа, бране на горски плодове и гъби) повишават стойността на намиращите се в съседство имоти, насърчават туризма, допринасят за здравето и благосъстоянието и са част от европейското културно наследство.

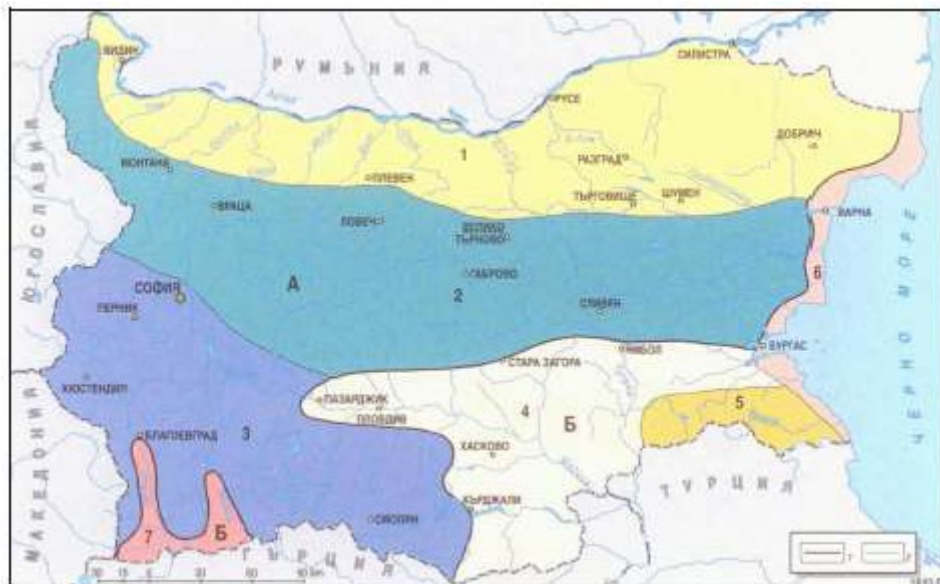
В дългосрочен план се очаква чрез стратегия за устойчиво управление на горите, насочена към поддържане или увеличаване на запасите от въглерод в горите и същевременно към осигуряване на устойчив годишен добив на дървесина, целулозни влакна и енергия, да се постигнат най-трайните положителни резултати по отношение на смекчаването на последиците от изменението на климата. Предвижда се изменението на климата да породи, особено в Южна Европа, повече засушавания, по-високи температури и по-чести периоди със силни ветрове. Така вероятността за възникване на пожари и тяхната големина се увеличат. Това означава, че бъдещите метеорологични условия в Средиземноморския регион на ЕС най-вероятно ще доведат до нарастване на опасността от пожар и оттам — до увеличаване на опожарените площи.

Мерките за предотвратяване на пожари като специалното стопанисване на лесно запалимите материали, създаването и поддръжката на противопожарни просеки, противопожарни ивици, водоснабдителни пунктове, правилния подбор на дървесни видове, стационарните съоръжения за наблюдаване на горските пожари и съобщителната техника, с помощта на които да бъде избягвано катастрофалното разпространение на пожарите, бяха заложени за изпълнение в Общинския план за развитие на Община Ябланица за периода 2014-2020г.

Разнообразният климат и релеф на Централнобалканския район от Иларийската (Балканската) провинция на Европейската широколистна област в която попада територията на Община Ябланица, осигуряват значително многообразие от местообитания. Това осигурява на общината и голямо разнообразие на животинския свят.

6.2. ФАУНА

В зоогеографско отношение сухоземната фауна на България се отнася към Палеарктичната зоогеографска област на Холарктичното царство. Поради това че България е разположена основно в Евросибирската зоогеографска подобласт, но граничи и с Медитеранската зоогеографска подобласт, в страната се срещат два основни зоогеографски комплекса: северен (евросибирски), формиран от студеноустойчиви видове животни, и южен (медитерански), включващ множество топлолюбиви видове.

- 1 - граница между евросибирската (А) и (Б) територия;
2 - граница между зоогеографските райони
1. Дунавски район;
2. Старопланински район;
3. Рило-Пирински район;
4. Тракийски район;
5. Странджански район;
6. Черноморски район;
7. Струмско-Местенски район.

Според зоогеографското райониране на страната територията на община Ябланица попада в Старопланинския район. Обхваща Предбалкана и Стара планина. Фаунистичното разнообразие на безгръбначните животни се определя от около 2 387 вида и подвиди, а гръбначните животни са повече от 300 вида. Някои от представителите на фауната на територията на общината са:

- Вълк – *Canis lupus*
- Благороден елен – *Cervus elaphus*
- Видра – *Lutra lutra*
- Катерица – *Sciurus vulgaris*
- Златка – *Martes martes*
- Дива котка – *Felis silvestris*
- Лалугер – *Spermophilus citellus*
- Пъстър пор – *Vormela peregusna ssp.*
- Нощник на Бехщайн – *Myotis bechsteinii*
- Нощник на Брандт – *Myotis brandtii*
- Мустакат нощник – *Myotis mystacinus*
- Воден нощник – *Myotis daubentoni*
- Трицветен нощник – *Myotis emarginatus*
- Сляпо куче – *Nannospalax leucodon*
- Широкоух прилеп – *Barbastella barbastellus*

Кафяв дългоух прилеп – *Plecotus auritus*
Двуцветен прилеп – *Vespertilio murinus*
Малък подковонос – *Rhinolophus hipposiderus*
Обикновен сънливец – *Myoxus glis*
Лешников сънливец – *Muscardius avellanarius*
Горски сънливец – *Dryomys nitedula*
Снежна полевка – *Chionomys nivalis*
Ловен сокол – *Falco cherrug*
Сокол скитник – *Falco peregrinus*
Керкенец – *Falco tinnunculus*
Орел змияр – *Circus gallicus*
Голям ястреб – *Accipiter gentilis*
Малък ястреб – *Accipiter nisus*
Обикновен мишелов – *Buteo buteo*
Полубеловрата мухоловка – *Ficedula semitorquata*
Бухал – *Bubo bubo*
Планински кеклик – *Alectoris graeca*
Яребица – *Perdix perdix*
Пъдпъдък – *Coturnix coturnix*
Малък вечерник – *Nyctalus leisleri*
Балканска завирушка – *Prunella collaris ssp.*
Жълтоклюна гарга – *Pyrhocorax graculus*
Балканска чучулига – *Eremophila alpestris*
Скален дрозд – *Monticola saxatilis*
Белогуш дрозд – *Turdus torquatus*
Уралска улулица – *Strix uralensis*
Врабчова кукумявка – *Glaucidium passerinum*
Пернатонога кукумявка – *Aegolius funereus*
Осояд – *Pernis ptilorhynchus*
Гълъб хралупар – *Columba oenas*
Черен кълвач – *Dryocopus martius*
Белогръб кълвач – *Dendrocopos leucotos*
Сив кълвач – *Picus canus*
Лещарка – *Bonasa bonasa*
Смок мишкар – *Elaphe longissima*
Усойница – *Vipera berus*
Жаба дървесница – *Hyla arborea* и др.

Биологичното разнообразие в община Ябланица е голямо. Всички видове прилепи, както и някои земноводни, влечуги и едри бозайници, срещащи се на територията на общината, имат природозащитен статус съгласно българското законодателство и международни конвенции.

Видове животни, обект на ловен туризъм

На територията на общината са разпространени следните видове, обект на ловния туризъм: дива свиня, сърна, благороден елен, вълк, яребица, пъдпъдък, фазан и други.

6.3. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ

Защитени територии

Защитените територии са предназначени за опазване на биологичното разнообразие в екосистемите и на естествените процеси, протичащи в тях, както и на характерни или забележителни обекти на неживата природа и пейзажи.

На територията на общината има една защитена местност:

- защитена местност „Драгоица“ обхваща едноименната предпланина в землищата на гр. Ябланица и с. Добревци, с обща площ 89,9 хектара, обявена за историческо място със Заповед № 1050 от 22.12.1987 г. на председателя на Комитета за опазване на природната среда (обн. ДВ бр. 2/1988 г.), прекатегоризирана в защитена местност със същото наименование със Заповед № РД – 724 от 10.06.2003 г. на МОСВ (обн. ДВ бр. 60/2003г.).

Защитена местност „Драгоица“ е обявена за такава, с цел опазване на характерния ландшафт, включващ скални венци и ниши, както и опазване на местообитанията на застрашени, редки или уязвими растителни и животински видове и съобщества.

В обхвата на защитената местност попадат и два скални водопада, които през зимно-пролетния период се превръщат във водна палитра от цветове, а през летния сезон пресъхват.

През 2003 г. е изградена екопътека до местността, която е обозначена с необходимата маркировка. Също така са поставени знаци за находищата на лечебни растения, попадащи под специален режим на опазване.

Природните забележителности в общината са две:

- карстов извор „Златна Панега“ в землището на с. Златна Панега, с площ 1,5 хектара, обявена със Заповед № 3384 от 08.12.1966 г. на Министерство на горите и горската промишленост, (обн. ДВ бр. 19/1967 г.).

- пещера „Съева дупка“ в землището на с. Брестница, с площ 20 хектара, обявена за природна забележителност със Заповед № 2810 от 10.10.1962 г. на Главно управление на горите при Министерски съвет, (обн. ДВ бр. 56/1963 г.).

Пещерата е сред Стоте национални туристически обекта на Балгарския туристически съюз. Намира се на 11 км. западно от Ябланица и на 2 км. южно от село Брестница. Разположена на 500 м. надморска височина, дълга е 480 м., а височината ѝ варира от 5 до 17 м. Общата ѝ площ е около 3500 кв. м., като в нея са обособени 5 зали – “Купена”, “Срутището”, “Концертна”, “Космос” и “Белия замък”. С невероятните си скални образувания тя е една от най-красивите пещери в България. „Съева дупка“ е посещавана ежегодно от десетки хиляди туристи, в това число и много чужденци.

Вековни дървета

Отделни вековни или забележителни дървета във или извън населените места места се обявяват за защитени, съгласувано с физическото или юридическото лице – собственик на имота, в който се намира дървото. Директорът на съответната регионална инспекция по околна среда и водите и собственика подписват протокол, в който се посочват местонахождението и характеристиките на дървото – вид, възраст, височина и други особености, неговото състояние и необходимите поддържащи мерки, както и задълженията на собственика за опазване на обекта.

Собствениците на дървета, обявени за защитени са длъжни:

1. да ги опазват от унищожаване или увреждане;

2. да уведомяват съответната регионална инспекция по околна среда и водите за настъпили промени в състоянието на обекта;
3. да съгласуват със съответната регионална инспекция по околна среда и водите дейностите, необходими за поддържане или възстановяване на състоянието на обекта;
4. да осигуряват достъп на представители на регионалната инспекция по околна среда и водите до имота за извършване на проверки по състоянието на защитените дървета.

Забранени са дейности водещи до унищожаване, увреждане или влошаване физиологичното състояние на дърветата, обявени за защитени.

На територията на община Ябланица има едно обявено вековно дърво - Зимен дъб - горун (*Quercus daleshampii*) – код в Държанвия регистър на вековните дървета 509, обявен със Заповед № 1762 от 28.06.1972 г. на МГОПС (обн. ДВ бр. 59/1972 г.), местоположение с. Златна Панега, шосето София-Плевен, години към датата на обявяване – 280, възраст към 2020 г. – 328 г.

Защитени зони “Натура 2000”

Местата, попадащи в екологичната мрежа от защитени зони „Натура 2000“ се определят в съответствие с две основни директиви за опазване на околната среда: Директива 92/43/ЕЕС за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (Директива за местообитанията) и Директива 79/409/ЕЕС за съхранение на дивите птици (Директива за птиците).

В „Натура 2000“ попада малка част от територията на Община Ябланица.

- Защитена зона „Васильовска планина“ – код BG0002109 - 33 по Директивата за птиците, с обща площ 45 472,79 ха., обявена със Заповед № РД – 529 от 26.05.2010 г. на Министерски съвет, (обн. ДВ бр. 48/2010 г.).

В границите на 33 от община Ябланица, област Ловеч попадат части от землищата на населените места: с. Брестница и с. Малък извор.

Предмет на опазване (видове и местообитания):

1. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 3 от ЗБР: Черногуш гмуркач (*Gavia arctica*), Нощна чапла (*Nycticorax nycticorax*), Малка бяла чапла (*Egretta garzetta*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Орел рибар (*Pandion haliaetus*), Осояд (*Pernis apivorus*), Морски орел (*Haliaeetus albicilla*), Орел змияр (*Circaetus gallicus*), Скален орел (*Aquila chrysaetos*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Планински кеклик (*Alectoris graeca*), Лещарка (*Bonasa bonasia*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Бухал (*Bubo bubo*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Сив кълвач (*Picus canus*), Черен кълвач (*Dryocopus martius*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Белогръб кълвач (*Dendrocopos leucotos*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Полубеловрата мухоловка (*Ficedula semitorquata*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*);

2. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 4 от ЗБР: Сива чапла (*Ardea cinerea*), Голям ястреб (*Accipiter gentilis*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Черношипа ветрушка (*Керкenez*) (*Falco tinnunculus*), Голям горски водобегач (*Tringa ochropus*), Късокрил кюкавец (*Actitis hypoleucos*), Пчелояд (*Merops apiaster*).

Наблюдаваните видове са 71, като обект на опазване в Защитената зона са регистрирани 10 вида (от 22 вида) - градинска овесарка *Emberiza hortulana*, червеногърба сврачка *Lanius collurio*, ястребогушо коприварче *Sylvia nisoria*, полубеловрата мухоловка *Ficedula semitorquata*, горска чучулига *Lullula arborea*, сирийски пъстър кълвач *Dendrocopos syriacus*, сив кълвач *Picus canus*, ливаден дърдавец

Crex crex, бял щъркел *Ciconia ciconia* и черен щъркел *Ciconia nigra*. Една голяма част от неустановените видове в Защитената зона, е най-вече поради непосетени характерни техни местообитания (горски масиви и скални венци) – бухал, осояд, среден пъстър кълвач, черен кълвач и др., и поради късно проведените проучвания (края на юни-юли).

Установени са и видове обект на защита – брегова лястовица *Riparia riparia* – колония от около 50 дупки по брега на р. Вит, пчелояд *Merops apiaster* и полска бъбрица *Anthus pratensis* – по 1 индивид.

- Защитена зона „Български извор“ – код BG0001036 – 33 по Директивата за местообитанията, с обща площ 2 618,99 ха., одобрена с Решение № 122 от 02.03.2007 г. на Министерски съвет, (обн. ДВ бр.21/2007 г.), обявена със Заповед № РД – 306 от 31.03.2021 г. на Министъра на околната среда и водите, (обн. ДВ бр. 49/2021 г.).

В границите на 33 от община Ябланица, област Ловеч попадат части от землището на с. Брестница.

Предмет на опазване в защитена зона BG0001036 “Български извор” са:

- следните типове природни местообитания по чл. 6, ал. 1, т. 1 от Закона за биологичното разнообразие (ЗБР):

- 6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи);

- 8310 Неблагоустроени пещери;

- 91E0 * Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*);

- 91G0 * Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*;

- 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори;

- местообитанията на следните видове по чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР:

- бозайници – *Европейски вълк (*Canis lupus*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), Видра (*Lutra lutra*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Голям нощник (*Myotis myotis*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*);

- земноводни и влечуги – Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*);

- риби – Балканска кротушка (*Romanogobio kesslerii*), Малка кротушка (*Romanogobio uranoscopus*), Европейска горчивка (*Rhodeus amarus*), Обикновен щипок (*Cobitis taenia*), Голям щипок (*Cobitis elongata*), Балкански щипок (*Sabanejewia aurata*), Черна (балканска) мряна (*Barbus meridionalis*);

- безгръбначни – Бръмбар рогащ (*Lucanus cervus*), Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*), *Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), Бисерна мида (*Unio crassus*), Ивичест теодоксус (*Theodoxus transversalis*).

- Защитена зона „Карлуково“ – код BG0001014 – 33 по Директивата за местообитанията, с обща площ 28 841,93 ха., одобрена с Решение № 122 от 02.03.2007 г. на Министерски съвет, (обн. ДВ бр. 21/2007 г.), обявена със Заповед № РД – 329 от 31.03.2021 г. на Министъра на околната среда и водите, (обн. ДВ бр. 53/2021 г.).

В границите на 33 от община Ябланица, област Ловеч попадат части от землищата на населените места: гр. Ябланица, с. Брестница, с. Добревци и с. Златна Панега.

Предмет на опазване в защитена зона BG0001014 „Карлуково“ са:

- следните типове природни местообитания по чл. 6, ал. 1, т. 1 от Закона за биологичното разнообразие (ЗБР):

- 3140 Твърди олиготрофни до мезотрофни води с бентосни формации от *Chara*;
- 3260 Равнинни или планински реки с растителност от *Ranunculion fluitantis* и *Callitriche-Batrachion*;
- 40A0 * Субконтинентални перипанонски храстови съобщества;
- 6110 * Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyssion-Sedion albi*;
- 6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи);
- 6240 * Субпанонски степни тревни съобщества;
- 62A0 Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества;
- 7220 * Извори с твърда вода с туфести формации (*Cratoneurion*);
- 8210 Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове;
- 8310 Неблагоустроени пещери;
- 91E0 * Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*);
- 91G0 * Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*;
- 91H0 * Панонски гори с *Quercus pubescens*;
- 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори;
- 91Z0 Мизийски гори от сребролистна липа;

- местообитанията на следните видове по чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР:

- бозайници – *Европейски вълк (*Canis lupus*), Степен пор (*Mustela eversmannii*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), Видра (*Lutra lutra*), Лалугер (*Spermophilus citellus*), Добруджански (среден) хомяк (*Mesocricetus newtoni*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*), Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), Средиземноморски подковонос (*Rhinolophus blasii*), Голям нощник (*Myotis myotis*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersii*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*);
- земноводни и влечуги – Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*);
- риби – Обикновен щипок (*Cobitis taenia*), Балкански щипок (*Sabanejewia aurata*), Распер (*Aspius aspius*), Черна (балканска) мряна (*Barbus meridionalis*), Европейска горчивка (*Rhodeus amarus*);
- безгръбначни – Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*), Лицена (*Lycaena dispar*), Ценагрион (Ручейно пъстриче) (*Coenagrion ornatum*), Бисерна мида (*Unio crassus*), Ивичест теодоксус (*Theodoxus transversalis*);
- растения – Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*).

Изводи:

- Община Ябланица е с богато биологично разнообразие и висок процент на площите под действителна природозащита според разпоредбите на ЗООС, ЗЗТ и ЗБР.

- Отрицателно въздействие върху биологичното разнообразие оказват следните антропогенни дейности: незаконно изсичане на дървесна и храстова растителност, лов или браконьерство на дивеч и диви животни, нерегламентирано събиране на билки, пожари или палене на огън на нерегламентирани места и др.
- Самозалесяването на естествени ливади поради намалено говедовъдство/овцевъдство, води до изменения/загуба на биологично разнообразие.
- Промени в климата застрашават опазването на съществуващото биологично разнообразие.
- Загуба на биологично разнообразие от разрастване на урбанизираните територии, от запечатването на почви, при устойчива тенденция за намаляване на населението на общината.
- Община Ябланица следва да провежда информационни кампании с цел запознаване на населението в общината с биологичното разнообразие на нейната територия, както и с неговия природозащитен и законов статут и начините за опазването му.
- Община Ябланица следва да провежда информационни кампании с цел запознаване на населението в общината с настъпващите промени в климата и свързаните с това заплахи за опазване на биологичното разнообразие.

На територията на Община Ябланица има прекрастни условия за развитието на всякъкви видове туризъм.

Тук всеки посетител може да усети допира с природата поемайки по планинските пътеки пеша или с велосипед. Населените места в общината са изходни пунктове за туристи с различни интереси – за любителите на планината, за търсачите на силни усещания, за любителите на красивите гледки и животинското царство.

Любителите на природата могат да посетят защитените зони и местности, както и природните забележителности на територията на общината, като се насладят на най-големия карстов извор на Балканския полуостров “Глава Панега”, разположен в землището на с. Златна Панега; защитената местност „Драгоица”; местността „Окапците”, известна с интересния си ландшафт, биоразнообразието и студените си извори; пещерите „Съева дупка“, „Бездънния пчелин”, „Сврацилица”, „Пеща” и др.

Община Ябланица възнамерява да кандидатства по проекти осигуряващи екологосъобразно и устойчиво развитие в територии, съседни на защитените, с оглед засилване на защитата и осигуряване опазване на екосистемите, естествените местообитания и поддържане на жизнеспособни популации от видове в естествената им среда.

ЛАНДШАФТИ

Ландшафтно райониране Според последното райониране на България (П.Петров,1997г.), територията на община Ябланица попада в Старопланинска област, Централнобалканска подобласт.

Фигура II.1.5-1 Ландшафтно райониране (по Петров, 1997)

1-граница на област; 2 - граница на подобласт
А – Севернобългарска зонална област на Дунавската равнина: I - Северна Дунавскоравнинна подобласт; II - Южна Дунавскоравнинна подобласт; III – Южнотракийска подобласт; IV – Поповско-Шуменско-Фрагненска подобласт;
Б – Старопланинска област: V – Западностаропланинска подобласт; VI – Централностаропланинска подобласт; VII – Източностаропланинска подобласт; VIII – Приморско-Старопланинска подобласт;
В – Южнобългарска планинско-котловинна област: IX – Витошко-Ихтиманска подобласт; X – Средногорско-Задбалканска подобласт;

XI – Крайщенска подобласт;
 XII – Осоговско-Струмска подобласт; XIII – Южнострумска подобласт; XIV – Рилска подобласт; XV – Пиринска подобласт; XVI – Средноместенска подобласт; XVII – Западнородопска подобласт XVIII – Източнородопска подобласт;
Г – Междупланинска зонална област на южнобългарските низини и янски планини: XIX – Горнотракийска подобласт; XX – Долнотракийска подобласт; XXI – Сакарско-Дервентска подобласт; XXII – Бакалджийско-Хисарска подобласт; XXIII – Бургаско-Айтоска подобласт XXIV – Странджанска подобласт

Съвременната ландшафтна структура на територията на община Ябланица се формира въз основа на фактори, обособени в две основни групи – **природни и антропогенни**. От природните фактори се отчита значението на геоложката основа, релефа, климата, водите, почвите и растителността. Съвременният облик на ландшафта се свързва главно с геоложкия и тектонски строеж и колебанията на морското равнище през неогена и кватернера.

На територията на община Ябланица се установяват следните основни типове ландшафти: Природни ландшафти под защита/ Защитени ландшафти; Горски и ливадни ландшафти; Селскостопански ландшафти; Води и крайречни ландшафти; Урбогенен ландшафт; Техногенен инфраструктурен ландшафт; Агрогенен ландшафт; Дендрогенен ландшафт.

Защитените природни ландшафти в основната си част са с горски ландшафти, комбиниращи хълмисто - планинския релеф със съответстващите на височинните растителни пояси и в частност на ксеротермните дъбови гори, на дъбово-габървите гори, буковите гори, иглолистните гори. Друга част от природните ландшафти се

свързват със субалпийската зона, храстовите съобщества и ливадите. Защитените природни ландшафти на територията на община Ябланица попадат в обхвата на защитените територии, съгласно ЗЗТ и защитените зони в рамките на Европейската екологична мрежа НАТУРА 2000.

Селскостопански ландшафти:

Агроекосистемите в община Ябланица имат вторичен произход и са създадени след унищожаване на природни екосистеми (гори, естествени ливади и пасища), които са се запазили частично и все още съществуват между земеделските площи.

Съществени компоненти на териториалната структура на земеделския ландшафт, повишаващи неговата устойчивост, са следните елементи:

- затревени буферни ивици – изградени по контура на наклонените склонове и засяти с многогодишни и добре адаптирани към местните условия видове, те са в състояние да осъществят висок екологичен ефект с противоерозионна насоченост.

- поясно или земеделие от мозаечен тип – основаващо се на обща схема за редуване на отделните култури, които упражняват различно въздействие върху почвата, по пояси или отделни парцели, така че да се осигури най-висок почвозащитен ефект. Пасищата и естествените ливади са сериозен ресурс за развитието на традиционните за общината отрасли: говедовъдството и овцевъдството.

Води и крайречни ландшафти:

Водите и крайречните ландшафти на общината представляват естествено природно богатство. Те спомагат за подобряване на микроклимата, разнообразяват пейзажа, предлагат разнообразни възможности за развитие на отдиha, водните спортове, риболова, както и на други стопански дейности. На територията на общината има зони, в които е необходимо възстановяване на естественото състояние на нарушените участъци от бреговата зона на реките, прилагане на превантивни мерки и определяне местата на защитни съоръжения, благоустройство и свързване на урбанизираните структури с откритите пространства на крайречните зони.

Видове антропогенни ландшафти на територията на общината

Урбогенен ландшафт.

Структурата и обликът на селищните ландшафти се формират от разпръснатите на територията на общината населени места, от които 1 град и 8 села, някои от които съставени от множество малки махали. Тяхното разположение следва релефа и изградената комуникационно-транспортна мрежа по речните долини.

Основни елементи на селищните ландшафти са градските и крайградски паркове, озеленените поречия на реките, озеленените дворове и пространства между сградите, озеленените улици. Сам по себе си урбогенният ландшафт на селищата на територията на община Ябланица не създава сериозни екологични проблеми с изключение на проблема за пречистването на отпадъчните води от тях, които влияят върху чистотата на подземните и повърхностните води.

Отрицателно въздействие върху облика на ландшафта имат и локалните замърсявания край селищата, които се появяват инцидентно и замърсяват както околните територии, така и подпочвените води.

Техногенен инфраструктурен ландшафт

Характерно за територията на община Ябланица е, че тази разновидност на антропогенния ландшафт също почти не присъства на територията ѝ, и има много слабо влияние върху съвременния облик на ландшафта.

Съществено влияние оказва вътрешната мрежа от пътища, както и селскостопанските пътища без настилка (те също имат определена роля за формирането на техногенния инфраструктурен ландшафт).

Влияние върху антропогенния облик на ландшафта оказват електропроводите за високо напрежение, формиращи инфраструктурни коридори.

Агрогенен ландшафт

Независимо от антропогенната намеса при преобразуване облика на ландшафта на територията на община Ябланица съществуват ландшафтни комплекси, които имат както ландшафтооформящата, така и консервационна значимост. Към тези комплекси могат да се посочат следните разновидности:

- Пасища, мери – заемат значителна площ на територията на общината – 42 565 дка;
- Земеделски земи - ниви, трайни насаждения и лозя – заемат площ от 67 311 дка;
- Водни течения и водни площи – имащи значение за облика на ландшафта - 1 376 дка;

Дендрогенен ландшафт

Горските територии, които формират дендрогенния ландшафт в границите на община Ябланица са 67 820 дка.

В голяма част от територията на общината, дендрогенния ландшафт е устойчив и не е застрашен от големи урбанизационни промени.

Изводи:

- Най-уязвими и застрашени от процесите и явленията в резултат на изменението на климата са водните и крайречните ландшафти, както и горските ландшафти.
- Значими са рисковете от наводнения и горски/полски пожари, които в близост до урбанизирани територии е възможно да нанесат щети върху здравето на хората, застроената среда и инфраструктурата.

7. РАЗДЕЛ “ШУМ”

Шумът и шумовото “замърсяване” на околната среда представляват един от големите екологични проблеми на нашето време. От физична гледна точка шумът представлява звук, състоящ се от тонове, чиито честоти и интензитет имат случаен характер. От хигиенна гледна точка шум е всеки звук, който действа неблагоприятно върху здравето, нарушава отдиha, смущава контакта на човека с околната среда.

Шумът е от основните неблагоприятни фактори, водещи до акустичен дискомфорт в околната среда. Най-високи нива на шумово натоварване могат да се установят в работната среда, при работа с източници на шум, като: строителни и транспортни машини, къртачи, пневматични пробивни чукове, металообработващи и дървообработващи машини, моторни резачки, ръчни пробивни инструменти, при процеси на триене, удряне на метал, изтичане на газове, пари и течности под налягане и др. В населените места нива на шум, които могат да влияят неблагоприятно върху здравето на населението, се генерират от транспорта (железопътен, автомобилен, въздушен), от развлекателни дейности, селскостопански машини, от някои дейности в услугите на населението и др.

Действащ като стресов фактор, шумът атакува почти всички органи и системи. Индивидуално оценено, въздействието на шума най-често се представя като: предизвиква раздразнение, главоболие, пречи на съня и почивката, затруднява възприемането на речта, пречи на умствената работа.

Нормативна уредба в областта на шума в околната среда, методи и оценка:

Контролът и управлението на шума в урбанизираната среда са дефинирани в:

- Директива 2002/49/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно оценката и управлението на шума в околната среда;
- Закон за защита от шума в околната среда (ДВ, бр. 74 / 13.09.2005 г., в сила от 01.01.2006 г., посл. изм. и доп.бр. 101 от 27.11.2020 г.);
- Наредба № 6 от 26.06.2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението;
- Наредба № 54 от 13 декември 2010 г. на МЗ и МОСВ за дейността на националната система за мониторинг на шума в околната среда и за изискванията за провеждане на собствен мониторинг и предоставяне на информация от промишлените източници на шум в околната среда (обн., ДВ, бр. 3 от 2011 г.);
- Наредба за съществените изисквания и оценяване съответствието на машини и съоръжения, които работят на открито, по отношение на шума, излъчван от тях във въздуха. (обн.ДВ, бр. 11/2004 г., посл. изм. ДВ. бр.37/08.05.2007г.).

Контрол и мониторинг на шума

Във връзка с изискванията на Закон за защита от шума в околната среда Министърът на околната среда и водите, Директорите на РИОСВ или упълномощени от тях длъжностни лица осъществяват превантивен, текущ и последващ контрол върху инсталациите и съоръженията от промишлеността, включително за категориите промишлени дейности по приложения № 4 към чл. 117 от Закона за опазване на околната среда. РИОСВ Плевен, приоритетно проверява промишлени източници, емитери на шум в околната среда, разположени в жилищни зони или в близост до тях, с цел избягване, предотвратяване или намаляване на шумовото натоварване в урбанизираните територии. Излъчвания шум в околната среда се контролира съвместно с лабораторията на ИАОС, чрез измервания на показателите при работата на промишлените източници.

Измерванията се извършват по контура на площадката на предприятието (заповед № РД-199/19.03.2007 г.).

Същият закон регламентира компетенциите на държавните органи както следва:

- Министъра на здравеопазването организира извършването на измерването, управлението и контрола на шума в околната среда, предизвикан от локални източници на шум. На регионално ниво контролът се извършва от РЗИ град Ловеч.
- Министъра на околната среда и водите организира извършването на измерването, оценката, управлението и контрола на шума излъчван от промишлените инсталации и съоръжения. На регионално ниво контролът се извършва от РИОСВ град Плевен
- Министъра на вътрешните работи, чрез определени от него служби осъществява контрол върху пътните превозни средства, движещи се по пътищата, по отношение на излъчвания от тях шум в околната среда.
- Кметовете на общини или упълномощени от тях длъжностни лица упражняват контрол за спазване на правилата и нормите за изпълнение на строежите, по отношение на шума излъчван по време на строителството, упражняват контрол за спазване изискванията на този закон в тихите зони и урбанизираните територии, организират и регулират движението на автомобилния транспорт в населените места с оглед намаляване на шумовите нива до допустимите норми.

При необходимост от извършване на измерване на нивото на шума контролът се осъществява съвместно с регионалните органи на Министерството на здравеопазването. За осъществяване профилактика на неблагоприятните здравно-екологични ефекти от разпространението и въздействието на фактора шум от 2006 г. в България функционира Национална система за мониторинг на шума в околната среда, която обхваща всички агломерации и преминаващите през тях участъци от основни пътища, железопътни линии и летища, както и промишлени източници на шум. Националният център по общественото здраве и анализи (НЦОЗА) организира и ръководи дейността на националната система за мониторинг на шума, осигурява обучение и проверява компетентността на лицата от РЗИ, извършващи измервания на шум. В рамките на Националната система РЗИ ежегодно представят данни от измервания във връзка с контрола на градския шум в общо 727 пункта. Данните отразяват шумовите нива, създавани главно от транспорта, в 36 града на страната. В тях се включват всички областни градове, както и още девет общини. Този мониторинг не обхваща пунктове в района на община Ябланица.

Измерванията и/или изчисленията на шума в урбанизираните територии се извършват от РЗИ в определените пунктове, не по-малко от един път годишно, в периода м. май-юни и/или м. септември-октомври. Успоредно с акустичните измервания се отчита интензивността и структурата на транспортните потоци, вида на пътната настилка, степента на застрояване и озеленяване. Данните от всички измервания и/или изчисления служат за изготвяне на годишен доклад с анализ и оценка на шумовото натоварване в района на съответната РЗИ. Същите се представят на кметовете за предприемане на действия.

Нормирането на шум в България се извършва с Наредба № 6 от 26 юни 2006 г. за показателите на шум в околната среда, отчитащ степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението. Граничните стойности на нивата на шума са дадени в таблицата по-долу:

Показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението.

№	Територии и устроителни зони в урбанизираните територии и извън тях	Еквивалентно ниво на шума в dB(A)			
		Лден	Лвечер	Лнощ	L ₂₄
1	Жилищни зони и територии	55	50	45	55
2	Централни градски части	60	55	50	60
3	Територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик	60	55	50	60
4	Територии, подложени на въздействието на железопътен и транспорт	65	60	55	65
5	Територии, подложени на въздействието на авиационен шум	65	65	55	66
6	Производствено-складови територии и зони	70	70	70	76
7	Зони за обществен и индивидуален отдих	45	40	35	45
8	Зони за лечебни заведения и санаториуми	45	35	35	44
9	Зони за научно изследователска дейност	45	40	35	45
10	Тихи зони извън агломерациите	40	35	35	42

Източник: Наредба № 6 от 26 юни 2006 г. за показ

На територията на община Ябланица няма обекти с издадени комплексни разрешителни, както и промишлени източници с дейности, създаващи риск от наднормени нива на шум в околната среда.

Основни източници на шум

Община Ябланица включва общо 9 населени места, като функцията на общински център изпълнява гр. Ябланица.

Основните източници на шум на територията на общината са типичните източници, характерни за съвременните населени места, а именно:

- транспортните потоци на автомобилния транспорт;
- промишлени и локални обекти (паркинги, предприятия, заведения).
- строително-ремонтни дейности.

Основните причини за шумови емисии от транспортните потоци по пътищата могат да се сведат до:

- лошо качество и състояние на пътната настилка;
- увеличаване на интензивността и структурата на транспортните потоци;
- висока средна възраст на експлоатирания автопарк и несъответствие с повишените екологични изисквания, вкл. акустични.

Автомобилен транспорт

На територията на общината преминават част от АМ „Хемус“, пет пътя от републиканската пътна мрежа (I-3, I-4, III-3082, III-358, III-3008) и двадесет и три общински пътя. Те не предизвикват интензивно транспортно натоварване, над пределно допустимите норми.

Автомобилният транспорт, разпределен по пътната мрежа в общината, е основен източник на шум на територията ѝ. Няма данни за измерени шумови нива от автомобилния транспорт на територията на общината.

Улиците и пътищата в общината са асфалтирани в голяма степен (има отделни участъци от улици, главно по периферията на селищата или свързващи отдалечени махали, които не са асфалтирани). По асфалтираните участъци съществуват множество мрежовидни пукнатини и ускорено износване. В района са извършени множество рехабилитации и реконструкции, но въпреки това голяма част от републиканската, общинската и уличната мрежа е с повреди и локални деформации.

Като цяло общото състояние на настилката е задоволително към обезпокоително, а поддръжката е задоволителна към лоша, както за републиканските пътища, така и за общинските, поради липса на финансов ресурс.

Община Ябланица не попада в обхвата на Директива 2002/49/ЕО и няма изработена СШК. Общинските пътища не са обект на разглеждане в СКШ. В общината понастоящем няма въведена мониторингова система за измерване нивото на шума, излъчван от различните източници и нивото на шума в местата на въздействие.

Съществен проблем от екологична гледна точка, в т.ч. и шумово замърсяване, създава мрежата от горски и полски пътища, които играят важна роля за дърводобива и развитието на земеделието.

Съществуващите пътни трасета от републиканската и общинската пътни мрежи, обикновено преминават през или покрай населени места, което създава условия за акустичен дискомфорт на териториите около тях. Новопроектираните пътни трасета обикновено са достатъчно отдалечени от зони с нормиран шумов режим. В отделни участъци, обаче, в зависимост от конкретните теренни условия, това не винаги е

възможно и трасетата се доближават до такива територии и зони. Съществуващият шумов фон около новите пътни трасета обикновено е много нисък, поради липса на съществени източници на шум в околната среда.

Основните причини за шумови емисии от транспортните потоци по пътищата могат да се сведат до:

- Лошо качество и състояние на пътната настилка;
- Увеличаване на интензивността и структурата на транспортните потоци;
- Висока средна възраст на експлоатирания автопарк и несъответствие сповишените екологични изисквания, вкл. акустични.

Необходимо е да се спазват изискванията на Наредба № 61 от 26.08.2003 г. за одобряване типа на нови моторни превозни средства по отношение на допустимото ниво на шум и за одобряване типа на изпускателната уредба. (ДВ бр.87/ 2003 г., изм. ДВ бр.77/ 2007г.

Промислен шум

Няма данни за нивата на шума по границите на така оформените производствени зони откъм страната на близките жилищни територии на населените места.

Производствените обекти на територията на общината са изградени при спазване на действащото законодателство. Няма данни от измервания за превишение на хигиенната норма за шум. При експлоатацията на различни заведения на територията на общината се полагат усилия за спазване на действащите разпоредби за ограничаване на шумовото им въздействие върху съседните територии.

На територията на населените места има различни локални източници на шум (търговски обекти, заведения, и др.) с ограничен обхват на шумово въздействие. За възпиране, ограничаване или смекчаване неблагоприятни влияния и осигуряване комфорт на обитаването, между урбанизирани територии за обитаване и такива за животновъдни или производствени дейности, се предвижда устройство на озеленени площи със специфично предназначение. Те се стопанисват и поддържат като част от зелената система на съответното населено място. Не се очаква влошаване на акустичната обстановка от промишлени обекти.

Шум от строително-монтажни дейности

Изпълнението на СМР е съпроводено с голям брой шумни операции. Източници на шум са най-често пробивните инструменти, пневматичното работно оборудване, двигателите с вътрешно горене на различните видове машини. Доказано е, че експозицията на силен шум по време на работа може да доведе до необратимо увреждане на слуга и здравословни проблеми, както и до рискове за безопасността и здравето на работещите, произтичащи от невъзможността да чуят предупредителни сигнали или аларми.

Съгласно нормативната уредба за шума, контролната функция на общинската администрация е върху шума от битови и занаятчийски дейности. Производствения шум и шума от транспортния трафик се контролира от регионалните органи на МОСВ,

МЗ и МВР. РИОСВ провежда проверки на промишлени източници на шум в околната среда на обекти:

- с проведен планов контролен мониторинг по утвърден от МОСВ годишен график;
- с планови проверки за изпълнение на условията по фактор „шум“ в издадените комплексни разрешителни и решения по ОВОС;
- във връзка с постъпили жалби и сигнали.

Наднормено излъчване на шум

Няма данни за наднормено излъчване на шум на територията на община Ябланица.

Източници на шум

В градската среда основен източник на шум са транспортните средства. Някои производства и човешки дейности в сферата на услугите също излъчват шум и създават дискомфорт у живущите около източника.

Население подложено на въздействие

На негативното влияние на шума са подложени в най-голяма степен живеещите на главните улици на града и селата.

За шумовото замърсяване на общината допринасят характерните особености на териториално - устройствените планове: двустранно плътно застрояване по главните улици, големи наклони на някои улици, лошо качество на настилка и остарелия автомобилен парк. Характерна за шумовото натоварване на общината е денонощната и седмична цикличност.

Няма данни за други източници на шум. Във вилните зони, районите за отдых, за възстановяване и други на територията на общината няма рискове в акустично отношение.

Извод и оценка на шумовото въздействие

От анализа на съществуващото състояние за акустичната среда на общината могат да се направят следните изводи:

1. В населените места акустичната среда е благоприятна;
2. Транспортният поток е основен източник на шум. Настилка по пътната мрежа в общината е в незадоволително състояние, а тя е съществен шумообразуващ фактор.

Препоръките за намаляването на шума са:

- Да се идвършва системен ремонт на пътните настилки. Поддръжка на пътните настилки в добро състояние;
- Изграждане и поддържане на зелени площи с многогодишна растителност.

Съгласно изискванията на чл. 12, т.1 от Закона за защита от шума в околната среда (ДВ. бр.74 от 2005 год с посл. изм. и доп.), РИОСВ – Плевен организира извършването на измерването, оценката, управлението и контрола на шума, излъчван в околната среда от промишлени дейности.

8. РАЗДЕЛ “ЗЕЛЕНИ ПЛОЩИ В НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА”

Нормативно озеленяването на урбанизираните територии се определя в Закона за устройство на територията, Закона за опазване на околната среда, Наредба №7 за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони на Министерството на регионалното развитие и благоустройството и Наредба №1 за опазване на озеленените площи и декоративната растителност на бившето Министерство на териториалното развитие и строителството. На местно ниво е изработена и приета на Наредба № 22 за изграждане и опазване на зелената система на територията на Община Ябланица.

Озеленените площи се обединяват в зелена система, като средство за подобряване на микроклимата и хигиенните условия и за организиране на отдиха на населението. Основа на зелената система са озеленените площи, предназначени за широко обществено ползване – паркове, градини, улично озеленяване, извънселищни паркове и лесопаркове, представляващи публична собственост. Допълващи зелената система са озеленените площи за ограничено обществено ползване в имотите за жилищни, вилни, обществени, производствени, курортни и спортни сгради и комплекси, както и озеленените площи с друго специфично предназначение – гробищни паркове и защитни насаждения.

Системата на зелените площи в населеното място представлява взаимно съгласувано разполагане на различните видове зелени и свободни площи с цел да се осигурят най-благоприятни хигиенни условия, декоративни ефекти и създаване на условия за отдих на населението. Зелената система включва следните структурни елементи: тревни площи, декоративна растителност, алеи, площадки и архитектурни декоративни елементи и съоръжения. Озеленяването влияе на температурата, относителната влажност, скоростта на движение на въздуха; върху подобряване на химичния състав на въздуха, намаляване на праха в него, както и на намаляването на шума в градската среда.

По отношение на лесорастителните зони Ябланица попада в зоната на хълмисто - предпланински дъбови месторастения, а като фитогеографски район – в хълмисто предпланински и планински район.

Зелените площи в общината са с вертикална планировка – храсти, дървета и треви. Основните дървесни видове за озеленяване на площите са – Обикновен смърч, Сребрист смърч, Ела, Бреза, Пипа, Кестен, Ясен и др.

През 2022 г. по програма „Чиста околна среда“ на ПУДООС успешно е реализиран проект за обновяване на градския парк в гр. Ябланица, като са подменени настилки на алеи, засадени са дървета, хрести и цветни лехи и е поставено парково оборудване.

Общинският парк е част от зелената система на гр. Ябланица и общината, която допринася за обогатяване възможностите за масов и индивидуален отдих, така и за опазване и съхранение на характерните крайречни ландшафти в района. Зоната за отдих е разположена почти в централната част на града и е оформена с декоративни дървесни групи, храсти и цветя. Растителното оформяне на парковите площи в зоната за индивидуален отдих са оформени пейзажно, създадени са иглолистни и широколистни декоративни дървесни групи, а също и групи от вечнозелени и цъфтящи храсти.

Община Ябланица предвижда проектиране и кандидатстване за финансиране на проекти за обновяване на площи за широко обществено ползване – паркове и други

обществени площи, предвиждащи озеленяване по мярка 7.2 „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка инфраструктура” и други програми.

С цел поддържане на благоприятно природозащитно състояние и предотвратяване на значителни въздействия върху природата, община Ябланица се стреми към Реализиране на други местни благоустройствени проекти, с които да осигури екологосъобразно и устойчиво развитие в териториите, съседни на защитените с цел опазване на екосистемите, естествените местообитания и поддържане на жизнеспособни популации от видове в естествената им среда.

Поддържането на чистотата в озеленените площи се изразява в следните дейности: метене, събиране и извозване на отпадъците до депото и др.

Спазват се следните изисквания :

- ☐ Вертикална планировка при реконструирането на съществуващите и изграждането на нови озеленени площи в общината, след което се осигурява тяхната поддръжка.
- ☐ Поливане на растителността според възникналата необходимост.
- ☐ Качествен посадъчен материал.
- ☐ Санитарни резидби.
- ☐ Метене, косене, събиране и извозване на отпадъците от зелените площи.

Зелената система включва следните категории зелени площи:

- Обществени паркове и градини;
- Специализирани паркове и градини;
- Санитарно-защитни озеленяване;
- Транспортно озеленяване;
- Озеленяване за ограничени ползване;

Всички те имат социални и екологични функции: рекреационни (задоволяват потребностите от спорт и отдих; естетически и ландшафтно-естетически; биоклиматични – приток на свеж чист въздух от крайградските зони, подобряване на микроклиматичните характеристики на средата; мелиоративни – преразпределение на повърхностния и подземен отток на водите; екологични – предотвратяване миграцията на замърсителите от урбанистичните дейности и транспорта, продуцират кислород, поглъщат част от вредните газове и праха, блокират миграцията на тежките метали (от транспорта и промишлеността) в почвата и околната среда.

Обществени паркове и градини съществуват във всички населени места на общината.

Специализирани паркове и градини няма, като се изключат гробищните паркове.

Озеленяването на спортни обекти и спортни съоръжения е инцидентно и хаотично.

Община Ябланица притежава значително биоразнообразие – ценна флора и фауна, атрактивни природни феномени. Защитените територии и защитените зони по Натура 2000 покриват значителна част от територията. Селищата притежават като цяло добро обществено озеленяване, но то се отличава с незадоволително ниво на поддържане. Защитените територии са регламентирани по съответния ред, режими на ползване и защита.

Ландшафт

Характеристиките на ландшафтите с техните физически, културни и естетико-емоционални измерения участват в характеристиката на ресурсния потенциал на територията, доколкото допринасят за качеството на жизнената среда и за

инвестиционната привлекателност. Взаимодействието в течение на времето на територията на общината между природогеографските условия и дадености - климат, релеф, вода, почви, растителност в тяхното естествено развитие и човешката дейност е формирало части от територията със специфичен ландшафтен облик, с различни по големина пространствени измерения. Човешката намеса е изменила облика на природната среда в слаба степен на територията. По предварителна преценка комбинацията от естествени и създадени условия на територията на общината позволява идентифицирането на следните видове и разновидности ландшафти:

Селищни ландшафти

Селищната мрежа е добре развита, обусловена от вековни традиции. Населените места основно са разположени около поречието на реките или затворени долини и котловини. Те са с парцелна структура, с голям по площ стопански двор, повечето с изграден център в редки случаи с характерен архитектурно-градоустройствен образ. Въпреки общо взето еднообразния селищен ландшафт на селата, той е благоприятно повлиян от дворищното озеленяване.

Селскостопански ландшафти

Селскостопанските земи заемат голяма част от територията на общината. Като ландшафт са носители на специфика, която ги отличава от всички останали селскостопански територии в страната. Макар и в не голям мащаб поземлените участъци, с наситените си цветове през всички сезони формират неповторим пейзаж. В процеса на възстановяване на поземлената собственост и свързаното с него „прекрояване” на поземлената структура, характерният пейзаж на селскостопанските земи прояви изключително висока устойчивост.

Горски ландшафти

Горските територии обхващат голяма част от площта на общината. Горите са едно от много важните богатства и ресурс на общината. Те оказват съществено влияние за чистотата на въздуха, което е важен фактор и предимство за общината. Едно от много ценните качества на горите е тяхното екологично и рекреационно въздействие. Гората е подходящо място за развитие на различни видове и форми туризъм – туристически опознавателен, атракционен, ловен, селски и други.

Транспортен ландшафт

В общината транспортните ландшафти, които са свързани в мрежа и „прорязват” останалите ландшафти, се формират от републиканските, общинските и останалите местни пътища. Те имат две измерения – „вписване” в ландшафтите, през които преминават, и собствени технически, функционални характеристики. По отношение на първото измерение трябва да се отбележи, че транспортната инфраструктура е проведена съобразно природните дадености и нарушаването на ландшафтната цялост на територията е незначително. По отношение на второто картината е различна в различните части на територията и различните пътища. От гледна точка на техническо състояние и поддръжка като правило те се влошават с намаляването на класа на пътищата. Благоприятен фактор е широко приложеното крайпътно озеленяване. По отношение на крайпътното „обзавеждане” обаче има още много да се желае.

Защитени ландшафти са представени от защитените територии и защитените зони, описани в раздел „Биологично разнообразие и защитени територии.

Територията на общината предлага голямо ландшафтно разнообразие, като много от представените видове и разновидности се отличават с подчертана индивидуалност. Преобладаващата част от ландшафтите притежават добра устойчивост. Антропогенната намеса не е довела до неблагоприятни последствия върху тях.

9. РАЗДЕЛ “РАДИАЦИОННА ОБСТАНОВКА И ВЛИЯНИЕ ОТ НЕЙОНИЗИРАЩИ ЛЪЧЕНИЯ”

Нейонизиращи лъчения

Нейонизиращите лъчения са едни от малкото изследвани фактори на средата с неблагоприятно въздействие върху човека и недостатъчно изяснени механизми на биологичните им ефекти. Нейонизиращите лъчения включват голям брой фактори: електростатично поле, постоянно магнитно поле, радиочестотни електромагнитни вълни, лазерни лъчения и др.

През последните години на територията на страната се появиха много нови телекомуникационни системи, чиито представители са източници на електромагнитни полета в радиочестотния /0,03 – 300 MHz/ и микровълновия /0,3 – 30 GHz/ диапазон на електромагнитния спектър.

Електрическите и магнитни полета съществуват в природата и винаги са присъствали на земята. През 20-ти век ЕМП в околната среда непрекъснато се увеличават в резултат на нарасналата употреба на изкуствени източници, увеличената потребност от електрически ток, развитието на безжичните технологии, изменението на производствените процеси и социалното поведение. Всеки човек в развитото общество е подложен на сложен комплекс от електрически и магнитни полета с различни честоти, в дома си и на работното място. Електромагнитните полета са комбинация от невидими електрически и магнитни полета с различна сила. Генерират се от природни явления, както и от човешки дейности, главно употребата на електричество.

Повечето електромагнитни полета, създадени от човека, са със специфична честота, варираща от **високи** радиочестоти – като тези, използвани от мобилните телефони, през **средни** честоти – като тези, генерирани от компютърните екрани до **изключително ниски честоти** – като тези, генерирани от електрическите проводници.

Радиочестотните полета имат множество приложения в модерните комуникации. Най-разпространените източници са мобилните телефони, безжичните телефони, локалните безжични мрежи и радиопредавателните кули. Медицинските скенери, радарните системи и микровълновите печки също използват радиочестотни полета. Радиочестотите варират от **100 kHz до 300 GHz**.

Когато човешкото тяло е изложено на радиочестотни полета, то натрупва енергия с течение на времето. Силата на полето бързо намалява с увеличаване на разстоянието, което означава, че човек натрупва повече енергия от устройство, което използва отблизо - мобилен телефон в ръката, отколкото от по-силен източник, като радиопредавателна кула, която е доста по-отдалечена.

Базовите станции на мобилните оператори и радиопредавателните кули са съоръжения, проектирани за предаване на радиосигнали. Тъй като полевата сила бързо отслабва с разстоянието, повечето хора са изложени на малка част от препоръчителния максимум. Хората, които живеят или работят в близост до предавателни кули са експонирани в най-голяма степен, защото там полетата са най-силни.

Съвременните средства за комуникация създават нейонизиращо електромагнитно поле. Това поле е нискоенергийно и неговите честота и мощност не са достатъчни, за да

разрушат молекулите в тялото. Нейонизиращо електромагнитно поле е съвсем различно от йонизиращото излъчване (радиация), което се асоциира с рентгеновите и гама-лъчи и техните биологични ефекти върху хората. Няма доказателства за нездравословни ефекти от радиочестотните полета, които са под нивата в международно приетите ограничения. Единственият доказан от науката ефект в тази част на честотния спектър (нейонизиращите лъчения) е повишаване на телесната температура, т.нар. топлинен ефект.

Наредба №9/1991 на МЗ и МОСВ (ДВ, бр. 35, с изменение и допълнение в ДВ, бр.8, 2002г.) е нормативният документ, който въвежда гранични стойности (пределно допустими нива - ПДН) за защита на населението. Тя регламентира граничните стойности за определен честотен диапазон за стационарни комуникационни източници, излъчващи в населените места. Съгласно цитираната наредба, преди въвеждане на всеки нов източник в експлоатация, се изисква изчисляване на хигиенно-защитни зони, т.е пресмятане на разстоянието от източника, на което стойностите на ЕМП достигат пределно допустимите нива за защита на населението. Следващият етап е измерване в реални условия, след пускане в експлоатация на източника.

За честоти от 300 MHz до 30 GHz, съгласно нашето законодателство, се нормира величината “плътност на мощност” (S , $\mu\text{W}/\text{cm}^2$). За гранична стойност, осигуряваща достатъчна защита на здравето на населението, за тези честоти е определена стойност от $10 \mu\text{W}/\text{cm}^2$ (микроват на квадратен сантиметър).

Съгласно действащото законодателство в Република България нейонизиращите лъчения в жилищни, производствени, обществени сгради и урбанизирани територии са фактори на жизнената среда и подлежат на регистрация и контрол, а обектите, източници на нейонизиращи лъчения са обекти с обществено предназначение и като такива подлежат на държавен здравен контрол. Стойностите на електромагнитно поле, създавано от базовите станции и мобилните телефони, са много по-ниски от тези, необходими за произвеждане на топлина с потенциален ефект върху здравето.

Информационните и комуникационни технологии (ИКТ) предлагат нови възможности за фирмите и регионите. Те представляват един много важен фактор за регионална конкурентноспособност, влияещ върху скоростта на промените в регионите и териториалното разпределение на икономическата активност. От гледна точка на сближаването, ИКТ предлагат важна възможност за намаляване на “препятствията от разстоянието” и проблемите на отдалечеността, характерни за много периферни райони.

Изграждането и достъп до интернет услуги на всички населени места е важно условие за развитието на икономиката на общината, за привличането на инвеститори и за осигуряване високо качество на жизнената среда.

Телекомуникации.

На територията на общината има изградена съобщителна мрежа. Част от нея е амортизирана. С оглед нейното подобряване е необходимо изграждането на оптичната кабелна мрежа.

Почти на цялата територия на общината има покритие със сигнал на мобилните телеоператори.

Интернет доставчици в общината са както трите водещи мобилни оператори, така и няколко регионални доставчика на услугата.

Източник на вредни лъчения в населените места и в извънселищните територии могат да бъдат съоръженията на електропреносната мрежа.

Изграждане и развитие на енергийната система.

Електроразпределителната мрежа, захранваща територията на община Ябланица се осъществява от 57 трафопоста, собственост на „ЧЕЗ Разпределение България“ АД и

26 трафопоста, които не са собственост на разпределителното дружество, с обща инсталирана мощност от 16MW⁷.

Община Ябланица се захранва от две подстанции:

- подстанция „Тетевен“ с инсталирана мощност 41MW и захранва електропроводи - 20kV „Зореница“ и 20kV „Голям Извор“ и
- подстанция „Златна Панега“ с инсталирана мощност 65MW, захранваща електропроводи - 20kV „Петреване“, 20kV „Брестница“, 20kV „Нановица“, 20kV „Добревци“, 20kV „Върбака“, 20kV „Голяма Гора“ и 20kV „Ябланица“.

На територията на община Ябланица има 3 възлови станции - „Република“, „Ратица“ и „Габровица“.

Електроразпределителната мрежа средно и ниско напрежение е в добро техническо и експлоатационно състояние. Консумираната електрическа енергия в обектите на територията на община Ябланица се осъществява от средства за търговско измерване, собственост на оператора на електроразпределителната мрежа, данните за изразходвана енергия се подават към търговските участници съгласно Правилата за търговия с електрическа енергия.

Изградени са няколко генератори използващи възобновяеми енергийни източници (ВЕИ), но като цяло липсват сериозни инвестиции в това направление. През последните години са реализирани следните дейности:

- Във всички населени места на общината осветлението е подменено с енергоспестяващи крушки, които са общо 1 400 на брой;
- Електрическата мрежа се доизгражда текущо в крайните квартали и в останалите населени места, според конкретните нужди;
- Уличното осветление се поддържа текущо от две външни фирми, които се грижат за подмяна на авариралите съоръжения.

С финансовото подпомагане на Програмата за развитието на селските райони през миналия програмен период са изградени 3 фотоволтаични централи – с.Добревци, с.Орешене и с.Златна Панега.

Инвестиционната програма на електроразпределителното дружество за изграждане на нови уредби за разпределение на електрическа енергия и поддържане на съществуващите енергийни обекти се изготвя и приема за всяка календарна година.

Електрическото поле под действащите у нас електропроводи с напрежение 400 kV не надвишава 10 kV/m. Следователно електрическото поле не представлява опасност за обслужващия персонал, населението, извършващо селскостопанска и други дейности в близост до електропроводите.

Терените под проводите от двете им страни не се застрояват за обитаване или извършване на производствени и други дейности.

Радиационно състояние на околната среда

Йонизиращи са лъченията, които при взаимодействие с веществото (органична или неорганична материя) водят до образуване на електрични товари с различни заряди – йонизират веществото. Йонизиращи лъчения са алфа- и бета- частиците, гама-лъчите, електроните, позитроните, протоните, рентгеновите лъчи, неутроните, тежките йони и др. естествени и изкуствени радиоактивни източници.

Естествени източници на йонизиращи лъчения

Естествен (природен) източник е източник на йонизиращо лъчение, съществуващ в естествени условия – космичното лъчение и естествено разпределените радионуклиди в околната среда, в храните и в организма на човека.

⁷ Източник на информация: „ЧЕЗ Разпределение България“ АД

Първично космично лъчение се състои от две компоненти, които се различават съществено както по произхода си, така и по състав, интензивност и енергия:

- галактическо космическо лъчение
- слънчево космическо лъчение

Интензивността на галактическото космично лъчение, което достига до Земята, е постоянна, като въздействието е изотропно (еднакво по всички направления към Земята). Интензивността на слънчевото космично лъчение не е постоянна и се изменя в зависимост от слънчевата активност. Цикълът на изменение на слънчевата активност е 11 години.

Научният комитет по изучаване на действието на атомната радиация (НКДАР), създаден от Организацията на обединените нации (ООН) периодично представят необходимите данни и оценява облъчването на населението в целия свят, дължащо се на естествените радиоактивни източници, съществуващи в природата, и на техногенните източници на йонизиращи лъчения, създадени от човека.

Средната за света годишна ефективна доза от външно облъчване на лица от населението, дължаща се на космичното лъчение (0,4 mSv/y) и земното лъчение (0,5 mSv/y), е равна сумарно на 0,9 mSv/y . Освен външно облъчване, естественият радиационен фон предизвиква и вътрешно облъчване, когато определени радионуклиди от естествен произход попаднат в човешкия организъм при вдишване и поглъщане.

Най-голям принос за вътрешното облъчване на населението на Земята има естественият радиоактивен елемент радон (радон-222). Годишната ефективна доза от вътрешно облъчване на лица от населението, дължаща се на радона (1,2 mSv/y) и на останалите радионуклиди от земен и космогенен произход (0,3 mSv/y), е равна сумарно на 1,5 mSv/y. Средната за света годишна ефективна доза от общото външно и вътрешно облъчване, дължащо се на естествения радиационен фон, е равна на 2,4 mSv/y. 50% от тази доза (1,2 mSv/y) се дължи на **радона** и неговите дъщерни продукти.

Радонът, като член на уран-радиевото семейство, е разпространен навсякъде по Земята – в почви, скали, минерали, води, въздух. Средната годишна ефективна доза, която получава човек в резултат на вдишването на радон и неговите краткоживущи дъщерни продукти (полоний-218, полоний-214, бисмут-214 и олово-214), съдържащи се в атмосфер-ния въздух, се оценява на 1,2 mSv/y. Типичната средна концентрация на радон в приземния атмосферен въздух на открито е 10 Bq/m³. Моментните концентрации във въздуха се променят в зависимост от климатичните сезони: най-високи стойности се регистрират през летните месеци. В рамките на денонощието концентрацията на радон също се променя: максимум в концентрацията на радона във въздуха се наблюдава през нощта, а минимум – през деня. Като правило, концентрацията на радон в сгради е по-висока и зависи от вида на строителните материали. Типичната средна концентрация на радон в сгради е 40 Bq/m³. В българската Наредба за основните норми за радиационна защита (ОНРЗ-2004) са определени следните референтни нива за средногодишната концентрация на радон в сгради: 250 Bq/m³ при ново строителство и 600 Bq/m³ за вече изградени сгради.

От гледна точка на радиационната защита радонът е доминиращ фактор при облъчването на човека от естествените радиоактивни източници, съществуващи в природата.

Изкуствени източници на йонизиращи лъчения

В резултат от дейността на човека, става допълнително обогатяване на елементите на околната среда с естествени и техногенни радионуклиди и тяхното пространствено преразпределение. Тези антропогенни източници на йонизиращи

лъчения допринасят за допълнителното надфоново облъчване на населението. Към тях се отнесат:

- газо аерозолните и течните радиоактивни изхвърляния от обектите на атомната енергетика;
- отпадъчни води и отбита скална маса при миннодобивната дейност, в т.ч. от уранодобив;
- отпадъци от изгаряне на въглища от топлоелектрически централи (шлака, сгурия, пепел, др.);
- отлагания, налепи и утайки от инсталации за добив и преработка на нефт и газ;
- минералните торове, получени от някои фосфорити;
- отпадъчни продукти от производство на черни, цветни метали, фосфатна промишленост, др.;
- строителните материали;
- производство и употреба на радионуклиди за медицински и научни цели.

Регулиране и контрол на източници на йонизиращи лъчения

Държавното регулиране на безопасното използване на ядрената енергия и йонизира-щите лъчения и безопасното управление на радиоактивните отпадъци и отработеното гориво, както и правата и задълженията на лицата, които осъществяват тези дейности, за осигуряване на ядрената безопасност, радиационната защита и физическата защита, са уредени в Закона за безопасно използване на ядрената енергия.

Министерство на здравеопазването чрез Националния център по радиобиология и радиационна защита (НЦРРЗ) и пет Регионални здравни инспекции (Пловдив, Варна, Бургас, Русе и Враца) извършва държавен здравно-радиационен контрол за спазване на изискванията за защита на лицата от въздействието на йонизиращите лъчения. НЦРРЗ извършва контрол по отношение на ядрени централи, изследователски ядрени инсталации, съоръжения за управление на радиоактивни отпадъци и обекти на бившия уранодобив.

Агенцията за ядрено регулиране също встъпва в роля на компетентен орган по отношение на дейностите с ИЙЛ и ядрени съоръжения. Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС) осъществява мониторинговата дейност в рамките на Националната мрежа за радиологичен мониторинг.

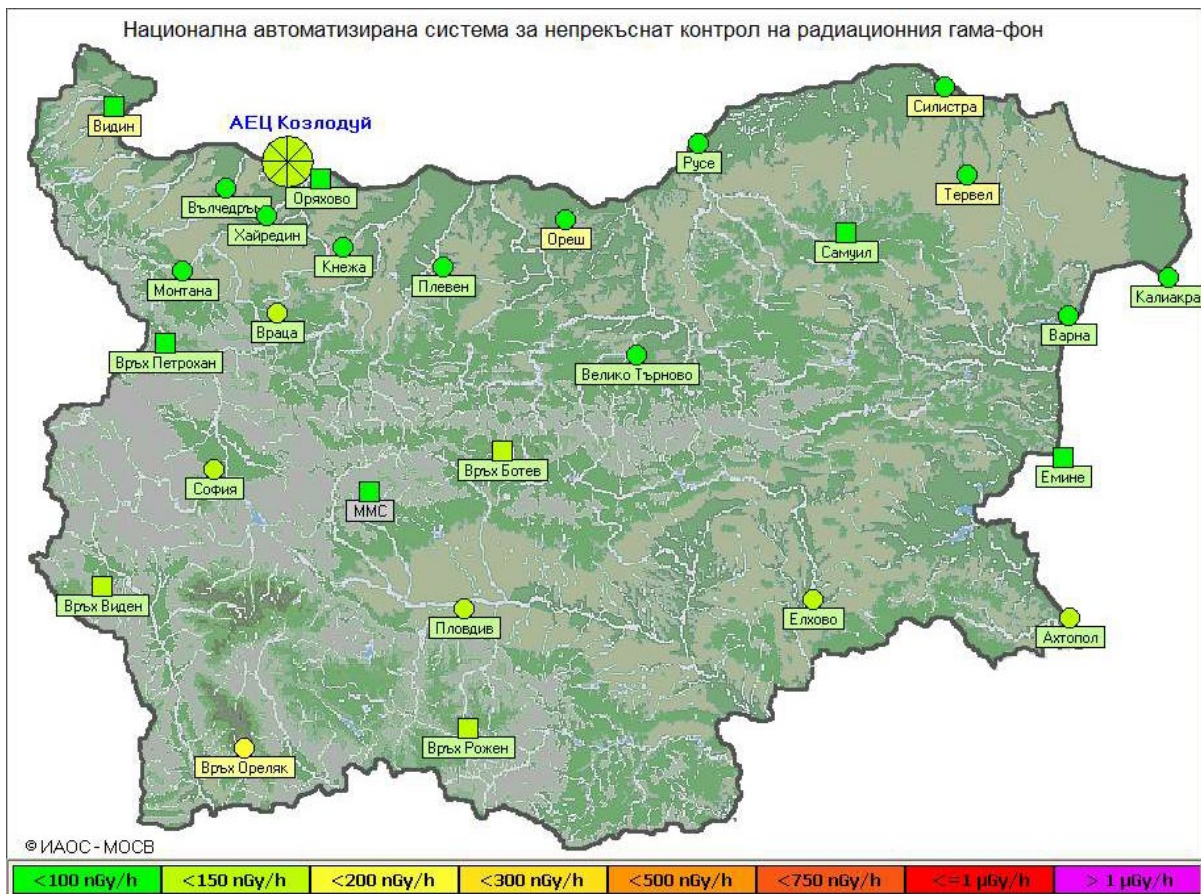
Радиологичен мониторинг

Националната система за радиологичен мониторинг на околната среда има за цел откриване на отклонения от допустимите стойности на радиационните параметри в основните компоненти на околната среда – атмосферен въздух, води и почви и се осъществява чрез: автоматизирана система за on line наблюдение; лабораторно-аналитична дейност за off line наблюдение. Непрекъснатите и периодични наблюдения на радиационните параметри на основните компоненти на околната среда осигуряват актуална информация за държавните и местни органи на управление и обществеността и се базират на изпълнение на програма за радиологичен мониторинг, утвърдена от министъра на околната среда и водите със Заповед №РД-295/28.04.2017 г. и включваща:

- Автоматизирана система за наблюдение на радиационния гама фон;
- Автоматизирана система за радиационен мониторинг на води;
- Лабораторно-аналитична дейност на off line наблюдение.

Национална автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама - фон се състои от 26 локални мониторингови станции, измерващи мощността на

дозата. Станциите са разположени по цялата територия на страната (видно от картата долу), работят в непрекъснат режим и изпращат данни в централната станция в ИАОС.

На територията на община Ябланица няма пунктове за наблюдение от националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон. Нивата на естествения радиационен гама фон за България варират в границите 0,06-0,4 mSv/h

В Република България се извършва непрекъснат мониторинг на гама-фона от 5 ведомства:

- Изпълнителна агенция по околна среда към МОСВ, поддържа Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на гама-фона (BULRaMo система);
- В Националния център по радиобиология и радиационна защита към МЗ се извършва измерване на гама-фон в една точка;
- Главна дирекция “Пожарна безопасност и защита на населението” към МВР получава данни от измерването на гама-фона от 335 поста, разположени в общински администрации и от 28 поста, разположени в областни администрации;
- АЕЦ “Козлодуй” измерва гама-фона чрез Автоматизираната информационна система за външен радиационен контрол (АИСВРК), която е обединена с BULRaMo системата и чрез Автоматизираната информационна система за радиационен мониторинг (АИСРМ) „Катрин“;
- Институт за ядрени изследвания и ядрена енергетика (ИЯИЯЕ) към БАН извършва измервания на вр. Мусала и в 7 точки на територията на института и изследователския реактор.

Опасни вещества

Опасните химични вещества могат да се причислят към факторите, които могат да замърсяват или увреждат околната среда. Те са стокови продукти, които се използват в селското стопанство като средство за растителна защита: други опасни вещества са масла, утайки, нефтопродукти, които при неправилна употреба и съхранение могат да причинят трудно отстраними замърсявания на околната среда и отравяния на хората. Повечето от токсичните вещества са безопасни при съхранение в оригиналните им опаковки и представляват потенциална опасност единствено при нарушение на целостта на същата при аварийни ситуации. Особено опасни са леснолетливите вещества, които бързо могат да създадат опасни концентрации предимно в работна среда.

На територията на общината не съществува склад, съхраняващ препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност.

На територията на община Ябланица няма съществуващи предприятия, класифицирани като предприятия с нисък или висок потенциален риск.

В границите на общината не са разположени предприятия, които работят с отровни вещества и не съхраняват такива. Промислените отровни вещества/ПОВ/ в производствения сектор са: амоняк, хлор, сярна киселина, натриева основа, серни окиси, доменен и коксов газ, пропан-бутан, цианиди, пестициди и други вещества.

Не са идентифицирани и групи от предприятия/ съоръжения с нисък и висок рисков потенциал, за които съществува риск от аварии и опасност от възникване на ефекта на доминото, предвид близостта им и наличните количества опасни химически вещества.

Няма предприятия и съоръжения, съхраняващи големи количества лесно запалими течности-ЛЗТ, или експлозивни, оксидиращи аерозоли, течности и др.

Влияние на глобалните климатични промени, природни рискове, рискови територии и зони

Общи европейски и национални действия по отношение на климата

Стремежът на Европейския съюз е да осигури устойчиво развитие на всички жители в Общността. Това е развитие, при което се „задоволяват нуждите на настоящето, без да се застрашават възможностите на бъдещите поколения да задоволяват своите нужди“. Затова и устойчивото развитие обхваща три аспекта – социален, икономически и екологичен. Тази концепция се дефинира не само като отделна и независима, а като хоризонтална политика, от която останалите общи и секторни политики и управленски процеси следва да бъдат йерархично зависими, т.е. устойчивото развитие трябва да бъде водещият принцип при взимането на решения на всички нива – наднационално, национално, регионално и местно.

Неразделна и много важна част от темата на устойчивото развитие е проблематиката свързана с изменението на климата. Това се признава и от Европейския съюз, който утвърждава Европейски зелен пакет – пътна карта за постигане на устойчивост на икономиката на ЕС. Това е нова стратегия за растеж, която има за цел превръщането на ЕС в справедливо и благоденстващо общество с модерна, ресурсно ефективна и конкурентоспособна икономика, в която през 2050 г. няма да има нетни емисии на парникови газове и икономическият растеж не зависи от използването на ресурси. Зеленият пакт е неразделна част от стратегията на Европа за изпълнение на програмата ѝ до 2030 г. в отговор на дефинираните от Организацията на обединените нации цели за устойчиво развитие. Пакетът включва редица стратегии в различни области като промишленост, биоразнообразие и други.

На национално ниво, през 2012 година е приет и Трети национален план за действие по изменение на климата с хоризонт до 2020 година. Той определя политиката на България в областта на климатичните промени и се основава на приетите от страната ни международни ангажименти с ратифицирането на Рамковата конвенция на ООН за изменението на климата /РКООНИК/, Протокола от Киото, последващото Парижко споразумение, както и европейското законодателство в тази област.

Най-голямо влияние в периода 2021-2027 г. ще има, приетата през 2019 г. от Министерски съвет, Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие с хоризонт 2030 година. Тя отразява новият контекст на политиките, свързани с климатичните промени. В нея е зададена рамка за действия за адаптиране към изменението на климата (АИК) и приоритетни направления до 2030 г., като идентифицира и потвърждава необходимостта от действия за АИК както за цялата икономиката, така и на секторно ниво. Включените в нея сектори са: „Селско стопанство“, „Биологично разнообразие и екосистеми“, „Енергетика“, „Гори“, „Човешко здраве“, „Транспорт“, „Туризм“, „Градска среда“ и „Води“. Управлението на риска от бедствия се разглежда като междусекторна (интегрирана) тема.

Законодателна рамка на действията по отношение на климата

Република България е страна, ангажирана по Рамковата конвенция на ООН по изменението на климата (РКООНИК, 1999 г.), Протокола от Киото (2002 г.), новото рамково международно споразумение (2012 г.), както и по Парижкото споразумение (2015 г.) Българските задължения се регламентират от националното законодателство чрез Закона за ограничаване изменението на климата (ЗОИК). Чл. 2 от ЗОИК определя неговата основна цел: „...да гарантира намаляване на емисиите на парникови газове като основен елемент в политиката по ограничаване изменението на климата и да

осигури дългосрочното планиране на мерките за адаптация към климатичните промени”. Законът посочва и най-важните хоризонтални мерки, които водят до намаляване емисиите на парникови газове:

- Повишаване на енергийната ефективност;
- Повишаване на дела от енергията от възобновяеми източници;
- Улавяне и оползотворяване на метан;
- Залесяване, повторно залесяване и промени в земеползването;
- Насърчаване преминаването към видове транспорт с ниски емисии;
- Насърчаване използването на обществен транспорт;
- Развитие на научноизследователска дейност с оглед развитието на ефективна „зелена” икономика;
- Повишаване на административния капацитет за изпълнение на екологична политика;
- Повишаване на осведомеността на гражданите по въпросите за изменението на климата.

Закон за опазване на околната среда също има отношение към климатичните промени, тъй като в него се регулира стратегическия процес във всички области на защита, мониторинг и управление на околната среда. В него се посочват принципите за включване на политиките в областта на околната среда (включително политиките в областта на климата и биологичното разнообразие) в други сектори.

Данни за изменение на климата и свързани с него последици, съгласно

Трети национален план за действие по измененията на климата за периода 2013-2020 г., по данни на НИМХ към БАН122:

- От края на 70-те години на миналия век в България се наблюдава тенденция към затопляне, като през втората половина на XX век зимите са по-меки.
- 20 от последните 24 години след 1989 г. са с положителни аномалии на средната годишна температура на въздуха, спрямо климатичната норма (1961-1990 г.).
- Средната годишна температура през 2011 г. е с 0,4°C над климатичната норма. Това е поредната, 14-та година, с температури по-високи от обичайните за страната.
- Най-дълги периоди на засушаване са наблюдавани през 40-те години и последните две десетилетия на XX век, а най-значителните суши – през 1945 и 2000г.
- Наблюдават се повече и по-дълги периоди на засушаване, следвани от сериозни бури и тежки наводнения с разрушения и жертви.
- Увеличава се честотата на екстремните метеорологични и климатични явления като: значително увеличение на средния брой дни с денонощни суми на валежите над 100 мм – с около 30% за периода 1991-2007 г. спрямо базисния период (1961-1990 г.); увеличение на регистрираните в метеорологичната мрежа случаи с проливни валежи; зачестяване на случаите на пролетно-летен тип облачност с валежи от дъжд, гръмотевични бури и градушки през зимни месеци като януари и февруари; увеличена честота на средния брой дни с гръмотевични бури и градушки през април и септември в периода 1991-2006г., спрямо същите за базисния период.
- Годишната амплитуда между максималната и минималната температура на въздуха намалява – минималната температура се повишава по-бързо от максималната.
- Снежните месеци в планините намаляват, а дебелината на снежната покривка показва трайна тенденция към изтъняване.
- Горната граница на широколистните гори се измества към по-голяма височина.
- Данните от фенологичните наблюдения показват изпреварване в развитието със 7-15 дни в различните климатични райони, което недвусмислено свидетелства за затопляне на климата през последните 30 години, в сравнение с предишни периоди. Негативните

климатични явления засилват своя интензитет и проява, което води и до увеличаване на щетите от тях. Повишението на температурите и наличието на продължителни периоди с екстремно високи температури формира топлинни острови в градовете, влияе отрицателно на здравето на хората, има своето въздействие и върху биоразнообразието, селското стопанство, транспорта, водния сектор, туризма и градската среда. Екстремно ниските температури, особено придружени с бурни ветрове, снеговалежи и обледявания затрудняват достъпността и свързаността в планинските и периферни райони. Зачестяват и дните с интензивни валежи, което увеличава риска от наводнения и застрашава човешкия живот, техническата инфраструктура, сградния фонд и достъпа до услуги. Най-заплашените от наводнения общини се намират в районите на Северна България. Проливните дъждове, заедно с човешката дейност, допринасят за активизиране на свлачищните процеси, които са най-силно изявиени по брега на Дунав и по Черноморското крайбрежие. Районите на Северна България са с най-много площи, засегнати от свлачищна дейност.

Повечето климатични модели симулират увеличение на температурата на въздуха в България от 2°C до 5°C до края на века. Зимите, класифицирани като студени при настоящия климат, присъстват по-рядко през 2020-те и вероятно ще изчезнат напълно до 2080-те. Обратно, горещи лета ще има по-често и се очаква почти всяко лято да бъде необичайно горещо към 2080-те. През 2014г. департаментът по метеорология на НИМХ проведе проучване, в което се предвижда увеличение на годишната температура на въздуха в България от 1,6°C до 3,1°C до 2050г. и от 2,9°C до 4,1°C до 2080г. Според изследването, като цяло, се очаква повишаването на температурата да бъде по-значимо през летния сезон (от юли до септември).

Всички климатични модели прогнозират, че след 2065г. и до края на века валежите през лятото ще спаднат с 10 до 20 процента, а според RCP8.51 до 2081– 2100 този спад може да достигне 30 до 40 процента. Резултатите от изследванията на водните ресурси в България, базирани на тенденциите на температурата на въздуха и валежите, както и на симулационните модели и климатичните сценарии, показват, че през този век общият годишен речен отток вероятно ще намалее.

Сценариите за климатичните промени за България показват по-голяма честота на екстремни събития и бедствия като суша, горещи вълни, силни валежи и наводнения. Анализът на очакваните екстремни метеорологични явления въз основа на използването на показателите за температура и валежи в AR52 показва, и че броят и интензитетът на сухите и горещи периоди в страната през лятото ще се увеличат, сушите и наводненията ще станат по-чести и ще зачестят проливните дъждове и опасните природни явления, както и процесите, свързани с тези промени.

Регионите на североизток, югоизток и Тракия ще бъдат най-пряко засегнати от тези събития.

На територията на Община Ябланица се намират водосборните райони, горните и средни течения на реките Искър и Вит. При обилни, проливни дъждове и при интензивно топене на снежната покривка тези реки, както и техните притоци, създават предпоставки и формират бедствени обстановки и ситуации.

Поради планинския релеф на по-голямата част на общината, в горните течения наводненията се изразяват в бурно, но кратко прииждане на реки и дерета, много от които маловодни или сухи през останалото време в годината. Това причинява задръстване на водостоци и канавки, водата нанася поражения на транспортната инфраструктура, прекъсвайки важни връзки към населените места.

Свладища. Мерки за устройство и защита

На територията на община Ябланица има пет регистрирани свладища, от които 2 бр. са потенциални и 3 бр. Периодично активни.

В зависимост от площта и дълбочината си, свладищата се разделят на класове от I до IV. Свладищата в община Ябланица са от I до IV клас, като четири от тях са на територията на с. Голяма Брестница, регистрирани през 1976 г. и едно в гр. Ябланица, регистрирано 2007 г.

Геозащитната дейност е елемент на държавната политика по устройство на територията и благоустройството, която се провежда от МРРБ чрез Програма 10 „Противодействие на свладищните, ерозионните и абразионни процеси”.

Осъществяването на целите на програмата води до: предотвратяване и ограничаване на риска от възникване на свладищни процеси в т. ч. контрол на строителството в свладищни райони; ограничаване на свладищата, ерозионните и абразионни процеси с оглед предотвратяване на аварии и щети.

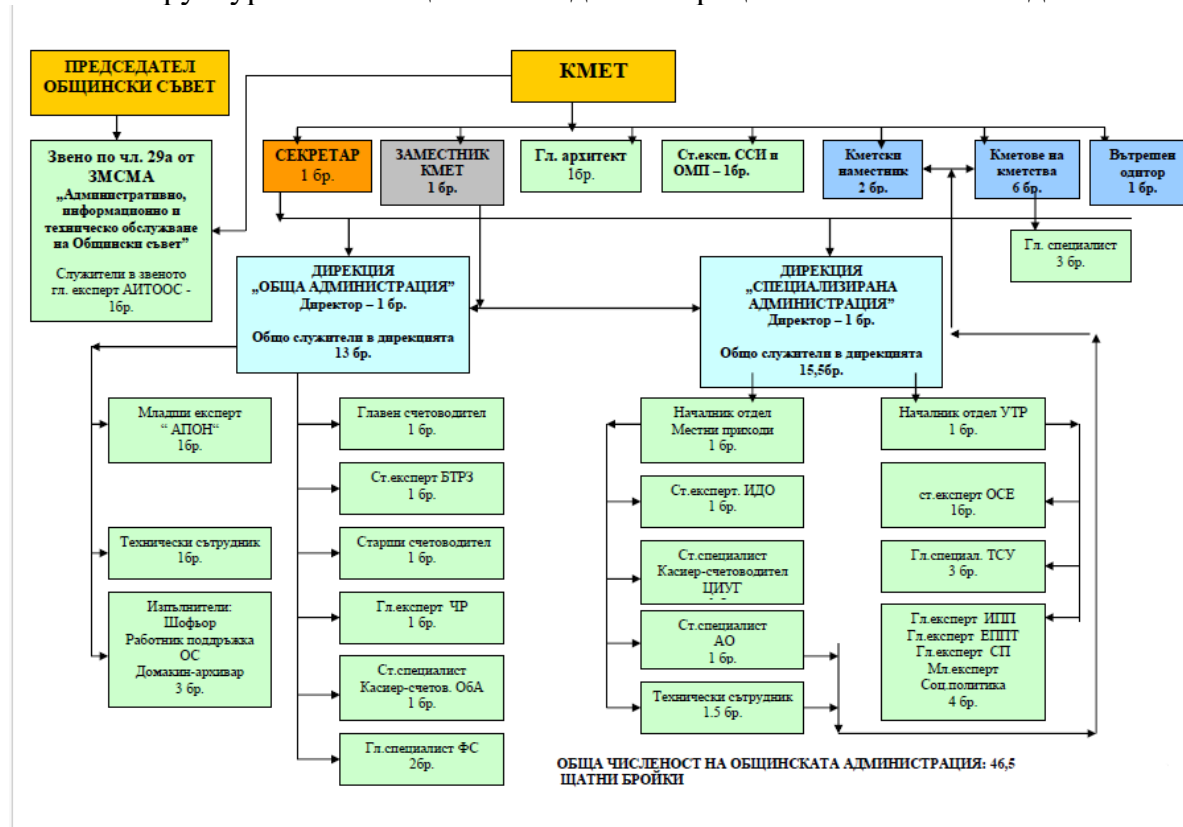
„Превантивните геозащитни мерки” включват:

- Извършване на режимни изследвания на застрашени и засегнати територии от свладища и други неблагоприятни геодинамични процеси на територията
- Извършване на консултантски услуги и техническа помощ на общински, областни администрации и други ведомства при възникване на неблагоприятни геодинамични процеси и осъществяване на дейности по регистрирането им в Регистъра на свладищата в България;
- Поддържане на изградени дренажни съоръжения за отводняване на свладищни райони и изграждане на нови и поддържане на съществуващи контролно-измервателни системи, необходими за оценка на динамичното поведение на свладищните райони и ефективността на изградените противосвладищни съоръжения;
- Планиране, възлагане и изработване на проекто-проучвателни разработки, осигуряващи проектна готовност за обекти и дейности, свързани с предотвратяване на риска от бъдещи аварии и щети.

III. АНАЛИЗ НА УПРАВЛЕНСКИТЕ ФАКТОРИ

Структурата на общинската администрация, разпределението на дейностите и отговорностите на екипа на кмета и служителите на всички нива на общинска администрация са съобразени с потребностите на общината, наличните човешки ресурси и капацитет за предоставяне на качествени услуги на гражданите, осигуряване на благоприятна бизнес среда и добри условия на живот в населените места.

Ръководството на община Ябланица се състои от кмет, секретар и един заместник-кмет. Към 2022 г. Общинска администрация – Ябланица се състои от 46,5 човека. Структурата на Общинската администрация е показана в следната схема:

Служителите ангажирани с контрола, работата и проблемите свързани с опазването на околната среда на Община Ябланица са както следва: един Директор Дирекция “Специализирана администрация”, един началник отдел „Устройство на територията и развитие и един старши. експерт “Общинска собственост и екология“ и в дейностите по бюджета на община Ябланица, в дейност “Чистота” 3 щ. бр.

Към Общински Съвет – Ябланица са избрани пет постоянни комисии и техните членове. Комисията отговаряща по въпросите свързани с екологията е: Постоянна комисия по „Териториално развитие, инфраструктура и благоустрояване, селско и горско стопанство, транспорт, екология”.

Отговорните лица по управлението на дейностите, свързани с околната среда са: Общинския съвет, Кмета на общината, Кметските наместници на населените места, както и експерта по екология и опазване на околната среда от общинската администрация.

Управлението на Община Ябланица се осъществява съобразно Конституцията и законите на Република България.

Общинският съвет е местният законодателен орган. Той определя политиката за изграждане и развитие на общината и осъществява контрол при нейното провеждане.

Местният орган на изпълнителната власт е кметът. Неговата работа се подпомага от общинската администрация.

Кметът на общината е орган на изпълнителната власт. Той е първостепенен разпоредител с бюджетни кредити по бюджета на общината. Кметът упражнява общо ръководство и контрол на общинската администрация. Кметът представлява общината пред физически и юридически лица и пред съда.

В своята дейност кметът на общината се ръководи от закона, актовете на Общинския съвет и решенията приети с местен референдум. При осъществяване на дейността си кметът на общината се подпомага от заместник -кмет. Кметът на общината може да оправомощава заместник-кмета да изпълняват негови правомощия в случаите, когато това е предвидено в закон. Кметът на общината, в случаите разрешени от закона, може да упълномощава или възлага със заповед на кметовете на кметства, кметските наместници, секретаря на общината и други служители от общинската администрация свои правомощия, като определя функциите им.

Кметът на общината не може да извършва търговска дейност по смисъла на Търговския закон, да бъде контролор, управител или прокурист в търговски дружества, търговски пълномощник, търговски представител, търговски посредник, синдик, ликвидатор или да участват в надзорни, управителни и контролни органи на търговски дружества и кооперации за времето на мандата си.

Към функциите на **кметските наместници** в селата спадат: упражняване на контрол за законосъобразното използване и отговаряне за поддържането, охраната и опазването на общинската собственост на територията на населеното място; подпомагат воденето на регистъра на населението и регистрите по гражданското състояние и предоставят свързаните с тях административни услуги на населението в населеното място, изпращат актуална информация на държавните и общински органи и др.

Общинската администрация подпомагат кмета при осъществяване на правомощията му и извършва дейности по административно обслужване на гражданите и юридическите лица.

Съгласно чл. 15 от Закона за опазване на околната среда, кметовете на общини провеждат държавната политика по опазване на околната среда на местно ниво, като в задълженията им са вменени следните дейности:

1. информират населението за състоянието на околната среда, съгласно изискванията на закона;
2. разработват и контролират заедно с другите органи планове за ликвидиране на последствията от аварийни и залпови замърсявания на територията на общината;
3. организират управлението на отпадъци на територията на общината;
4. контролират изграждането, поддържането и правилната експлоатация на пречиствателните станции за отпадъчни води в урбанизираните територии;
5. организират и контролират чистотата, поддържането, опазването и разширяването на селищните зелени системи в населените места и крайселищните територии, както и опазването на биологичното разнообразие, на ландшафта и на природното и културното наследство в тях;
6. определят и оповестяват публично лицата, отговорни за поддържането на чистотата на улиците, тротоарите и други места за обществено ползване на територията на населените места, и контролират изпълнението на техните задължения;

7. организират дейността на създадени с решение на общинския съвет екоинспекции, включително на обществени начала, които имат право да съставят актове за установяване на административни нарушения;
8. определят длъжностните лица, които могат да съставят актове за установяване на административните нарушения по Закона за опазване на околната среда;
9. осъществяват правомощията си по специални закони в областта на околната среда;
10. определят лицата в общинската администрация, притежаващи необходимата професионална квалификация за осъществяване на дейностите по управление на околната среда.

Кметът на общината организира управлението на дейностите по отпадъците, образувани на нейна територия, съобразно изискванията на Закона за управление на отпадъците и общинската наредба за управление на дейностите по отпадъците.

Съгласно Закона за управление на отпадъците, кметът на общината отговаря за:

- осигуряването на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;
- събирането на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за обезвреждането им;
- почистването на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване;
- избора на площадка, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци или на други инсталации или съоръжения за обезвреждане на битови или строителни отпадъци;
- разделното събиране на битови отпадъци, включително отпадъци от опаковки, като определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране и сортиране на отпадъците от опаковки;
- организирането и прилагането на система за разделно събиране на излезлите от употреба луминесцентни и други лампи, съдържащи живак;
- организирането на дейността по събирането и съхраняването на излезли от употреба моторни превозни средства на площадките за временно съхраняване;
- предотвратяване изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаването на незаконни сметища;
- определянето на места за смяна на отработени моторни масла и информиране на обществеността за това;
- определянето на места за поставяне на съдове за събиране на негодни за употреба батерии.

Функциите на **Общинския съвет** са:

- да определя размера на такса „битови отпадъци” и таксата за поддържане чистотата на териториите за обществено ползване по Закона за местните данъци и такси;
- да приема Програма за опазване на околната среда на общината и всяка последваща актуализация и Наредби касаещи опазването на околната среда и управлението на отпадъците;

Към Общинския съвет са сформирани постоянни комисии:

- „Бюджет и финанси, общинска собственост, инвестиционна политика, европейски и национални програми, и проекти, търговия, услуги и заетост”;
- „Териториално развитие, инфраструктура и благоустрояване, селско и горско стопанство, транспорт, екология”;
- „Обществен ред, законност, безопасност на движението, защита при бедствия”;
- „Образование, култура, здравеопазване, социална политика, младежки дейности, спорт и туризъм”;

- "Противодействие на корупцията и етика".

Местна нормативна уредба

Общинските Наредби приети с решение на ОбС Ябланица касаещи околната среда са:

- Наредба № 10 за управление на отпадъците на територията на община Ябланица, определяща реда и условията за изхвърлянето, събирането, в т.ч. разделното, превозването, обезвреждането и оползотворяването на битови, строителни и масово разпространени отпадъци, приета с решение № 452/15.10.2015 г. на ОбС - Ябланица, последно изм. с Решение №7/26.11.2019г. на Общински съвет – Ябланица, след последните промени на Закона за управление на отпадъците и поднормативните актове по прилагането му. Уреждаща реда и условията за екологосъобразното управление (изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови и строителни отпадъци, включително биоотпадъци, опасни битови отпадъци, масово разпространени отпадъци) на територията на община ябланица и в съответствие с изискванията на действащите нормативни актове.

- Наредба №1 за поддържане на обществения ред, осигуряване сигурността и спокойствието на гражданите и тяхната собственост, чистотата и приветливия вид на населените места на територията на община Ябланица, приета Решение № 27 от 26.02.2004 г. на Общински съвет Ябланица, последно изменена и допълнена с Решение № 468/30.03.2023г.

- Наредба № 4 за определянето и администрирането на местните такси и цени на услугите на територията на община Ябланица, *приета с* Решение №263/06.03.2003г. на Общински съвет Ябланица, последно изм. и доп. с Решение № 421 от 22.12.2022г.

- Наредба № 26 за обема на животновъдната дейност, местата и реда за отглеждане на селскостопански животни на територията на община Ябланица, приета с Решение № 117/29.09.2020 г. на Общински съвет Ябланица.)

- Наредба № 22 за изграждане и опазване на зелената система на територията на община Ябланица, приета с Решение № 96/30.09.2008г. та Общински съвет Ябланица, последно изменена и допълнина с Решение № 502/28.05.2019г.

Община Ябланица е под контрола на Министерството на околната среда и водите – гр.София на национално ниво и попада в района на Регионална инспекция по околната среда и водите - гр. Плевен и Басейнова дирекция „Дунавски район“ с център Плевен на регионално ниво.

На регионално ниво обмен на информация се извършва и с „ВиК“ АД – гр. Ловеч - поделение гр. Ябланица, Регионална здравна инспекция – гр. Ловеч, Областна дирекция по безопасност на храните – гр. Ловеч и др.

Община Ябланица успешно си сътрудничи със съседните общини и всички общини от област Ловеч .

Информирането на населението и обществеността за проблемите, работата, предстоящите събития и кампании свързани с околната среда става чрез издаваният от Общината вестник “Ябланица днес“, Официалния сайт на община Ябланица и Информационните табла в сградите на общината и всички кметство и кметски наместничества.

На територията на общината няма мобилни и стационарни системи за наблюдение и контрол на качеството на околната среда.

Услуги, свързани с опазване на околната среда, предоставяни от общината.**Административни услуги.**

1. Обявяване на Уведомления за инвестиционни предложения във връзка издаване на Решение за преценяване на необходимостта от извършване на ОВОС от РИОСВ-Плевен;
2. Обявления на съобщения на Басейнова Дирекция „Дунавски район“ - Плевен/МОСВ;
3. Обявления на задание за издаване на комплексни разрешителни;
4. Издаване на разрешителни за ползване на лечебни растения и биологични ресурси;
5. Разрешения за премахване на дълготрайна дървесна и храстова растителност във връзка със стандарта за въвеждане в добрите земеделски практики на земеделските земи;
6. Разрешения за премахване, преместване или окастряне на дълготрайна дървесна и храстова растителност и озеленени площи във връзка със строителство на сгради, съоръжения, пътища и други обекти на техническата инфраструктура;
7. Разрешения за премахване, преместване или окастряне на дълготрайна дървесна и храстова растителност за изсъхнали дървета и храсти, както и за тези, чието състояние застрашава безопасността на движението или сигурността на гражданите, сградите и благоустройствените фондове;
8. Регистрация на домашни кучета;
9. Регистрация на подвижни пчелини;
10. Издаване на разрешително за ползване на воден обект;
11. Издаване на разрешително за водовземане от повърхностен воден обект;
12. Разглеждане на сигнали и жалби на физически и юридически лица.

Територията на община Ябланица се обслужва от специализирани автомобили за извозване на битовите отпадъци, собственост на фирмата, осъществяваща дейностите по сметосъбиране и сметоизвозване на база сключен договор с Общината.

В следващата таблица са представени наличните съдове за събиране на битови отпадъци на територията на община Ябланица

Таблица 12: Съдове за битови отпадъци на територията на общината.

№	Тип съдове	Обем (м ³)	Материал изработка за	Брой
1	Контейнер	4,0	метал	2
2	Контейнер тип „Бобър“	1,10	метал	380
3	Кофа тип “Мева“	0,11	метал/полиетилен	1293
4	Паркови кошчета	0,06	метал	85

Конкретните специализирани автомобили, използване за сметосъбирането и сметоизвозването са различни, в зависимост от изпълнителя на услугата. Те в най-общи линии са специализирани сметоизвозни коли с вариопреса или ротопреса – 2 бр., за обслужване на контейнерите тип „Бобър“ и кофи тип „Мева“; Контейнеровоз - 1 бр., за обслужване на контейнери от 4м³.

Специализираните сметоизвозни коли обслужват несменяемите съдове: контейнери тип „Бобър“ и кофи тип „Мева“, като уплътняват отпадъците събрани от съдовете и ги разтоварват на депо.

Обслужването на уличните кошчетата в парковете, градините и тротоарите се

извършва ръчно.

С цел осигуряване на основната инфраструктура за третиране на отпадъците, страната е разделена на региони за управление на отпадъците.

Община Ябланица е член на РСУО - регион Луковит, заедно с общините Луковит, Червен бряг, Роман и Тетевен. За Регионалното депо за неопасни отпадъци е издадено Комплексно разрешително № № КР518-Н0/2020 г. Регионалното депо се намира в община Луковит. Експлоатираната в момента клетка 1 е с капацитет 305 000 куб. м. Събраните ТБО се транспортират до регионалното депо.

На територията на община Ябланица няма изградена площадка за събиране и/или оползотворяване на строителни отпадъци.

Няма изградена инфраструктура за оползотворяване на строителни отпадъци. Строителните отпадъци събрани от домакинствата се транспортират до Регионално депо за неопасни отпадъци – Луковит.

В Община Ябланица има организирана система за събиране и транспортиране на битови отпадъци. Дейността покрива 100 % от населението на общината. Дейностите по събиране и транспортиране на битовите отпадъци се извършват от външна фирма, на база сключен договор за предоставяне на услугата. Отпадъците се събират от територията на всички населени места в общината - гр. Ябланица, с. Батулци, с. Брестница, с. Голяма Брестница, с. Добревци, с. Дъбравата, с. Златна Панега, с. Орешене и с. Малък извор. Не се обслужват някои от махалите на територията на общината поради затрудненият достъп на сметоизвозната техника и ограниченият брой или пълна липса на постоянно живеещите там жители, но на достъпно за сметоизвозната техника място в махалата са поставени контейнери, които се обслужват регулярно.

Останалите дейности по улично почистване: миене и метене на уличните платна и тротоарите, поддържане на тревните и цветни площи, се извършва от работници по програмите за временна заетост и работници в дейност „Чистота“.

Общината е разположила съдове за събиране на отпадъци във всички населени места, като техния брой се актуализира ежегодно, в зависимост от констатираните нужди.

В изпълнение на приетата ОПУО за периода 2010-2020г. са предприети действия за осигуряване на необходимата техническа инфраструктура, свързана с намаляване на количествата депонирани отпадъци (инсталация за предварително третиране на битови отпадъци и компостираща инсталация за разделно събрани биоразградими и/или зелени отпадъци);

Отпадъците който не могат да бъдат оползотворени или рециклиране се депонират на Регионалното депо за неопасни отпадъци Луковит. За него от Министерството на околната среда и водит е издадено Комплексно разрешително №КР518-Н0/2020г. по реда на Закона за опазване на околната среда.

Отчитането и заплащането на услугата по депониране на битовите отпадъци към настоящият момент се извършва на база ежедневна кантарна бележка и месечна справка за проведените измервания по автомобили от Регионалното депо за неопасни отпадъци Луковит.

В Община Ябланица е въведена е система за разделно събиране на отпадъци от опаковки като е сключен Договор на през 2009 г., прекратен едностранно от организацията по оползотворяване през 2019 г. и сключен нов такъв през 2023 г., с оползотворяваща организация “ЕКОПАК България” АД, получила разрешение от МОСВ като организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки. На територията

на на Община Ябланица са разположени 9 точки за разделно събиране на отпадъци от опаковки, състоящи се от по 3 броя контейнери тип „Иглу“ с вместимост 1,5 м³.

Община Ябланица участва в кампанията „Да изчистим България за един ден“, както и подкрепя всички граждански инициативи за почистване на територията на общината

Изводи

- Община Ябланица организира, ръководи и контролира дейностите в областта на опазване на околната среда;
- Общинската администрация участва в разработването, провеждането и контрола на дейностите за опазване и възстановяване на природата и екологичната политика на територията на общината;
- Община Ябланица разяснява, предупреждава и информира жителите за дейностите, плановете, програмите и последствията, отнасящи се до елементите на околната среда и проблемите, свързани с тях;
- Общинската администрация организира почистването на локални замърсявания;
- Разходите за управление на отпадъците имат най-висок дял в общите разходи за опазване на околната среда (като този дял непрекъснато нараства);
- Основните разходи, които се правят за управление на отпадъците, са сметосъбиране и сметоизвозване;
- Главните източници за финансиране на оперативните разходи за управление на битовите отпадъци са постъпления от такса за битови отпадъци, както и собствените средства;
- Водещият източник за финансиране на инвестиционните разходи за управление на МРО са собствените средства на организациите по оползотворяване;
- Останалите средства за третиране на битовите отпадъци се осигуряват от целеви средства по линия на държавен бюджет, собствени средства на общината и безвъзмездно финансиране (по линия на ОПОС и ПУДООС, в т.ч. от ДБ);
- ОПОС (ПОС) е водещият източник за финансиране на публична инфраструктура в управлението на битовите отпадъци.
- Община Ябланица е развила административен капацитет в областта на опазване на околната среда;
- Броят на служителите за изпълнение на дейностите в областта на околната среда в община Ябланица е недостатъчен за изпълнение на възложените им контролни функции;
- Препоръчително е общинската администрация да участва в обучения и да събира информация от населението чрез провеждане на периодични допитвания с анкети или друга форма за мнение, предложения и препоръки за различните компоненти на околната среда;
- Общинската администрация с помощта на учители, преподаватели, читалища, НПО, МИГ - Ябланица - Правец следва да увеличи разяснителните кампании под различни форми (беседи, игри, състезания, презентации, примери за добри практики и др.) и на различни събития и/или празници сред населението за ползите от опазване на околната среда;
- Общинската администрация с помощта на учители, преподаватели, читалища, НПО, МИГ-ябланица-Правец следва да стимулира участието на деца и ученици в еко-проекти на ПУДООС;
- Целесъобразно е община Ябланица да изгради интегрирана информационна система за околната среда, която да обхваща всичките ѝ компоненти и процеси и да позволява

автоматизирано управление на данните, изготвянето на отчети, справки и др., както и да подпомага взимането на управленски решения.

IV. АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКИТЕ ФАКТОРИ

1. Икономически фактори

1.1. Селско стопанство

Селското стопанство в община Ябланица е една от областите, в които в последните две-три десетилетия бяха извършени изключително дълбоки промени - в поземлените отношения, в структурата, в размера и производствената ориентация на стопанствата и в техните доходи. Тези промени се дължат както на проведената през 90-те години на миналия век аграрна реформа, така и на неговото присъединяване към европейската аграрна общност, респективно прилагането на мерките и механизмите на Общата селскостопанска политика на ЕС.

Аграрният сектор (включващ икономическите дейности селско стопанство, горско стопанство и рибно стопанство) е третият по значение сектор в националната икономика. Неговият принос в създадената брутна добавена стойност непрекъснато намалява. Въпреки това, като се вземе предвид неговата роля за изхранването на населението, за създаването на допълнителна заетост, респективно за осигуряване на допълнителен доход, за ограничаване на обезлюдяването и запустяването на територията и за устойчивото развитие на околната среда, то тогава значението му за функционирането на община Ябланица и качеството на живот на нейното население, придобива важни стратегически измерения.

Таблица 13: Основни данни за селското стопанство в община Ябланица

	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Обработваеми земеделска земя в общината /в дка/	118609	1180609	118609	118609	117636
Брой регистрирани земеделски стопани	98	102	126	98	104
Брой кооперации	0	0	0	0	0
% на напояваните площи на територията на общината.	Няма напоявани площи	Няма Напоявани площи	Няма Напоявани площи	Няма Напоявани площи	Няма Напоявани площи

Източник: Областна служба „Земеделие“ – гр. Ловеч

От данните представени в горната таблица става ясно, че площта на обработваемата земеделска земя в общината е намаляла от 118 609 на 117 636 дка. В същото време регистрираните земеделски стопанства са се увеличили от 98 на 104 през 2019 г., като през 2017 г. те са били – 126. Няма регистрирани кооперации на територията.

Разширяване обема на селското стопанство е важна крачка за увеличаване на заетостта на местното население и за подобряване на качеството му на живот. Проблемът е високата и нарастваща концентрация в сферата на търговията и липсата на конкурентна среда в сферата на изкупуването от страна на преработвателните и търговците.

Друг проблем в селското стопанство е големия процент наета земя под аренда, който е резултат от засиления интерес към земеделието и търсенето на земя, освен това тази тенденция се допълва и от доста обременените правни отношения в собствеността на земята дължаща се главно на големия брой наследници. Голяма част от нивите практически не могат да бъдат търгувани и това налага наемаването на земята вместо тяхното изкупуване.

Баланса на земеделската земя може да се проследи в следващата таблица.

Таблица 14: Баланс на земеделската земя в дка

Община	Селскостопански фонд /дка/						Година
	Общо /по баланс/ /дка/	Сума 4+5+6+7 /дка/	Ниви /дка/	Ливади и пасища /дка/	Трайни насаждения /овощни / /дка/	Лозя /дка/	
1	2	3	4	5	6	7	8
Ябланица	118609	109841	61338	42565	5832	106	2015
	118609	109841	61338	42565	5832	106	2016
	118609	109841	61338	42565	5832	106	2017
	118609	109841	61338	42565	5832	106	2018
	117636	108541	61143	41425	5867	106	2019

Източник: Областна служба „Земеделие“ – гр. Ловеч

От представената информация става ясно, че нивите са преобладаващи, но не са малко и ливадите и пасищата намиращи се на територията на общината. Наличието на голям процент на естествени ливади и пасища в района на община Ябланица благоприятства развитието на животновъдния сектор (говедовъдство, овцевъдство и козевъдство). Поради ниските изкупни цени на животинската продукция при тези видове животни се наблюдава устойчиво намаляване на техния брой.

Местоположението, почвите и климата на общината са добри предпоставки и за развитието на трайните насаждения - сливови, лозови и ягодоплодни. По икономически причини и поради неблагоприятната конюнктура на пазара те не се поддържат в добро земеделско състояние.

Растениевъдство

През последното десетилетие в общината се отглеждат основно зърнени култури: пшеница, царевица и овес. В края на периода устойчиво се проявява интерес и към техническите култури - слънчоглед, рапица и етерично-маслени култури.

Основния дял в растениевъдството запазва пшеницата, която е следвана от слънчогледа и царевицата. Те се отглеждат предимно в Ябланица, Орешене, Голяма Брестница, Златна Панега, Добревци и Брестница.

Видовете култури, които трябва да се включват в сеитбообръщението и процента им на участие в него, са в зависимост от концентрацията и специализацията на земеделието.

За отбелязване е, че малиновите насаждения, които са традиционни за общината също изчезват през последните години. Изчезват още рапицата и овеса. Грахът, орехите, ябълките и сливите имат символично присъствие на територията, въпреки, че сливите също са традиционни за региона трайни насаждения.

През последните години царевицата започна да се връща на едно по-приоритетно място на територията. Предпоставките за това са много, но най-важните от тях са технологичният парк, с който разполагат местните земеделци, ефикасните препарати за растителна защита и не на последно място – високодобивните хибриди, които чуждите компании предлагат като качествени семена.

Утвърдените собственици на земя и арендаторите разполагат с голям брой съвременна селскостопанска техника, която повишава добивите и намалява броя на заетите със селскостопанска дейност.

В община Ябланица досега няма регистрирани сдружения за напояване. Изградени напоителни съоръжения е имало в землищата на с. Батулци, с. Добревци и с. Брестница, които не са поддържани и са изцяло разрушени.

Животновъдство

Наличието на пасища и ливади в общината, както и планинския и полупланинския климат са благоприятна среда за отглеждане на животни, които са традиционен поминък за местното население. За съжаление през последните 20 години животните са силно намалели. Резкият спад се дължи на поредица от причини, които са характерни, както за съседните общини, така и за страната като цяло. Част от животновъдите са ползватели на пасища, мери и ливади.

В последните години някои видове животни са намалели, а други са се увеличили. Спад се регистрира при козите през 2017 - 2019 г., който е в размер на – (-1 412). Броят на говедата се увеличава от 461 през 2014 г. на 607 през 2019 г. Броят на овцете намалява с (- 593), но като цяло се запазва на едно ниво през последните години. Свинете са почти на изчезване. Броят им стига максимално до 80 през 2017 година. Особено драстично е намалението при пчелните семейства, които са намалявали доста и през предишния програмен период, което прави тенденцията обезпокоително негативна, въпреки отличните природни и климатични условия.

Всички посочени данни показват, че въпреки благоприятните условия на територията, въпреки дългогодишните традиции, животновъдството не се развива приоритетно и не постига като цяло добри резултати. Унищожаването на някои видове животни поради различни заболявания през последните години, допълнително възпрепятства развитието на животновъдството на територията.

Все още е голям броя на стопаните, които отглеждат малък брой животни за задоволяване на личните и семейните си нужди. Броят на тези фермери непрекъснато намалява през последните няколко години за сметка на появилите се по-големи животновъдни стопанства, които отглеждат различен брой животни.

1.2. Горско стопанство

Горите с естествен произход са 97% от всички гори в общината. Горите са „пазител“ на водата и основен източник на кислород в района. Горските масиви са главен фактор в поддържането на микроклимата, при който живеят множество редки животни. Преобладава широколистната растителност: цер, благун, космат дъб, бук, келяв габър, леска и друга храстовидна растителност, която е характерна за Предбалкана.

Горите на територията на община Ябланица, попадат в района на дейност на Югозападно държавно предприятие /ЮЗДП ТП/ - ДГС - Тетевен, с обхват на Регионална дирекция по горите - Ловеч.

Горите са разположени на площ от 6 782 ха⁸ – залесени са 6 423 ха в т.ч. По собственост те се разпределят така:

- ДГТ (държавни горски територии) са 3 141- ха, залесена – 2 837 ха - 46%;
- ОГТ (общински горски територии) са 876 ха, залесена - 874 - 13%;
- Горите на частни физически лица са - 2720 ха, залесената площ е - 2667 ха - 40%;
- Гори на частните юридически лица са - 45 ха, залесена - 45 ха - 1 %.

Средната възраст на гората е 50 години, Средната пълнота - 0,7 l, Средният бонитет – 4, Средният запас на 1 ха е - 82 м³, Средният годишен прираст - 2,5 м³ на 1 ха.

Преобладаващите видове гори и видове горска растителност на територията на община Ябланица се разпределят както следва: Иглолистни - 350 ха - 5 %; Широколистни високоствъблени - 513 ха - 8 %; Издънкови за превръщане - 2171 ха - 34% и Нискоствъблени - 3419 ха - 53 %.

Преобладаващите дървесни видове по площ, запас и % от залесената площ са:

- Иглолистни - залесена площ - 350 ха, запас -100 011 м³ в.т.
 - **Бял бор - 110 ха, 30086 м³-2 %;**
 - **Черен бор - 240 ха, 69925 м² - 4%.**

⁸ Източник: РДГ - Ловеч

- Широколистни - залесена площ 6073 ха, запас - 429 426 м³ в т.ч.
 - Бук - 445 ха, 99135 м³ - 7 %;
 - Дъбове (зимен дъб, благун, космат дъб, летен дъб, червен дъб) - 1249 ха, 86799 -19 %;
 - Цер - 871 ха, 78565 м³ - 13%;
 - Габър - 424 ха, 66065 м³ - 7 %;
 - Акация - 314 ха, 14211 м³ - 5%;
 - Липа - 78 ха, 12260 м³ - 1 %;
 - Келяв габър - 2434 ха, 56708 м³ - 38%;
- Други широколистни (ясен, явор, бреза, бряст, трепетлика, топола, дива череша, орех, брекина и др.) - 258 ха, 15653 м³ - 4%.Разпределението на горите със стопанско и специално предназначение е:
 - Обща площ - 6782 ха, залесена 6423 ха;
 - **Гори със стопански функции - 5849 ха, залесена 5573 ха;**
 - **Иглолистни гори - 352 ха, залесена - 268 ха;**
 - Широколистни - 5497 ха, залесена - 5305 ха, м³, общ запас - 426968 м³.
- Гори със специални функции:
 - Общо гори със специални функции са - 933 ха, залесена - 850 ха, иглолистни 99 ха, залесена 82 ха, широколистни - 834 ха, залесена 768 ха; общ запас 102194 м³;
 - Защитни - 187 ха, залесена 157 ха, иглолистни - 30 ха, залесена - 24 ха; широколистни 157 ха, залесена 133 ха; общ запас - запас 15978 ха;
 - Рекреационни - 11 ха, залесена 11 ха, иглолистни 10 ха, залесена 10 ха; широколистни - 1 ха залесена - 1 ха, общ запас 3135 м³;
 - Защитени природни територии - 122 ха, залесена 119 ха, иглолистни - 6 ха, залесена 6 ха, широколистни - 116 ха, залесена 113 ха, общ запас 22346 м³;
 - Други защитни - 613 ха, иглолистни - 53 ха, залесена 42 ха, широколистни — 560 ха, залесена 531 ха; общ запас 60735 м³;
 - В това число, защитени зони по „Натура 2000“ - 667 ха, залесена 615 ха. Иглолистни 55 ха, залесена 44 ха, широколистни 612 ха, залесена - 571 ха; общ запас 71175 м³ ⁹.

Защитените зони и местности на територията на общината са с обща площ 122 ха и включват:

- Природна забележителност „Златна Панега" площ 1,2 ха;
- Природна забележителност „Съева дупка" - площ 20,8 ха;
- Защитена местност „Драгоица" - площ 100 ха.

Защитените зони по „Натура 2000" са 667 ха, в тях влизат голяма част от горите със специални функции. Това са части от защитена зона „Васильовска планина", BG0002109, защитена зона „Български извор" BG0001036 и защитена зона „Карлуково" BG0001014.

Бъдещото развитие на дърводобива и дървообработващата промишленост освен от лесоустройствените планове ще зависи от физическите и юридическите лица, на които е възстановена собствеността на горите. При дърводобива в сегашните условия възникват редица проблеми: незаконна сеч; на мястото на голата сеч, не винаги се провежда залесяване; прокарването на временни горски пътища и преминаването по тях на тежкотоварни трактори увеличава ерозията на горските почви и др. Извозването на добитата дървесина с тежкотоварна техника също така води до някои негативни последици като разрушаване на пътищата преминаващи през земеделските земи, горските пътища, местните пътища и др.

Съществуват изключително благоприятни условия и възможности за развитие на ловното стопанство и на рибно стопанство във водните пространства в общината.

⁹ Забележка: Площите по „Натура-2000" са в това число, тъй като части от тях се препокриват с други гори със специални функции.

1.3. Промисленост

За развитието на индустрията на територията на общината има редица предпоставки. Основните сред тях са:

- Стратегическото местонахождение на общината;
- Сравнително добре изградената техническа инфраструктура;
- Благоприятните природо-климатични условия;
- Наличието на свободни човешки ресурси и суровини;
- Сравнително добри възможности за доставка на суровини и материали;
- Съществуващите традиции и др.

Стимули за повишаване на инвеститорския интерес са също така:

- Наличието на свободни терени и сгради, общинска собственост;
- Функционирането на митнически бюра в съседните на общината по-големи градове;
- Комплексни усилия на местната власт да подпомага развитието на малкия и среден бизнес.

Все по-голяма роля ще има цялостното представяне на фирмите: производствени площадки, мощности, човешки ресурс и др., с оглед по-нататъшно развитие и коопериране с български и чуждестранни фирми, за да се търсят възможности за разширяване на вътрешния и международния пазар с продукцията, отговаряща на европейските стандарти.

Преходът към пазарна икономика на територията на общината доведе до ликвидирането на някои производства, до намаляване на производството при запазване на същия собственик до реституиране и намаляване производството, продажба, смяна на производствата и почти преустановяване на производството, продажба и закриване и др.

В резултат на извършените промени, индустрията в общината се реструктурира отраслово. Създадени са частни фирми, но в значително по-малки размери. В сегашните условия, сред по-развитите подотрасли на индустрията са циментопроизводството и селското стопанство (пряко следствие от характеристиките на района), които са структуроопределящите за общината сектори. Налични са и няколко малки предприятия, които разнообразяват структурата на местната икономика, това са строителни, транспортни и производствени фирми, както и цехове за производство на халва. Няколко фирми предлагат услуги в областта на туризма.

Основните подотрасли на индустрията на територията на общината са насочени към:

- производство на цимент и клинкер;
- добив на скално-облицовъчни материали;
- производство на зърнени култури;
- производство на пластмасови изделия;
- производство на мляко;
- производство на хранителни продукти, в това число специфични сладкарски изделия;
- предоставяне на услуги.

Индустрията се развива преди всичко на базата на наличие на суровини, традиции и предприемчивост на малкия и средния бизнес. Някои от производителите са завоювали позиции на пазара, други срещат сериозни затруднения. Усвояването на съвременните принципи на пазарната икономика, произвеждането на висококачествена продукция, отговаряща на европейските стандарти, иновации и модернизацията на производството, повишаване качеството на работната сила, завоюване на позиции на вътрешния и международните пазари са важни фактори към повишаване конкурентоспособността на продукцията, съобразена с изискванията на ЕС. Частният сектор е структуроопределящ в развитие на индустрията.

В някои от предприятията се наблюдава незадоволителна техникотехнологична база, което неминуемо се отразява негативно върху качеството на продукцията. От финансова гледна точка само част от предприятията са проспериращи, другите се борят за оцеляване. Някои са се наложили на пазара, а други срещат значителни трудности, поради слаба конкурентоспособност. Управлението на фирмите понякога се основава на ентузиазма на

собствениците и лични контакти, но не са редки случаите, когато липсват съвременни организационни форми на производство и труд, и ефективна система в областта на маркетинга и рекламата.

Циментопроизводството и селското стопанство в община Ябланица са структуроопределящите за общината сектори. "Златна Панега цимент" АД е и най-големия инвеститор на територията. Освен това са налични и няколко малки предприятия, които разнообразяват структурата на местната икономика, това са строителни, транспортни и производствени фирми, както и цехове за производство на халва. Няколко фирми предлагат услуги в областта на туризма.

Най-голяма е групата на предприемачите, която развива собствен бизнес. В групата най-често се ангажират членовете на собственото семейство. Това са микропредприятията, които се поддържат главно от търговците, занимаващи се с търговия и услуги, хранително-вкусова, транспортна и строителна дейност. При тях често липсват необходимите ресурси за по-големи инвестиции и/или за разширяване на пазарите.

Най-голямото предприятие в общината е „Златна Панега Цимент” АД - с. Златна Панега, който е основен производител на клинкер и цимент, реализиращи се на българския и европейския пазар. В Златна Панега компанията предлага директна заетост на работещите в нея 270 души, но два пъти повече се наемат от техните подизпълнители, които работят в кариерата, в логистиката, предоставят инженерингови услуги и т.н. Повечето от наетите са от съседни на Златна Панега населени места.

Други по-важни фирми работещи на територията на общината са:

- „Лъсков-Стефан Димитров-2” ЕООД - производство и търговия с варов и бетонов разтвор.
- „Пасати” ЕООД - гр. Ловеч е специализирана в производството на велосипеди. Фирмата разполага със собствена линия за наплитане и центроване на велосипедни джанти – едностенни и двустенни.
- „Медикет Цех” ЕООД - гр. Етрополе и произвежда пластмасови изделия.
- „Сигнализация” ООД – гр. София произвежда пътни знаци.

Към момента затихващи функции имат:

- „Седимент приват” АД - гр. Ябланица, който има за основна дейност добива и преработката на скално-облицовъчни материали и вторична преработка на дотрошени фракции. Фирмата разполага с пет собствени кариери в Ловешка област и собствен преработвателен завод. Освен добива и преработката на скални материали фирмата се е специализирала и в изграждането и поддържането на инсталации за добив и преработка на инертни материали (добив и преработка на мраморизиран варовик, червен пясъчник, нерудни, кариерни материали, минерални суровини др.).
- “Речно 2002” ООД - с. Златна Панега е специализирано предприятие в производството на резервни части за нестандартно оборудване на машини и съоръжения в строителството по заявка и чертеж на клиента.

Специализирани в производството на халви и локуми на територията на община Ябланица са следните предприятия:

- “Венеца” ЕООД – гр. София-база с. Добревци;
- „Богати 09” ООД - с. Добревци;
- „Еурео” ООД – гр. София-база с. Брестница;
- „Пет плюс” ООД– гр. Ябланица.

1.4. Услуги и търговия

Търговската мрежа е сравнително широко развита, но липсва разнообразието на видовете стоки предлагани в магазинната мрежа. Преобладават голям брой хранителни магазини, магазини за дрехи, ресторанти и кафенета. Това са предимно десетки еднолични търговци, част от които наемат персонал, малки семейни фирми с по един и по двама

работника, като в редица случаи те са от домакинството. Търговските обекти се намират в собствени жилищни сгради, помещения под наем, отделни търговски постройки и др. Заведенията за хранене и развлечения са разположени предимно самостоятелно, в частни помещения и др

През последните години се изградиха голям брой къщи за гости, но те все още не са утвърдени трайно на туристическия пазар.

Услугите, които се предлагат на територията на общината също са ограничени. Развити са фризьорството, автоуслугите и сервизното обслужване, а услугите изискващи по-висока квалификация и прилагането на нови технологии отсъстват.

Сред основните отрасли и подотрасли в областта на търговията са:

- Търговия на дребно в не специализирани магазини предимно с хранителни стоки, напитки и тютюневи изделия;
- Ресторанти;
- Кафенета;
- Търговия на дребно и едро със строителни материали и санитарно оборудване;
- Търговия на дребно в специализирани магазини с железария, бои и др.;
- Търговия на дребно в не специализирани магазини предимно с хляб, хлебни изделия, захар и сладкарски изделия;
- Търговия на едро и дребно със зърно, семена и фуражи;
- Търговия на едро и дребно с течни и газообразни горива и техните производствени продукти;
- Търговия на дребно с автомобилни горива и смазочни материали;
- Търговия на дребно в специализирани магазини с фармацевтични стоки;
- Търговия на дребно в специализирани магазини с книги, вестници и книжарски стоки;
- Търговия на дребно в не специализиран магазини с алкохол и други напитки;
- Търговия на дребно в не специализирани магазини с разнообразни стоки;
- Търговия на дребно с употребявани стоки в магазини;
- Търговия на дребно в специализирани магазини със строителни и отоплителни материали;
- Търговия на дребно с плодове и зеленчуци;
- Търговия на дребно с месо и месни продукти;
- Друга търговия на едро и дребно;
- Други услуги на населението;

1.5. Туризм

Природните забележителности намиращи се на територията на общината предполагат развитието на туризма и туристическите услуги. Местни туристически атракции са:

- Планина “Драгоица”;
- Пещера “Съева дупка”, намираща се в с. Брестница, чиито годишен туристически поток е около 100 000 души /в това число и голям брой чужденци/;
- Гложанския манастир “Св. Георги Победоносец”;
- Фермата "Сините Щрауси", намираща се в с. Брестница;
- Прочутата ябланска халва, локуми и други сладкарски деликатеси могат да се намерят и опитат, като се посетят халваджийските цехове „Пет плюс“ ООД, намиращ се в началото на квартал „Шумака“ или „Богати 09“ ООД и „Венеца“ ЕООД, намиращи се в с. Добревци и „Еурео“ ООД в с. Брестница.

На територията на общината се намират още: най-големия карстов извор на Балканския полуостров “Глава Панега”, разположен в землището на с. Златна Панега; защитената местност “Драгоица”; местността “Окапците”, известна с интересния си

ландшафт, биоразнообразието и студените си извори; “Бездънния пчелин”, Пещерата “Сврацилица”, Пещерата “Пеща” и др.

Новоизградените през последните години къщи за гости и туристически комплекси за отдих и почивка, създават условия за релакс в близка до природата среда и развлечения. Това са:

- **„Одаята - Дядовите къщи”**, представлява комплекс от стаи за гости, които се намират в с. Голяма Брестница. Те са разположени в типични селски къщи от миналия век с характерна за региона архитектура и мебели. Стаите предоставят възможност за почивка в спокойна обстановка през всички сезони. Общ капацитет 19 легла.

- **Бунгала „Мировец“**, с. Малък извор, разполага с леглова база от 16 места. То се състои от 8 еднотипни бунгала, Към селището работи гостилница, която предлага ястия и напитки.

В с. Добревци са построени 4 броя къщи за гости, които предлагат своите услуги от началото на 2022 г., това са:

- **„Вила Del Sole“** разполага с 10 легла и плувен басейн;
- **„Марта“** разполага с 14 легла;
- **„Дрийм“** разполага с 14 легла, към нея има фитнес и градина;
- **„Ета“** разполага с 14 легла.

В с. Дъбравата е построена 1 къща за гости:

- Къща за гости **„Дъбравата“** се намира, извън село Дъбравата в живописна местност „махала Нишовци“. Къщата е построена в автентичен стил, който е съчетан с всички необходими съвременни удобства. Предлага 16 места за настаняване.

В с. Златна Панега са изградени 2 броя места за настаняване: стаи за гости **„Чучи“** с общ капацитет 14 легла.

Частично е изградена туристическата инфраструктура, има маркировка, указателни табели и места за отдих, но не е организирано информационно обслужване на гостите на общината, не са обучени екскурзоводи (водачи), не са разработени нови атракции, които да привличат устойчиво вниманието на туристите на територията, като ги мотивират да останат по-дълго, като се възползват от осигурените им туристически услуги. Достъпът до по-големите туристически забележителности е частично изграден, най-добре е обезпечен достъпа на туристите до пещерата „Съева дупка“ и Гложенския манастир.

През 2013 г. бе разработен Маркетингов план за развитие на туризма, разработени и презентирани бяха и различни рекламни материали, както и Рекламна концепция за развитието на туризма. За отбелязване е, че все още липсва координирано обслужване на маршрутите, както и целенасочено провеждане на рекламните кампании, популяризиращи туристическите обекти.

Общината взеха участие в националната туристическа борса „Интер Експо център“ - гр. София през 2016 г., което бе инициатива по проекта „Магията на Панега“. Това беше съвместно участие с община Червен бряг и община Луковит. Общият продукт интегрира в едно цяло уникалните природни карстови образувания по долината на река Златна Панега с културно-историческото наследство в региона, и разнообразните възможности за алтернативен, приключенски и спелеоложки туризъм.

Открит бе и Посетителски туристически център, но той не успя да заработи устойчиво като информационен логистичен и информационен туристически обект обслужващ гостите на общината. Необходими са допълнителни инициативи за подпомагане на туризма, които да осигурят устойчивост и мултипликция на регистрираните инициативи в областта на туризма.

Положителна стъпка в посока активизиране на туристическите услуги на територията е предприела община Ябланица за възстановяване управлението и поддържането на „Съева дупка“ от предоставения до момента обект на БТС, който лишава населението от местни приходи. Пещерата е най-големия туристически обект на територията с огромен брой посетители и нейното ефективно управление, ще е от голямо значение за местната общност. Това заключение е в резултат и на организираната подписка, която подкрепя масово идеята за стопанисването на пещерата от местното управление.

Съществуващите природни дадености, наличието на различни водоеми, традициите в сладкарската промишленост и местните културни традиции, в т.ч. и занаятите следва да се използват в достатъчна степен за разработване на нови атракции, които да привличат вниманието и интереса на туристите.

1.6. Инфраструктура

Техническата инфраструктура на Община Ябланица обхваща материално-техническите мрежи и съоръжения на четри основни инженерни системи:

- транспортна;
- енергийна;
- водостопанска
- съобщителна

Транспортна инфраструктура

В непосредствена близост до града преминава автомагистрала „Хемус“, което обуславя отличните транспортни връзки с цялата страна. Особено значение за местната икономика и за жителите на общината имат транспортните връзки с: гр. Ловеч, гр. Тетевен, гр. Ботевград, гр. София, гр. Варна, гр. Плевен, гр. Русе, както и други населени места в България.

През общината преминават частично 6 пътя от Републиканската пътна мрежа на България с обща дължина 79,7 км.:

- участък от 7,2 км. от автомагистрала Хемус (от км 71,3 до км 78,5);
- участък от 21,3 км. от Републикански път I-3 (от км 149,8 до км 171,1);
- началният участък от 9,6 км. от Републикански път I-4 (от км 0 до км 9,6);
- последният участък от 23,7 км. от Републикански път III-3082 (от км 35,7 до км 59,4);
- последният участък от 14,4 км. от Републикански път III-358 (от км 75 до км 89,4);
- последният участък от 3,5 км. от Републикански път III-3008 (от км 11 до км 14,5).

Общинските пътища на територията на община Ябланица са следните отсечки:

LOV3251 /III-103,Орешене-Златна Панега/-Драганина могила
LOV3256 /III-358,Гложене-Ябланица/-Нановица
LOV3260 /III-358/-Ябланица-Нановица-/LOV3256/
LOV3261 /LOV1255,Ябланица -кв.Ламбовци/ -мах.Борьов дол
LOV3262 /III-358,Ябланица-Добревци/-мах.Голяма гора
LOV3263 /III-358 ,Гложене-Ябланица/-мах.Горни Братевец
LOV3264 /LOV1254,Ябланица,кв.Шумнене -кв.Ламбовци/ -мах.Ливаде
LOV3265 /III-358,Ябланица-Добревци/ -мах.Цоловци
LOV3266 /I-3/-Ябланица -мах.Жабина локва
LOV3267 /LOV1254,Ябланица,кв.Ламбовци -Равнище/ -мах.Ширевец
LOV3269 /LOV1250,Батулци-Дъбравата/-Батулци -мах.Сираковци

LOV3270 /III-103,Роман-Златна Панега/-Батулци-Слатина

LOV3271 /III-103,Роман-Орешене/-мах.Нишовци

LOV3275 /III-103/-Златна Панега-гrobiщен парк

LOV3276 /LOV1253,Брестница-Голяма Брестница/-мах.Ниновци

LOV3277 /LOV3260,Ябланица-Нановица/-мах.Гераня

LOV3288 /I-3,Ябланица-Джурово/-мах.Камен дол

Общото състояние на пътищата е задоволително, а рехабилитацията на участъците с лошо състояние се осъществява поетапно при осигуряване на финансиране. Ясно изразената тенденция към намаляване на емисиите на вредни вещества от пътния транспорт се дължи основно на подобряването на автомобилния парк, т.е. подмяната на остарелите автомобили с такива, отговарящи на изискванията на по-високи европейски стандарти в автомобилостроенето.

За съществуващото състояние на пътната инфраструктура могат да се направят следните обобщения:

- ☐ Територията на община Ябланица е сравнително добре подсикурена в транспортно – комуникационно отношение;
- ☐ На територията на общината преминават шест пътя от републиканската пътна мрежа и двадесет и три общински пътя.
- ☐ Общото състояние на пътищата е средно, а рехабилитацията на участъците с лошо състояние зависи от осигуряването на финансови ресурси.

Община Ябланица предвижда изграждане и/или основни ремонти на предвидени но неосъществени общинските пътища и такива, намиращи се в много лошо състояние и осигуряващи достъп до отдалечени махали на населените места в общината.

Целта е да се осигури достъп до всички махали на общината. В момента, пътищата отвеждащи до някои махали са тесни и с пътна настилка в много лошо състояние или липсваща на места.

Улична мрежа

Оценките на състоянието на пътна улична мрежа са от съществено значение за развитие на общината. Причината за това е, че по нея се осъществява основният транспортен трафик, т.е. тя поема основните транспортни потоци в рамките на града и населените места. Конфигурацията на съществуващата улична мрежа на община Ябланица е изградена съобразно особеностите на релефа на територията, посоките и темповете на пространствено нарастване и развитие (геометричните особености) на селищната територия и други фактори. Като резултат от влиянието на тези теренни фактори, уличната мрежа на община Ябланица е с подчертан линеен характер.

Важно значение за икономическото развитие на общината и за връзките с населените места в Северна и Южна България имат пътищата от републиканската пътна мрежа, преминаващи през територията на общината и осигуряващи транспортна връзка с останалите части на страната.

Електроенергийна система

Електроразпределителната мрежа, захранваща територията на община Ябланица се осъществява от 57 трафопоста, собственост на „ЕРМ Запад“ ЕАД и 26 трафопоста, които не са собственост на разпределителното дружество, с обща инсталирана мощност от 16MW¹⁰.

Община Ябланица се захранва от две подстанции:

- подстанция „Тетевен“ с инсталирана мощност 41MW и захранва електропроводи - 20kV „Зореница“ и 20kV „Голям Извор“ и

¹⁰ Източник на информация: „ЕРМ Запад“ ЕАД

- подстанция „Златна Панега“ с инсталирана мощност 65MW, захранваща електропроводи - 20kV „Петревене“, 20kV „Брестница“, 20kV „Нановица“, 20kV „Добревци“, 20kV „Върбака“, 20kV „Голяма Гора“ и 20kV „Ябланица“.

На територията на община Ябланица има 3 възлови станции - „Република“, „Ратица“ и „Габровица“.

Електроразпределителната мрежа средно и ниско напрежение е в добро техническо и експлоатационно състояние.

Стопанските потребители увеличават своето потребление, което е добър показател за съживяване на местната икономика. Битовите потребители регистрират леко покачване, което също е измерител за известно забавяне на процеса на обезлюдяване на територията, тъй като леко е повишена и консумацията. Като цяло не може да се регистрира някаква сериозна промяна в потреблението на електроенергия, тъй като стойностите почти се запазват.

Изградени са няколко генератори използващи възобновяеми енергийни източници (ВЕИ), но като цяло липсват сериозни инвестиции в това направление. През последните години са реализирани следните дейности:

- Във всички населени места на общината уличното осветление е подменено с енергоспестяващи крушки, които са общо 1 400 на брой;
- Електрическата мрежа се доизгражда текущо в крайните квартали и в останалите населени места, според конкретните нужди;

Уличното осветление се поддържа текущо от две външни фирми, които се грижат за подмяна на авариралите съоръжения

Водоснабдителна мрежа

Водоснабдителната мрежа на общината се стопанисва и обслужва от експлоатационно дружество „В и К“ АД - Ловеч.

Водоснабдителната система на Община Ябланица включва водоснабдяването на гр. Ябланица и селата: Брестница, Голяма Брестница, Златна Панега, Орешене, Добревци, Дъбравата, Батулци и Малък извор.

Хидроложката характеристика на самите водоизточници на територията на общината е благоприятна за поддържане на стабилен качествен състав на водите. Регистрират се сезонни колебания, които са главно през март и април, когато е периода на обилното снеготопене и дъждовете. В резултат на това се появяват замърсявания предимно от твърди скални, дървесни и други физически замърсители. В последните години се забелязва намаляване на дебита в летните месеци на някои от водоизточниците, което води до въвеждане на режим на водоподаването в някои части на общината.

Подземните води имат добри питейни качества и отговарят на санитарно-хигиенните изисквания като “Вода за пиене”. Редки са случаите в които след замърсяване те не отговарят на изискванията.

Общият брой на водоизточниците на територията на община Ябланица, експлоатирани от „В и К“ АД - гр. Ловеч е 22 бр. Те могат да бъдат проследени в следващата таблица.

Таблица №15: Списък на водоизточниците на територията на община Ябланица, експлоатирани от "ВиК" АД - гр. Ловеч към м. май 2020 г.

№	Наименование на водоизточника	Населено място	ЕКНМ	Населени места, които се водоснабдяват	Разрешен средно денонощен дебит	Разрешено годишно водно количество до:	Брой обслужвани жители към 31.12.2019 по данни
1.	КИ "Горното езеро" КИ "Долното езеро"	с.Зл Панега	31098	с.Златна Панега, с.Румянцево, с.Петревене, с.Тодоричене, гр.Луковит, с.Радомирци,	160.00	5 040 722	23 048

Програма за опазване на околната среда на община Ябланица – 2021 – 2028

				гр.Червен бряг			
2.	КИ "Сух дол"1	с.Батулци	02909	с.Батулци	0.20	5 000	132
3.	КИ "Сух дол"2	с.Батулци	02909	с.Батулци	0.20	5 000	132
4.	КИ "Стублата"1	с.Батулци	02909	с.Батулци	0.20	5 000	132
5.	КИ "Стублата"2	с.Батулци	02909	с.Батулци	0.20	5 000	132
6.	КИ "Стублата"3	с.Батулци	02909	с.Батулци	0.10	2 000	132
7.	Д"Стублата"	с.Батулци	02909	с.Батулци	0.30	5 000	132
8.	КИ "Жидевица"	с.Голяма Брестница	15655	с.Гол. Брестница	0.50	15 768	144
9.	КИ "Синия вир"	с.Голяма Брестница	15655	с.Гол. Брестница	0.50	15 768	144
10.	КИ "Сухото езеро"	с.Добревци	21381	с.Добревци	1.00	30 000	54
11.	КИ "Пишура"	с.Добревци	21381	с.Добревци	0.60	18 000	54
12.	КИ "Клена"	с.Добревци	21381	с.Добревци	0.30	9 000	54
13.	КИ "Върбата"	с.Добревци	21381	с.Добревци	0.10	3154	54
14.	КИ "Драганина могила"	с.Зл Панега	31098	гр.Ябланица	2.00	10 000	783
15.	ТК"Езерото"	с. Малък Извор	46886	с.Малък Извор	1.20	5 000	224
16.	КИ "Езерото"	с. Малък Извор	46886	с.Малък Извор	2.00	10 000	224
17.	КИ "Каптажа"1	м.Мириовец	48310	с.Малък Извор, м.Мириовец	0.02	600	224
18.	КИ "Каптажа"2	м.Мириовец	48310	с.Малък Извор, м.Мириовец	0.02	600	224
19.	КИ "Богой"1	с.Орешене	53730	с.Орешене	0.50	5 000	349
20.	КИ "Богой"2	с.Орешене	53730	с.Орешене	0.50	5 000	349
21.	КИ "Голямата чешма"	с.Орешене	53730	с.Орешене	1.00	20 000	349
22.	КИ Прелог с ПС	гр.Ябланица	53730	гр.Ябланица	1.00	20 000	2 566

Източник: „ВиК“ АД –гр. Ловеч

Водоснабдителните мрежи в селищата в общината са изградени в периода 1940 – 1960 г. от азбестоциментови и/или от стоманени тръби. Същите са вече амортизирани и предопределят големи загуби на вода, което налага последователната подмяна на вътрешните водопроводни мрежи в населените места с полиетиленови тръби.

В обособената територия с оператор „ВиК“ - АД гр. Ловеч няма изградени пречиствателни станции за питейни води.

Общата дължина на довеждащите водопроводи е 62,8 км., разпределителната водопроводна мрежа е 115,5 км, общият брой на сградните водопроводни отклонения е 3 724 бр. Обществените потребители са 198 бр., а населението е 3 526 броя. По населени места те се разпределят така:

- **гр. Ябланица** - довеждащите водопроводи са с обща дължина 21,7 км. Те са изградени от: азбестоциментови тръби/АЦ/, стоманени тръби и тръби РЕHD. Разпределителните водопроводи са с обща дължина 42,2 км., които са изградени от стоманени тръби, АЦ, чугунени и тръби РЕHD. Потребителите са 1 390 бр. (95 бр. обществени и 1295 бр. население).

- **с. Батулци** - довеждащите водопроводи са с обща дължина 1,7 км., изградени от АЦ и стоманени тръби. Разпределителните водопроводи са с обща дължина 6,3 км., от които водопроводите са изградени от тръби АЦ и тръби РЕHD. Потребителите са - 204 бр. (6 бр. обществени и 198 бр. население).

- **с. Брестница** - довеждащите водопроводи са с обща дължина 11,6 км., изградени от АЦ, стоманени и тръби РЕHD. Разпределителните водопроводи са с обща дължина 19,6 км., като водопроводите са изградени от стоманени тръби, АЦ тръби и тръби РЕHD. Потребителите са - 474 бр. (25 бр. обществени и 449 бр. население).

- **Голяма Брестница** - довеждащите водопроводи са с обща дължина 4,9 км., изградени са с АЦ тръби и стоманени тръби. Разпределителните водопроводи са с обща дължина 9,2 км., изградени са от АЦ тръби. Потребителите са - 299 бр. (7 бр. обществени и 292 бр. население).

- **с. Добревци** - довеждащите водопроводи са с обща дължина 1,4 км., изградени са от АЦ тръби, разпределителните водопроводи са с обща дължина 12,3 км., изградени са от АЦ и РЕНД тръби. Потребителите са - 469 бр. (17 бр. обществени и 452 бр. население).

- **с. Дъбравата** - довеждащите водопроводи са с обща дължина 1,3 км., изградени са от АЦ тръби и стоманени тръби, разпределителните водопроводи са с обща дължина 1,6 км., изградени са от АЦ тръби и тръби РЕНД. Потребителите са - 56 бр. (2 бр. обществени и 54 бр. население).

- **с. Златна Панега** - довеждащите водопроводи са с обща дължина 17,7 км., изградени са от стоманени тръби, разпределителните водопроводи са с обща дължина 8,8 км., изградени са с АЦ тръби и тръби РЕНД. Потребителите са - 334 бр. (26 бр. обществени и 308 бр. население).

- **с. Малък Извор** - довеждащите водопроводи са с обща дължина 1,7 км., изградени са от АЦ тръби, стоманени тръби и тръби РЕНД, разпределителните водопроводи са с обща дължина 8,4 км., изградени са от поцинковани и стоманени тръби. Потребителите са - 239 бр. (10 бр. обществени и 229 бр. население).

- **с. Орешене** - довеждащите водопроводи са с обща дължина 0,7 км., изградени са от АЦ и с РЕНД тръби, разпределителните водопроводи са с обща дължина 7,2 км., изградени са от АЦ тръби. Потребителите са - 259 бр. (10 бр. обществени и 249 бр. население).

Нивото на покритие с водоснабдителни услуги на територията на община Ябланица е почти 100%. Във всички населени места има изградена водопроводна мрежа, с изключение на отделни отдалечени райони с единични жилища, разчитащи на собствени водоизточници - кладенци.

Загубите на питейна вода по данни на „ВиК“ АД – гр. Ловеч са най-големи в селата: Дъбравата, Батулци, Добревци, Голяма Брестница и Орешене, което показва, че там са най-амортизираните водопроводни тръби и подмяната им е най-наложителна. Амортизираният водопровод налага непрекъснатото отстраняване на аварияте и извършването на ремонтни дейности. За намаляване на загубите е необходимо цялостна подмяна на водопроводите, а не само поетапна подмяна на част от водопрееносната мрежа, която се реализира в: Ябланица, Добревци, Брестница, Орешене, Дъбравата и Батулци.

Общият брой на помпените станции на територията на община Ябланица е 15 броя.

„ВиК“ АД гр. Ловеч не експлоатира язовири за питейно-битово водоснабдяване.

Канализационна мрежа

От 01.09.2016г. Община Ябланица предоставя на „ВиК“ АД - гр. Ловеч за стопанисване, поддържане и експлоатация изградените канализационни клонове по ОП „Околна среда 2007-2013 год.“ и ПСОВ гр. Ябланица.

Канализационната мрежа в гр. Ябланица е изградена на 90 %. Съществуващата канализационна мрежа в централната градска част е строена по стопански начин през миналия век. Положените тръби са бетонови с диаметри Ø 200мм; Ø 300мм; Ø 500мм; Ø 1000мм. Общата дължина на съществуващата мрежа е около 8 200 м.

Изпълнени са четири главни колектора — Главен клон I, Подколектор 1, Подколектор 2 и Главен клон II, които отвеждат отпадъчните води в новоизградената ПСОВ гр. Ябланица. Тръбите, от които са изпълнени са от гофриран полиетилен с обща дължина 3 695,64 м, с диаметри Ø 300 – 1 155,68 м, Ø 400 – 1 171,63 м, Ø 500 – 749,79 м и Ø 600 – 618,54 м.

„ВиК“ АД - гр. Ловеч предоставя услугата „Отвеждане на отпадъчни води“ единствено в гр. Ябланица, където е изградена в голяма степен канализационната мрежа. В останалите населени места липсват такива възможности.

Пречиствателната станция за отпадни води с довеждащ колектор в гр. Ябланица (ПСОВ) стартира дейността си през 2014 г. Изграденият колектор е обединил съществуващата канализационна мрежа в гр. Ябланица, която е с дължина 3 695,64 м. Пречиствателната станция за отпадъчни води в гр. Ябланица е разположена в землището на гр. Ябланица, УПИ

1-065, кв.116, местност „Цигански бряг“. Тя е изградена от обединение „СТРОЙ ЕКО ЯБЛАНИЦА“ и е въведена в експлоатация през 2014 год. Технологичната схема на ПСОВ гр. Ябланица включва механично, биологично пречистване с допълнително пречистване от азот и стъпало за отстраняване на фосфор. Механичното пречистване се състои от 1 бр. чакълоразсител с грайфер с ръчно управление, 2 бр. груби решетки с механично и ръчно почистване и 1 бр. комбинирано съоръжение за фино механично пречистване. Биологичното пречистване се осъществява от 2 бр. комбинирани биологични реактора биобасейн-вторичен утайтел. За отстраняване на фосфора се използва коагулант FeCl₃.

Получената в ПСОВ гр. Ябланица утайки се депонират на Регионално депо за неопасни отпадъци гр. Луковит.

Заустването на отпадъчните води от ПСОВ гр. Ябланица се извършва в р. Ябланска, съгласно Разрешителнох за ползване на воден обект за заустване на отпадъчни води, издадено от БДДР – гр. Плевен.

Състоянието на част от съществуващата канализационна мрежа може да се оцени като незадоволително, с необходимост от реконструкция. Освен реконструкцията на съществуващата канализация и привеждането и в съответствие с изискванията на нормативната база в град Ябланица, е необходимо и изграждането на канализационни мрежи в останалите населени места от общината, където се използват септични ями.

Съобщителни и комуникационни мрежи

В община Ябланица е постигнато цялостно покритие на населените места от изградените съобщителни и комуникационни мрежи (мобилно покритие, цифрова телефонна линия, приемане на радио и телевизионни сигнали и др.). В община Ябланица е изградена цифрова телефонна централа, обхващаща населените места на общината. По този начин се обезпечават добро качество на телефонната връзка за всички жители на общината имащи стационарни телефони.

Мобилните оператори имат изградени базови станции на територията на общината. След изграждане на допълнителна клетка и трите мобилни оператори имат покритие във всички населени места в общината.

Държавната агенция "Електронно управление" /ДАЕУ/ по проект „Развитие на високоскоростен широкополосов достъп в България посредством изграждането на критична, защитена, сигурна и надеждна обществена ИКТ инфраструктура“ е изградила кабелната линия с направление Ловеч - Тетевен - Ябланица.

Доставчици на Интернет обслужване са: „Атлантис Нет“ ООД - гр. Ботевград, „ЕТА-Желева“ ЕООД - гр. Червен бряг, ЕТ „Щилиян Петров“ - гр. Правец и трите мобилни оператора. Всички села на общината имат интернет достъп.

Изводи и тенденции в развитието на икономическия сектор

- ☐ Селскостопанското производство (растениевъдството) е основен отрасъл в икономиката на общината;
- ☐ Трайните насаждения, за които в общината има природо-климатични условия, е скъпо струваща инвестиция и е слабо застъпено;
- ☐ Планинският характер на територията на общината е благоприятна предпоставка за развитие на животновъдството;
- ☐ Заетостта в селското стопанство е ниска и със сезонен характер;
- ☐ Наличие на изоставени необработваеми земеделски земи;
- ☐ В общината са налице добри възможности за производство на екологично чиста растениевъдна и животновъдна продукция;
- ☐ В по-голямата си част горите на територията на общината образуват големи горски комплекси;
- ☐ Горското стопанство е важен ресурс и предпоставка за развитието на туризма и отрасли на индустрията, свързани с дърводобива и дървообработването;

- ☐ Като недървесни природни ресурси със стопанско значение се определят лечебни растения, гъби, диви плодове, риба, дивеч. Голяма част от находищата на тези ресурси са от значение за местното население;
- ☐ Някои от структуроопределящите производства в общината през последните години са продуктово преструктурирани с оглед повишаване на конкурентоспособността им;
- ☐ В общината има недостатъчна материално-техническа база за развитието на туризма. Има потенциал за изграждане на нови туристически бекти;
- ☐ Многообразието от природни и антропогенни ресурси е предпоставка за устойчиво развитие на всички видове и форми туризъм;
- ☐ Трудна достъпност до някои природни забележителности и недостатъчна популярност;
- ☐ Наличие на добра съпътстваща техническа и социална инфраструктура за развитие на туризма в общината;
- ☐ В сектора на услугите важно място заемат търговията, хотелиерството и ресторантьорството, образованието, здравеопазването и социалните дейности.

Във всички населени места в Община Ябланица има изградена водопроводна мрежа. Налага се частична, на места цялостна подмяна на водопроводната мрежа, поради амортизация на съществуващата и чести, на места ежедневни аварии.

Необходимо е :

1. Успоредно с реконструкцията на водопроводната мрежа на населените места в общината да се започне изграждане на канализационна мрежа;
2. Предпроектно проучване, идейни и работни проекти за изграждане, както на канализационна мрежа, така и на пречиствателни съоръжения. Редно е тези проучвания да стартират своевременно и едновременно, с оглед изготвяне на работна документация и осигуряване на средства.

V. АНАЛИЗ НА ФИНАНСОВИТЕ ФАКТОРИ

Чрез общински бюджет и извънбюджетните фондове, местната власт осъществява своята политика. Бюджетът като финансов план отразява очакваните финансови ресурси и тяхното разпределение за реализацията на отговорностите, делегирани от държавата, местните отговорности и определени приоритети. Общинският бюджет има две съставни части – приходна и разходна.

Приходите в общинския бюджет са Приходи за делегирани от държавата дейности и Приходи за местни дейности. С Приходите за делегирани от държавата дейности се финансират Държавни дейности, съгласно Решение за разпределение на делегирани от държавата дейности и местни дейности и Закона за държавния бюджет. Приходите за местни дейности са Данъчни и Неданъчни. Неданъчните приходи включват: приходи от доходи за собственост; общински такси /в т.ч. такса битови отпадъци/; глоби, санкции, наказателни лихви и др. С приходите за местни дейности се финансират дейности като: издръжка на детски градини; културни мероприятия; озеленяване; чистота; осветление; В и К; поддръжка и ремонт на пътища и др.

С Решение на общинския съвет, Общината може да ползва и други източници на финансиране – Заеми, Общински облигации и др.

През бюджетната година Общината получава Трансфери от Министерства и ведомства с целево предназначение. Такива са трансферите от ПУДООС за

финансиране на Проекти, свързани с опазване на околната среда. Разходите за опазване на околната среда основно се финансират от Такса битови отпадъци, както и от Местни данъци и такси. В Община Ябланица приходите от Такса битови отпадъци покриват разходите за дейност Чистота. С част от възстановените средства се закупили нови съдове за събиране на битови отпадъци.

Усилията на общинското ръководство както в настоящия момент така и за в бъдеще, в сферата на опазване на околната среда, трябва да бъдат насочени към разработване на проекти и търсене на финансиране за тяхната реализация от външни източници.

Бюджет на общината

Приходната част на общинският бюджет се състои от собствени приходи, субсидии от Републиканския бюджет, трансфери от Републиканския бюджет и др. Бюджетните взаимоотношения между Държавния бюджет и общинските бюджети се определят със Закона за държавния бюджет на Република България. За всяка бюджетна година средствата се предоставят под формата на субсидии – обща допълваща, обща изравнителна, целева субсидия за капиталови разходи и други целеви трансфери. Всяка от субсидиите е предназначена за финансиране на отделни дейности. Общата изравнителна субсидия е за финансиране на местни дейности.

Целевите трансфери по бюджета на общината са за обезпечаване на някои бюджетни дейности – снегопочистване на четвъртокласна пътна мрежа, основен ремонт на четвъртокласна пътна мрежа и за програмите по времена заетост. Част от тях не се включват в първоначалната рамка на бюджета. В съответствие с разпоредбите на ЗУО и ЗМДТ, управлението на отпадъците, включително тези в обхвата на правомощията на общините, се извършва при съблюдаване на принципа „Замърсителят плаща“.

Принципът „Замърсителят плаща“ е заложен в Договора за създаване на Европейската общност (чл.174). Този принцип във връзка с отпадъците изисква:

- причинителят и притежателят на отпадъци да ги управляват по начин, който гарантира висока степен на защита за околната среда и човешкото здраве;
- причинителите на отпадъци да поемат отговорност за отпадъците си;
- разходите за опазване на околната среда и човешкото здраве, свързани с образуването и третирането на отпадъците, трябва да бъдат отчитани при определяне цената на продуктите и услугите;
- разходите за събиране, предварително съхраняване, третиране и транспортиране на отпадъците са за сметка на първоначалния причинител или настоящия или предишния притежател на отпадъците.

Принципите „замърсителят плаща“ и „разширена отговорност на производителя“ се реализират чрез административни разпоредби и икономически инструменти. Населението и бизнесът заплащат за събирането, извозването и третирането на генерираните от тях отпадъци чрез различни икономически инструменти, като напр. плащане при изхвърляне, което е пряко свързано с количеството на генерираните от съответните лица отпадъци.

Финансирането на управлението на отпадъците в община Ябланица се осъществява основно чрез такса битови отпадъци.

Таксата „битови отпадъци“ е икономически инструмент, който трябва да материализира прилагането на принципа „замърсителят плаща“ по отношение на домакинствата и фирмите, генериращи битови отпадъци. Понастоящем, обаче, тя се определя като промил върху данъчната/отчетната стойност на имотите и не е обвързана с количеството на генерираните от лицата отпадъци. Анализът и оценката показват, че бизнесът заплаща в пъти повече на 1 тон генериран отпадък спрямо населението т.е.

такса битови отпадъци понастоящем не изпълнява ролята си на икономически инструмент. През 2017 г. със ЗИД на ЗМДТ влизат в сила нови изисквания по отношение определянето на размера на такса битови отпадъци с цел превръщането на таксата в истински икономически инструмент. Поради липсата на информационна осигуреност и капацитет от страна на общините да въведат новите промени, стартовата дата на новите изисквания беше отлагана няколко пъти. В Държавен вестник, бр. № 14/17.02.2021 г. се обнародваха промени в Закона за местните данъци и такси, съгласно които новите основи за изчисляване на таксата ще се прилагат от началото на втората година след публикуване на резултатите от преброяването на населението и жилищния фонд в Република България през 2021 г.

Обезпеченията по чл. 60 и отчисленията по чл. 64 от ЗУО са икономически инструменти, насочени към намаляване на количествата на директно депонираните отпадъци и акумулиране на финансови ресурси за закриване и рекултивация на депата за отпадъци след изчерпването на техния капацитет. Размерът на отчисленията по чл. 64 на 1 тон отпадък нараства с всяка изминала година. Анализът на данните за постъпленията от отчисленията

показва доказаната ефективност на този инструмент. Финансирането на услугите и дейностите по събиране, транспортиране и обезвреждане на битови отпадъци се осъществява чрез събиране на такса „Битови отпадъци“, определена в годишен размер, въз основа на одобрена План-сметка за приходите и разходите за поддържане на чистотата, сметопочистването и сметоизвозването на територията на Общината за съответната година.

Събирането на такси за битовите отпадъци е регламентирано от ЗМДТ. Същите се събират въз основа на Наредба № 4 за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на община Ябланица. Всички дейности по третиране на отпадъците в общината се извършват от общинската администрация по предварително направени разчети. Приходите, които постъпват към общината от такса битови отпадъци са от домакинствата и юридическите лица.

Разходите, за управление на дейностите с отпадъци, които се правят от общината са насочени към сметосъбиране и сметоизвозване, заплащане на такса за депониране на отпадъците, плащане на обезпеченията и отчисленията по чл. 60 и чл. 64 от ЗУО за тон депониран отпадък. Таксата се заплаща от населението и фирмите за съответните услуги и се формира на база данъчна оценка на недвижимите имоти.

Основни изводи:

- Разходите за управление на отпадъците имат най-висок дял в общите разходи за опазване на околната среда (като този дял непрекъснато нараства);
- Основните разходи, които се правят за управление на отпадъците, са за сметосъбиране, сметоизвозване и третиране;
- Главните източници за финансиране на оперативните разходи за управление на битовите отпадъци са постъпления от такса за битови отпадъци и собствените средства;
- Водещият източник за финансиране на инвестиционните разходи за управление на МРО са собствените средства на организациите по оползотворяване;
- Останалите средства за третиране на битовите отпадъци се осигуряват от целеви средства по линия на държавен бюджет, собствени средства на общината и безвъзмездно финансиране (по линия на ОПОС и ПУДООС, в т.ч. от ДБ);
- ОПОС (ПОС) е водещият източник за финансиране на публична инфраструктура в управлението на битовите отпадъци;

- Обезпеченията по чл. 60 и отчисленията по чл. 64 от ЗУО са икономически инструменти, насочени към намаляване на количествата на директно депонираните отпадъци и акумулиране на финансови ресурси за закриване и рекултивация на депата за отпадъци след изчерпването на техния капацитет;
- Размерът на отчисленията по чл. 64 на 1 тон отпадък нараства с всяка изминала година. Анализът на данните за постъпленията от отчисленията показва доказаната ефективност на този инструмент;
- Съответно общината ще трябва да включи в програмата мерки за предотвратяване на образуването на отпадъци и нарастване на количествата разделно събрани, рециклирани и оползотворени отпадъци, за да намали разходите за отчисления за депониране.

VI. АНАЛИЗ НА ДЕМОГРАФСКИТЕ ФАКТОРИ

Броя и структурата на населението на Община Ябланица са представени чрез анализ на данни от преброяването на населението през 2021 г. на НСИ и ежегодните статистически справки, изготвяни от Института.

По население Ябланица е малка община. Населението на община Ябланица по данни на НСИ за 2021 г. възлиза на 5627 жители, което представлява 4,83% от населението на област Ловеч. По данни на НСИ към 07.09.2021 г. населението на общината е 5627 жители, като в града живеят 2481 души а в селата 3146. Общината се нарежда на пето място по численост в областта. През последните 5 години, както и през предходните, се наблюдава трайна тенденция към намаляване броя на населението на община Ябланица. Тази тенденция е характерна както за област Ловеч, така и за Северозападен статистически район. Раждаемостта в общината е твърде ниска, съпоставена с раждаемостта в областта и средно за страната. Естественят прираст е отрицателен, като във всички общини на Ловешка област. Ниската раждаемост и високата смъртност са свързани със застаряването на населението и съществуващите социални и икономически проблеми. В следващите таблици са представени числеността и възрастовата структура на населението в община Ябланица по данни на НСИ от преброяването на населението през 2021 г.

Таблица 16: Брой на населението в община Ябланица

Население на община Ябланица 2021 г.			
	Общо	Мъже	Жени
Община Ябланица	5627	2780	2847
с. Батулци	167	74	93
с. Брестница	1072	526	546
с. Голяма Брестница	109	49	60
с. Добревци	490	229	261
с. Дъбравата	61	27	34
с. Златна Панега	695	350	345
с. Малък извор	200	114	86
с. Орешене	352	179	173
гр. Ябланица	2481	1232	1249

Източник: НСИ

Таблица 17: Възрастова структура на населението в община Ябланица

Данни за населението в община Ябланица по възрасти към 2021 г.																		
Възраст	0 - 4	5 - 9	10 - 14	15 - 19	20 - 24	25 - 29	30 - 34	35 - 39	40 - 44	45 - 49	50 - 54	55 - 59	60 - 64	65 - 69	70 - 74	75 - 79	80 - 84	85+
Община Ябланица	382	394	414	387	290	276	315	308	287	310	367	330	323	327	336	255	184	142
с. Батулци	7	7	7	3	6	7	7	8	7	9	14	6	15	16	18	16	8	6
с. Брестница	125	110	117	96	74	67	76	56	48	56	52	53	30	21	35	22	22	12
с. Голяма Брестница	3	4	10	6	4	1	2	1	3	5	5	7	14	11	8	15	6	4
с. Добревци	34	23	29	35	22	14	18	19	22	23	29	19	30	36	38	32	32	35
с. Дъбравата	1	1	3	3	-	-	-	2	3	1	5	4	8	10	8	7	4	1
с. Златна Панега	45	61	60	53	40	37	41	45	36	29	40	44	40	45	37	13	15	14
с. Малък извор	6	5	2	1	1	12	11	6	2	9	19	18	15	18	24	29	12	10
с. Орешене	38	39	36	26	22	15	27	19	23	13	13	17	14	17	10	8	6	9
гр. Ябланица	123	144	150	164	121	123	133	152	143	165	190	162	157	153	158	113	79	51

Източник: НСИ

Таблица 18: Население под, в и над трудоспособна възраст към 31.12.2023 г.

Категории	Общо			В т.ч. в градовете		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Население в община Ябланица	5 533	2 723	2 810	2 401	1 181	1 220
Под трудоспособна възраст	1 265	630	635	436	210	226
В трудоспособна възраст	2 977	1 583	1 394	1 362	720	642
Над трудоспособна възраст	1 291	510	781	603	251	352

Източник: НСИ

Гъстотата на населението в общината е по-ниска в сравнение с тази в страната, в Северозападен район и в областта. Средната гъстота на населението на общината е 27,6 души/кв.км. (средно за областта 32.3 и за страната 64.9). Общата площ на територията на община Ябланица е 203,994 км², което представлява 4,94% от територията на област Ловеч. Установената тенденция към намаляване на броя на населението в общината води до тенденция към намаляване и в гъстотата на населението.

Естествено движение на населението

За демографската жизненост на населените места съществено значение има естественото движение на населението. То е резултат от развитието на раждаемостта и смъртността на населението.

Характеристиката на естественото движение на населението на Община Ябланица за периода 2010-2020 г. показва, че раждаемостта не би могла да компенсира повишената смъртност на населението. За анализирания период броят на родените лица в общината се движи в диапазона 58-78 д. годишно. Броят на родените в разглеждания период естествено дава отражение и върху коефициента на раждаемост, който в отделните години от периода се движи в рамките от 4 до 8‰.

Раждаемостта в общината се формира главно от родените деца в град Ябланица и четири от по-големите села в общината. В селата, където фертилните контингенти са ограничени или почти липсва население във фертилна възраст, тя е с единични раждания. Раждаемостта като цяло не може да осигури добри възможности за стабилно естествено възпроизводство на населението, тъй като по-негативно е влиянието на смъртността.

Смъртността е другият основен показател за естественото възпроизводство на населението в Община Ябланица. Аналогично на раждаемостта, която е в състояние на относително стационариране, смъртността също е с черти на стагнация с неголеми различия през отделните години на периода.

Анализът на статистическите данни показва, че за целия анализиран период в Община Ябланица броят на умрелите лица възлиза на 60-136 души годишно. Този брой е по-висок от броя на ражданията. Основната причина за по-високият брой на случаите на умирация се дължи на влошената възрастова структура на населението (застаряваща), което в комбинация със средната продължителност на живот води до по-висока смъртност.

Коефициентът на смъртност (брой умрели на 1000 д. от населението) е в диапазона 20-25‰.

По населени места, случаите на умрели лица и съответно на коефициента на смъртност, варира през различните години на периода.

Естественият прираст, като резултат от стойностите на раждаемостта и смъртността е отрицателен. Средногодишните стойности на този коефициент е -11‰.

Посочените данни дават основание да се отбележи, че възможностите за естественото възпроизводство на населението в Община Ябланица към момента са ограничени. Неблагоприятните тенденции в естественото възпроизводство, които са характерни не само за анализирания 10 годишен период, а за по-дълъг ретроспективен времеви период, се отчитат и при разработване на отделните варианти на демографската прогноза.

На фона на отрицателния естествен прираст, миграционните процеси са основният фактор, който позволява на част от общините да увеличават населението си. Миграцията в община Ябланица за съжаление е с обратен знак, тя е насочена предимно към захранването на няколко съседни по-големи града, като общината се превръща в „донор“ на население и работна ръка.

Разликата между заселените и изселените на дадена територия представлява механичния прираст (миграционни процеси) на дадена територия. В някои общини отрицателните тенденции в естествения прираст се компенсират от механичния прираст на населението, но случаят в община Ябланица не е такъв.

Миграционните движения на млади възрастови групи към урбанизираните райони довежда до влошаване на възрастово-половият му състав и застаряване. При анализа на статистически данни се разкриват тенденции на стесняване на естественото възпроизводство, което от своя страна се отразява негативно както на градското, така и на селското население.

Склонни да мигрират са предимно хората в трудово активна възраст. В условията на криза и висока безработица, те търсят възможности за работа и препитание извън пределите на общината. Миграционните процеси освен до обезлюдяване на територията водят и до влошаване на възрастовата структура на населението, до понижаване на нейния образователен статус и като цяло оказват негативно влияние върху социално-икономическото развитие на общината.

Основни изводи и тенденции в демографското развитие

Демографското развитие на общината е подобно на повечето общини, разположени в селските и планински райони на страната.

Броят на населението на общината е с тенденция на намаление, но с по-нисък интензитет през последните години.

Очертаните тенденции в естественото движение на населението бележат възпроизводство с отрицателен естествен прираст (което е характерно и за областта, СЗР и страната).

Налице е намаление на най-репродуктивната възрастова група на родилните контингенти (15-34 г.) (обща тенденция за страната и областта).

Наблюдава се тенденция на постепенно застаряване на населението на общината (характерна и за областта и страната), (с изключение на две от селата в общината).

Броят на лицата с висше и средно образование нараства, а намалява този на лицата с ниско образование за периода между последните две преброявания (2011-2021 г.). Образователното равнище е по-високо в общинския център.

В етническата структура на населението основен етнос е българският – 72,08%, от населението според самоопределянето му, а 19,48% са се самоопределили като роми.

Прогноза за населението

За охарактеризиране на демографското положение в общината са ползвани данните на Националния статистически институт (НСИ). За изготвянето на реалистична прогноза за броя на населението са отчетени и тенденциите за промяна на механичния прираст на населението. В основата на миграцията са главно: семейни причини, трудова заетост, по-добри условия на живот и др.

В страната, както и в областта се наблюдава тенденция на намаляване на броя на населението, която е присъща и за община Ябланица.

Националният статистически институт е публикувал на сайта си прогнози за броя на населението в област Ловеч. Очаква се населението в областта да намалее с 12% до 2030 г. (22,5% до 2040 г.).

Таблица 19:

Прогнози на НСИ за област Ловеч (при хипотеза за конвергентност)

Прогноза население област Ловеч	2020	2025	2030	2035	2040
Общо население	122 518	114 892	107 755	101 152	94 976
Мъже	59 619	55 867	52 432	49 340	46 481
Жени	62 899	59 025	55 323	51 812	48 495

Източник: НСИ

Населението в община Ябланица към 2020 г. е 4,6% от цялото население на областта, отчитайки прогнозните темпове за областта то следва те да са релевантни и за Община Ябланица.

Таблица 20:

Демографска прогноза за населението в община Ябланица (при хипотеза за конвергентност)

2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
5742	5667	5597	5533	5458	5383	5308	5233	5158	5083

Източник: Собствени изчисления

Очертава се негативна тенденция по отношение на броя на населението, тъй като статистиката в последните 5 години показва устойчиво намаляване на населението. Средногодишния темп на прираст за община Ябланица е -1,02%. Според прогнозата за община Ябланица, населението намалява, но с по-малки темпове спрямо това на

областно и регионално.

Естественият прираст, като резултат от стойностите на раждаемостта и смъртността е отрицателен, но в последните години се забелязва тенденция към повишаване на раждаемостта, основно вследствие на етническата структура на населението.

Спрямо средните за страната обаче, обезлюдяването общо и в селата е по-интензивно. За предходния програмен период, средно на година броят на населението в областта и в района е съответно с 3,14% и с 3,65%.

Прогноза за икономически активното население

В основата на прогнозните разчети за икономически активното население на общината се залагат прогнозите за очаквания брой на населението и прогнозните предвиждания за коефициентите на заетост и безработица.

Община Ябланица се характеризира със стойност на коефициента на икономическа активност аналогичен за областта – около 71 % (2022 г).

През 2021 г. икономически неактивните лица (лицата извън работната сила) на 15 и повече навършени години в Община Ябланица са 29% от населението на тази възраст. Част от тях се отнасят към групата на „обезкуражените лица”. Те желаят да работят, но не търсят активно работа, тъй като смятат, че няма да намерят такава. Основните причини, за неактивност са ограничените работни места, липсата на квалификация, умения или трудов опит и др. Обезкуражените лица са част от населението извън работната сила, които в условията на икономическо развитие и подобрена ситуация на пазара на труда могат отново да започнат да търсят активно работа. Активното поведение на пазара на труда на тези хора зависи от комплекс от фактори – икономическа ситуация, предлагане на труд, осигурителна и данъчна тежест, адекватна политика за активиране и др.

Неактивните лица са потенциал за увеличаване на предлагането на труд.

Промяната в статута на обезкуражените също така ограничава нерегламентираната заетост, което също увеличава икономически активното население. Активирането на продължително безработните и на неактивните лица е важен приоритет на политиката на пазара на труда и се обуславя, както от необходимостта от увеличаване на работната сила за поддържане на икономическия растеж, така и от гледна точка на социалното включване. Една от групите, към които през следващите години следва да се провежда активната политика на пазара на труда, е приоритетно насочена към групата на неактивните лица.

VII. АНАЛИЗ НА СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИТЕ ФАКТОРИ

На територията на общината основните подотрасли на индустрията са насочени към производство на цимент и клинкер, добив на скално-облицовъчни материали, производство на зърнени култури, производство на пластмасови изделия, производство на мляко, производство на хранителни продукти, в това число специфични сладкарски изделия, предоставяне на услуги.

Основният процент от фирмите, развиващи дейност на територията на общината са малки предприятия и то предимно в сферата на търговията, хранително-вкусовата промишленост и услугите.

Услугите в областта на туризма са сравнително слабо застъпени, като наети лица работят най-вече в заведението за хранене и развлечения, а местата за настаняване се обслужват основно от собствениците им.

Икономически активно население

В категорията „икономически активно население“ попадат лицата във възрастовите групи над 15 години. В него се включват както заетите, така и безработните лица, т.е. работната сила в общината. Данните за 2021 г. показват, че населението над 15 години е 4437 д. През 2021 г. икономически неактивните лица (лицата извън работната сила) на 15 и повече навършени години в Община Ябланица са 29% от населението на тази възраст.

Основни изводи и тенденции на развитие на пазара на труда

Състоянието на пазара на труда е в пряка зависимост от социално-икономическото развитие на общината, като в периода 2014-2020 г. е динамично и нестабилно, което се вижда от равнището на безработицата в общината посочено в следващата таблица като относителен дял по години:

Таблица 21: Равнище на безработица

2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.
40,8	42,1	29,9	20,8	23,3	24,2	28,8

Източник: РСЗ

Сравнена със средното равнище на безработицата в област Ловеч става ясно, че в община Ябланица безработицата е значително по-висока, което е обезпокоително като тенденция.

Равнището на безработица (ср.год.), за област Ловеч е 9.2%, с 3.6 процентни пункта над средното равнище за страната за 2019г. – (5.6%). Сравнено с предходната година (9.7%), равнището на безработица за Ловешка област е с 0.5 процентни пункта по-ниско. Равнището на безработица през 2018 г. достига 9,7%., а през 2017 г. тя е – 11,7%.

Най-ниска е безработицата в общините - Ловеч и Троян, а най-висока е в общините - Угърчин и Ябланица.

Регистрираната висока степен на безработица в община Ябланица се дължи на факта, че в общината има голяма група безработни /около 40%/, които са с начално и по-ниско образование. Освен това представителите на тази група формират и групата на дългосрочно безработните, като най-голямата група безработни са от ромската общност.

Регистрираната безработицата се характеризира с динамика. Равнището на безработица за общината е ендотенденция от най-високите в областта .

Според регистрираните лица в Бюрото по труда, Филиал Ябланица данните са следните:

Таблица 22: Справка с показатели за безработица в община Ябланица за периода 2014-2020г.

Структура на безработните	към 31.12. 2014г.	към 31.12. 2015г.	към 31.12. 2016г.	към 31.12. 2017г.	към 31.12. 2018г.	към 31.12. 2019г.	към 30.04, 2020г.
Регистрирани безработни	775	800	568	565	443	460	547
Структура по пол							
Жени	356	305	272	208	229	235	287
Мъже	419	415	296	277	214	225	260
Възrastова структура							
до 19 г.	8	16	8	6	4	10	10
20-24	67	62	45	37	32	22	33
25-29	93	97	77	70	51	39	42
30-34	106	113	93	87	80	67	69
35-39	115	112	69	78	56	64	76
40-44	90	90	78	78	62	71	77
45-49	86	97		65	52	55	55
50-54	74	74	59	64	43	57	69
над 55г.	136	139	86	80	63	75	95
Образователна структура							
Висше	13	16	13	15	14	16	20
Средно	203	217	129	143	101	121	168
Основно	245	246	185	167	138	139	162
нач. и по-ниско образование	314	321	241	240	190	184	197
Продължително безработни	443	493	347	255	234	208	208

Източник: РСЗ

Сравнението на относителните дялове на групите на безработните, намиращи се в неравностойно положение на пазара на труда от област Ловеч и в община Ябланица през 2019 г. е посочен в следващата таблица.

Таблица 23: Структура на безработните

Структура на безработните	Област Ловеч в %	Община Ябланица в %
% на безработните младежи до 29 години от общия брой на безработните	14,1	15,43
% на безработните лица над 50 години	40,6	28,7
% на лицата без квалификация и специалност	55,6	70,2
% на лицата с основно и по-ниско образование	46,5	40
% на продължително безработните лица над 1 година	34,1	45,2
% на безработните лица с трайни увреждания	2	-

Източник: РСЗ

Коефициентът на икономическа активност за община Ябланица е около 70 % (съотношение между икономически активните лица и населението на възраст от 15 до 64 г.)

Прогнозните разчети за възрастовата структура на населението за Община Ябланица се основават на хипотезата, че броят на населението в трите основни възрастови групи ще намалява, поради общото намаление на населението, но като относителен дял няма да настъпят съществени промени.

Циментопроизводството и селското стопанство в община Ябланица са структуроопределящите за общината сектори. "Златна Панега цимент" АД е и най-големия инвеститор на територията. Освен това са налични и няколко малки предприятия, които разнообразяват структурата на местната икономика, това са строителни, транспортни и производствени фирми, както и цехове за производство на халва. Няколко фирми предлагат

услуги в областта на туризма.

Осигуреност на населението с жилища

По данни на НСИ към 2021 г. в Община Ябланица са изградени 4279 жилищни сгради, като 41,22% (1764 бр.) от тях са изградени в общинския център – град Ябланица. От всички 4404 жилища в посочените сгради, обитавани са едва 1926 бр. жилища, като необитаваните сезонни сгради са 702 броя, а 1776 бр. жилища са необитавани по други причини (основно миграция и отрицателен естествен прираст на населението).

Таблица 24: Жилищен фонд

Брой жилищни сгради в община Ябланица 2021 г.								
Вид	Общо	Къща	Жилищен блок, кооперация	Сграда от смесен тип	Общежитие	Лятна кухня	Вила	Сграда за колективно домакинство
Община Ябланица	4279	3705	14	1	1	331	226	1

Източник: Национален Статистически институт

Таблица 25: Обитавани и необитавани жилища

Обитавани и необитавани жилища в община Ябланица 2021 г.					
Жилищни сгради	Общо	Жилище за постоянно (обичайно) пребиваване	Жилище за сезонно или ваканционно пребиваване	Жилището е колективно	Жилището е необитавано по друга причина
Общо жилища	4404.0	1925.0	702.0	1.0	1776.0
Обитавани	1926.0	1925.0	-	1.0	-
Необитавани	2478.0	-	702.0	-	1776.0

Източник: Национален Статистически институт

Структура на жилищните сгради според конструкцията

По вида на конструкцията, жилищният фонд към 2021 г. е представен в седем обобщени категории. Панелните жилища са 8 бр. изградени в град Ябланица и с. Златна Панега. Стоманобетонните са 17 бр. Категорията „тухлени с бетонна плоча” са 1262 бр. от всички жилищни сгради (с най-голям дял в град Ябланица). Най-масовият вид са тухлените жилищни сгради с гредоред 2918 бр. като техният дял е по-висок в селата. С други видове конструкция са 74 бр. от жилищните сгради в общината, включително изградени от дървени плоскости и кирпич.

Таблица 26: Жилищни сгради в община Ябланица по вид на конструкцията

Жилищни сгради по вид на конструкцията 2021 г.									
	Общо	Тухлена с бетонна плоча	Тухлена с гредоред, без стоманобетон	Стоманобетонна конструкция с плоча и колони	Кирпич	Дървена (дъски, дървени плоскости)	От панели (готови сглобяеми елементи)	Сглобяема от метални конструкции	Друга
Община	4279	1262	2918	17	45	14	8	9	6

Програма за опазване на околната среда на община Ябланица – 2021 – 2028

Ябланица									
В града	1764	738	984	5	19	6	5	4	3
В селата	2515	524	1934	12	26	8	3	5	3

Източник: Национален Статистически институт

Повече от половината от жилищния фонд (жилища) е изграден в периода до 1960 г. – 2212 бр. В периода 1960 г. - 2000 г. са построени 1916 жилищни сгради, а след 2000 г. са изградени едва 151 бр. жилища.

Таблица 27: Година на построяване на жилищните сгради в община Ябланица

	Година на построяване на жилищните сгради							
	Общо	До края на 1959	От 1960 до 1969	От 1970 до 1979	От 1980 до 1989	От 1990 до 1999	От 2000 до 2009	От 2010 до 2021
Община Ябланица	4279.0	2212.0	780.0	523.0	389.0	224.0	79.0	72.0

Източник: Национален Статистически институт

Най-голям относителен дял от територията на общината заемат земеделските територии – общо 123 811 дка (60,69%). Горските територии заемат площ от 63 714 дка (31,23%), урбанизираните територии са 8 537 дка (4,19%), а водните площи заемат 1 290 дка (0,63%). На площ от 4 131 дка (2,03%) се добиват полезни изкопаеми, а транспорта и инфраструктурата заемат – 2 511 дка (1,23% от площта)

Анализът на структурата показва разнообразния характер на територията на общината, като с най-голям дял са земите от земеделският и горският фонд.

РАЗДЕЛ ВТОРИ

I. „АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ“ (SWOT анализ)

SWOT анализ

SWOT анализът е широко използвана техника от стратегическото управление, който разглежда четири фактора, които идентифицират обекта, за който се прилагат.

	Положително влияние	Отрицателно влияние
Вътрешна среда	плюсове	минуси
Външна среда	възможности	опасности

Strengths - силните страни са достижения, ресурс, умение или друго преимущество, което притежава секторът.

Weaknesses - слабите страни представляват ограничения или недостиг на ресурси, умения и способности, които възпрепятстват развитието на сектора.

Opportunities - възможностите представляват най-благоприятните елементи на външната среда. Това са благоприятни външни фактори, от които секторът се възползва или би могъл да се възползва.

Threats - заплахите са най-неблагоприятните сегменти на външната среда. Те поставят най-големи бариери пред настоящото или бъдещото (желаното) състояние.

Един от основните етапи в стратегическото планиране е “анализът на средата”.

Изводите от този анализ са важна предпоставка за осъществяване на по-нататъшните стъпки в процеса на стратегическо планиране – SWOT анализ, целеполагането и изготвянето на план за действие. Това наложи те да бъдат изложени в тази част по структуриран начин

Връзката между възможностите и силните страни дава представа за лостовете на развитие. Връзката между слабите страни и заплахите формира основните проблеми на развитие. Връзката между силните страни и заплахите определя рисковете на развитие, а връзката между слабите страни и възможностите извежда ограниченията на развитие.

При използване на цялата налична информация за съществуващото положение и тенденциите по компоненти на околната среда са изведени следните основни аспекти на силните и слабите страни на общината по отношение на опазване на околната среда, както и на възможностите и заплахите от страна на средата, които са представени в следната таблица:

SWOT АНАЛИЗ

Силни страни	Възможности
- Защитени територии с високо екологично значение; - Добро качество на атмосферния въздух; - Липса на сериозни промишлени източници на замърсяване на околната среда; - Липса на източници на високи нива на шум; - Липса на промишлено замърсяване на почвите; - Добри условия за развитие на биоземеделие; - Многообразие от растителни и животински видове; - Уникални водни обекти /Карстов извор Глава Панега/; - Уникални пещерни обекти /Пещера Съева дупка/; - Наличие на модерно регионално депо за отпадъци и съоръжения в експлоатация, вкл. компостиране на зелени отпадъци; - Изградена система за организирано сметосъбиране и сметоизвозване във всички населени места; - Изградена на канализационна система с ПСОВ в града; - Значителен горски фонд с добра репродуктивност; - Наличие на общински документи и местна нормативна база в областта на управление на отпадъците и опазване на околната среда; - Налични планове за управление на защитените територии; - Добри условия за използване на ВЕИ; - Благоприятни условия за производство на екологично чисти продукти; - Потенциал за развитие на производство на лечебни растения.	- Усъвършенстване системата за сметосъбиране и сметоизвозване; - Изграждане на канализационни системи с ПСОВ във всички населени места на общината; - Привличане на доброволци; - Предотвратяване нерегламентираното изхвърляне на отпадъци и почистване на локалните замърсявания; - Въвеждане на разделно събиране на отпадъците на територията на цялата община; - Прилагане на най-добрите налични практики и Европейските норми и изисквания; - Интерес към биологично чистите продукти в цял свят; - Подкрепа за използването на възобновяемите енергийни източници; - Разяснителни кампании за населението; - Осъществяване на екологични проекти чрез кандидатстване за финансиране от Европейски и национални фондове – за водоснабдителна и канализационна инфраструктура, за енергийна ефективност, надграждане на системата за сметосъбиране и др.; - Развитие на екологично чисти производства; - Повишаване на екологичната култура на населението; - Развитие на „зелена икономика”- внедряване на иновативни технологични и организационни подходи; сътрудничество между образование и производство.
Слаби страни	Заплахи
- Недостатъчен финансов ресурс на общината за инвестиции в областта на околната среда; - Липса на канализационна система с ПСОВ в съставните села на общината; - Нарушаване на забраната за изоставяне, нерегламентирано изхвърляне, изгаряне или друга форма на неконтролирано обезвреждане на отпадъци; - Недостатъчно осъзнаване на екологичните проблеми, не достатъчно развитие на екотуризма и други форми на провокиране у гражданите отговорно отношение към природата;	- Пожари; - Влошаване на качествата на природната среда вследствие на антропогенното въздействие; - Глобално изменение на климата, водещо до изместване на климатичните зони и пораждање на ресурсни проблеми; - Трансгранично замърсяване; - Деграцията (самозалесяване) на пасищата и ливадите; - Липса на активно гражданско общество; - Прекомерно застрояване; - Промяна на водния режим на реките;

- Амортизирана водопроводна мрежа; - Отрицателен естествен и механичен прираст на населението; - Липса на работна ръка с нужната квалификация и желание за работа.	- Намален дебит на водоизточниците; - Липса на собствени финансови ресурси за реализация на екологични проекти.
--	--

От така направения S.W.O.T. - анализ се налага извода, че докато дефинираните слабости на общината са типични за повечето региони в страната и характеризират настоящия етап в развитието, то силните страни са малко или много специфични. Най-силна и най-реалистична е връзката между слабите страни и възможностите. Теопределят ограниченията на развитие на общината. Стратегията на развитие, която определя тази връзка може да се нарече концентрираща, защото тя е насочена към използване на съществуващите благоприятни условия за развитие чрез намаляване на слабите страни на общината. Основните задачи, върху които трябва, според нас, да се концентрира управлението на общината са:

- Използване на финансовите инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с инфраструктурата на общината, опазването на околната среда и повишаване потенциала на общината;

- Преодоляване на дефицитите във ВиК сектора;

- Осигуряване на благоприятна среда за интензивно развитие на „зелена икономика” чрез внедряване на иновативни технологични и организационни подходи, сътрудничество между образование и производство;

- Повишаване на екологичната култура на населението във връзка с прилагане на общите принципи и изисквания, свързани с ограничаване изменението на климата и адаптация към изменението на климата.

Главно на тяхна основа, в съчетание с посочените в анализа възможности, но съобразно и с останалите му части, по - долу е формулирана визията за бъдещото развитие на общината и са изведени приоритетите. Налице е потенциал за свързване на силните страни със съществуващите възможности, посредством което ще се стигне до преодоляване на слабите страни и неутрализиране на заплахите.

1. „ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ЯБЛАНИЦА“

Формулирането на визия за развитието на общината се основава на идентифицираните ѝ предимства и проблеми, и осъществяване на целенасочени мерки и дейности за постигане на стратегическите и специфичните цели.

Визията за опазване на околната среда на община Ябланица е основана на стремежа на жителите на общината да живеят във високо качествена жизнена среда, с уникални природни дадености и богато биоразнообразие. Желанието за висок жизнен стандарт е в унисон с развитието на чиста индустрия, възраждане на традициите в производството и разширяване на зелените площи. Визията описва перспективите за развитие на Общината в близките 7 години. Цели да вдъхнови хората, като ги мотивира да инвестират в бъдещето си. Осигурява иновационно мислене и подтиква към възможни промени, адекватни към климатичните предизвикателства.

Устойчивото развитие на общината е свързано със съхраняването на културните, природни и исторически ценности и непрекъсната грижа и развитие на компонентите на околната среда, като първостепенни задачи са:

- опазването на чистотата на атмосферния въздух;
- подобряване на водоснабдяването;
- подобряване на количествените и качествени характеристики на повърхностните и подземни водни тела;
- изграждане на цялостна канализация в гр. Ябланица и свързването ѝ към изпълнените колектори и ПСОВ;
- изграждане на канализация с ПСОВ във всички съставни села на общината;
- намаляване количеството на отпадъците и увеличаване дела на оползотворяването им;
- надграждане на регионалната система за управление на отпадъците;
- почистване и благоустрояване на населените места на територията на общината;
- опазване на биоразнообразието и екосистемите.

Общинската администрация провежда прозрачна политика по околната среда, редовно информира гражданите и търси тяхното съдействие при реализиране на екологичните проекти.

Визията описва крайното желано състояние на околната среда на община Ябланица според представите на населението и на общинското ръководство.

Устойчиво управление на околната среда чрез съхраняване и подобряване на качеството на околната среда в условията на настъпващи климатични изменения и екологично интегриране на дейностите на човека в нея, добра инфраструктура и благоустроени населени места и осигуряване на здравословна и благоприятна за живот и работа среда на населението в общината.

Реализирането на тази генерална стратегическа цел обхваща опазване и предотвратяване на замърсяването на околната среда във всичките ѝ компоненти, отчитайки факторите на въздействие и постигане подобряване на здравословното състояние на населението и осигуряване на по-привлекателна среда за живот в общината.

Реализацията на визията за околната среда на Община Ябланица се изразява в:

- Задоволяване на населението с вода за питейно-битови нужди с необходимите количество и качествени показатели, свеждане до минимум на аварийните ситуации и загубите на вода;

- Доизграждане и обновяване на канализационната система с ПСОВ на град Ябланица;
- Изграждане на нови канализационни системи с ПСОВ във всички населени места в общината и осигуряване необходимите качества на пречистените отпадъчни води при тяхното заустване;
- Осъществяване на мерки за опазване и подобряване на водната среда, поддържане на проводимостта, безопасността и доброто естетическо състояние на районите прилежащи на повърхностните водни тела;
- Осигуряване на условия за постигане на добро химично и екологично състояние на водните тела в общината;
- Изграждане /възстановяване на водовземни съоръжения и осигуряване на реалните нужди от питейна вода и вода за напояване на зелени площи, вкл. изграждането на водоспестяващи поливни системи;
- Полагане на усилия за мотивиране на крайните потребители да прилагат мерки за пестене на енергия. Повишаване на енергийната ефективност на жилищни, административни и производствени сгради;
- Стимулиране намаляването на конвенционалните източници на енергия и замаяната им с възобновяеми;
- Надграждане на регионалната система за управление на отпадъците, разширяване на системите за разделно събиране на отпадъци, намаляване количествата на депонираните и увеличаване количествата на рециклирани/оползотворени отпадъци;
- Поддържане на необходимата чистота по улиците, зелените площи и др. части на населените места, редовно събиране и извозване на отпадъците, поставяне на достатъчен брой съдове за разделно събиране на отпадъци, намаляване до минимум броя на безстопанствените кучета на улиците и редовното поддържане на площите за обществено ползване чрез осъществяване на контролирани ДДД-обработки;
- Поддържане на зелените площи за широко обществено ползване, изграждане на нови и поддържане в съответствие с нормативните изисквания на съществуващите съоръжения в детските площадки;
- Приоритетно внимание към уличното озеленяване и към вертикалното и покривно озеленяване по трасетата на уличната мрежа;
- Запазване на качеството на атмосферния въздух;
- Опазване и поддържане на видовото разнообразие в защитените територии и зони, съхраняване на уникалните природни дадености;
- Рационално използване на земите на територията на общината и недопускане замърсяване на почвите, възстановяване и поддържане на почвеното плодородие;
- Непрекъснато усъвършенстване на управленската структура в Общината, продължаване на политиката на прозрачност на Общината;
- Спазване на нормативните изисквания по отношение на компонентите на околната среда, контрол по спазването им на територията на общината от Общинската администрация, поддържане на връзки с контролните и други органи – РИОСВ, БДДР, РЗИ и др. институции, за решаване на възникнали проблеми.

2. „ПРИОРИТЕТИ И ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА“

Приоритети и специфични цели на програмата

Основната цел на Програмата е да идентифицира и анализира проблемите в областта на околната среда на територията на общината, да установи причините и да предложи решения и действия за тяхното преодоляване.

Предотвратяването на отрицателни изменения на екосистемите и нарушаването на техните функции в следствие на антропогенни въздействия е ключов фактор за постигане на глобалната цел на политиката по устойчиво развитие – подобряване на качеството на живот и благосъстоянието. В този смисъл ПООС цели не само по-устойчива околна среда, но и по-добра жизнена среда и по-добро качество на живот на населението.

Други специфични цели на ПООС са:

- да формулира и открие приоритетите и да стикова общинските мерки с националните програми и стратегии;
- да предвиди основните мерки, чрез които общината следва да изпълнява задълженията си и реализира правомощията си, делегирани ѝ от нормативните актове в областта на околната среда;
- да аргументира проектите на общината, предложени за финансиране от общински, национални и международни източници на финансиране;
- да използва оптимално ограничените финансови и човешки ресурси като ги съсредоточи за решаване на приоритетните проблеми;
- да обедини усилията на общинските органи, държавните институции, населението, НПО и предприятията на територията на общината за преодоляване на предизвикателствата в областта на околната среда.

В настоящият програмен период 2021 – 2028 г. особен акцент се поставя върху заплахите за околната среда, породени от изменението на климата, дължащи се пряко или косвено на човешката дейност. Основен принос за това изменение имат генерираните парникови газове (ПГ) от сектор “Енергетика”, следван от сектор “Транспорт”. Други два сектора – “Бит и услуги” и “Отпадъци” – също имат значителна роля за формирането на парникови газове. В последните години те се характеризират с тенденция на нарастване на емисиите в тях, дължащо се на повишения стандарт на живот, водещ до по-голяма енергийна консумация и отделяне на повече отпадъци от различни продукти и активности.

Мерки за ограничаване на климатичните промени

Основни понятия

Изменението на климата се отнася до промяна в климата, дължаща се пряко или косвено на човешката дейност, която променя състава на глобалната атмосфера и която е в допълнение към естествената променливост на климата, наблюдавана сравними периоди от време.

Глобалното затопляне се отнася до постепенното нарастване, наблюдавано или прогнозирано, на глобалната повърхностна температура, като една от последиците от засилването на радиацията, причинено от антропогенни емисии.

Адаптацията е процес на адаптиране към действителните или очакваните неблагоприятни последици от изменението на климата и предприемане на подходящи действия за предотвратяване или свеждане до минимум на щетите, които те могат да причинят. В човешките системи адаптацията има за цел да намали или да избегне

вредата или да използва полезните възможности. В някои природни системи човешката намеса може да улесни адаптирането към очаквания климат и неговите последици.

Смекчаване (на изменението на климата) е човешка намеса за намаляване на източниците или подобряване на поглъщането на парникови газове (ПГ).

Уязвимост към изменението на климата е степента, до която всяка система е възприемчива и не може да се справи с негативните въздействия, които изменението на климата ѝ налага. Уязвимостта е функция на естеството, величината и степента на изменение на климата, на които е изложена системата и нейната чувствителност и адаптивен капацитет.

Устойчивостта е противоположна на уязвимостта и се определя като способността на социалната или екологичната система да абсорбира смущенията, като при това запазва същата основна структура и начини на функциониране, способност за самоорганизация и способност да се адаптира към стреса и промяната.

Рискът е потенциалната възможност от последици, при които в залог има нещо стойностно и резултатът е несигурен, като се отчита разнообразието на стойностите в залог. Рискът често се представя като вероятност за възникване на опасни събития или тенденции, умножени с въздействията, ако тези събития или тенденции се появят.

Адаптиране към риска и намаляване на риска от бедствия Документите Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие на Република България задават рамка за действия за адаптиране към изменението на климата (АИК) и приоритетни направления до 2030 година, като идентифицират и потвърждават необходимостта от действия за АИК както за цялата икономиката, така и на секторно ниво.

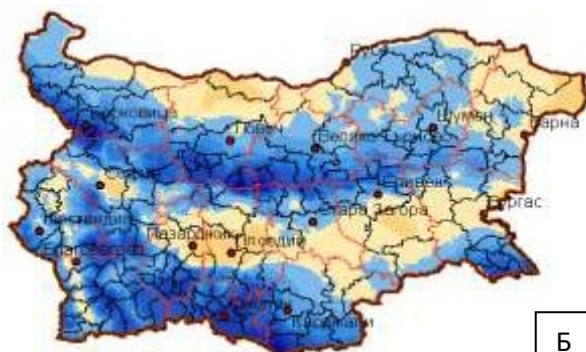
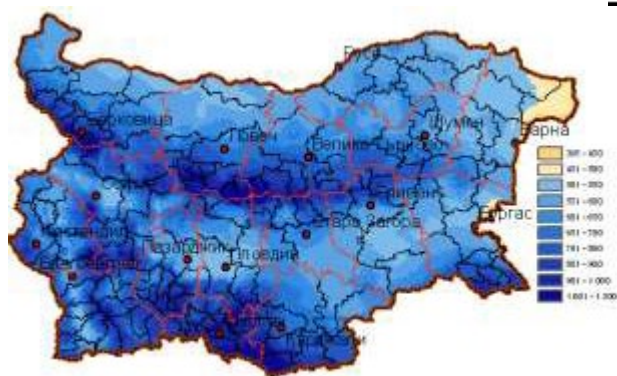
България се намира в един от регионите, които са особено уязвими към изменението на климата (предимно чрез повишаване на температурата и интензивни валежи) и нарастваща честота на свързаните с изменението на климата екстремни събития като суши и наводнения. Рисковете, причинени от събития, свързани с изменението на климата, могат да доведат до загуба на човешки живот или да причинят значителни щети, засягащи икономическия растеж и просперитета, както на национално, така и на трансгранично равнище. В научната общност съществува консенсус, че изменението на климата вероятно ще увеличи честотата и величината на екстремните метеорологични явления, като се очаква през следващите десетилетия в страната средната годишна температура на въздуха да се увеличи и да се променят типовете валежи. Очаква се всички сектори на икономиката да бъдат засегнати от прогнозираните промени. Общите изводи от Доклада за макроикономическите последици от изменението на климата насочват вниманието към разходите при липса на действия за адаптиране. Ефектът от изменението на климата не засяга всички хора и територии еднакво поради различните нива на експозиция, съществуващата уязвимост и адаптивните възможности за справяне. Уязвимостта на населението и икономиката на България към въздействията на климатичните промени се усилва от относително високата степен на бедност в най-засегнатите райони, продължаващата концентрация на населението на страната в няколко индустриални и градски района и различните последици от прехода от държавно-контролирана икономика към свободна пазарна икономика.

Глобално затопляне, природни бедствия, рискови територии и зони

Научните прогнози сочат, че средната температура ще се повиши между 1.8°C и 4°C до 2100 година, като покачването в Европа се очаква да бъде дори по-високо от прогнозната глобална средна стойност. Изследванията, проведени от департамента по метеорология на НИМХ, предвиждат повишение на годишната температура на въздуха в България от 0.7°C до 1.8°C до 2020 година. Още по-високи температури се очакват до 2050 и 2080 година, като прогнозираните повишения са съответно от 1.6°C до 3.1°C и от 2.9°C до 4.1°C. Повишаването на температурата се очаква да бъде по-голямо през летния сезон (от юли до септември).

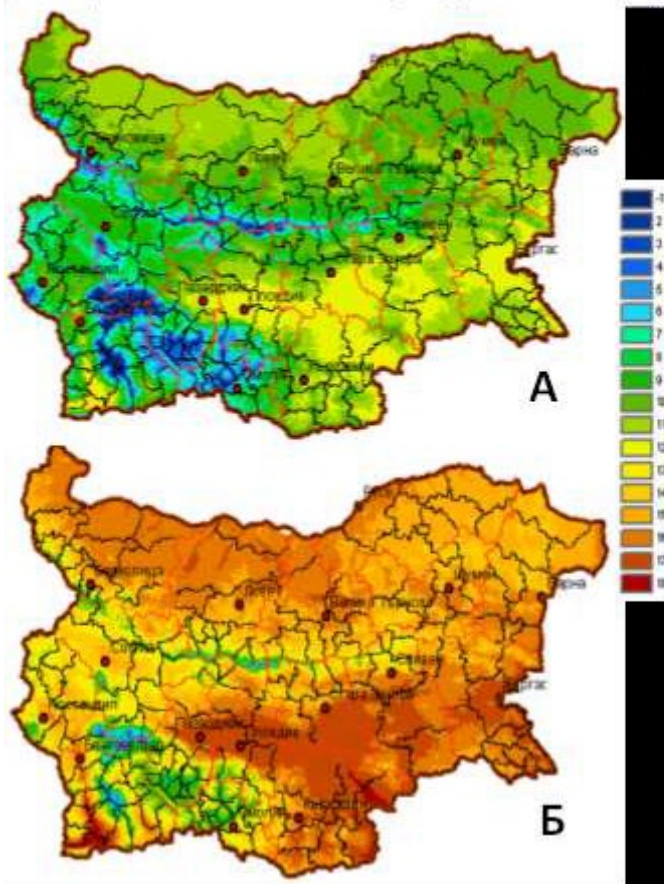
ФИГУРА 2 СРЕДНА ГОДИШНА СУМА НА ВАЛЕЖИТЕ ЗА ПЕРИОДА 1961–1990 Г. (А); ОЧАКВАНА СУМА КЪМ 2080 Г., СЪГЛАСНО ПЕСИМИСТИЧНИЯ СЦЕНАРИЙ (Б)

А

Б

ФИГУРА 1. Средна годишна температура през 1961–1990 г. (А); Песимистичен климатичен сценарий за средна годишна температура за 2080 г. (Б)

От гледна точка на очакваните промени в режима на валежите, вероятно е да има намаляване на валежите, което ще доведе до значително намаляване на общите водни запаси в страната. В това отношение прогнозите сочат намаляване на валежите с приблизително 10% до 2020 година, 15% до 2050 година и от 30% до 40% до 2080 година. При повечето сценарии за изменението на климата валежите през зимните месеци вероятно ще се увеличат до края на века, но се очаква значителното намаляване на валежите през летните месеци да компенсира това увеличение. Очаква се биологичното разнообразие, сухоземните и водните екосистеми, както и секторите на водните ресурси, селското стопанство и горското стопанство да бъдат засегнати от предвижданите промени. Тези промени ще

засегнат допълнително обществото и неговите граждани, както и икономиката като цяло.

Сектор селско стопанство

Изменението на климата ще бъде важен фактор за бъдещото развитие на българското селско стопанство и първите негативни въздействия вече са реалност. Екстремните метеорологични явления и постепенните климатични промени могат да окажат силно въздействие върху добивите и качеството на продукцията. Отчитайки, че секторът на селското стопанство допринася значително за българската икономика и поради растящата уязвимост на селското стопанство от неблагоприятните климатични явления, се очаква, че препитанието на много българи ще бъде все по-засегнато.

Сектор биологично разнообразие и екосистеми

България е страна с богато биоразнообразие. Разнообразната физическа география на страната и местоположението на границата на различни климатични и растителни райони създава благоприятни условия за съществуването на близо 41 493 растителни и животински видове – 26% от европейските видове, включително 25% от тези в Червената книга на Европа. Обектите в НАТУРА 2000, които заемат 34.4% от територията на страната, както и защитените територии с обхват от 584 569.19 ха или 5.3% от територията на страната, са предназначени за опазването на тези видове. Проявите на изменението на климата се очаква да имат различни въздействия върху различните видове екосистеми и да засегнат биологичното разнообразие и екосистемните услуги по редица начини, включително внезапно и дори катастрофално. От друга страна, прогнозираното годишно увеличение на средните температури може да допринесе за адаптиране чрез удължаване на вегетационните периоди и чрез миграция на видовете в природните екосистеми или чрез контролирано въвеждане на видове за селското стопанство, зелената инфраструктура или други цели на адаптацията.

Сектор енергетика

Енергийната инфраструктура е уязвима от редица климатични стресови фактори, в това число температура, валежи, покачване на морското равнище и екстремни явления. По-конкретно, изменението на климата се очаква да промени интензитета, честотата и разпространението на екстремно високи температури, валежи и бури, което увеличава уязвимостта на енергийната инфраструктура. Изменението на климата представлява значителен проблем за енергийната сигурност не само поради прякото въздействие върху инфраструктурата и енерго-разпределението, но и поради последващото въздействие върху други сектори и области, вкл. продоволствената сигурност и здравето.

Сектор гори

Българските гори притежават изключително биологично разнообразие, като само висшата флора се състои от 4 102 вида. От икономическа гледна точка годишният принос на горското стопанство, дърводобива и производството на мебели е приблизително 500 милиона евро (според ЕВРОСТАТ и Европейския секторен мониторинг на дървообработващата и мебелната промишленост). В горския сектор работят около 43 000 души, а в някои селски райони това е основният двигател на икономическото производство. Прогнозите за повишаване на температурата поради изменението на климата, по-топлите зими и повече летни засушавания, заедно с поголемия брой и величина на екстремни климатични явления като: топлинни и студени вълни, силни бури, мокър сняг и натрупване на лед, ще влошат здравето на горите и растежа на дърветата, ще увеличат атаките от патогенни насекоми и гъби, включително

инвазивни видове, и ще причинят сериозни загуби вследствие на пожари и щети, причинени от бури. Вече има свидетелства за въздействието на тези различни климатични събития върху горския сектор в България. В бъдеще те могат да допринесат за много високи икономически загуби, за влошаване способността на горите да фиксират въглерода и да повлияят на качеството на живот в България чрез намаляване възможностите за изпълняване на ценни екосистемни услуги. Според едно проучване общият прираст на горите може да намалее с до 3.5 милиона м³ годишно (Костов и Рафаилова, 2009 г.). Това е еквивалентно на 42% от годишния добив на дървесина и би имало унищожително въздействие върху първичното производство на горски продукти и икономиката на селските райони. Въздействие от подобен мащаб може да се очаква и върху способността на горите да поддържат осигуряването на питейна вода, да смекчават ефектите от екстремните валежи и наводненията, да стабилизират уязвимите почви на стръмни склонове, да удовлетворяват нарастващите нужди на сектора за отдых и туризъм, да усвояват и фиксират въглерод и да опазват богатия ресурс от природно биологично разнообразие.

Сектор човешко здраве

Човешкото здраве може да бъде повлияно от голям брой метеорологични прояви, свързани с изменението на климата. Климатичните промени в България се проявяват чрез повишаване на средните годишни температури на въздуха и водата, увеличаване на горещите и студени вълни, промяна в режима на годишните валежи, нарастване броя на интензивните валежи, увеличаване на екстремните метеорологични явления (ветрове, циклони, наводнения и суши) и промени в интензитета на ултравиолетовото (UV) излъчване. Всички тези промени засягат здравето по сложен и индивидуален начин, в зависимост от различните социално-икономически, здравни, лични и други фактори. Ефектите върху здравето могат да бъдат диференцирани като първични и вторични. Първичните ефекти засягат пряко човешкото здраве, например: чрез топлинни и студени вълни, ултравиолетови лъчения и наводнения. Вторичните ефекти влияят косвено върху човешкото здраве чрез други фактори, повлияни от климата, като например: полени, заболявания от преносители, пожари, замърсени храни, вода и въздух и увредени култури. Първичните и вторичните ефекти на изменението на климата върху здравето могат да бъдат диференцирани в следните групи: заболяемост и смъртност, свързани с топлината; заболяемост и смъртност, свързани с екстремни метеорологични условия; сърдечносъдови заболявания, включително инсулти, астма, респираторни алергии и заболявания на дихателните пътища; болести, причинени от храна и хранителни фактори; заболявания, свързани с водата; психично здраве и свързани със стреса разстройства, неврологични заболявания и нарушения.

Сектор туризъм

Международният туризъм в България генерира приблизително 2.4 милиарда щатски долара, като в туристическия сектор работят 11.1% от заетото население на страната. Метеорологичните условия и климатът са от съществено значение за туризма. Климатът е ключов фактор, определящ привлекателността на дестинацията, който влияе и върху периода за почивки, както и върху избора и разходите за туристическа дейност. Метеорологичните условия допринасят за удовлетворението от пътуването в дестинацията по време на ваканциите. Неблагоприятните климатични събития, включително топлинни и студени вълни, интензивни валежи, бури или промени в природните туристически атракции, като липса на сняг, може да имат отрицателни последици за преживяванията на туристите в дадена дестинация и за желанието на туриста да се върне отново там. Поради своя пространствено концентриран, зависим от времето и с изключително сезонен характер, туризмът в България е уязвим от

изменението на климата. Екстремните събития, наблюдавани в миналото, се очаква да станат по-чести при сценариите на изменението на климата, включително топлинни вълни, интензивни валежи, крайбрежни наводнения и бури. Зимният туризъм вече страда от по-високи температури и в краткосрочен до средносрочен план ски зоните вероятно ще станат все по-икономически нежизнеспособни; в дългосрочен план се очаква летните температури да надвишават биофизично допустимите прагови нива, докато покачването на морското равнище и наводненията ще доведат до загуба на крайбрежни зони. Изменението на климата може също косвено да влияе на туризма, по-специално

чрез увеличаване недостига на ресурси (прясна вода) и нарастващото търсене на енергия, например за климатизация.

По този начин климатичните промени пораждат различни краткосрочни и дългосрочни заплахи за туризма в България, въпреки че по-високите температури по-рано и по-късно през годината може да направят страната по-привлекателна в извънпиковия сезон (между силния и слабия сезон).

Сектор транспорт

Основните видове транспорт в България, по отношение на инфраструктурата и услугите, са автомобилният и железопътният, следвани от водния и въздушния. Автомобилният транспорт е безусловно най-важният вид - с леки автомобили и автобуси са превозени 96 процента от пътниците, следван от железопътния транспорт, чийто дял е едва 3.6 процента (по брой пътувания). Най-значимите предишни въздействия върху инфраструктурата от метеорологичните събития в България са резултат от наводнения и свлачища. Най-уязвими са Републиканската пътна мрежа и общинската транспортна инфраструктура (улици, пътища и инфраструктура за обществен градски транспорт). Въпреки че няма изчерпателни данни за всички подотрасли на транспорта, по оценки средногодишните разходи за увредена транспортна инфраструктура в резултат на свързани с климата бедствия, са от порядъка на 115-135 милиона лева. Това не включва социалните разходи, като загуба на човешки живот или въздействия върху цялостната икономика, причинени от тези щети.

Сектор градска среда

Градското население в България е 75% от общия брой жители на България. Въпреки прогнозите за общия спад на населението, градското население се очаква да достигне до 81% от общото население до 2050 година. Тази концентрация в градовете създава натиск върху земята, инфраструктурата и услугите и излага повече хора на рискове от бедствия поради по-голямата концентрация на уязвими групи. Анализът на минали и настоящи метеорологични събития показва, че българските градове са изпитали средно годишно повишаване на температурата и увеличен брой дни с интензивни валежи, често придружени от бури или градушка и свързани с нарастващ брой наводнения, които са причинили значителни щети през последните години. Сред екстремните метеорологични събития наводненията и свлачищата са причинили най-големи финансови щети през периода 2010–2015 години. Съществува широк спектър от вероятни взаимосвързани въздействия в градските райони от бъдещи климатични събития. Те включват увреждане на сгради и градска инфраструктура, последици за здравето, застрашени ключови услуги, включително доставка на храна и електрическа енергия, намалена подвижност и достъпност и стрес във водоползването, както и повишен финансов натиск върху общините за поддръжка на инфраструктурата и за средства и персонал за спешна помощ. Изменението на климата ще има по-голямо въздействие в големите градове. По-уязвими към екстремните климатични събития ще бъдат централните градски райони с по-висока плътност, интензивен трафик, намалени

зелени и открити пространства и стара инфраструктура с ограничен капацитет. Екстремните метеорологични събития също ще засегнат значително по-уязвимите групи, включително тези, които живеят под линията на бедността, в бедните стандартни жилища, бездомните, възрастните и болните.

Сектор води

Водният сектор, както е дефиниран тук, включва управлявани водни системи (водоснабдяване и канализация, хидромелиорация, хидроенергия и промишлена употреба) и естествени водни системи. Общите дългосрочни годишно-възобновяеми водни ресурси на България възлизат на 21.3 км³, от които 20.4 км³ се отчитат като повърхностни води и 0.9 км³ като нетни подземни водни ресурси. Районът, покрит от повърхностни сладководни тела, обхваща близо 2 000 км², което е по-малко от 2% от територията на страната. Въпреки че България има относително добри сладководни ресурси в сравнение с други европейски страни, те са неравномерно разпределени в цялата страна и по сезони.

Очаква се изменението на климата да има значителен ефект върху хидрологията на реките. За някои райони на басейново управление общият годишен дебит се очаква да намалее с около 10% до 2030 година. Значителни изменения се очакват при сезонното разпределение на оттока на реките. Докато през зимата и пролетта ще има увеличение, летният и есенният дебити на речните потоци се очаква да намалят. Наличието на подпочвени води не се очаква да се промени съществено. Всички разгледани сектори в Националната стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие на Република България са силно взаимозависими. Мерките в един сектор могат да повлияят в редица други сектори. По тези причини процесът за адаптиране и предприемане на мерки не могат да са изолирани. Между адаптирането към изменението на климата и устойчивото развитие на територията съществува широка връзка, затова мерките, свързани с изменението на климата са интегрирани и целят адаптиране, намаляване на въздействието и ранно предупреждение.

Законодателство

След присъединяването на България към Европейския съюз (ЕС) на 1 януари 2007 година контекстът на политиката за климата в страната се променя съществено, тъй като освен с международните ангажименти по Рамковата конвенция на ООН за изменението на климата (РКОНИК) и Протокола от Киото (ПК), тя е съобразена с действащото и новоприетото европейско законодателство в тази област. За периода 2008-2012 години политиката и законодателството на България, свързани с изменението на климата, се хармонизират с тези на ЕС и Националният план за действие по изменение на климата (НПДИК) не е актуализиран, докато трае този процес.

В изпълнение на ангажиментите на България, произтичащи от пълноправното членство в ЕС в този период са предприети следните мерки:

- въведени са разпоредбите на Директива 2003/87/ЕО за установяване на схема за търговия с квоти за емисии на парникови газове в рамките на Общността;
- разработен и одобрен от Европейската комисия е Национален план за разпределение на квоти на емисии парникови газове;
- предприети са стъпки за въвеждане на новоприетото законодателство на ЕС в областта на климата (законодателния пакет „Климат и енергетика“), както и на законодателството за включване на авиационния сектор в Схемата на Общността за търговия с квоти на емисии (Директива 2008/101/ЕО);
- през 2010 година е преразгледана и ревизирана Националната система за инвентаризация на парниковите газове, с оглед подобряване на отчетността съгласно насоките на РКОНИК и изискванията на европейското законодателство;

- създадена е и функционираща Схема за зелени инвестиции, чрез която се финансират проекти, водещи до намаляване на емисиите парникови газове. След приемането на Плана за действие от Бали през 2007 година политиката за изменение на климата в глобален мащаб също се променя съществено, съобразно динамиката на международните преговори за постигане на ново глобално споразумение по климата, което да обхване всички големи (включително т.нар. „нововъзникнали“) икономики, както и на споразумение за режима на управление на политиката по климата след първия период на задължения по Протокола от Киото. В рамките на международните преговори от 2007 година насам България участва като пълноправен член на ЕС, т.е. съобразно общата, съгласувана позиция на Съюза в тези преговори.

Вторият национален план за действие по изменение на климата (НПДИК) се прилага в периода 2005-2008 години и очертава законодателната рамка и институционалната структура, необходими за осъществяване на политиката по изменение на климата в България. Изпълнението на Втория план е свързано с прилагането на пакет от съгласувани действия, които са в съответствие с международните задължения, поети от България, както и с Програмата по изменение на климата на Европейския съюз. Действието на този план е продължено до 2012 година. Предвид глобалния характер на процесите, свързани с изменението на климата, политиката на България в областта се определя, от една страна, от международните ангажименти, поети от страната с ратифицирането на Рамковата конвенция на ООН по изменение на климата и Протокола от Киото, и от друга – от европейското законодателство в тази област.

На 22 април 2016 година 175 страни, сред които и България, подписват Парижкото споразумение за климата, което безспорно бележи исторически пробив – след дългогодишни преговори страните стигат до извода, че единственият отговор са споделените действия за намаляване емисиите на парникови газове, поставяйки глобална цел за ограничаване на глобалното затопляне до 2° C и визия за амбициозна цел от 1.5 градуса.

Министерство на околната среда и водите провежда цялостната държавна политика по ограничаване изменението на климата, подпомагано от Национален експертен съвет по изменение на климата като консултативен орган. За прилагането и изпълнението на ангажиментите на страната, произтичащи от международното, европейско и национално законодателство в областта на изменението на климата е структурирана Дирекция „Политика по изменение на климата“. България участва активно в общите усилия за смекчаване на изменението на климата и адаптация към вече настъпилите промени. От 2014 година действа Законът за ограничаване изменението на климата. Изпълнява се третият национален план за действие по изменението на климата, изготвена е Национална стратегия за адаптация. България участва успешно в Европейската схема за търговия с емисии на парникови газове със 127 инсталации на територията на страната. Заедно с останалите държави-членки на Европейския съюз, България ще изпълнява обща цел за намаляване на емисиите на парникови газове с най-малко 40% до 2030 година с приемането на Рамката за политиките по климат и енергетика до 2030 година. В Закона за опазване на околната среда също има клаузи, отнасящи се до климатичните промени.

Трети национален план за действие по изменение на климата

Основната стратегическа цел на Трети национален план за действие по изменение на климата (НПДИК) е да очертае рамката на действие в борбата с изменението на климата за периода 2013-2020 години и да насочи усилията на страната към действия, водещи до намаляване отрицателното въздействие на климатичните

промени и изпълнение на поетите международни ангажменти. Представените в НПДИК секторни политики и мерки са формулирани по начин, който да отговаря на основната цел на Плана – намаляване на парниковите газове в България и изпълнение на действащото европейско законодателство в областта на изменение на климата. Обособени са приоритетни оси за развитие на дадения сектор и съответните мерки към всяка приоритетна ос. Те са обобщени за всеки един от секторите, като общият ефект от прилагането им е отразен в представените по-горе сценарии и прогнози за емисиите на парникови газове до 2020 година. Мерките са групирани в две направления – такива с измерим ефект върху намалението на парниковите газове и мерки с косвен ефект, при които също се постига намаление на емисиите, но то е по-трудно измеримо. Най-голям дял в общите емисии на парникови газове в страната има сектор „Енергетика“, което определя и неговата първостепенна важност за изпълнение на националните цели за намаляването им. Производството на електрическа и топлинна енергия от въглища допринася за над 90% от емитираните парникови газове в сектора, където е съсредоточен и основният потенциал за намаление на емисии. Политиките и мерките за намаляване на емисиите на парниковите газове в този сектор са групирани в 5 приоритетни оси:

- ☐ **Приоритетна ос 1:** По-чисто производство на електрическа енергия от съществуващите въглищни централи;
- ☐ **Приоритетна ос 2:** Преход към по-нисковъглероден електроенергиен микс;
- ☐ **Приоритетна ос 3:** Системата за централно топлоснабдяване – инструмент за нисковъглеродна енергетика;
- ☐ **Приоритетна ос 4:** Ускорено навлизане на децентрализирано производство на енергия;
- ☐ **Приоритетна ос 5:** Развитие на нисковъглеродни мрежи за пренос и разпределение на електрическа енергия и природен газ.

Сектор „Бит и услуги“ се характеризира с тенденция на нарастване на емисиите на парникови газове, което е обусловено от повишаване стандарта на живот и респективно – увеличено енергийно потребление на домакинствата. Мерките в този сектор са насочени предимно към повишаване на ЕЕ и използването на ВЕИ.

Особено значим сектор с изключително голям потенциал за намаление на емисии е **сектор „Отпадъци“**. Секторът се явява един от главните източници на парникови газове в три основни направления – емисии от депониране на отпадъци, третиране на отпадъчни води и изгаряне на отпадъци. Мерките са съсредоточени основно в подсектора „Депониране на отпадъци“, който е с най-голям дял в нивата на емисии.

Важността от предприемане на мерки в **сектор „Транспорт“** се обуславя от факта, че той е един от най-големите емитери на парникови газове, бележещ постоянен растеж, но до голяма степен пренебрегван до скоро по отношение на влиянието му върху изменението на климата. Най-значителни емитери на парникови газове са личните автомобили, следвани от тежкотоварните. В тази връзка основните мерки в сектора са насочени към оптимален баланс в използването на потенциала на различните видове транспорт и са обособени в четири приоритетни оси:

- намаляване на емисиите от транспорта;
- намаляване на потреблението на горива;
- диверсификация на превозите;
- информирание и обучение на потребителите.

Мерки за ограничаване на климатичните промени, за адаптиране и намаляване на риска от бедствия в община Ябланица

Изменението на климата е глобален проблем, за преодоляването на който са необходими глобални действия на всички нива (държавно, регионално и местно) – от страна на правителства, бизнес и всеки един от нас индивидуално. Изборът е наше право и задължение – да действаме и да се възползваме от възможностите на ниско-въглеродното развитие или да сме бездейни свидетели на променящия се живот на планетата, която ще оставим в наследство на поколенията след нас.

Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие на Република България задава рамка за действия за адаптиране към изменението на климата (АИК) и приоритетни направления до 2030 година, като идентифицира и потвърждава необходимостта от действия за АИК както за цялата икономиката, така и на секторно ниво.

Със залегналите в ПООС Ябланица приоритети и мерки общината предвижда адаптиране към климатичните промени и намаляване ефекта от тях в следните области:

- ☐ човешко здраве;
- ☐ населени места и градоустройство;
- ☐ туризъм;
- ☐ енергийна ефективност;
- ☐ управление на води;
- ☐ околна среда;
- ☐ управление на отпадъци;
- ☐ селско стопанство.

Сектор	Цел	Мярка
Човешко здраве	Повишаване информираността сред населението	5.1.2., 5.1.3., 5.1.4., 5.1.6.
	Осигуряване на превантивни мерки	всички мерки
	Мерки за намаляване на въздействието на климатичните промени върху здравето	всички мерки
	Подобряване на условията за масов спорт и спорт на открито	1.5.1., 1.5.2., 1.5.3., 1.5.4., 1.5.5., 2.2.3., 3.2.2., 3.2.3.
	Създаване на нови зелени зони за отдих	2.2.4., 2.2.1., 2.2.2., 1.7.4.
	Подобряване на уличната инфраструктура	1.3.1., 1.3.2., 1.3.3., 1.3.4., 1.3.5.
	Подобряване на ВиК инфраструктурата	1.1.1., 1.1.2., 1.1.3., 1.1.4., 1.1.5., 1.1.6., 1.1.7., 1.1.8., 1.1.9
Населени места и градоустройство	Подобряване на комуникацията със заинтересованите страни за измененията на климата и адаптирането към тях	1.7.1., 1.7.3.
	Създаване на нови зелени зони за отдих на населението	2.2.4., 2.2.1., 2.2.2., 1.7.4.
	Подобряване на уличната инфраструктура	1.3.1., 1.3.2., 1.3.3., 1.3.4., 1.3.5.
	Подобряване на ВиК инфраструктурата	1.1.1., 1.1.2., 1.1.3., 1.1.4.

	Подобряване на достъпността и свързаността	1.2.1., 1.2.2., 1.2.3.
Туризм	Подобряване на туристическите услуги	3.1.1., 3.1.2., 3.1.4., 3.2.1., 3.2.2., 3.2.3.
	Поддържане на съществуващи и създаване на нови велоалеи и екопътеки	1.5.4., 1.5.3.
Енергийна ефективност	Устойчиво прилагане на мерки за ЕЕ	1.6.1., 1.6.2., 1.6.3., 1.6.4., 1.6.5.
Управление на води	Подобряване на ВиК структурата	1.1.1., 1.1.2., 1.1.3., 1.1.4.
Околна среда	Управление на околната среда	всички мерки
	Поддържане на биологичното разнообразие	2.1.1., 2.1.2., 2.1.3., 2.1.4.
	Адаптиране към измененията на климата	1.7.1., 1.7.2., 1.7.3., 1.7.4.
	Поддържане на съществуващи и създаване на нови зелени зони и повишаване на информираността на населението	1.5.2., 1.5.1., 1.7.4., 2.2.1., 2.2.4., 2.2.5.
	Повишаване на екологичната култура	5.1.1., 5.1.2., 5.1.3., 5.1.4., 5.1.5.
Управление на отпадъците	Увеличаване на дела на разделното събиране на отпадъци	Програма за управление на отпадъците, 1.4.2.
Селско стопанство	Подобряване на селскостопанските практики за адаптиране към изменението на климата	1.7.3., 1.7.2., 1.7.4.
	Подобряване и защита на горските ресурси	1.7.3., 1.7.4.
	Повишаване информираността в селскостопанския сектор	5.1.1., 5.1.2., 5.1.3., 5.1.4., 5.1.5.
	Повишаване на екологичната култура	5.1.1., 5.1.2., 5.1.3., 5.1.4., 5.1.5.

Законодателна рамка поставя изискванията за целенасочено и последователно планиране и реализиране на мерки и дейности свързани с изменението на климата и опазване на околната среда и наличните ресурси.

Общите хоризонтални мерки са два основни вида:

- **Мерки за ограничаване** изменението на климата (предприемането на превантивни мерки, свързани с ограничаване на вредното въздействие на човешката дейност, допринасящо за парниковия ефект);

- Повишаване на енергийната ефективност на жилища, административни и производствени сгради;
- Повишаване използването на възобновяеми енергийни източници;
- Съхраняване на горския фонд и залесяване на незалесени територии;
- Развитие на „зелена икономика“ чрез внедряване на иновативни технологични и организационни подходи, сътрудничество между образование и производство;

- Ограничаване употребата на нитрати и пестициди в селското стопанство;
- Подобряване на системата за управление на отпадъците.

▪ **Мерки за адаптация** към изменението на климата (предприемането на мерки, свързани с предвиждането и определянето на негативните социални и икономически последици, свързани с измененията на климата; преодоляване на възникналите щети; идентифициране на възможностите, появили се вследствие климатичните изменения).

Първият тип мерки са свързани с анализ и оценка на антропогенните фактори, които довеждат до увеличение на вредните емисии на парникови газове. Следват необходимите превантивни действия, които да неутрализират източниците на вредни емисии. Необходимо е да се осигурят ефективни начини, които да гарантират осъществяването на функциите, зависими от заменените енергийни източници.

Вторият тип мерки е насочен към вече възникналите изменения на климата. Мерките за адаптация включват и точно предвиждане на предстоящите негативни явления и процеси, застрашаващи производството и потреблението на обществата. Необходимо е да се заложат мерки, които не само реагират спрямо настоящата ситуация, но и предхождат появата на бъдещи щети. Мерките за адаптация следва да се разглеждат и като възможност за преоткриване на потенциали, стимулиращи устойчиво развитие:

- Опазване и ефективно използване на водните ресурси. Подобряване на водоснабдителната и канализационната мрежа и изграждане на пречиствателни съоръжения;
- Изграждане на брегоукрепителни и др. съоръжения срещу наводнения. Поддържане и регулярно почистване на отводнителните реки, канали и съоръжения.
- Изграждане на съоръжения за защита и ранно известяване при горски пожари;
- Въвеждане на водоспестяващи и енергоспестяващи технологии.

Дългосрочната цел на *Националната стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие до 2030 г. (НСАИК)* проактивно се стреми към дългосрочна икономическа, социална и екологична устойчивост и устойчивост с дългосрочно въздействие, за да позволи на българските граждани, частния сектор и публичните институции да се подготвят адекватно и да се защитят от уязвимости, произтичащи от промяната на климата. Повишаването на информираността и общото образование относно изменението на климата е, наред с другото, съществена предпоставка за добра адаптация. Извършени секторни анализи показват, че в България степента на информираност и нейното въздействие върху икономиката все още е много ниска. Като цяло хората признават, че адаптацията към изменението на климата е спешен въпрос. Те обаче имат много малко познания относно последиците от промяната на местния микроклимат и мерките, които биха могли да бъдат предприети. Като цяло местните граждани не са наясно какво е адаптация към климата и защо е толкова важно за икономиката и за техните градове в дългосрочен план. Те също така нямат ясна представа как допринасят за проблема и какво могат да направят, за да намалят собственото си въздействие върху жизнената среда. Горните обстоятелства, заедно с привеждането на системата от дейности по опазване на околната среда в съответствие с европейските и национални екологични стандарти, налага преглед и преосмисляне на целите на програмата и съобразяването им с актуалното състояние на околната среда и предвидимите в близко и по-далечно бъдеще изменения. Опазването и възстановяването на основните компоненти на околната среда, в условията на климатични промени е определящ приоритет на Програмата, в която се формулират конкретните мерки и подходи за устойчивото развитие на околната среда на базата на

надграждане на постигнатото до момента и на очакваното развитие общинската икономика и инфраструктура.

Изведените приоритети на програмата са:

- Съхраняване на природните ресурси на Общината в естествения им вид и създаване условия за устойчиво развитие на територията ѝ;
- Недопускане на замърсяване и осъществяване на строг контрол върху потенциалните източници на замърсяване на компонентите на околната среда;
- Изграждане на капацитет и екологично отношение на населението за участието му при решаване на екологичните проблеми на общината;
- Интегриран подход при обвързване на въпросите касаещи околната среда, във всички сектори за постигане на изведените стратегически и специфични цели.

За приоритизиране при изпълнение на целите на общинската програма за опазване на околната среда са използвани следните критерии:

- Влияние върху човешкото здраве;
- Влияние върху качеството на живот на жителите и гостите на Общината;
- Влияние върху развитието на икономиката на Общината;
- Обществено мнение;
- Изпълнение на национални програми, стратегии и законови разпоредби;
- Степен на влияние и контрол на местните власти.

С програмата се цели да се фокусират управленските процеси и да се даде рамката за използването на наличните ресурси по такъв начин, че Община Ябланица да успее да запази и надгради постигнатото до момента и същевременно да осигури дългосрочното планиране на мерки за адаптация към климатичните промени и предизвикателства.

СТРАТЕГИЧЕСКО ПЛАНИРАНЕ

ВИЗИЯ

Устойчиво управление на околната среда в условията на настъпващи климатични изменения и екологично интегриране на дейностите на човека в нея, чрез добра инфраструктура, благоустроени населени места и осигурена здравословна и благоприятна за живот и работа среда на населението в общината.

ЦЕЛ

Целта на програмата е чрез система от действия да приложи механизмите на устойчивото развитие и да запази региона привлекателен, както и да осигури поминък на хората.

ГЕНЕРАЛНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

Стратегическа цел 1. Мерки за ограничаване на изменението на климата (т.е. предприемането на превантивни мерки, свързани с ограничаване на вредното въздействие на човешката дейност, допринасящо за парниковия ефект)

Стратегическа цел 2. Мерки за адаптация към изменението на климата (т.е. предприемането на мерки, свързани с предвиждането и определянето на негативните социални и икономически последици, свързани с измененията на климата; преодоляване на възникналите щети; идентифициране на възможностите, появили се вследствие климатичните изменения)

Стратегическа цел 3. Мерки за ограничаване на антропогенното въздействие върху компонентите на околната среда и адаптация към изменението на климата

За да бъде постигната така определената Генерална стратегическа цел и поставените три стратегически цели са идентифицирани специфични цели, към които да бъдат насочени усилията на общинската политика за опазване на околната среда и за екологично и балансирано развитие.

СПЕЦИФИЧНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

За изпълнението на генералната стратегическа цел на ПООС на община Ябланица са предвидени следните специфични цели и приоритети:

Стратегическа цел 1. Мерки за ограничаване на изменението на климата

Специфична цел 1.1. Развитие на техническата инфраструктура в общината с цел подобряване качествата на околната среда;

Специфична цел 1.2. Развитие на енергийната инфраструктура и повишаване на енергийната ефективност на жилищни сгради, административни, социални и др. обществени сгради;

Специфична цел 1.3. Подобряване на пътната инфраструктурата и на транспортната достъпност и свързаност;

Специфична цел 1.4. Благоустрояване на съществуващи и създаване на нови озеленени площи за широко обществено ползване;

Специфична цел 1.5 Подобряване на системата за управление на отпадъците;

Специфична цел 1.6 Опазване на жизнената среда и човешкото здраве от вредни физични фактори;

Стратегическа цел 2. Мерки за адаптация към изменението на климата:

Специфична цел 2.1. Осигуряване на постоянни достатъчни количества питейна вода за всички населени места на територията на Община Ябланица;

Специфична цел 2.2. Подобряване на ВИК инфраструктурата и екологосъобразно управление на водите: Разширяване обхвата на изградената и изграждане на нови канализационни системи и пречиствателни съоръжения във всички населени места в общината. Опазване на количеството и подобряване на качеството на водата на подземните и повърхностните водни тела;

Специфична цел 2.3. Опазване доброто качество на почвената покривка от специфичните въздействия на климатичните промени (ерозия, уплътняване и др.);

Специфична цел 2.4. Опазване и поддържане на богатото биологично разнообразие. Устойчиво ползване на биологичните ресурси. Инвестиции за опазване на биологичното разнообразие и защита от рискове от климатични промени;

Специфична цел 2.5. Развитие на туристическа и културна инфраструктура;

Специфична цел 2.6. Запазване качествата на атмосферния въздух и поддържане в добро състояние озеленените площи в населените места на територията на общината.

Стратегическа цел 3. Мерки за ограничаване на антропогенното въздействие върху компонентите на околната среда:

Специфична цел 3.1. Насърчаване на нисковъглеродна икономика, зелени инвестиции, кръгова икономика, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска;

Специфична цел 3.2. Повишаване на публичната информираност и ангажираност относно екологичните въпроси;

Специфична цел 3.3. Повишаване на административния капацитет на община Ябланица за изпълнение на екологична политика и реализиране на дейности и проекти в сферата на околната среда.

Специфична цел 3.4. Осигуряване на ефективно управление на околната среда и интегриране на екологичната политика в общата политика за развитие на икономическите сектори в общината.

ПРИОРИТЕТНИ ДЕЙНОСТИ

Към всяка специфична цел са определени следните приоритети:

- Да се реконструира и изгради инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в населените места на общината;
- Ремонт и рехабилитация на общински пътища;
- Реконструкция и рехабилитация на улични мрежи на територията на общината;
- Устойчиво управление на отпадъците, чрез подобряване на системата за управление на отпадъците;
- Благоустрояване и подобряване на околната среда;
- Внедряване на мерки за ЕЕ в общински сгради;
- Адаптиране към измененията на климата (картиране на уязвими за общината терени, почистване и укрепване на речни корита, управление на риск от свлачища и горски пожари, залесяване с горски насаждения, ограничаване на ерозията, изграждане на система за наблюдение и предупреждение);
- Разширяване на системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки, образувани в домакинствата, административните учереждения, търговските, туристическите и промишлените обекти на цялата територия на общината;

- Въвеждане на система за разделно събиране на отпадъци, за които са въведени забрани и ограничения за депониране;
- Подобряване и оптимизиране на системата за организирано сметосъбиране и сметоизвозване на битови отпадъци;
- Почистване на локални замърсявания;
- Поддържане в добро състояние озеленените площи в населените места на територията на Общината.
- Опазване на биоразнообразието в защитените зони от НАТУРА 2000;
- Развитие на зелените площи за широко обществено ползване и поддържане на градинска и паркова среда;
- Съхраняване и опазване на културно-историческото наследство в общината;
- Създаване на условия и възможности за развитие на различни форми на туризъм;
- Осигуряване на възможности за повишаване на професионалната квалификация на служителите от общинската администрация, отговарящи за опазването на околната среда;
- Своевременна актуализация и допълване на общински наредби и програми в областта на околната среда;
- Информирание и привличане на местната общност в реализацията на мерките, предвидени в ПООС.

Стратегическа цел	Специфична цел	Приоритет/описание
	Специфична цел 1.1. Развитие на техническата инфраструктура в общината с цел подобряване качествата на околната среда. Подобряване на ВиК инфраструктурата в общината и екологосъобразно третиране на отпадъчните води.	- Приоритетът е насочен към изграждането и реконструкцията на съществуващи ВиК мрежи и изграждането на нови, както и изграждането на канализация и ПСОВ във всички населени места в общината.
	Специфична цел 1.2. Развитие на енергийната инфраструктура и повишаване на енергийната ефективност на жилищни сгради, административни, социални и др. обществени сгради.	- Дейности за повишаване на енергийната ефективност, насочени към обновяване и модернизиране на обществените сгради в общината, изграждане на соларни инсталации за подгряване на вода за битови нужди и фотоволтаични инсталации за производство на енергия в обществените сгради, извършване на енергийни обследвания и сертифициране на обекти и др.
	Специфична цел 1.3.	

Стратегическа цел 1 Мерки за ограничаване на изменението на климата	Подобряване на пътната инфраструктура и на транспортната достъпност и свързаност и реконструкция и рехабилитация на улични мрежи на територията на общината.	- Дейности по ремонт и рехабилитация на общинските пътища. - Дейности по реконструкция и рехабилитация на улични мрежи на територията на общината, включително тротоари и принадлежащата инфраструктура. - Системна поддръжка на настилната на общинската пътна мрежа (ОПМ) и на прилежащите ѝ съоръжения.
	Специфична цел 1.4. Благоустрояване на съществуващи и създаване на нови озеленени площи за широко обществено ползване	- Приоритетът е насочен към обновяване, реконструкция, рехабилитация, благоустройство и озеленяване на крайпътните и междужилищни пространства. - Възстановяване на съществуващи и изграждане на нови зони за отдых, пешеходни и велоалеи, детски кътове, екопътеки и др. - Създаване на нови и поддържане на съществуващи алеи, градини, паркове и кътове за детски игри.
	Специфична цел 1.5. Подобряване на системата за управление на отпадъците	Приоритетът е насочен към мерки за намаляване на депонираните отпадъци, подобряване на системата за управление на масово разпространени отпадъци и увеличаване на количествата разделно събирани отпадъци, реализирането и доизграждането на „Регионална система за управление на отпадъците за регион Луковит, включващ общините Луковит, Червен бряг, Роман, Тетевен и Ябланица с обхват: - Изграждане на втора клетка на Регионално депо за неопасни отпадъци Луковит; - Извършване на техническа и биологична рекултивация на първа клетка на Регионално депо за неопасни отпадъци – Луковит; - Проучване на целесъобразността и подготовка за реализация на проект за обособяване на площадка за временно съхранение, предварително третиране, рециклиране на строителни отпадъци и инертни материали; - Проучване на възможностите и целесъобразността за отреждане и предоставяне на временни площадки в населените места на общината, на които гражданите да могат да оставят разделно събрани строителни отпадъци от малки ремонтни дейност, едрогабаритни и др. разделно събрани отпадъци; - Приеман център за безвъзмездно предаване на отпадъци от домакинствата; - Изграждане на система за разделно събирани на зелени и биоразградими отпадъци; - Увеличаване броя на обхванатите домакинства с домашно компостиране, закупуване на компостери; предоставяне на

Стратегическа цел 2 Мерки за адаптация към изменението на климата		компостери; предоставяне на информационни материали и ръководства за домашно компостиране на домакинствата; - Периодично почистване на локално образувани натрупвания на отпадъци на нерегламентирани за целта места.
	Специфична цел 1.6. Опазване на жизнената среда и човешкото здраве от вредни физични фактори.	Картиране на уязвими за общината терени, почистване и укрепване на речни корита, управление на риск от свлачища и горски пожари, залесяване с горски насаждения, ограничаване на ерозията, изграждане на система за наблюдение и предупреждение.
	Специфична цел 2.1. Адаптиране към измененията на климата чрез осигуряване на постоянни и достатъчни количества питейна вода за всички населени места на територията на Община Ябланица	- Реконструкция на вътрешните водопроводни мрежи във всички населени места в общината, изграждане на нови и реконструкция на съществуващи резервоари и прилежащите им проводи и съоръжения към водопроводните мрежи.
	Специфична цел 2.2. Подобряване на ВИК инфраструктурата и екологосъобразно управление на водите	Разширяване обхвата на изградената и изграждане на нови канализационни системи и пречиствателни съоръжения във всички населени места в общината. Опазване на количеството и подобряване на качеството на водата на подземните и повърхностните водни тела.
	Специфична цел 2.3. Опазване доброто качество на почвената покривка от специфични въздействия на климатичните промени (ерозия, уплътняване и др.)	- Периодично почистване на локално образувани натрупвания на отпадъци на нерегламентирани за целта места; - Засилване на контрола върху спазване на забраната за палене на стърнища, слокове,, сухи тревя в мери и пасища; - Запазване на съществуващите пасища.
	Специфична цел 2.4. Опазване на биоразнообразието в защитените зони от НАТУРА 2000.	- Опазване и поддържане на богато биологично разнообразие; - Дейности за устойчиво управление и разумно използване на природните ресурси. - Инвестиции за опазване на биологичното разнообразие и защита от рискове от климатични проблеми; - Спазване на ограниченията и забраните за опазване на защитените територии по ЗЗТ и за опазване на местообитанията и птиците в ЗЗ, от Натура 2000, обявени по ЗБР.
	Специфична цел 2.5. Развитие на	- Приоритетът е насочен към дейности, които включват проучване, консервиране, реставриране и представяне, както и опазване

	туристическата и културна инфраструктура.	и популяризиране на културно-историческите ценности на територията на общината. Съхраняване и опазване на културно-историческото наследство в общината. - Създаване на условия и възможности за развитие на различни форми на туризъм; - Дейности за изграждане на пешеходни и велоалеи, поставяне на информационни табели, изграждане и реконструкция на инфраструктура за достъп до и около обектите на културно и природно наследство, в т.ч. и за хора с увреждания.
	Специфична цел 2.6. Запазване качествата на атмосферния въздух и поддържане в добро състояние на озеленените площи в населените места на територията на общината.	- Навременно премахване на останало от зимата опесъчаване. - Благоустрояване на деградирани открити площи, пешеходни алеи, тротоари и пътеки. - Системна поддръжка на настилките на уличните платна и тротоари. - Изграждане на паркинги в гр. Ябланица. - Увеличаване на уличното озеленяване и площите с растителност, по улиците с интензивно движение.
Стратегическа цел 3 Мерки за ограничаване на антропогенното въздействие върху компонентите на околната среда и адаптация към изменението на климата	Специфична цел 3.1. Насърчаване на нисковъглеродна икономика, зелени инвестиции, кръгова икономика, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска;	- Хармонизиране на местната нормативна уредба с националното и европейско Законодателство; - Активиране на сътрудничество и взаимодействие и сключване на договори с организации по оползотворяване за отпадъците за всички потоци от масово разпространени отпадъци; - Осигуряване бързо отвеждане на водите при интензивни валежи и наводнения от урбанизираните територии. Машинно и ръчно почистване на речни корита, дерета и отводнителни канали. Превенция и управление на риска от свлачища, срутища, след наводнения; - Реализиране на проекти за защита от вредното въздействие на водите; - Изпълнение на ПИРО на Община Ябланица, на Плановите за действие към секторните програми в областта на опазване на околната среда: Управление на отпадъците, наредби, програми, планове за защита, заповеди и др. - Актуализиране и изпълнение, както и ежегоден отчет на общинската програма за опазване на околната среда;
	Специфична цел 3.2. Повишаване на публичната информираност и ангажираност относно	- Информиране и привличане на местната общност в реализацията на мерките, предвидени в ПООС; - Организиране на информационни кампании с цел запознаване на населението в общината с настъпващите промени в климата и свързаните с това заплахи и възможности за

	екологични въпроси	опазване на водите, биологичното разнообразие, горите, почвите, човешкото здраве, др. - Адаптиране и адресиране на информационните кампании към различни възрастови групи и към лица от различни стопански сектори и сфери на социално-икономическа дейност. - Дейности за информираност, образование, разбиране на причините и начините за опазване на околната среда на хората, мотивирането им за участие в различни инициативи на общината са от изключително значение за постигането на целите на ПООС.
Стратегическа цел 4 Осигуряване на ефективно управление на околната среда и интегриране на екологичната политика в общата политика за развитие на икономическите сектори в общината.	Специфична цел 4.1. Осигуряване на възможности за повишаване на професионалната квалификация на служителите от общинската администрация, отговарящи за опазването на околната среда	- Дейности за подготовка и обучение на служителите в областта на управление на околната среда; - Участия в организирани работни срещи/семинари на регионално и национално ниво. Въвеждане на нови форми на административно обслужване и подобряване на материално-техническите условия на заетите в администрацията; - Повишаване на административния капацитет на община Ябланица за изпълнение на екологична политика и реализиране на дейности и проекти в сферата на околната среда; - Разработване и внедряване на интегрирана информационна система за опазване на околната среда и управление на отпадъците.
	Специфична цел 4.2. Осигуряване на ефективно управление на околната среда и интегриране на екологичната политика в общата политика за развитие на икономическите сектори в общината.	- Развитие на системи за електронно управление. - Технологични решения за предоставяните административни услуги на основата на Комплексно административнообслужване (КАО); - Оказване на съдействие при подготовка на проекти свързани с околната среда на НПО, читалища, учебни заведения, различни фирми и организации.

С тези приоритетни дейности се цели:

- ЖИТЕЛИТЕ НА ОБЩИНАТА ДА ЖИВЕЯТ В ОКОЛНА СРЕДА, КОЯТО НЕ ДОПУСКА РИСКОВЕ ЗА ЧОВЕШКОТО ЗДРАВЕ;
- ЖИТЕЛИТЕ И ГОСТИТЕ НА ОБЩИНАТА ДА ИМАТ ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ПЪЛНОЦЕНЕН ОТДИХ СРЕД ПРИРОДАТА;
- ЖИТЕЛИТЕ, ГОСТИТЕ И ПРЕДПРИЯТИЯТА В ОБЩИНАТА ДА СА ОСИГУРЕНИ С НЕОБХОДИМОТО КОЛИЧЕСТВО И КАЧЕСТВО ВОДА;
- ДА СЕ ДОСТИГНЕ КАЧЕСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА, КОЕТО ДА ПОДПОМОГНЕ РАЗВИТИЕТО НА ТУРИЗМА;

- ЗАПАЗВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ ОТ ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ, ГЪБИ, ДИВИ ПЛОДОВЕ;
- ЗАПАЗВАНЕ НА ЛОВНИТЕ РЕСУРСИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНАТА;
- ЗАПАЗВАНЕ НА ГОРСКИТЕ РЕСУРСИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНАТА;

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНИ ПРОЕКТИ

Основните национални и международни източници за финансиране на проекти са:

1. Републиканският бюджет
2. Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда
3. Националният доверителен екофонд
4. Фондове на Европейския съюз - ОПОС 2021 – 2027г.
5. Международни организации и финансови институции.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Планът за действие към Програмата за опазване на околната среда на Община Ябланица за периода 2021 – 2028 г. предвижда изпълнението на конкретни мерки и дейности по отделните компоненти и фактори на околната среда, реализацията на които ще доведе до изпълнение както на нормативните и законови, така и до постигане на стратегическите и специфичните цели на Програмата. Крайната цел на изпълнението на плана за действие е реализиране на заложената в програмата Визия за околната среда.

Планът за действие към Програмата за опазване на околната среда на Община Ябланица за периода 2021 – 2028 г. е резултат от анализа на актуалното състояние на околната среда и е синхронизиран с предвижданията на действащия План за интегрирано развитие на Община Ябланица за периода 2021-2027 г.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ НА ПРОГРАМАТА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА ЗА ПЕРИОДА 2021-2028 г.

Стратегическа цел 1. Мерки за ограничаване на изменението на климата					
Специфична цел 1.1. Развитие на техническата инфраструктура в общината с цел подобряване качествата на околната среда.					
Подобряване на ВиК инфраструктурата в общината и екологосъобразно третиране на отпадъчните води.					
Мярка /Дейност	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение	Отговорни институции
M1.1.1. Реконструкция и рехабилитация на вътрешна водопроводна мрежа в град Ябланица	външно финансиране	2021-2028г.	Подобрено водоснабдяване и намаляване на течовете и загубите на питейна вода	км /изградена /реконструирана водопр. мрежа	Община Ябланица, „ВиК“ АД - Ловеч
M1.1.2. Изграждане на канализация в гр. Ябланица в райони с липсваща такава и присъединяването и към изградени колектори и ПСОВ гр. Ябланица	външно финансиране	2021-2028г.	Спиране на замърсявания от липса на канализация. Опазване на количеството и подобряване на качеството на водата на подземните и повърхностните водни тела.	работен проект; м изградена канализация	Община Ябланица, „ВиК“ АД - Ловеч
M1.1.3. Реконструкция и рехабилитация на вътрешна водопроводна мрежа в село Орешене	външно финансиране	2021-2028г.	Подобрено водоснабдяване и намаляване на течовете и загубите на питейна вода	Идеен/ работен проект, км /изградена /реконструирана водопр. мрежа	Община Ябланица, „ВиК“ АД - Ловеч

Програма за опазване на околната среда на община Ябланица – 2021 – 2028

M1.1.4. Реконструкция и рехабилитация на вътрешна водопроводна мрежа в село Добревци	външно финансиране	2021-2028г.	Подобрено водоснабдяване и намаляване на течовете и загубите на питейна вода	Идеен/ работен проект, км /изградена /реконструирана водопр. мрежа	Община Ябланица, „ВиК“ АД - Ловеч
M1.1.5. Реконструкция и рехабилитация на вътрешна водопроводна мрежа в село Голяма Брестница	външно финансиране	2021-2028г.	Подобрено водоснабдяване и намаляване на течовете и загубите на питейна вода	Идеен/ работен проект, км /изградена /реконструирана водопр. мрежа	Община Ябланица, „ВиК“ АД - Ловеч
M1.1.6. Реконструкция и рехабилитация на вътрешна водопроводна мрежа в село Брестница	външно финансиране	2021-2028г.	Подобрено водоснабдяване и намаляване на течовете и загубите на питейна вода	Идеен/ работен проект, км /изградена /реконструирана водопр. мрежа	Община Ябланица, „ВиК“ АД - Ловеч
M1.1.7. Реконструкция и рехабилитация на вътрешна водопроводна мрежа в село Златна Панега	външно финансиране	2021-2028г.	Подобрено водоснабдяване и намаляване на течовете и загубите на питейна вода	Идеен/ работен проект, км /изградена /реконструирана водопр. мрежа	Община Ябланица, „ВиК“ АД - Ловеч
M1.1.8. Реконструкция и рехабилитация на вътрешна водопроводна мрежа в село Батулци	външно финансиране	2021-2028г.	Подобрено водоснабдяване и намаляване на течовете и загубите на питейна вода	Идеен/ работен проект, км /изградена /реконструирана водопр. мрежа	Община Ябланица, „ВиК“ АД - Ловеч
M1.1.9. Реконструкция и рехабилитация на вътрешна водопроводна мрежа в село Дъбравата	външно финансиране	2021-2028г.	Подобрено водоснабдяване и намаляване на течовете и загубите на питейна вода	Идеен/ работен проект, км /изградена /реконструирана водопр. мрежа	Община Ябланица, „ВиК“ АД - Ловеч
M1.1.10. Реконструкция и рехабилитация на вътрешна водопроводна мрежа в село Малък извор	външно финансиране	2021-2028г.	Подобрено водоснабдяване и намаляване на течовете и загубите на питейна вода	Идеен/ работен проект, км /изградена /реконструирана водопр. мрежа	Община Ябланица, „ВиК“ АД - Ловеч
M1.1.6. Реконструкция на съществуващи и проучване и изграждане на нови източници за питейна вода.	външно финансиране	2021-2028г.	Подобрено водоснабдяване и намаляване на течовете и загубите на питейна вода	Идеен/ работен проект, км /изградена /реконструирана водопр.	Община Ябланица, „ВиК“ АД - Ловеч

Програма за опазване на околната среда на община Ябланица – 2021 – 2028

				мрежа	
M1.1.7. Осигуряване на подходяща технология на пречистване на водите, зготвяне на оценка за приложимостта и икономическата обоснованост на централизирано отвеждане и пречистване на отпадъчните води в малките населени места.	външно финансиране	2021-2028г.	Спиране на замърсявания от липса на канализация. Опазване на количеството и подобряване на качеството на водата на подземните и повърхностните водни тела.	Идеен/ работен проект, км изградена канализация и ПСОВ	Община Ябланица, „ВиК“ АД - Ловеч
Специфична цел 1.2. Развитие на енергийната инфраструктура и повишаване на енергийната ефективност на жилищни сгради, административни, социални и др. обществени сгради.					
M1.2.1. Насърчаване използването на енергията от възобновяеми източници, особено от биомаса и биогорива в съответствие с НПДЕВИ.	външно финансиране, собствени средства	2021-2028г.	Подобряване качеството на въздуха. Общинска инфраструктура отговаряща по норми за енергийна ефективност	бр. сгради с подобрена енергийна ефективност	Община Ябланица, предприятия, физически лица
M1.2.2. Топлинна изолация на ограждащите конструкции на обществените сградите и подмяна на дограма.	външно финансиране	2021-2028г.	Намаляване на емисиите на ФПЧ. Подобрена енергийна ефективност. Намаляване на използваната енергия.	бр. сгради с подобрена енергийна ефективност	Община Ябланица
M1.2.3. Реконструкция и обновяване на общински сгради на територията на община Ябланица (енергийно саниране)	външно финансиране, собствени средства	2021-2028г.	Намаляване на емисиите на ФПЧ Подобрена енергийна ефективност	бр. сгради с подобрена енергийна ефективност	Община Ябланица, предприятия, физически лица
M1.2.4. Изграждане на соларни инсталации за подгряване на вода за битови нужди и фотоволтаични инсталации за производство на енергия в обществените сгради.	външно финансиране	2021-2028г.	Използване на соларни и фотоволтаични инсталации в общински сгради.	бр. сгради с изградени соларни инсталации за подгряване на вода за битови нужди и фотоволтаични инсталации за производство на енергия.	Община Ябланица
M1.2.5. Извършване на енергийни обследвания и сертифициране на обекти и др.	външно финансиране, собствени средства	2021-2028г.	Обследвани и сертифицирани общински сгради	Извършени енергийни обследвания и сертифициране на обекти и др.	Община Ябланица, предприятия, физически лица
Специфична цел 1.3. Подобряване на пътната инфраструктура и на транспортната достъпност и свързаност и реконструкция и рехабилитация на улични мрежи на територията на общината.					

Програма за опазване на околната среда на община Ябланица – 2021 – 2028

M1.3.1. Реконструкция и рехабилитация на улични мрежи на територията на общината, включително тротоари и принадлежащата инфраструктура.	външно финансиране, общински бюджет	2021-2028г.	Намаляване на емисиите на ФПЧ	Изпълнен проект Добри показатели за чистота на атмосферния въздух	Община Ябланица
M1.3.2. Ремонт и рехабилитация на общинските пътища.	външно финансиране, общински бюджет	2021-2028г.	Намаляване на емисиите на ФПЧ	Изпълнен проект Добри показатели за чистота на атмосферния въздух	Община Ябланица
M1.3.3. Системна поддръжка на настилката на общинската пътна мрежа (ОПМ) и на прилежащите ѝ съоръжения.	външно финансиране, общински бюджет	2021-2028г.	Намаляване на емисиите на ФПЧ	Изпълнен проект Добри показатели за чистота на атмосферния въздух	Община Ябланица
M1.3.4. Редовно почистване на улиците, вкл. измиване	Общински бюджет	2021-2028г.	Намаляване на емисиите на ФПЧ	Ниска запрашеност Добри показатели за чистота на атмосферния въздух	Община Ябланица
Специфична цел 1.4. Благоустрояване на съществуващи и създаване на нови озеленени площи за широко обществено ползване					
M1.4.1. Обновяване, реконструкция, рехабилитация, благоустройство и озеленяване на крайпътните и междужилищни пространства.	външно финансиране, общински бюджет	2021-2028г.	Намаляване на газовите емисии и запрашаване от двигателите с вътрешно горене.	Одобрени проекти, отчуждителни и процедури, Реализиране на проекти	Община Ябланица
M1.4.2. Възстановяване на съществуващи и изграждане на нови зони за отдих, пешеходни и велоалеи, детски кътове, екопътеки и др.	външно финансиране, общински бюджет	2021-2028г.	Благоустрояване и намаляване на емисии от ФПЧ	Изпълнен проект Добри показатели за чистота на атмосферния въздух	Община Ябланица
Специфична цел 1.5. Подобряване на системата за управление на отпадъците					
M1.5.1. Реализацията на съвместен проект с общините Луковит, Червен бряг, Ромат и Тетевен за Изграждане на втора клетка на Регионално депо за неопасни отпадъци - Луковит	Общински бюджет, обезпечения по чл. 64 от ЗУО, ПУДООС, ПОС 2021-2027 г.	2024-2028г.	По-ефективно управление на потока от неопасни отпадъци	Налично строително разрешение, изпълнение на проект	Общини от Район за управление на отпадъците - Луковит
M1.5.2. Реализацията на съвместен проект с общините Луковит, Червен бряг, Ромат и Тетевен за изграждане на сепарираща	Общински бюджет, обезпечения по чл. 64 от ЗУО, ПУДООС,	2024-2028г.	По-ефективно управление на потока от неопасни отпадъци	Налично строително разрешение, изпълнение на проект	Общини от Район за управление на отпадъците - Луковит

Програма за опазване на околната среда на община Ябланица – 2021 – 2028

инсталация на РДНО – Луковит	ПОС 2021-2027 г.				
M1.5.3. Реализацията на съвместен проект с общините Луковит, Червен бряг, Ромат и Тетевен за Техническа и биологична рекултивация на клетка № 1 на РДНО – Луковит	Общински бюджет, обезпечения по чл. 60 от ЗУО, ПУДООС, ПОС 2021-2027 г.	2025-2028г.	Изпълнен проект за ехническа и биологична рекултивация	Извършена техническа и биологична рекултивация	Общини от Район за управление на отпадъците - Луковит
M1.5.4. Проучване на целесъобразността и подготовка за реализация на проект за обособяване на площадка за временно съхранение, предварително третиране, рециклиране на строителни отпадъци и инертни материали	Общински бюджет, обезпечения по чл. 64 от ЗУО, ПУДООС, ПОС 2021-2027 г.	2025-2028г.	Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци	Количество събрани СО	Община Ябланица
M1.5.5. Проучване на възможностите и целесъобразността за отреждане и предоставяне на временни площадки в населените места на общината, на които гражданите да могат да оставят разделно събрани строителни отпадъци от малки ремонтни дейност, едрогабаритни и др. разделно събрани отпадъци	Общински бюджет, обезпечения по чл. 64 от ЗУО, ПУДООС, ПОС 2021-2027 г.	2024-2028г.	Подобрено разделно събиране на строителни и др. отпадъци	бр. площадки; Количество събрани СО и др. на година от тях	Община Ябланица
M1.5.6. Проучване на възможността за изграждане на приемнен център за безвъзмездно предаване на отпадъци от домакинствата;	Общински бюджет, обезпечения по чл. 64 от ЗУО, ПУДООС, ПОС 2021-2027 г.	2028г.	Подобряване на параметрите на околната среда	Проучване, Проектна готовност	Община Ябланица
M1.5.7. Изграждане на система за разделно събиране на зелени и биоразградими отпадъци	Общински бюджет, обезпечения по чл. 64 от ЗУО, ПУДООС, ПОС 2021-2027 г.	2024-2028г.	Подобрено разделно събиране на отпадъци	Количество компостиран и биоразградим и отпадъци	Община Ябланица
M1.5.8. Увеличаване броя на обхванатите домакинства с домашно компостиране, закупуване на компостери; предоставяне на компостери; предоставяне на информационни материали и ръководства	Общински бюджет, обезпечения по чл. 64 от ЗУО, ПУДООС, ПОС 2021-2027 г.	2024-2028г.	Предотвратени количества биоразградими отпадъци	Брой домакинства, прилагащи домашно компостиране	Община Ябланица

Програма за опазване на околната среда на община Ябланица – 2021 – 2028

за домашно компостиране на домакинствата;					
M1.5.9. Периодично почистване на локално образувани натрупвания на отпадъци на нерегламентирани за целта места.	Общински бюджет	Постоянен	Опазване и възстановяване на околната среда от нерегламентиран и замърсявания	Липсата на Нерегламентирани замърсявания	Община Ябланица
Специфична цел 1.6. Опазване на жизнената среда и човешкото здраве от вредни физични фактори					
M1.6.1. Картиране на уязвими терени и зони на територията на общината	външно финансиране	2021-2028г.	Предприети навременни превантивни мерки Превенция от инциденти	Брой карти с уязвими за общината терени	Община Ябланица
M1.6.2. Почистване и укрепване на речни корита	външно финансиране	2021-2028г.	почистени и укрепени речни корита Превенция от наводнения	км почистени и укрепени речни корита	Община Ябланица
M1.6.3. Изграждане на система да наблюдение и предупреждение за климатични промени, свлачища и пожари	външно финансиране	2028 г.	Предприети навременни превантивни мерки и минимизиран риск за населението и околната среда и биоразнообразието	Система за наблюдение и предупреждение	Община Ябланица
M1.6.4. Залесяване и ограничаване на ерозията	външно финансиране	2028 г.	Ограничаване на ерозията	Брой декари залесени терени	Община Ябланица
Стратегическа цел 2. Мерки за адаптация към изменението на климата					
Специфична цел 2.1. Адаптиране към измененията на климата чрез осигуряване на постоянни и достатъчни количества питейна вода за всички населени места на територията на Община Ябланица					
M2.1.1. Изграждане на нови и реконструкция на съществуващи резервоари и прилежащите им проводи и съоръжения към водопроводните мрежи.	Външно финансирани, общински бюджет	2024-2028 г.	Подобрено водоснабдяване и намаляване на течовете и загубите на питейна вода	Бр. изградени и реконструирани резервоари и прилежащите им проводи и съоръжения	Община Ябланица
Специфична цел 2.2. Подобряване на ВИК инфраструктурата и екологосъобразно управление на водите					
M2.2.1. Изграждане на канализационна система и пречиствателни съоръжения за битови отпадни води (ПСОВ и ЛПСОВ) във всички населени места и квартали в	Външно финансиране	2024-2028 г.	Спиране на замърсявания от липса на канализация. Опазване на количеството и подобряване на качеството на водата на подземните и	работен проект; м/изградена канализация и ЛПСБОВ	Община Ябланица

Програма за опазване на околната среда на община Ябланица – 2021 – 2028

община Ябланица.			повърхностните водни тела.		
Специфична цел 2.3. Опазване доброто качество на почвената покривка от специфични въздействия на климатичните промени (ерозия, уплътняване и др.)					
M2.3.1. Периодично почистване на локално образувани натрупвания на отпадъци на нерегламентирани за целта места	Общински бюджет	2021-2028г.	Липса на замърсени терени	Брой почистени терени	Община Ябланица
M2.3.2. Засилване на контрола върху спазване на забраната за палене на стърнища, слокове,сухи треви в мери и пасища	Общински бюджет	2021-2028г.	Превенция от Пожари Предотвратена загуба на органично вещество и на микрофауна	Бр. проверки	Община Ябланица
M2.3.3. Изграждане на система да наблюдение и предупреждение за климатични промени, свлачища и пожари	външно финансиране	2028 г.	Предотвратяване на екологични бедствия от изменение на климата	Система за наблюдение и предупреждение	Община Ябланица
M2.3.4. Запазване на съществуващите пасища.	външно финансиране, ДФЗ – агроекологични плъщания	2021-2028г.	запазени съществуващите пасища	Бр. възстановени и запазени в добро състояние пасища и мери	Община Ябланица, Експерти от МЗХГ, НССЗ,
Специфична цел 2.4. Опазване на биоразнообразието в защитените зони от НАТУРА 2000.					
M2.4.1. Устойчиво управление на Защитените територии и защитени зони по Натура 2000 в общината. Спазване на ограниченията и забраните за опазване на защитените територии по ЗЗТ и за опазване на местообитанията и птиците в ЗЗ, от Натура 2000, обявени по ЗБР	Държавен бюджет, НДЕФ, ОП ООС, ПУДООС	постоянен	Съхраняване на биоразнообразие то в общината	Добро състояние на екосистемите	Община Ябланица, ДНПЦБ, МОСВ, РИОСВ, ИАОС, БДДР, ОД на МВР Ловеч, РСПБЗН Ловеч, др.
M2.4.2. Поддържане на база данни за защитените зони на територията на общината с актуална информация	Общински бюджет	постоянен	Актуална база данни	Налична база данни	Община Ябланица
M2.4.3. Изграждане на нови и поддържане на съществуващи екопътеки в общината	ОП ООС, ПУДООС	2021-2028г	Съхраняване на Биоразнообразието в Общината.	Бр. изградени /поддържани екопътеки	Община Ябланица
M2.4.4. Ежегодно публикуване на информация за видовете лечебни растения поставени под специален режим на опазване съгласно Зап.	Общински бюджет	постоянен	Опазване на ресурсите от лечебни растения	Налична информация	Община Ябланица

Програма за опазване на околната среда на община Ябланица – 2021 – 2028

на МОСВ и указания на РИОСВ					
M2.4.5. Информационни кампании с цел запознаване на населението и учениците в общината с биологичното разнообразие на нейната територия, както и с неговия природозащитен и законов статут и начини те за опазването му	Общински бюджет, и други външни и национални финансиращи структури	2021-2028г	опазване на биологичното разнообразие	Бр. проведени кампании/ семинари	Община Ябланица, ДНПЦБ, НПО, РИОСВ, Научни организации
Специфична цел 2.5. Развитие на туристическата и културна инфраструктура					
M2.5.1. Подобряване на мрежата от общински пътища в селските и горските райони за осигуряване на достъп до туристически, исторически обекти, както и достъп до образователни, здравни и социални услуги в населените места.	ОПРР	2021-2028г.	Регенериране, устройване на съвременна жизнена среда	км. общински пътища	Община Ябланица, МОСВ, РИОСВ, ИАОС, БДДР, РСПБЗН, ДГС, РДГ и др.
M2.5.2. Създаване на предпоставки за развитие на потенциала на общински терени в община Ябланица (пазар, стоково тържище, паркинги)	Общински бюджет, външно финансиране	2021-2028г.	Изградени паркинги, пазар и тържище	Развит потенциал на общинските терени	Община Ябланица
M2.5.3. Стопанисване и контрол при добив на дървесина от общинските гори. Подобряване икономическата стойност на горите, залесителни мероприятия.	Общински бюджет, външно финансиране	2021-2028г.	Регенерация на природни територии и превенция на риска	бр. залесителни мероприятия	Община Ябланица
M2.5.4. Насърчаване изграждането на местната инфраструктура, обновяването на селата, предлагането на местни основни услуги и опазването на местното културно и природно наследство, създаване, подобряване и разширяване на дребна по мащаби инфраструктура, въвеждане и използване на възобновяеми източници; инфраструктура за отдих, туристическа информация и обозначаване на	ПРСР	2021-2028г.	Обновена инфраструктура в населените места предлагане на местни основни услуги и опазване на местното културно и природно наследство	Бр. обновена инфраструктура	Община Ябланица

Програма за опазване на околната среда на община Ябланица – 2021 – 2028

туристически обекти.					
M2.5.5. Превенция и управление на риска от свлачища, срутища, след наводнения	ОПОС, ПУДООС, ДБ	2021-2028г.	Превенция и управление на риска	Бр. реализирани укрепления	Община Ябланица, МРРБ, БДДР, ДГС, РДГ и др.
M2.5.6. Доставка и въвеждане в експлоатация на съоръжения, оборудване за предотвратяване и борба с полски и горски пожари	ОПОС, СПРЗСР, ДБ, Общински бюджет	2021-2028г.	Превенция и управление на риска	Бр. реализирани съоръжения и доставено оборудване	Община Ябланица, РСПБЗН, ДГС, РДГ
Специфична цел 2.6. Запазване качествата на атмосферния въздух и поддържане в добро състояние на озеленените площи в населените места на територията на общината.					
M2.6.1. Навременно премахване на останало от зимата опесъчаване.	Общински бюджет	Постоянен	Подобряване качеството на въздуха	Намаляване на емисиите на ФПЧ	Община Ябланица
M2.6.2. Благоустройство на деградирани открити площи, пешеходни алеи, тротоари и пътеки.	Общински бюджет, външно финансиране	постоянен	Развит потенциал на общинските терени	Облагороден и открити площи, пешеходни алеи, тротоари и пътеки.	Община Ябланица
M2.6.3. Системна поддръжка на настилки на уличните платна и тротоари.	Общински бюджет, външно финансиране	постоянен	Подобряване качеството на въздуха чрез Намаляване на емисии на ФПЧ	Кв. м. обновна настилка	Община Ябланица
M2.6.4. Изграждане на паркинги в гр. Ябланица.	Общински бюджет, външно финансиране	2028 г.	Намаляване на емисиите от транспорта, опазена околна среда	Проектиране и изпълнение на бр. нови паркоместа	Община Ябланица
Стратегическа цел 3. Мерки за ограничаване на антропогенното въздействие върху компонентите на околната среда и адаптация към изменението на климата					
Специфична цел 3.1. Насърчаване на нисковъглеродна икономика, зелени инвестиции, кръгова икономика, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска;					
M3.1.1. Хармонизиране на местната нормативна уредба с националното и европейско законодателство.	Общински бюджет, външно финансиране	Постоянен	Смекчаване и адаптация към изменението на климата	Бр. адаптирани нормативни актове	Община Ябланица
M2.1.2. Активиране на сътрудничество и взаимодействие и сключване на договори с организации по оползотворяване за отпадъците за всички потоци от масово разпространени отпадъци.	Общински бюджет, външно финансиране	Постоянен	Увеличаване на количествата отпадъци предадени за рециклиране и повишаване на екологичната ангажираност на обществеността	Брой сключени договори	Община Ябланица
M3.1.3. Машинно и ръчно почистване на речни корита, дерета и отводнителни канали с цел осигуряване бързо отвеждане на водите при интензивни валежи и	ОПОС, МОСВ, МРРБ, ДБ, Общински бюджет, други	Постоянен	Предотвратяване на екологични бедствия; опазена околна среда, инфраструктура и човешко	Метри почистени речни корита и дерена	Община Ябланица

Програма за опазване на околната среда на община Ябланица – 2021 – 2028

наводнения от урбанизираните територии.			здраве.		
МЗ.1.4. Реализиране на проекти за защита от вредното въздействие на водите.	Общински бюджет, външно финансиране	2028 г.	Изградени подпорни стени и преустановени ерозионни процеси	бр. изпълнени проекти	Община Ябланица
МЗ.1.5. Изпълнение на ПИРО, на Плановите за действие към секторните програми в областта на опазване на околната среда: Управление на отпадъците, наредби, програми, планове за защита, заповеди и др.	Общински бюджет, външно финансиране	постоянен	Смекчаване и адаптация към изменението на климата	Годишни отчети на изпълнението на планове и програми	Община Ябланица
МЗ.1.6. Актуализиране и изпълнение, както и ежегоден отчет на общинската програма за опазване на околната среда.	Общински бюджет	постоянен	Стратегия за опазване на околната среда и приобщаване на обществеността при изпълнението ѝ	Изготвени годишни отчети на общинската програма	Община Ябланица
Специфична цел 3.2. Повишаване на публичната информираност и ангажираност относно екологични въпроси					
МЗ.2.1. Информирание и привличане на местната общност в реализацията на мерките, предвидени в ПООС.	Общински бюджет ОПОС, ПУДООС, др.	постоянен	Повишаване на екологичната ангажираност на обществеността	бр. проведени информационни кампании	Община Ябланица
МЗ.2.2. Организиране на информационни кампании с цел запознаване на населението в общината с настъпващите промени в климата и свързаните с това заплахи и възможности за опазване на водите, биологичното разнообразие, горите, почвите, човешкото здраве, др.	Общински бюджет ОПОС, ПУДООС, др.	постоянен	Повишена екологична култура на общността	бр. проведени кампании/ семинари, срещи, конкурси, публикации др.	Община Ябланица
МЗ.2.3. Адаптиране и адресиране на информационните кампании към различни възрастови групи и към лица от различни стопански сектори и сфери на социално-икономическа дейност.	Общински бюджет ОПОС, ПУДООС, др.	постоянен	Повишена екологична култура на разнообразни възрасти и слоеве на общността.	бр. проведени кампании/ семинари, срещи, конкурси, публикации др.	Община Ябланица
МЗ.2.4. Дейности за информираност, образованост, разбиране на причините и начините за опазване на околната среда на хората, мотивирането им за	Общински бюджет ОПОС, ПУДООС, др.	постоянен	Повишена екологична култура и заинтересованост	бр. дейности, отетени в годишни отчети	Община Ябланица

Програма за опазване на околната среда на община Ябланица – 2021 – 2028

участие в различни инициативи на общината са от изключително значение за постигането на целите на ПООС.					
Стратегическа цел 4. Осигуряване на ефективно управление на околната среда и интегриране на екологичната политика в общата политика за развитие на икономическите сектори в общината.					
Специфична цел 4.1. Осигуряване на възможности за повишаване на професионалната квалификация на служителите от общинската администрация, отговарящи за опазването на околната среда					
M4.1.1. Дейности за подготовка и обучение на служителите в областта на управление на околната среда.	Общински бюджет ОПОС, ПУДООС, др.	постоянен	подобрен капацитет по опазване на околната среда.	Познаване на норм. документи и активна позиция в прилагането им	Община Ябланица
M4.1.2. Участия в организирани работни срещи/семинари на регионално и национално ниво. Въвеждане на нови форми на административно обслужване и подобряване на материално-техническите условия на заетите в администрацията.	Общински бюджет, външно финансиране	постоянен	Повишена заетост и квалификация на кадрите	Брой участия на служители и подобро административно обслужване	Община Ябланица
M4.1.3. Повишаване на административния капацитет на община Ябланица за изпълнение на екологична политика и реализиране на дейности и проекти в сферата на околната среда.	ОПОС, МОСВ, ДБ, Общински бюджет, други	постоянен	повишаване на професионалната квалификация на кадри, компетентни по управление на околната среда	Бр. обучения, семинари, др.	Община Ябланица
M4.1.5. Разработване и внедряване на интегрирана информационна система за опазване на околната среда и управление на отпадъците.	Общински бюджет, външно финансиране	2028 г.	Предоставяне на качествени, леснодостъпни електронни услуги за граждани и бизнес, електронен обмен на документи между администрациите	Удовлетвореност на граждани и бизнес; Високо ниво на мрежова, информационна култура; Повише на заетост и квалификация	Община Ябланица
Специфична цел 4.2. Осигуряване на ефективно управление на околната среда и интегриране на екологичната политика в общата политика за развитие на икономическите сектори в общината.					
M4.2.1. Развитие на системи за електронно управление. Технологични решения	Общински бюджет ОПООС, ПУДООС, др.	постоянен	Предоставяне на качествени, лесно достъпни електронни	Удовлетвореност на граждани и бизнес;	Община Ябланица

за предоставяните административни услуги на основата на комплексно административно обслужване (КАО);			услуги за граждани и бизнес, електронен обмен на документи между администрациите	Високо ниво на мрежова, информационна култура; Повише на заетост и квалификация	
M4.2.2 Оказване на съдействие при подготовка на проекти свързани с околната среда на НПО, читалища, учебни заведения, различни фирми и организации.	Общински бюджет, външно финансиране	постоянен	Повишена екологична култура и заинтересованост	бр. реализирани проекти	Община Ябланица

ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА

За да се изпълнява успешно общинската програма за опазване на околната среда, се изисква прилагане на система за мониторинг и контрол на изпълнението ѝ. Необходимо е да се извършва и оценка на крайния ефект от нейното изпълнение, както и периодичната ѝ актуализация в случаите на промяна в обстоятелствата или необходимост от корекция на целите.

Член 79, ал. 5 ЗООС регламентира, че общинските програми за опазване на околната среда могат да бъдат допълвани и актуализирани при необходимост. Необходимост от актуализацията на Програмата за опазване на околната среда на Община Ябланица може да възникне основно поради следните причини:

- в резултат от въздействието на „външни“ фактори като например промени в изискванията на европейското и българското законодателство, които налагат промяна в заложените стратегически и програмни цели в областта на опазването на околната среда и в съответните програмни мерки;
- поради неизпълнение или значително изоставане в изпълнението на програмните мерки;
- при констатации за отклонение в набелязаните тенденции на целевите индикатори, въпреки изпълнението на основните пакети от приоритетни мерки, което налага прилагането на допълнителни мерки към вече приетите или вместо някои от приетите мерки, които не дават очаквания предварително резултат.

За да се гарантират действителните резултати, е изградена системата за програмен мониторинг и контрол на базата на европейското, националното и местното законодателство. Програмният мониторинг и контрол е тази част от програмата, която следи за правилното изпълнение на избраната стратегия по отделни мерки, които са изброени в плана за действие. Системата на програмния мониторинг и контрол позволява да се определи дали общината се приближава към планираните стратегически цели. Изпълнението на конкретните мерки и дейности, които водят до постигане на планираните цели, е задължение на община Ябланица в нейната административна цялост. Общинската администрация следва своевременно да подготвя и внася проекти за финансиране на дейностите по опазване на околната среда. Разпределението и прецизирането на задачите към съответните експерти по

специалности и включването им в годишната програма на общината за съответната година, както и проследяването на планирането, изпълнението и спазването на сроковете са задължения на съответната общинска структура, определена за извършването на тези дейности, съгласно актуалния към момента Устройствен правилник за организация и дейността на общинската администрация. Също така съгласно този правилник се определят и отговорните структури/експерти от общинската администрация, отговарящи за оперативните дейности, свързани с отчетността, организацията и координацията с други структури (в и извън общината), имащи отношение към изпълнението и контрола на програмата.

Наблюдението и оценката на ПООС ще се извършва с оглед постигането на ефективност и ефикасност от изпълнението ѝ. Предметът на наблюдение включва изпълнението на целите и приоритетите на ПООС, организацията и методите на изпълнение, прилагани от съответните административни структури, организациите и юридическите лица, участващи в изпълнението им. Наблюдението е важен елемент, който позволява да се засили или намали активността в конкретна насока, да се предприемат коригиращи действия, ако напредъкът е неудовлетворителен или, ако условията се изменят.

Оценката включва информация от наблюдението и от други източници на ефектите от предприетите действия и на резултатите от тях. Извършването на оценката ще осигури на управлението механизми на контрол чрез информация за разходите и за резултатите. Оценката дава възможност да се проследи ефектът от планираните и реализираните дейности. Информация за оценката следва да се предостави по подходящ начин на обществеността, като по този начин се представят пред хората проблемите, планираните инициативи и най-вече напредъкът по постигането на визията и главната стратегическа цел.

Отговорени за изпълнението на програмата за опазване на околната среда:

- Кмет на Община Ябланица
- Общински съвет Ябланица
- Директор дирекция „Специализирана администрация”
- Ст. експерт “Общинска собственост и екология” при Община Ябланица
- Кметовете и кметските наместници на населените места в Община Ябланица
- Дейност „Чистота” при Община Ябланица

Контрол по изпълнението на настоящата програма ще се осъществява от:

- Общински съвет Ябланица
- РИОСВ – гр. Плевен

Изпълнението на програмата се отчита пред Общински съвет – Ябланица ежегодно. Отчетите се изпращат и в РИОСВ – Плевен.

Източници на информация

Източниците на информация, които са използвани за изготвянето на Програмата за опазване на околната среда на община Ябланица, са следните:

- Данни от Националния статистически институт и ГРАО;
- Национален план за управление на отпадъците 2021-2028 г.
- Национална програма за предотвратяване на образуването на отпадъци;
- Определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци в България 2019 г.;
- Данни от Националната информационна система за отпадъци;
- Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда на ИАОС 2021 година;
- Данни на РИОСВ Плевен;
- Доклад на ИАОС съгласно чл. 53 от Наредба за опаковките и отпадъците от опаковки 2021 година;
- Доклад на ИАОС съгласно чл. 16, ал. 1 от Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието;
- Доклад на ИАОС съгласно чл. 29 от Наредба за излезлите от употреба моторни превозни средства;
- Доклад на ИАОС съгласно чл. 63 от Наредба за батерии и акумулатори и за негодни за употреба батерии и акумулатори;
- Доклад на ИАОС съгласно чл. 57, ал. 1 от Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване;
- Доклад на ИАОС съгласно чл. 39 от Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми;
- Методически указания на Министерство на околната среда и водите за разработване на общински програми за опазване на околната среда;
- Документи на община Ябланица:
 - План за интегрирано развитие на Община Ябланица 2021-2027г.
 - Общински план за развитие на Община Ябланица 2014-2020 г.;
 - Общинска програма за опазване на околната среда 2016-2020 година;
 - Програма за енергийна ефективност на Община Ябланица 2019-2022 г.;
 - Дългосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива за период 2019 – 2029;
 - Краткосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива за период 2023 – 2025;

Нормативна уредба. Законодателство:

Основните изисквания за опазване на околната среда, респективно функциите на различните администрации, са въведени чрез следните секторни закони, съобразно които се изготвя Общинската програма за опазване на околната среда:

- Закона за опазване на околната среда (ЗООС);
- Закона за опазване на чистотата на атмосферния въздух (ЗЧАВ);
- Закона за управление на отпадъците (ЗУО);
- Закона за водите (ЗВ);
- Закона за почвите (ЗП);
- Закона за лечебните растения (ЗЛР);
- Закон за лова и опазване на дивеча (ЗЛОД);
- Закона за защитените територии (ЗЗТ);

- Закона за биологичното разнообразие (ЗБР);
- Закон за ограничаване изменението на климата.
- Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси;

Хоризонтално законодателство

- Закон за опазване на околната среда(ЗООС)
- Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда (ДВ, бр. 25/18.03.2003 г. посл. изм. и доп. ДВ. бр.67 от 23.08.2019 г.)
- Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (ДВ, бр. 57/2004 г., посл. изм. и доп.ДВ.бр. 67 от 23.08.2019 г.)

Качество на въздуха:

- Закон за опазване чистотата на атмосферния въздух (обн. ДВ бр.45/28.05.1996 г.,посл.изм. и доп. ДВ., бр. 8115.10.2019 г.). Урежда изисквания към емисии от източници,към качеството на атмосферния въздух, изисквания към продукти и процеси, събиране и предоставяне на информация, санкции за нарушители, задължения на държава, общини, физически и юридически лица.
- Наредба №1/2005 г. за норми за допустими емисии на вредни вещества (замърсители) изпускани в атмосферата от обекти и дейности с неподвижни източници на емисии (обн.в ДВ.бр.64/2005 г.) ;
- Наредба №6/1999 г. за реда и начина за измерване на емисиите от вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от обекти с неподвижни източници (обн. ДВ.бр.31/1999 г., посл. изм. и доп. ДВ.бр.61/28.07.2017 г.);
- Наредба №7/1999 г. за оценка и управление качеството на атмосферния въздух (обн. в ДВ.бр.45/1999 г.);
- Наредба №10/2003 г. за норми за допустими емисии (концентрации в отпадъчни газове) на серен диоксид, азотни оксиди и общ прах, изпускани в атмосферния въздух от големи горивни инсталации (обн. в ДВ.бр.93/21.10.2003 г., посл. изм. и доп. ДВ.бр.63/31.07.2018 г.);
- Наредба №12/2010г. за норми на серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух (обн. В ДВ.бр.58/30.07.2010 г.).
- Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха (2020 - 2030 г.);
- Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018-2024г);

Управление на отпадъците:

- Закон за управление на отпадъците (обн. ДВ, бр. 53/13.07.2012 г., посл. изм. и доп.ДВ., бр. 19/05.03.2021г). Урежда екологосъобразното управление на отпадъците като съвкупност от права, задължения, решения, действия и дейности, свързани с образуването и третирането им, както и различни форми на контрол. Със ЗУО е въведена йерархия за управление на отпадъците с първи приоритет предотвратяване на образуването на отпадъците, следвано от оползотворяването им и на последно реждане. Законът регламентира задълженията на лицата, извършващи дейности по третиране и транспониране на отпадъците. Определя контролните органи и обхвата на тяхната компетентност.
- Закон за ратификация на Базелската конвенция за контрол на трансграничния превоз на опасни отпадъци и тяхното третиране (обн. ДВ. бр.8 от26.01.1996 г.);
- Наредба № 1/2014 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри (обн., ДВ, бр. 51/2014 г. изм. и доп. ДВ.бр30/31.03.2020 г.);
- Наредба №2 за класификация на отпадъците (обн. ДВ, бр.46 /01.06.2018 г.);

- Наредба № 3 за изискванията към инсталации, произвеждащи титанов диоксид (обн. ДВ, бр. 49/04.06.2013 г.)
- Наредба №4 за условията и изискванията за изграждането и експлоатацията на инсталации за изгаряне и инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци (обн. ДВ, бр. 36 /2013 г. изм. и доп. ДВ.бр.82/05.10.2018 г.);
- Наредба № 6 за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци (обн. ДВ, бр. 80/2013 г., посл. изм. ДВ.,бр.13/07.02.2017г.);
- Наредба №7 за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци (обн., ДВ, бр. 81/2004 г.);
- Наредба № 7 от 19.12.2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци (обн., ДВ, бр. 111 от 27.12.2013 г., посл. изм. ДВ. бр.7/20.01.2017г.)
- Наредба за разделно събиране на биоотпадъците, приета с ПМС № 275 от 06.12.2013 г. (обн. ДВ, бр. 107 от 13.12.2013 г., посл. изм. ДВ. бр.47/05.06.2018 г.)
- Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, приета с ПМС № 20 от 25.01.2017 г. (обн. ДВ, бр. 11 от 31.1.2017 г.).
- Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, приета с ПМС 277 от 5.11.2012 г. (обн., ДВ, бр. 89 /2012 г., в сила от 13.11.2012 г.)
- Наредба за изискванията за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци (приета с ПМС № 53 от 1999 г., ДВ, бр.29/1999 г.)
- Наредба за опаковките и отпадъците от опаковки (обн., ДВ, бр. 85/06.11.2012 г., изм. и доп., бр. 60/20.07.2018 г.)
- Наредба за излезлите от употреба моторни превозни средства (обн., ДВ, бр. 7 от 25.01.2013 г., в сила от 25.01.2013 г., изм. и доп.ДВ.бр.60/20.07.2018 г.)
- Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието (обн., ДВ, бр. 63 от 12.08.2016 г.).
- Наредба за батерии и акумулатори и за негодни за употреба батерии и акумулатори (обн., ДВ, бр. 2 от 8.01.2013 г., изм. и доп., бр. 51 от 11.06.2013 г., в сила от 11.06.2013 г.)
- Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти (обн. ДВ. бр.2 от 08.01.2013г.)
- Наредба за изискванията за реда и начина за инвентаризация на оборудване, съдържащо полихлорирани бифенили, маркиране и почистване, третиране и транспортиране на отпадъци, съдържащи полихлорирани бифенили (обн., ДВ, бр. 70 от 22.08.2014 г.)
- Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване (обн. ДВ, бр. 100 от 19.11.2013 г., в сила от 01.01.2014 г., изм. и доп.ДВ.бр.60/20.07.2018 г.)
- Наредба за определяне на реда и размера за заплащане на продуктова такса за продукти, след употребата на които се образуват масово разпространени отпадъци (обн., ДВ, бр. 53 от 10.06.2008 г., посл. изм. бр. 100 от 19.11.2013 г., в сила от 1.01.2014г.).
- Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми (обн. ДВ. бр.73 от 25.09.2012 г., изм. и доп. ДВ.бр.60/20.07.2018 г.)

Качество на водите:

- Закон за водите (обн.ДВ, бр. 67 / 27.07.1999г., в сила от 28.01.2000г., посл. изм. и доп. бр. 12 от 3.02.2017 г. изм. и доп. ДВ.бр.213/13.03.2020 г.). Определя условията за опазването и използването на водите и водните обекти.;

- Наредба №1/10.10.2007 г. за проучване, ползване и опазване на подземните води (ДВ, бр. 87/30.10.2007 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.102/23.12.2016г.);
- Наредба №1/11.04.2011 г. за мониторинг на водите (ДВ, бр.34/29.04.2011 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 20/15.03.2016 г.);
- Наредба № 2 за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници (ДВ, бр. 27/11.03.2008 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.97/09.12.2011 г.);
- Наредба № 2/08.06.2011 г. за издаване на разрешителни за заустване на отпадъчни води във водни обекти и определяне на индивидуалните емисионни ограничения на точковите източници на замърсяване (обн. ДВ., бр. 47/21.06.2011г., изм. и доп. ДВ. бр.48/27.06.2015 г.);
- Наредба №3/16.10.2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно – битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за профилактични, питейни и хигиенни нужди (обн.ДВ, бр. 88/27.10.2000 г.);
- Наредба №4 за изискванията към качеството на води, предназначени за обитаване от риби и черупкови организми (ДВ бр. 88/27.10.2000 г.);
- Наредба №5/30.05.2008 г. за управление качеството на водите за къпане (обн. ДВ.бр. 53/10.06.2008 г.,изм. и доп. ДВ. бр.5/18.01.2013 г.);
- Наредба №6 за емисионни норми за допустимо съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти (ДВ, бр.97/2000 г., и.д. ДВ. бр.24/2004 г.);
- Наредба №7/14.11.2000 г. за условията и реда за заустване на производствени отпадъчни води в канализационните системи на населените места (ДВ, бр. 98/01.12.2000 г.);
- Наредба № 9/2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейнобитови цели (обн. ДВ., бр. 30/2001 г., посл. изм. и доп. ДВ., бр.102/12.12.2014 г.);
- Наредба за реда и начина на оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието (обн., ДВ., бр.63/12.08.2016г.).

Защита на природата:

Общите принципи и мерки за опазване на биологичното разнообразие са описани вЗООС. Опазването и устойчивото ползване на биологичното разнообразие ерегламентирано в следните закони:

- Закон за биологичното разнообразие (ДВ,бр.77/09.08.2002г., посл. изм.ДВ,бр.98/27.11.2018г)
- Закон за защитените територии (ДВ, бр.133/11.11.1998 г., посл. изм. ДВ, бр.1/03.01.2019г.)
- Закон за лечебните растения (ДВ, бр. 29/ 07.04.2000 г., посл. изм. ДВ, бр.96/01.12.2017 г.);
- Закон за лова и опазване на дивеча (ДВ,бр.78/2000 г., посл.изм..ДВ.бр.74 /20.09.2019 г.);
- Закон за рибарството и аквакултурите (ДВ,бр.41/2001г., посл. изм. ДВ. бр.98/13.12.2019 г.) и подзаконовите нормативни актове към тях:
- Наредба за условията и реда за разработване на планове за управление на защитени територии (ДВ, бр.13/2000 г.,посл. изм. и доп. ДВ. бр.55/07.07.2017г.);
- Наредба за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони (ДВ, бр. 73/11.09.2007 г., посл.изм. и доп.ДВ.бр.94/30.11.2012 г.);

- Наредба № 2 от 20.01.2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения, издадена от министъра на околната среда и водите (ДВ бр.14/20.02.2004 г.);

Защита на почвите:

- Закон за почвите (Обн. ДВ. бр. 89 от 6 Ноември 2007 г., изм. ДВ. бр. 98 от 28.11.2018г)

- Закон за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети (обн.ДВ, бр. 43 от 29.04.2008 г.)

- Закон за опазване на земеделските земи (обн. ДВ, бр.35/1996 г., изм.доп., бр.39/20.05.2011 г)

- Закон за защита на растенията, (обн., ДВ, бр. 91/1997 г., изм. и доп., бр. 28 от 5.04.2011г.)

- Наредба № 26 от 2.10.1996 г. за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт, (обн. ДВ, бр. 89 от 22.10.1996 г., изм. и доп. – бр. 30 от 2002 г.)

- Наредба № 3 от 1 август 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (обн. ДВ. бр.71 от 12 Август 2008 г.)

- Наредба № 4 от 12 януари 2009 г. за мониторинг на почвите (обн. ДВ. бр.19 от 13.03. 2009 г.)

- Наредба за инвентаризацията и проучванията на площи със замърсена почва, необходимите възстановителни мерки, както и поддържането на реализираните възстановителни мероприятия (обн., ДВ, бр. 15 от 16.02.2007 г., в сила от 17.08.2007г.)

- Наредба за реда и начина за инвентаризация, проучвания, извършване и поддържане на необходимите възстановителни мероприятия на площи с увредени почви (обн. ДВ.бр.62 от 4 2009 г.)

- Наредба № 36 от 18.08.2004 г. за условията и реда за биологично изпитване, регистрация, използване и контрол на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества и хранителни субстрати. Издадена от министъра на земеделието и горите, (обн., ДВ, бр. 87 от 5.10.2004 г.)

- Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите 2020-2030 година.

Промислено замърсяване и управление на риска:

- Закон за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети (ДВ.бр.43/ 29.04.2008 г., посл. изм. и доп.ДВ. бр.58/18.07.2017 г.);

- Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда (ДВ,бр.25/18.03.2003 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.67/23.08.2019г.);

- Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (ДВ. бр.57/02.07.2004 г., посл.изм. и доп.ДВ. бр. 67/23.08.2019 г.);

- Наредба за условията и реда за определяне на отговорността на държавата и за отстраняване на нанесените щети върху околната среда, настъпили от минали действия или бездействия при приватизация (ДВ,бр.66/30.07.2004 г., посл.изм. и доп.ДВ. бр.96/06.12.2011 г.);

- Наредба за условията и реда за издаване на комплексни разрешителни (ДВ.бр. 80/2009 г., посл.изм. и доп. ДВ. бр.67/23.08.2019 г.);

Шум:

- Закон за защита от шума в околната среда (ДВ, бр. 74 /2005 г., в сила от 01.01.2006 г., посл. изм. и доп. бр. 101 от 27.11.2020 г.).

- Наредба № 6 от 26.06.2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности

на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението;

- Наредба за съществените изисквания и оценяване съответствието на машини и съоръжения, които работят на открито, по отношение на шума, излъчван от тях във въздуха. (обн.ДВ, бр. 11/2004 г., посл. изм. ДВ. бр.37/08.05.2007г.)

Химикали:

- Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси (обн., ДВ, бр. 10/ 04.02.2000 г., посл. изм. и доп. ДВ.бр. 17/26.02.2019 г.). Урежда условията и реда за пускането на пазара, търговията, вноса, износа и употребата на химични вещества и смеси, държавния контрол, както и правата и задълженията на физическите и юридическите лица, осъществяващи горепосочените дейности.

Генетично модифицирани организми:

- Закон за генетично модифицирани организми (обн. ДВ бр.27/29.03.2005 г., посл.изм. ДВ, бр.58 от18 Юли 2017 г.)

Ядрена безопасност и защита от радиация:

- Закона за безопасно използване на ядрената енергия (ДВ,бр.63/28.06.2002 г., посл. изм. ДВ, бр. 17/25.02.2020 г.).

- Наредба за условията и реда за определяне на зони с особен статут около ядрени съоръжения и обекти с източници на йонизиращи лъчения, приета с ПМС №187/2004 г., (посл. изм. ДВ, бр.55/07.07.2017 г.)

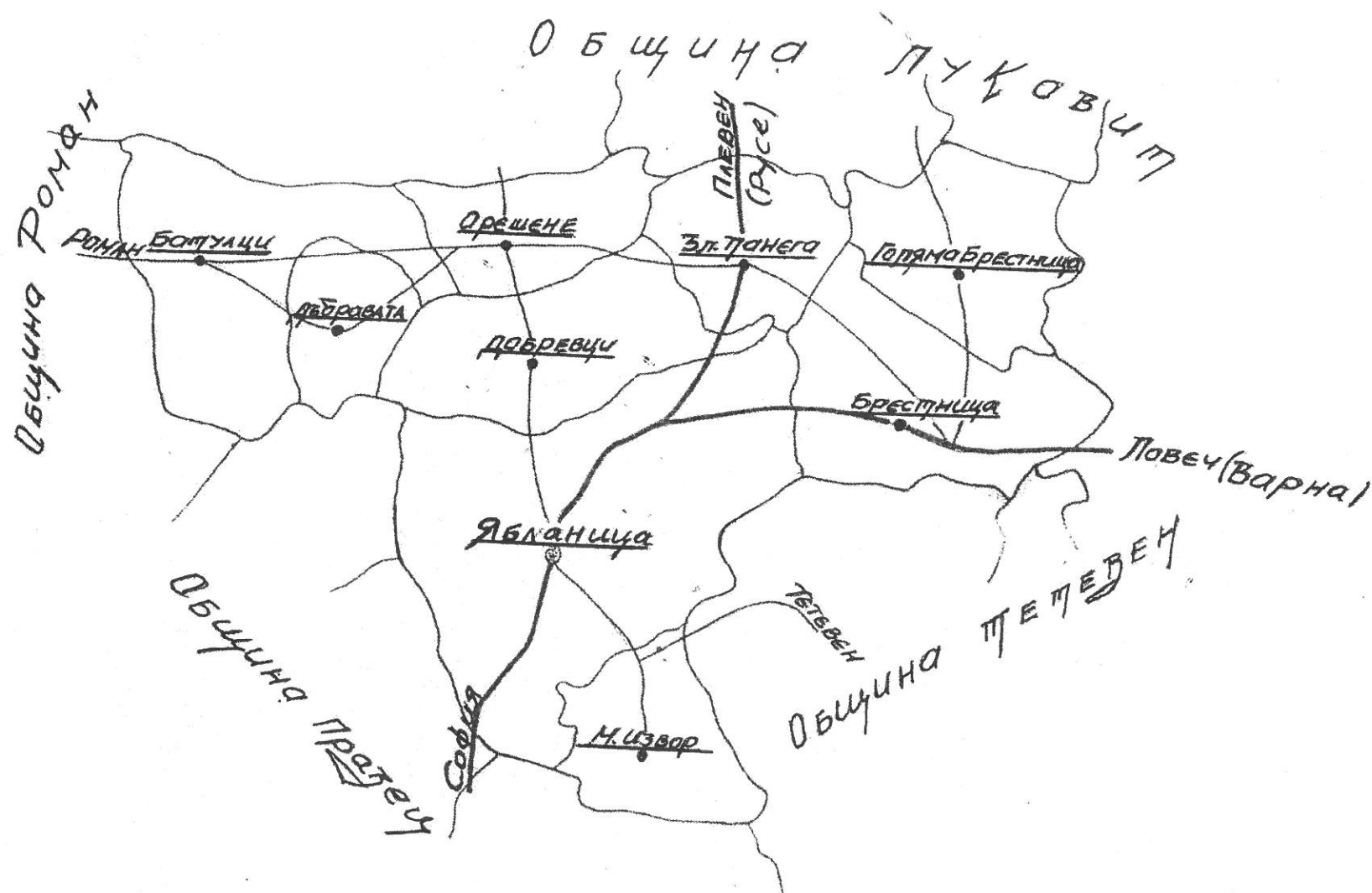
- Наредба за основните норми на радиационна защита, приета с ПМС № 190/2004 г. (обн.ДВ. бр.76/05.10.2012 г.).

- Наредба за радиационна защита при дейности с източници на йонизиращи лъчения, приета с ПМС 200/2004 г. (обн.ДВ,бр.74/24.08.2004 г., посл. изм. ДВ, бр.76/05.10.2012 г.).

Адаптация към климатичните промени:

- Закон за ограничаване изменението на климата (Обн. ДВ. бр.22 от 11 март 2014г.)

П Р И Л О Ж Е Н И Я

СПИСЪК

на лечебните растения, определени като такива с приложение към Закона за лечебните растения, срещащи се в земеделски земи, гори и в границите на населените места, собственост на Община Ябланица

№ по ред	Вид	Местонахождение	Срещаемост	Ресурсно значение
1	Анасон каменоломков <i>Pimpinella saxifraga</i>	В регулацията на всички селища	На групи	Без ресурсна значение
2	Ботурче есенно <i>Cyclamen hederifolium</i>	Повсеместно покрай гори и в пасищата	По единично и на групи	Ограничено използвани
3	Брей обикновен <i>Tamus communis</i>	Повсеместно	На групи	Без ресурсно значение
4	Брекиня <i>Sorbus torinalis</i>	В общински гори – всички населени места	По единично	Без ресурсно значение
5	Бреза обикновена <i>Betula pendula</i>	Повсеместно	По единично	Без ресурсно значение
6	Бръшлян <i>Hedera helix</i>	На територията на цялата община	На групи	Използвани
7	Бряст полски <i>Ulmus minor</i>	В общински гори – всички населени места	По единично	Без ресурсно значение
8	Бук обикновен <i>Fagus sylvatica</i>	Повсеместно	Масиви	Промислено – максимално използван
9	Бучиниш <i>Conium maculatum</i>	Повсеместно	На петна	Ограничено използвани
10	Бъз нисък /Бъзак/ <i>Sambucus ebulus</i>	Повсеместно	На групи	Използвани
11	Бъз черен <i>Sambucus nigra</i>	Повсеместно	На петна	Използвани
12	Бял бор <i>Pinus sylvestris</i>	Над 500 м. н.в.	На групи	Ограничено използвани
13	Великденче лечебно <i>Veronica officinalis</i>	Повсеместно в гори	По единично	Използвани
14	Великденче полско <i>Veronica arvensis</i>	Повсеместно	На петна	Използвани
15	Ветрогон полски <i>Eryngium campestre</i>	Повсеместно	На групи	Използвани
16	Волски език ** <i>Phyllitis scolopendrium</i>	В близост до водни басейни и влажни места	По единично	Ограничено използвани

17	Вратига, паничка <i>Tanacetum vulgare</i>	Повсеместно в гори	На групи	Ограничено използваеми за лични нужди
18	Вълча ябълка обикновена <i>Aristolochia ciematitis</i>	Рядко срещана по пасища	По единично	Без ресурсно значение
19	Върба бяла <i>Salix alba</i>	В близост до водни басейни	По единично	Без ресурсно значение
20	Върбинка лечебна <i>Verbena officinalis</i>	Повсеместно в ливади	На петна	Ограничено използваеми
21	Габър обикновен <i>Carpinus betulus</i>	Повсеместно в гори	На групи	Използваеми
22	Глог червен <i>Crataegus monogyna</i>	Повсеместно покрай гори	На групи	Максимално използваеми
23	Глухарче обикновено <i>Taraxacum officinale</i>	Повсеместно	На петна	Максимално използваеми
24	Глушина едрочветна <i>Vicia grandiflora Scop.</i>	Повсеместно	На петна	Без ресурсно значение
25	Глушина грахова <i>Vicia pasiformis</i>	Повсеместно	На петна	Без ресурсно значение
26	Глушина птича <i>Vicia cracca</i>	Повсеместно	На петна	Без ресурсно значение
27	Горицвет пролетен ** <i>Adonis vernalis</i>	В периферията на горите	По единично	Без ресурсно значение
28	Гръмотрън бодлив <i>Ononis spinosa</i>	Повсеместно	На петна	Ограничено използваеми
29	Двурога пчелица *** <i>Ophris cornuta</i>	По поляни и храсталаци	По единично	Ограничено използваеми
30	Дебелец червеникав <i>Sempervivum marmoreum</i>	Рядко срещан по скали и около пътища	По единично	Без ресурсно значение
31	Детелина ливадна <i>Trifolium pratense</i>	Повсеместно	На петна	Използваема
32	Детелина плевелна <i>Trifolium arvense</i>	Повсеместно в ливади	На петна	Ограничено използваеми
33	Детелина пълзяща <i>Trifolium repens</i>	Повсеместно	На петна	Без ресурсно значение
34	Див копър старопланински <i>Meum athamanticum</i>	Ливади	На групи	Без ресурсно значение
35	Дилянка ** <i>Valeriana officinalis</i>	По ливади	По единично	Ограничено използваеми

36	Динка лечебна <i>Sanguisorba officinalis</i>	По ливади	На групи	Ограничено използваеми
37	Дрян обикновен <i>Cornus mas</i>	Повсеместно във всички гори	На групи	Максимално използваеми
38	Дъб летен <i>Quercus robur</i>	Във всички общински гори	Единични бройки	Без ресурсно значение
39	Елвезиево кокиче *** <i>Galanthus elwesii</i>	В гори и храсталаци	На групи	Ограничено използваеми
40	Еньовче ароматно /Лазаркиня/ * <i>Galium odoratum</i>	В букови гори над 600 м. н.в.	По единично	Ограничено използваеми
41	Еньовче същинско <i>Galium verum</i>	Повсеместно в ливади	На петна	Използваеми
42	Женска папрат <i>Athyrium filix-femina</i>	Рядко около водни басейни	По единично	Без ресурсно значение
43	Живовлек голям <i>Plantago major</i>	Повсеместно	На групи	Ограничено използваеми
44	Живовлек ланцетовиден <i>Plantago lanceolata</i>	Повсеместно	На групи	Ограничено използваеми
45	Звездан обикновен <i>Lotus corniculatos</i>	На територията на цялата община	На петна	Без ресурсно значение
46	Звъника лечебна <i>Hypericum perforatum</i>	Повсеместно	На петна	Максимално използваеми
47	Здравец горски <i>Geranium sylvaticum</i>	В горите	По единично	Използваеми
48	Здравец зловонен <i>Geranium robertianum</i>	В горите	По единично	Използваеми
49	Здравец кръвен <i>Geranium sanguineum</i>	По горски ливади	По единично	Използваеми
50	Здравец обикновен <i>Geranium macrorrhizum</i>	В гори, сенчести места	На групи	Използваеми
51	Зимзелен малък <i>Vinca minor</i>	Повсеместно	На групи	Без ресурсно значение
52	Златица обикновена <i>Solidago virga-aurea</i>	По пасища	По единично	Без ресурсно значение
53	Змийско мляко <i>Chelidonium majus</i>	Повсеместно по сенчести терени	На групи	Без ресурсно значение
54	Змиярник петнист <i>Arum maculatum</i>	Във влажните зони на горите	По единично	Без ресурсно значение
55	Иглика лечебна *	Повсеместно	На групи	Максимално

	Primula veris			използваеми
56	Изтравниче обикновено ** Asplenium trichomanes	В гори	По единично	Ограничено използваеми
57	Изтравниче стенно Asplenium ruta - miraria	В близост до водни басейни и влажни места	По единично	Ограничено използваеми
58	Кадънка (Полски мак) Papaver rhoeas	Повсеместно в ливади	На петна	Ограничено използваеми
59	Казашки бодил бодлив Xanthium spinosum	Ливади	По единично	Ограничено използваеми
60	Казашки бодил влакнест Xanthium stromarium	Ливади	По единично	Ограничено използваеми
61	Какула ливадна Salvia pratensis	Ливади до 1000 м н.в.	На петна	Използваеми
62	Каменоломка кръглолистна Saxifraga rotundifolia	По скални пукнатини	По единично	Без ресурсно значение
63	Камшик лечебен Agrimonia eupatoria	Повсеместно	На петна	Без ресурсно значение
64	Ким обикновен Carum cavi	Край горите	По единично	Без ресурсно значение
65	Киселец Rumex acetosa	Повсеместно в ливади	На петна	Максимално използваеми
66	Киселица Malus sylvestris	Повсеместно в гори	По единично	Използваеми
67	Киселиче обикновено Oxalis acetosela	В горите и сенчести места	На петна	Използваеми
68	Клопачка малка Rhinanthus minor	В ливади	По единично	Без ресурсно значение
69	Кокиче снежно *** Galanthus nivalis	В гори и храсталаци	На групи	Ограничено използваеми
70	Комунига лечебна Melilotus officinalis	Повсеместно в ливади	На петна	Ограничена използваеми
71	Конски кестен Aesculus hippocastanum	В населените места като декоративен вид	На групи	Ограничено използваеми
72	Копитник ** Asarum europaeum	Влажни и сенчести места в горите	По единично	Ограничено използваеми
73	Коприва гръцка Urtica urens	Повсеместно	На петна	Използваеми
74	Кукувича прежде	До 800 м н.в.	На петна	Без ресурсно

	<i>Cuscuta europaea</i>			значение
75	Кукуряк миризлив <i>Helleborus odorus</i>	Повсеместно	На групи	Използваеми
76	Кучешко грозде черно <i>Solanum nigrum</i>	Повсеместно	На групи	Без ресурсно значение
77	Къклица <i>Agrostemma githago</i>	Повсеместно	На групи	Без ресурсно значение
78	Къпина влакнеста <i>Rubus hirtus</i>	Повсеместно	На петна	Максимално използваеми
79	Къпина полска <i>Rubus caesius</i>	Повсеместно	На петна	Използваеми
80	Лайка езичестоцветна <i>Chamomilla suaveolens</i>	В ливади и около обработваеми площи	На групи	Използваеми
81	Лайкучка влакнеста <i>Matricaria trichophylla</i>	В ливади	По единично	Без ресурсно значение
82	Лапад <i>Rumex sp.</i>	Повсеместно	На групи	Използваеми
83	Лепка <i>Galium aparine</i>	Повсеместно	На петна	Ограничено използваеми
84	Леска обикновена <i>Corylus avellana</i>	Повсеместно	По единично	Използваеми
85	Липа дребнолистна <i>Tilia cordata</i>	Повсеместно	На групи	Използваеми
86	Липа едролистна <i>Tilia platyphyllos</i>	Повсеместно	На групи	Използваеми
87	Лисичина грудеста <i>Corydalis bulbosa</i>	В горите и сенчести места	По единично	Без ресурсно значение
88	Лопен лечебен <i>Verbascum phlomoides</i>	Ливади и дъбови гори	По единично	Без ресурсно значение
89	Лудо биле * <i>Atropa bella-donna</i>	Повсеместно в буковия район по сечища	По единично	Ограничено използваеми
90	Лук сибирски <i>Allium schoenoprasum</i>	В ливади и храсталаци	По единично	Без ресурсно значение
91	Луличка <i>Linaria vulgaris</i>	Повсеместно	На групи	Ограничено използваеми
92	Люляк <i>Syringa vulgaris</i>	Повсеместно	По единично	Използваеми
93	Лютиче езичесто <i>Ranunculus ligua</i>	Повсеместно	По единично	Без ресурсно значение

94	Лютиче пълзящо <i>Ranunculus repens</i>	Повсеместно	На петна	Без ресурсно значение
95	Магарешки бодил <i>Carduus acanthoides</i>	Повсеместно	На групи	Използваеми
96	Малина <i>Rubus idaeus</i>	Повсеместно	На групи	Максимално използваеми
97	Маргаритка обикновена <i>Leucanthemum vulgare</i>	Повсеместно	По единично	Използваеми
98	Мащерка дългостъблена <i>Thymus longicaulis</i>	В ливади	На групи	Използваеми
99	Медуница лечебна <i>Pulmonaria officinalis</i>	Повсеместно в гори	На групи	Без ресурсно значение
100	Мента дълголистна <i>Mentha longifolia</i>	Повсеместно	На групи	Максимално използваеми
101	Мента кръглолистна <i>Mentha suaveolens</i>	Повсеместно	На групи	Без ресурсно значение
102	Мента обикновена /джоджен/ <i>Mentha spicata</i>	Повсеместно	На групи	Ограничено използваеми
103	Мента полска <i>Mentha arvensis</i>	Повсеместно	На групи	Без ресурсно значение
104	Мехунка <i>Phisalis alkekengi</i>	По синори	По единично	Без ресурсно значение
105	Млечка горска <i>Euphorbia amygdoloides</i>	Повсеместно	На петна	Използваеми
106	Млечка обикновена <i>Euphorbia cyparissias</i>	Повсеместно	На петна	Използваеми
107	Минзухар есенен <i>Crocus pallasii</i>	По пасища и край гори	На групи	Ограничено използваеми
108	Минзухар пролетен <i>Crocus chrysanthus</i>	По пасища и край гори	На групи	Използваеми
109	Миши уши <i>Hieracium pilosella</i>	Повсеместно	На петна	Без ресурсно значение
110	Момкова сълза лечеб. <i>Polygonatum odoratum</i>	В горите	По единично	Ограничено използваеми
111	Мразовец есенен <i>Colchicum autumnale</i>	Повсеместно	На групи	Ограничено използваеми
112	Мъждрян <i>Fraxinus ornus</i>	Повсеместно в гори	По единично	Ограничено използваеми
113	Мъжка папрат	В горите по влажни	По единично	Без ресурсно

	Dryopteris filix-mas	места		значение
114	Мъртва коприва <i>Lamium purpureum</i>	Повсеместно	На петна	Използваеми
115	Напръстник вълнест <i>Digitalis lanata</i>	По пасища	По единично	Ограничено използваеми
116	Напръстник едрочветен <i>Digitalis grandiflora</i>	По пасища	По единично	Ограничено използваеми
117	Напръстник ръждив <i>Digitalis ferruginea</i>	По пасища	По единично	Ограничено използваеми
118	Овчарска торбичка <i>Capsella bursa-pastoris</i>	Повсеместно	На петна	Използваеми
119	Огнивче полско <i>Anagalis arvensis</i>	Повсеместно	На петна	Ограничено използваеми
120	Омайниче градско <i>Geum urbanum</i>	Повсеместно	На групи	Без ресурсно значение
121	Оман бял ** <i>Inula helenium</i>	В храсталаци и ливади	По единично	Ограничено използваеми
122	Орехче ливадно <i>Filipendula vulgaris</i>	Повсеместно в ливади	На петна	Ограничено използваеми
123	Орлова папрат <i>Pteridium aquilinum</i>	Повсеместно	На петна	Използваеми
124	Очанка обикновена <i>Euphrasia rostkoviana</i>	Повсеместно в ливади	На петна	Използваеми
125	Паричка <i>Bellis perennis</i>	Повсеместно в ливади	На петна	Без ресурсно значение
126	Пача трева обикновена <i>Polygonum aviculare</i>	Повсеместно	На петна	Ограничено използваеми
127	Пелин обикновен <i>Artemisia absinthium</i>	Повсеместно	На групи	Ограничено използваеми
128	Пипериче обикновено <i>Persicaria hidropiper</i>	Повсеместно	На групи	Ограничено използваеми
129	Пищялка горска <i>Angelica sylvestris</i>	Покрай горите	На групи	Без ресурсно значение
130	Повет обикновен <i>Clematis vitalba</i>	Повсеместно	На групи	Без ресурсно значение
131	Поветица обикновена <i>Convolvulus arvensis</i>	Повсеместно	На петна	Използваеми
132	Подбел <i>Tussilago farfara</i>	Повсеместно във влажни ливади и в близост до водни басейни	На групи	Ограничено използваеми

133	Подъбиче обикновено <i>Teucrium chamaedrys</i>	В гори	На петна	Ограничено използваеми
134	Прозорче горско <i>Potentilla erecta</i>	Повсеместно в ливади	На петна	Без ресурсно значение
135	Прозорче сребролистно <i>Potentilla argentea</i>	Повсеместно в ливади	На петна	Без ресурсно значение
136	Птиче просо <i>Lithospermum officinale</i>	Повсеместно в ливади	На петна	Без ресурсно значение
137	Пчелинок обикновен <i>Marrubium vulgare</i>	Повсеместно	На петна	Без ресурсно значение
138	Равнец бял <i>Achillea millefolium</i>	Повсеместно	На петна	Използваеми
139	Равнец жълт <i>Achillea clypeolata</i>	Повсеместно	На петна	Използваеми
140	Ранилист лечебен * <i>Betonica officinalis</i>	По ливади	По единично	Ограничено използваеми
141	Ралица обикновена <i>Delphinium consolida</i>	По ливади	На петна	Без ресурсно значение
142	Репей дребен <i>Arctium minus</i>	Повсеместно	На групи	Без ресурсно значение
143	Репей сенколюбив <i>Arctium nemorosum</i>	Край водоеми	На групи	Без ресурсно значение
144	Риган обикновен <i>Origanum vulgare</i>	Повсеместно	На петна	Използваеми
145	Салата компасна <i>Lactuca serriola</i>	Повсеместно	На петна	Без ресурсно значение
146	Самакитка жълта <i>Aconitum lycoctonum</i>	По ливади	По единично	Без ресурсно значение
147	Самакитка синя <i>Aconitum variegatum</i>	По ливади	По единично	Без ресурсно значение
148	Сапунче лечебно <i>Saponaria officinalis</i>	Повсеместно	На групи	Ограничено използваеми
149	Секирче горско <i>Lathyrus sylvestris</i>	Повсеместно	На групи	Ограничено използваеми
150	Секирче ливадно <i>Lathyrus pratensis</i>	Повсеместно	На групи	Ограничено използваеми
151	Синчец обикновен <i>Scilla bifolia</i>	По пасища и храсталаци	По единично	Без ресурсно значение
152	Синя жлъчка	Повсеместно	На групи	Използваеми

	<i>Cichorium intybus</i>			
153	Слез дребен <i>Malva moschata</i>	По пасища	На групи	Ограничено използваеми
154	Слез горски <i>Malva sylvestris</i>	По пасища и храсталаци	На групи	Ограничено използваеми
155	Смрадлика <i>Cotinus coggigia</i>	Скалисти места	На групи	Използваеми
156	Съсанка бяла <i>Anemone nemorosa</i>	По ливади и край гори	На петна	Без ресурсно значение
157	Татул <i>Datura stramonium</i>	Повсеместно	По единично	Ограничено използваеми
158	Теменуга миризлива <i>Viola odorata</i>	Повсеместно	На петна	Без ресурсно значение
159	Теменуга трицветна <i>Viola tricolor</i>	По пасища	На петна	Без ресурсно значение
160	Тинтява горска <i>Gentiana asclepiadea</i>	Край гори и храсти	По единично	Без ресурсно значение
161	Тлъстига бяла <i>Sedum album</i>	Сипеи	На групи	Без ресурсно значение
162	Тлъстига лютива * <i>Sedum acre</i>	Сипеи	На групи	Ограничено използваеми
163	Трепетлика <i>Populus tremula</i>	Повсеместно	По единично	Без ресурсно значение
164	Трънка <i>Prunus spinosa</i>	Повсеместно	На групи	Ограничено използваеми
165	Хвощ горски <i>Equisetum sylvaticum</i>	В близост до водни басейни	На групи	Без ресурсно значение
166	Хвощ полски <i>Equisetum arvense</i>	Край пасища и до водоеми	На групи	Без ресурсно значение
167	Чашкодрян европ. <i>Euonymus europaeus</i>	В и около горите	На групи	Без ресурсно значение
168	Червен кантарион <i>Centaureum erythraea</i>	Повсеместно	На петна	Използваеми
169	Шапиче * <i>Alchemilla vulgaris</i>	В и около горите	По единично	Ограничено използваеми
170	Шипка храсталачна <i>Rosa corymbifera</i>	Повсеместно	На групи	Максимално използваеми
171	Щир бодлив <i>Amaranthus spinosus</i>	Повсеместно	На групи	Без ресурсно значение

172	Ягода горска <i>Fragaria vesca</i>	Повсеместно	На петна	Максимално използваеми
173	Ясен планински <i>Fraxinus excelsior</i>	Рядко срещан като единични дървета	По единично	Без ресурсно значение

* - събирането от естествените находища е ограничено с квота

** - събирането от естествените находища е забранено в Заповед на Министъра на околната среда и водите

*** - защитени на територията на цялата страна, съгласно Закона за биологичното разнообразие